

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА

РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА В УМОВАХ ОСВІТНІХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Матеріали
IV Всеукраїнської науково-практичної
конференції

5 квітня 2024 року

Глухів - 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА
MIEDZYNARODOWA AKADEMIA NAUK STOSOWANYCH W LOMZY
(RZECZPOSPOLITA POLSKA)
ІНСТИТУТ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
ДЗВО«УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ» НАПН УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ
У СУМСЬКІЙ ОБЛАСТІ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ «ПРОФЕСІЙНО-
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ГЛУХІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА»
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ «ГЛУХІВСЬКИЙ
АГРОТЕХНІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ СУМСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»

**РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНЬОГО
ПЕДАГОГА В УМОВАХ ОСВІТНІХ ТРАНСФОРМАЦІЙ**

Матеріали
IV Всеукраїнської науково-практичної конференції

5 квітня 2024 року

Глухів - 2024

УДК 378.011.3-051:377]:055.336.5(072)

Р64

Рекомендовано до друку та розповсюдження вченою радою
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка
(протокол №12 від 24 квітня 2024 року)

Відповідальні за випуск:

Самусь Тетяна Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка;

Маринченко Євгеній Олегович – доктор філософії, доцент кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Тексти матеріалів подано в авторській редакції. За зміст і достовірність матеріалів несуть відповідальність автори.

Р64 Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції (5 квітня 2024 р.) / Глухівський НПУ ім. О. Довженка. Глухів, 2024. 292 с.

У збірнику представлено матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій».

Для науковців, педагогів професійного навчання, студентів, аспірантів та всіх, хто цікавиться проблемами професійної освіти України.

УДК 378.011.3-051:377]:055.336.5(072)

©Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

ЗМІСТ

Авраменко Євгеній Володимирович ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ТОЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ АГРОІНЖЕНЕРІВ.....	13
Андросенко Артем Олександрович ТВОРЧИСТЬ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ.....	16
Антонюк Людмила Анатоліївна САМООСВІТА ПЕДАГОГА ЯК СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ.....	19
Базурін Сергій Миколайович ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКА МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ.....	22
Бикова Тетяна Борисівна, Пузирна Євгенія Олексіївна ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ ОПАНУВАННЯ ГАЛУЗЕВОГО СПРЯМУВАННЯ МАЙБУТНІМИ ФАХОВИМИ МОЛОДШИМИ БАКАЛАВРАМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ У МЕЖАХ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОБІВ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ.....	24
Біліченко Тетяна Михайлівна РОЗВИТОК МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН ПЕДАГОГІЧНОГО ЦИКЛУ.....	26
Біляковська Ольга Орестівна ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ.....	28
Бойко Лідія Костянтинівна МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З ЕЛЕКТРОНІКИ.....	31
Братко Марія Василівна СЕЛФ-МЕНЕДЖМЕНТ (SELF-MANAGEMENT) ЯК СТРАТЕГІЯ І ТАКТИКА ПРОФЕСІЙНОГО УСПІХУ ПЕДАГОГА.....	34
Бурчак Станіслав Олександрович, Бурчак Ліана Володимирівна ТВОРЧІ ЯКОСТІ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.....	36
Буц Людмила Вікторівна ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК НАДАННЯ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЗАХИСТ УКРАЇНИ» ЗА ДОПОМОГОЮ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	39
Васенок Тетяна Михайлівна КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ФАХІВЦІВ ШВЕЙНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ.....	41

Власенко Антон Петрович МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТОК ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	43
Вовк Богдан Іванович ПРОФЕСІЙНА МОБІЛЬНІСТЬ ЯК ЧИННИК ПРОФЕСІЙНОЇ УСПІШНОСТІ СУЧАСНИХ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ.....	46
Вовк Людмила Анатоліївна ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ТВОРЧОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ЗВО.....	49
Верещагін Ігор Михайлович МІСЦЕ НЕТРАДИЦІЙНИХ ЛЕКЦІЙ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	52
Гайша Олександр Олександрович, Маруняк Нікіта Олексійович ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «СИСТЕМНЕ ПРОГРАМУВАННЯ» В Т.Ч. ДЛЯ РІЗНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	55
Гаркавина Євгеній Михайлович ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ РЕКРЕАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	58
Гаркавина Сергій Михайлович ОПТИМІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ТРЕНУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЩОДО РОЗВИТКУ СИЛОВИХ ПОКАЗНИКІВ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЗАСОБАМИ АРМСПОРТУ.....	60
Галісевич Вадим Григорович ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	62
Геращенко Неля Миколаївна CASE STUDY ЯК ТЕХНІКА ОПАНУВАННЯ ІНФОРМАЦІЄЮ ВЕЛИКОГО ОБ'ЄМУ.....	64
Герлянд Тетяна Миколаївна ШЛЯХИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ЕКООРІЄНТОВАНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	67
Гіренко Наталія Ігорівна, Крамаренко Дмитро Павлович ІНТЕРАКТИВНІСТЬ НАВЧАННЯ ЧЕРЕЗ СПІВПРАЦЮ В MICROSOFT TEAMS.....	69
Гордієнко Сергій Сергійович ІНШОМОВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У ТЕРМІНОЛОГІЧНОМУ ВИМІРІ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ СУДЖЕНЬ.....	72

Гриценко Інна Антонівна ОСНОВНІ ФОРМИ Й МЕТОДИ КОНСУЛЬТУВАННЯ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ З МОЛОДІЖНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА.....	74
Грудинін Борис Олександрович ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ РОБОТИ МЕТЕОРНИХ АВТОМАТИЗОВАНИХ ПРОГРАМНИХ КОМПЛЕКСІВ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ФІЗИКИ ЗДОБУВАЧАМ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ.....	78
Дворянова Тетяна Олександрівна ЗНАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ – ЗАПОРУКА ВИСОКОЇ КВАЛІФІКОВАНОСТІ МАЙБУТНЬОГО МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ.....	82
Демків Анна Миколаївна ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В ПРОЦЕСІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ.....	84
Дервянчук Олександр Володимирович РОЛЬ КОГНІТИВНОГО МОДЕЛЮВАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.....	87
Дідик Наталія Михайлівна ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ.....	90
Дубасенюк Олександра Антонівна, Вознюк Олександр Васильович МОДЕРНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: ТЕНДЕНЦІЇ, ДОСВІД, ПЕРСПЕКТИВИ.....	93
Заславська Світлана Ігнатівна ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГА ЯК СКЛАДОВА ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ.....	97
Зінченко Альбіна Валеріївна ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ШВЕЙНОГО ПРОФІЛЮ.....	100
Ільїна Тетяна Володимирівна, Безнос Олена Антонівна ЗАПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНЬОГО МАРКЕТИНГУ ЯК ЗАПОРУКА ФОРМУВАННЯ РИНКУ ЯКІСНИХ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ.....	103
Казаків Максим Сергійович СУТНІСТЬ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК СКЛАДОВОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	106

Калін Сергій Вікторович ПЕДАГОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У СВІТЛІ ЦИФРОВОЇ ЕВОЛЮЦІЇ: НАВИЧКИ ТА ЗНАННЯ ДЛЯ УСПІШНОГО ВИКЛАДАННЯ.....	109
Ковальова Ольга Іванівна ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА УСУНЕННЯ ТИПОВИХ ПОМИЛОК ПРИ ВИВЧЕННІ МАТЕМАТИКИ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	112
Колтакова Милана Юріївна МОНІТОРИНГ ПРОФЕСІЙНОГО ВИХОВАННЯ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА В СУЧАСНИХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ.....	114
Кошіль Оксана Петрівна ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК КОМПОНЕНТ ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ.....	118
Кравець Світлана Григорівна СУЧАСНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ПРОЄКТНОЇ КУЛЬТУРИ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	121
Криворук Ігор Михайлович ПІДГОТОВКА ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА.....	124
Кудикіна Надія Василівна, Романенко Людмила Віталіївна ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ У ЦАРИНІ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ ОСВІТНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ.....	126
Куліш Дмитрій Олександрович РОЛЬ МОВЛЕННЕВОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ.....	130
Купрієвич Вікторія Олександрівна ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ТРАНСФОРМАЦІЮ ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ.....	132
Кучер Андрій Миколайович МІЖДИСЦИПЛІНАРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З ТЕПЛОЕНЕРГЕТИКИ.....	135
Кучер Олег Анатолійович ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.....	137
Лаш Поліна Євгенівна ВІД ТРАДИЦІЙНОГО ДО ЦИФРОВОГО: АНАЛІЗ ВПЛИВУ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА ПРОФЕСІЙНУ ЕВОЛЮЦІЮ ПЕДАГОГА.....	139

Лебедєв Константин Сергійович ІНТЕРАКЦІЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ РОЗВИТКУ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	142
Ліщенко Олександр Вячеславович ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В ПІДГОТОВЦІ ФУТБОЛІСТІВ 17–21 РОКІВ.....	145
Mykytenko Inna Dmytrivna THE FORMATION OF A MULTICULTURAL HARMONIOUSLY DEVELOPED PERSONALITY IN THE CONDITIONS OF THE INTEGRATION PROCESSES OF THE MODERN WORLD.....	147
Максимович Олександр Миколайович МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ АВТОТРАНСПОРТНОГО ПРОФІЛЮ В КОЛЕДЖАХ.....	149
Маринченко Інна Віталіївна МОДЕРНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ В КОНТЕКСТІ НАДБАНЬ ТЕОРІЇ ПОКОЛІНЬ.....	151
Маринченко Євгеній Олегович НАУКОВИЙ АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ДО УТРИМАННЯ БДЖІЛ: ВПЛИВ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ ТА ЯКІСТЬ МЕДУ.....	155
Мартиненко Віктор Леонідович ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТИ.....	159
Марушко Павло Володимирович СТРАТЕГІЇ ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ.....	161
Марченко Станіслав Сергійович ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ.....	163
Маханьков Роман Романович ДО ПИТАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК СКЛАДНИКА ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ.....	166
Масліч Світлана Володимирівна ПОДОЛАННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ.....	168
Минтус Оксана Іванівна ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ НА УРОКАХ ТЕОРЕТИЧНОГО НАВЧАННЯ В ПТНЗ.....	171

Мітяєв Михайло Олександрович ПРОБЛЕМИ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ В АПК ТА ОСНОВНІ ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ.....	175
Молошний Руслан Миколайович ТРЕНІНГ ЯК ТЕХНОЛОГІЯ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	177
Муковоз Микола Сергійович ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ І ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНОЇ ОСВІТИ І ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ.....	180
Муковоз Микола Іванович ДО ПИТАННЯ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	183
Назирів Родіон Шавкатович РОЗВИТОК АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДІВ СИСТЕМИ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ВИМОГ СУЧАСНОЇ НОРМАТИВНОЇ БАЗИ.....	186
Негрій Олександр Володимирович РОЛЬ ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ У ВПРОВАДЖЕННІ ІННОВАЦІЙ В ГАЛУЗЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА.....	188
Опанасенко Віталій Петрович РЕАЛІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ МАШИН.....	190
Остапенко Анна Вікторівна ПРОГРАМИ ДЛЯ БЕЗПЕРЕРВНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ КОМПЕТЕНЦІЙ ВИКЛАДАЧІВ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	193
Отамась Інна Григорівна ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ТА ВІДКРИТІ ОСВІТНІ РЕСУРСИ ДЛЯ ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ.....	197
Пахомов Ілля Володимирович ПІДГОТОВКА ВИКЛАДАЧІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ УКРАЇНИ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	199
Пащенко Тетяна Миколаївна ТЕХНОЛОГІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ САМООСВІТИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ФАХОВИХ КОЛЕДЖІВ.....	203
Пищола Сергій Євгенійович ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ).....	206

- Примаков Олег Аркадійович**
 ФАХОВА ОСВІТА В ГАЛУЗІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО
 ВИРОБНИЦТВА: ЗАВДАННЯ, ВЕКТОР РОЗВИТКУ, ІННОВАЦІЙНІ
 РІШЕННЯ.....208
- Приходько Наталія Анатоліївна**
 ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ
 КОМПЕТЕНТНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ ГЕОГРАФІЇ ЯК ВАЖЛИВОЇ
 СКЛАДОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО
 НАВЧАННЯ.....212
- Пруняк Володимир Васильович**
 ДИСКУРС ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ
 МАЙСТЕРНОСТІ СУЧАСНОГО ВИКЛАДАЧА ВИШУ.....215
- Пугач Михайло Іванович**
 ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС
 ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ
 ТВАРИННИЦТВА».....218
- Рожков Олександр Миколайович**
 ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ
 ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ.....220
- Романчук Ірина Вікторівна, Беспарточна Олена Іванівна**
 ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГА В УМОВАХ
 ОСВІТНІХ ТРАНСФОРМАЦІЙ.....223
- Рубанова Світлана Яківна**
 АВТОРИТЕТ ВИКЛАДАЧА ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ПАТРІОТИЧНЕ
 ВИХОВАННЯ СТУДЕНТА.....227
- Самусь Тетяна Володимирівна**
 ЗАСТОСУВАННЯ ВЕБ-КВЕСТУ ЯК ОДНОГО З ЕЛЕМЕНТІВ
 ЦИФРОВІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ
 ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ.....229
- Сергеєва Лариса Миколаївна, Микитюк Світлана Миколаївна**
 ЛОГІСТИЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО
 ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.....231
- Сєврюкова Валентина Єгорівна, Литус Валентина Володимирівна**
 РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ В МАЙБУТНІХ
 МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ.....234
- Синиця Дмитро Олександрович**
 АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У СУЧАСНИХ
 УМОВАХ: ПРОБЛЕМАТИКА Й ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ
 ІННОВАЦІЙНОГО ПІДХОДУ.....237
- Синиця Ніна Олексіївна**
 ВПЛИВ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ НА ЯКІСТЬ МАТЕМАТИЧНОЇ
 ОСВІТИ: ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ.....239

Ситніков Олег Миколайович ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЙНОГО КОМПОНЕНТУ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ.....	242
Скібіна Олена Володимирівна ФОРМУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	244
Скомороха Наталія Петрівна ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОСТІ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗАКЛАДІВ П(ПТ)О: З ДОСВІДУ РОБОТИ ШОСТКИНСЬКОГО ВИЩОГО ПРОФЕСІЙНОГО УЧИЛИЩА.....	247
Сорока Валерій Вікторович РОЗВИТОК МОТИВАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО ОПАНУВАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	255
Тарасюк Ірина Володимирівна ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ.....	258
Ткаченко Юрій Юрійович ЗАЛУЧЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДО ПРОЄКТНО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЗВО.....	261
Толмачов Володимир Сергійович ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ СИСТЕМ І МЕТОДІВ ВІЗУАЛЬНОГО ПРОГРАМУВАННЯ.....	264
Турияниця Зоя Василівна РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПІВ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ПРОЦЕСІ ВИХОВНОЇ РОБОТИ З МАЙБУТНІМИ МАЙСТРАМИ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ.....	266
Урсаки Олександр Володимирович ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ.....	268
Усок Олена В'ячеславівна ФОРМУВАННЯ В ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ВМІНЬ І НАВИЧОК ЩОДО РОЗУМІННЯ ЗМІСТУ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ Й ПРАВИЛЬНОГО ЇХ ВИКОНАННЯ.....	271
Федотенко Людмила Григорівна ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ.....	273
Харченко Тетяна Іванівна СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ САМООСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	275

Шаповалова Марина Василівна, Халявка Тетяна Олександрівна, Кононець Людмила Анатоліївна	
РОЗВИТОК СИТУАТИВНОГО ІНТЕРЕСУ В УКРАЇНСЬКІЙ ОСВІТІ: ПОТЕНЦІАЛ МЕТОДИКИ SUPPLEMENTAL INSTRUCTION.....	277
Шевцова Карина Володимирівна	
ГІПОТЕЗИ ТА ТЕОРІЇ НАВЧАННЯ НА ОСНОВІ ДІЯЛЬНИСНО ОРІЄНТОВАНИХ ЗАВДАНЬ.....	280
Шилко Сергій Олексійович	
РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ.....	283
Шустик Ігор Сергійович	
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР У ФАХОВИХ КОЛЕДЖАХ.....	285
Ювченко Тетяна Михайлівна	
ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ДЛЯ ПЕДАГОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ Й ОБМІНУ ДОСВІДОМ.....	287
Ющенко Валентина Михайлівна	
ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІН ЦИКЛУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	289

Авраменко Євгеній Володимирович,
*аспірант кафедри професійної освіти та технологій
сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка,
викладач спецдисциплін ВСП «Глухівський
агротехнічний фаховий коледж СНАУ»*

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ТОЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ АГРОІНЖЕНЕРІВ

Спеціальність 208 Агроінженерія включає три спеціалізації: «Механізація рослинництва», «Механізація переробки та зберігання сільськогосподарської продукції» та «Технічний сервіс», кожна із яких надає можливість здобувачам освіти обіймати низку посад аграрної галузі (технік-механік сільськогосподарського виробництва, технік-механік, механік цеху, механік дільниці, механік автомобільної колони тощо), що передбачає формування відповідних професійних компетентностей (технологічних, проектувальних, організаційних, науково-дослідних, конструкторських та практичних) у майбутніх агроінженерів, які відповідатимуть визначеним рівням професійної діяльності (стереотипний, операторський, експлуатаційний, технологічний, дослідницький) [1].

У контексті набуття цифрових компетентностей зі спеціальності 208 Агроінженерія важливим є вивчення дисципліни «Діджиталізація аграрного виробництва». Саме точне землеробство забезпечує процес діджиталізації аграрного виробництва, тому вивчення його є вкрай важливим для здобуття професійних компетентностей майбутніх агроінженерів.

Одним з елементів точного землеробства є диференційоване застосування ресурсів на полі – починаючи від посівного матеріалу і закінчуючи добривами. Головна мета цього підходу – не економія ресурсів, а отримання більшого економічного ефекту з кожного фрагмента поля. Для цього ресурси застосовуються на ділянках відповідно до потреб рослин. Хоча в більшості випадків це також призводить до економії ресурсів [2].

Диференційоване внесення добрив – це інструмент для реалізації аналізу ґрунту та рослин шляхом індивідуального підходу до живлення культур на кожній ділянці. Для визначення потреби у впровадженні цього підходу можна використовувати досвід господарювання, а також оцінювати урожайність поля за останні кілька років за допомогою моніторингу чи аналізу карт урожайності. Після цього визначаються ділянки для відбору зразків ґрунту, що може здійснюватися за допомогою зонування поля або формуванням сітки з певною деталізацією.

Оцінку різноманітності на полі також можна провести за допомогою карт урожайності або за допомогою моніторингу (супутникового або безпілотного) протягом вегетаційного періоду культур. Для цього можна використовувати

індекси NDVI, LAI або RGB-зображення. Іноді виділяються ділянки, які річно зазнають надмірного зволоження. Хоча врожай з таких ділянок може бути невеликим, їх все одно засівають посівним матеріалом, обробляють пестицидами і удобрюють. Ці ділянки можуть мати площу від кількох квадратних метрів до кількох гектарів.

Після оцінки різноманітності переходимо до вибору ділянок для відбору зразків ґрунту. Існують два способи цього: 1) виділення зон поля або 2) формування сітки відбору з певною деталізацією. Для виділення зон потрібно зібрати максимально можливу кількість інформації: карти урожайності за останні 3-5 років, розподіл індексу NDVI, рельєф, типи ґрунтів, карти електропровідності, вміст елементів живлення та інше. Чим більше даних використовується, тим краще [3].

Зональний вибір найбільше підходить для виявлення проблемних ділянок поля, перевірки ефективності внесення добрив і створення карт-завдань для диференційованого внесення добрив. Одним із завдань цього методу є визначення доз добрив для підживлення зернових культур. Однак зональний вибір не забезпечує достатню деталізацію карти елементів живлення. Зазвичай, площа зони на полі складає приблизно 15-30 га. Практика показує, що у межах такої площі забезпеченість елементами живлення може коливатися від низької до дуже високої.

Дозу добрив для підживлення визначають на основі аналізу ґрунту або рослинного матеріалу. У ідеальному випадку використовують поєднання обох методів. Диференційоване внесення добрив може бути здійснене за допомогою безконтактного аналізу рослин. Наприклад, пристрій Greenseeker, встановлений на трактор або самохідну машину, оцінює стан рослин (за індексом NDVI), їх потенціал і визначає відповідну дозу азотних добрив у режимі реального часу. Також, зазначимо, що при використанні добрив варто застосовувати методи збереження ґрунту, заходи щодо зменшення негативного їх впливу на навколишнє середовище – таким чином формуючи у майбутніх агроінженерів екологічний світогляд [4].

Формування сітки відбору з чітко визначеною площею елементарної ділянки є більш оптимальним варіантом для впровадження точного землеробства. Щодо розміру однієї комірки, немає однозначної рекомендації. Загалом, чим більша деталізація сітки відбору, тим краще вона відображає реальну картину на полі. Для початківців у точному землеробстві може бути достатньо використовувати 10-гектарну сітку відбору, а для більш досвідчених аграріїв доцільно використовувати хоча б 5-гектарну сітку.

Спеціалісти рекомендують аналізувати ґрунт із елементарною ділянкою в 1 га (максимум 2-3 га), проте дослідники зазначають, що якісні картограми можна отримати, відбираючи 1 зразок на 0,4-0,6 га. Загалом, чим більш неоднорідні умови, тим густішу сітку потрібно використовувати. Більша деталізація також необхідна при застосуванні зрошення, особливо крапельного, для досягнення найбільшої ефективності диференційованого внесення добрив.

Ключовим етапом для успішного впровадження диференційованого внесення добрив є аналіз ґрунту. Без якісного аналізу, вибраного правильного методу інтерполяції даних та належної інтерпретації результатів, не можна досягти ефективності цього підходу. Кожен з вищезазначених чинників має вирішальне значення:

- достовірні дані з лабораторії надають коректні норми добрив;
- правильно обраний метод інтерполяції даних дозволяє визначити правильні межі зон внесення;
- практично обґрунтована рекомендація забезпечує високу продуктивність культури.

На основі результатів аналізу для кожної комірки сітки визначаються необхідні норми добрив (або меліорантів) для внесення кожного з елементів живлення. Для цього також враховуються дані, отримані при зональному відборі. Крім того, розрахунок норм добрив виконується з урахуванням кінцевого рівня урожайності культури: запланованого показника або потенціалу в конкретному регіоні.

Однією з основних проблем роботи з матеріалами комплексного агрохімічного обстеження є недооцінка деяких показників родючості ґрунтів або використання середньозваженого показника для всього поля.

Аналіз шарів інформації показує кореляцію з формами рельєфу, а згідно матеріалів комплексної агродіагностики (за допомогою 10-гектарної сітки відбору) – з вмістом рухомих сполук фосфору. Фосфор є найбільш необхідним елементом живлення на початкових етапах росту і розвитку. Аналіз зміни NDVI показав, що на ділянках із низьким вмістом фосфору рослини відставали у рості та розвитку на початкових етапах. У процесі вегетації ці показники вирівнювалися, але продуктивність культури частково втрачалася. У випадку виникнення таких проблем, диференційоване внесення добрив стає необхідністю.

Наступним етапом є створення карти-завдань. Для цього елементи живлення для диференційованого внесення визначено, зони внесення по картограмам виділено, норми добрив для кожної точки розраховано. Залишилося вибрати добрива. Диференційоване внесення комплексних добрив передбачає вплив на зони внесення всіх елементів, що входять до його складу. Наприклад, вносимо сульфоамофос і задовольняємо потребу у фосфорі. Відповідно внесені елементи впливають на норму внесення азоту і сірки.

Якщо немає доступної техніки для диференційованого внесення добрив, це не є великою проблемою. Можна орієнтовно розбити поле на ділянки та розробити маршрут техніки, щоб наблизити фактичне внесення до потреб по зонам. Це може призвести до певного економічного ефекту.

Диференційоване внесення добрив вже є не просто інновацією, а стало життєвою необхідністю для отримання максимальної економічної вигоди від вкладеного в поле ресурсу. Його ефективність підтверджується результатами у виробництві. Тому, надважливим є вивчення систем точного землеробства з

метою формування цифрових компетентностей майбутніх агроінженерів та професійного уявлення щодо AgTech-інновацій сільському господарстві.

Список використаної літератури

1. Авраменко Є. В., Опанасенко В. П., Самусь Т. В. Формування професійної компетентності майбутніх агроінженерів щодо використання AgTech-інновацій у сільському господарстві. *«Наука і техніка сьогодні» (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Фізико-математичні науки», Серія «Техніка»): журнал.* 2023. № 10(24) 2023. С. 188 – 197.
2. Диференційоване внесення добрив: що, для чого, як і скільки? URL: <http://surl.li/sinzn> (дата звернення: 21.03.2024).
3. Диференційоване внесення добрив. URL: <http://surl.li/sinzv> (дата звернення: 21.03.2024).
4. Самусь Т. В. Формування екологічного світогляду майбутніх агроінженерів у процесі фахової підготовки на засадах інтегрованого підходу. *«Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»): журнал.* 2023. № 10(16) 2023. С. 794 – 806.

Андросенко Артем Олександрович,
аспірант кафедри технологічної і професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ТВОРЧИСТЬ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

У період ринкових відносин та інноваційних технологій вимоги до педагогічній майстерності майбутніх вчителів технологій невинно зростають. Якісні та структурні зміни, що відбуваються в системі вищої освіти в Україні у контексті її модернізації, зрештою спрямовані на професійний та творчий розвиток здобувачів освіти.

Ці два найважливіші компоненти майбутнього фахівця вдало інтегруються в понятті «педагогічна майстерність», надаючи цьому феномену певний універсальний характер, адже, він включає в себе професіоналізм, майстерність, творчу інноваційну діяльність, креативні здібності, високий інтелект, а також культурно-моральні цінності. Простими словами, це певний бажаний образ фахівця, який повинен сформуватися в умовах професійної підготовки в ЗВО і з найбільшою ефективністю зможе реалізувати свій людський та професійний потенціал у вчительській праці, постійно розвиваючись шляхом самоосвіти, самовиховання та самовдосконалення.

У динаміці сучасних освітніх процесів дедалі більше усвідомлюється фундаментальне значення педагогічної майстерності, яка розглядається як

професійна якість, що забезпечує організацію професійної діяльності на високому рівні й на рефлексивній основі [1, с.36].

Як зазначають українські дослідники В. Курок, Н. Ткаченко, С. Бурчак, розвиток творчості майбутніх учителів у процесі їх професійної підготовки необхідний не лише для розвитку власного потенціалу, а й творчості майбутніх учнів [5, с.254].

Це поняття дослідники потрактовують як інтегративну внутрішню властивість особистості, що ґрунтується на спадкових, вроджених нахилах суб'єкта до творчої діяльності, що проявляються в педагогічній діяльності, діях і поведінці майбутнього вчителя, педагогічній діяльності, що базується на системі знань, умінь, потреб, мотивів, методичних знань та необхідних якостей особистості (уваги, пам'яті, уяви, активності, ініціативи, допитливості, старанності, впевненості в собі, наполегливості, мотивації та готовності до інновацій, здатності до генерувати креативні ідеї, аналізувати та синтезувати висловлювання, критичне мислення тощо) та готовність до творчого самовдосконалення та саморозвитку в процесі виконання професійних обов'язків [5, с.250].

Варто зазначити, що мета технологічної освітньої галузі, як зазначено в Державному стандарті повної загальної середньої освіти, націлена на розкриття творчого потенціалу учнів; формування критичного та технічного мислення, спроможності до зміни навколишнього середовища засобами сучасних технологій і дизайну, здатності до партнерської взаємодії, підприємливості та інноваційної діяльності, а також до використання техніки і технологій для задоволення власних потреб, культурного та національного самовираження [4].

Тільки вчитель з високим рівнем педагогічної майстерності і творчим потенціалом, здатний ефективно діяти в нових умовах, може приймати оптимальні рішення в різноманітних педагогічних ситуаціях, спираючись на набуті знання, уміння, навички, наявний досвід і сформовані цінності для досягнення поставлених цілей, переслідувати та реалізовувати завдання технічної освіти підростаючого покоління [3, с.1].

Найважливішою рисою творчої діяльності є самостійне перенесення знань та умінь у нову ситуацію, яка проявляється в тому, що, вирішуючи якусь нову для себе проблему, особистість використовує давно засвоєні знання та вміння для пошуку рішення. Якщо діяльність має творчий характер, то творчість можна розглядати як процес розробки нововведення, а нововведення – як централізований керований процес. У першому випадку критерієм стає соціальна цінність та новизна рішення, і тут можна говорити про творчість у повному значенні слова як діяльності художника, вченого, винахідника тощо. У другому випадку творчий процес не має новизни та соціальної значущості, але проте в процесі творчої діяльності можуть мати місце ті самі психологічні процеси, які притаманні для повноцінних форм творчості. Це пояснюється тим, що суб'єкт творчості в даному випадку також здійснює відкриття, але – для себе самого, і таким чином збагачує свої здібності, творчий потенціал та внутрішній світ у цілому. Саме тому творча діяльність учнів у самих

різноманітних проявах стає важливим засобом успішного розвитку багатьох соціально-значимих, креативних якостей особистості (уява, мислення, сміливість, рішучість, вольові якості) та залучення до такої діяльності розглядається сучасною дидактикою як необхідний елемент змісту освіти.

Як зазначають українські дослідники С. Бурчак та Л. Бурчак, завдання розвитку творчих здібностей майбутніх учителів визначаються загальними потребами їх підготовки в аспекті творчості та мають містити педагогічну, розвивальну та виховну складові. Цілі теоретичної підготовки (знань) базуються на знаннях з освітніх компонентів ОПП, педагогіки, психології тощо; методичні знання творчої дії (знання ефективних прийомів, засобів розвитку творчості, форм і методів тощо). Цілі практичних занять (уміння та навички) визначаються шляхом аналізу професійних завдань учителя-предметника [2, с.21].

Таким чином, у процесі професійної підготовки майбутніх вчителів технологій важливо розкрити їх творчий потенціал учасників та надати їм можливість проявити творчі здібності. В умовах магістерської підготовки майбутні вчителі повинні навчитися відбирати з величезного обсягу інформації матеріали, що найбільш відповідають цілям навчання та забезпечують необхідний рівень знань, умінь та навичок, а також творчих здібностей учнів.

Отже, аналіз різних джерел з проблеми творчості у педагогічній науці дозволяє зробити висновок, що вона є одним із найважливіших показників педагогічної майстерності майбутніх вчителів технологій, який проявляється у таких рисах, як: прагнення до постійного професійного, інтелектуального, культурного та морального самовдосконалення; потреба у творчій самореалізації у педагогічній праці, пошуку, оригінальності, конструктивності мислення; вміння знаходити оптимальні шляхи та способи усунення недоліків для досягнення кращих результатів педагогічної діяльності, передбачати наслідки своїх дій та вчинків; здатність приймати відповідальність за результати своєї діяльності, колективу; вміння самостійно варіювати методами та засобами розвитку творчої діяльності учнів на уроках технологій.

Список використаної літератури

1. Андросенко А. Актуальність розвитку педагогічної майстерності вчителів трудового навчання і технологій в умовах освітніх трансформацій. *Молодий вчений*. 2021. Вип. 12 (100). С. 35-39.
2. Бурчак С. О., Бурчак Л. В. Система розвитку творчості майбутніх учителів у процесі фахової підготовки. *Імідж сучасного педагога*, 2021. Вип. 4 (199). С. 20–25.
3. Курок В. П. Концептуальні засади підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до роботи в Новій українській школі: наукова доповідь на методологічному семінарі НАПН України «Науково-методичне забезпечення розвитку професійної освіти в умовах нових викликів», 17 листопада 2022 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук*

України, 4(2), С. 1-3. URL: <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/323/383> (Дата звернення: 04.03.2024).

4. Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти. Постанова КМУ від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-п> (Дата звернення: 01.03.2024).

5. Kurok V., Tkachenko N., Burchak S., Kurok R., Burchak L. Developing Intending Teachers' Creativity in the Process of Their Professional Training in the Context of Educational Transformations. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, 2022. 14 (1), Pp. 246-262. DOI: <https://doi.org/10.18662/rrem/14.1/517>

Антонюк Людмила Анатоліївна,
*старший викладач кафедри професійної і вищої освіти
Центрального інституту післядипломної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»*

САМООСВІТА ПЕДАГОГА ЯК СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

Будь-які трансформаційні зміни в економіці неможливі без модернізації підготовки конкурентоздатних фахівців і сьогодні ні в кого не викликає заперечень той факт, що освіта є фундаментом підготовки якісного трудового потенціалу. Різні галузі економіки мають потребу в кваліфікованих робітничих кадрах, першочергового значення набуває модернізація й оновлення засад підготовки кваліфікованих працівників у ЗП(ПТ)О різних типів. Реалізація сучасної політики в освіті неможлива без педагога-професіонала, який має творчий потенціал, займає провідні інтелектуальні позиції в суспільстві, який володіє сучасними методиками та освітніми технологіями, вміє знаходити контакт з молодим поколінням, швидко реагує на зміни і потреби ринку праці [5].

Педагогічний професіоналізм визначається через поняття «педагогічна майстерність», яка може розглядатися і як ідеал педагогічної діяльності, що спонукає педагогів до самовдосконалення, і як еталон, що містить оцінку ефективності педагогічної праці. Педагогічну майстерність переважно сприймають як найважливішу професійну якість особистості вчителя і вихователя.

За визначенням, наведеним у Педагогічному словнику С. Гончаренка, педагогічна майстерність – це характеристика високого рівня педагогічної діяльності. Педагогічна майстерність ґрунтується на високому фаховому рівні педагога, його загальній культурі та педагогічному досвіді. Необхідними умовами педагогічної майстерності є гуманістична позиція педагога та професійно значущі особистісні риси і якості [2, с. 251].

Але для того щоб у процесі професійної діяльності педагога відбувався розвиток педагогічної майстерності, необхідно оволодівати сучасними технологіями навчання й виховання. Майстром стає той, хто прагне цього, хто працює, хто осмислює власну діяльність [1].

Не можна не згадати ідею А.С. Макаренка, який вважав, що педагогічна майстерність не є справою талановитих людей, що майстром може зробитися кожний, якщо йому допоможуть і якщо він сам буде працювати. Оволодіння педагогічною майстерністю доступне кожному педагогу, якщо він працює над собою, оскільки основою її формування є, перш за все, практичний досвід.

Л. Кайдалова наголошує на тому, що дуже важливими є питання самоосвіти та самовиховання педагога, які пов'язані з відповідністю запропонованих йому якостей із тим, що є насправді. Кожен педагог повинен поставити собі питання: «Чи відповідаю я тим вимогам, які висуваються до сучасного вчителя?» Кожен педагог повинен критично дивитися на себе, аналізувати власну діяльність і шукати шляхи самовдосконалення. Зрозуміло, що цей процес відбувається в умовах взаємодії з іншими людьми (учнями, колегами, батьками) [4, с. 71].

Особистісно зорієнтована самоосвіта педагога забезпечує підвищення педагогічної майстерності, а в результаті – безперервний саморозвиток особистості самого педагога і його вплив на розвиток особистості учня.

Сучасний педагог повинен мати готовність до застосування нових освітніх ідей, здатність постійно навчатися, бути у постійному творчому пошуку. Ці якості не видаються додатком до диплома про педагогічну освіту, а формуються у щоденній педагогічній діяльності.

Самоосвітню діяльність педагога можна розглядати як сукупність декількох «само-»:

- самооцінка – вміння оцінювати свої можливості;
- самооблік – вміння брати до уваги наявність своїх якостей;
- самовизначення – вміння вибрати своє місце в житті, суспільстві, усвідомлювати свої інтереси;
- самоорганізація – вміння знайти джерело пізнання й адекватні своїм можливостям форми самоосвіти, планувати, організовувати робоче місце та діяльність;
- самореалізація – реалізація особистістю своїх можливостей;
- самокритичність – вміння критично оцінювати переваги й недоліки власної роботи;
- самоконтроль – здатність контролювати свою діяльність;
- саморозвиток – результат самоосвіти [3].

Як же раціонально спланувати самоосвітню діяльність, щоб мати дійсно ефективний результат? Сучасна самоосвітня діяльність педагога має включати:

- науково-дослідну роботу;
- вивчення наукової, методичної та навчальної літератури;
- участь у колективних і групових формах методичної роботи;

- вивчення досвіду своїх колег;
- теоретичну роботу і практичну апробацію особистих матеріалів.

Інтенсивний розвиток інформаційних технологій змінює умови самоосвіти: педагог, який раніше іноді не мав належної літератури для професійного розвитку, наразі має сучасний засіб отримання, переробки та творчого використання здобутої інформації. Інтернет з його можливостями значно розширює можливості самовдосконалення педагога.

Самоосвіта педагога не повинна зводитися до відновлення знань, якими він оволодів у ЗВО. Вона має включати ознайомлення з новітніми педагогічними та психологічними дослідженнями, пошук нових методик і форм організації освітнього процесу, дослідження педагогічних проблем, що викликають утруднення в практичній роботі і знаходження способів їх розв'язання.

Детальний розгляд форм, засобів, результатів самоосвіти педагога тощо – це тема для цілого ряду статей.

Отже, процес самоосвіти є оптимальним шляхом формування професійної майстерності педагога за умови, що вона – не самоціль, а сходінка для досягнення вищого покликання вчителя – вчити і формувати сучасну молоду людину, від якої залежатиме майбутнє нашої країни. Тож можна зробити висновок, що самоосвіта педагога посідає особливе місце в системі формування його професійної майстерності.

Список використаної літератури

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 384 с.
2. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с.
3. Дубровіна І.В. Деякі аспекти самоосвітньої діяльності вчителів в системі післядипломної освіти. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/145611396.pdf> (дата звернення: 18.03.2024)
4. Кайдалова Л.Г., Щокіна Н.Б., Вахрушева Т.Ю. Педагогічна майстерність викладача: навч. посібник. Харків: Вид-во НФаУ, 2009. 140 с.
5. Ковальчук В. Педагогічна майстерність викладача – основа його компетентності. Профтехосвіта. 2011. № 6(30). С. 22–34.

Базурін Сергій Миколайович,
майстер виробничого навчання
ДНЗ «Глухівське вище професійне училище»

ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКА МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Бойові дії, що тривають в Україні вже понад два роки гостро ставлять питання підготовки робітничих кадрів для національної економіки, яка потребуватиме їх у більшій кількості в післявоєнний період. В концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року зазначено, що в системі професійної (професійно-технічної) освіти існують ряд проблем, які призводять до недостатнього рівня підготовки випускників. Одним із шляхів їх подолання визнається «забезпечення якості професійної (професійно-технічної) освіти шляхом <...> удосконалення системи підготовки педагогічних працівників у сфері професійної (професійно-технічної) освіти із залученням до освітнього процесу висококваліфікованих працівників виробництва та сфери послуг» [6]. Підготовка кадрів для системи професійно (професійно-технічної) освіти здійснюється закладами фахової передвищої та вищої освіти за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Науковці зазначають, що діяльність майстра виробничого навчання містить два предмети праці: він постає в ролі майстра-педагога і одночасно в ролі майстра-професіонала в напрямі основної спеціальності [1]. Дане поєднання предмету праці закріплено в Професійному стандарті «Майстер виробничого навчання» [3].

Таким чином майстер виробничого навчання має володіти не лише психолого-педагогічною і спеціальною підготовкою а і мати робітничу спеціальність «рівень професійної кваліфікації має бути не нижче розряду (класу, категорії), встановленого освітньою програмою для випускників закладу професійної (професійно-технічної) освіти» [3].

Підготовка кадрів для системи професійно-технічної освіти здійснюється за освітньо-професійними програмами, розробленими закладами фахової передвищої і вищої освіти на основі відповідних освітніх стандартів, затверджених Міністерство освіти і науки України для спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Аналіз стандартів фахової передвищої, вищої (бакалаврський і магістерський рівень освіти) засвідчує:

- У Стандарті фахової передвищої освіти зі спеціальності 015 Професійна освіта у розділі 8 зазначено, «Присвоєння професійної кваліфікації майстра виробничого навчання відповідно до п.1.11 Професійного стандарту можливе лише за наявності документа про професійну (професійно-технічну освіту)» [3].

- У Стандарті вищої освіти зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) бакалаврського і магістерського рівня посилення на норму професійного стандарту відсутнє [4; 5].

Таким чином виникає протиріччя між вимогою професійного стандарту про наявність у майстра виробничого навчання робітничої професії і відсутністю такої вимоги в освітніх стандартах вищої освіти бакалаврського і магістерського рівня. Це призводить до неможливості займати посади майстра виробничого навчання випускникам бакалаврату та магістратури, що здобували вищу освіту на основі повної загальної середньої освіти. На наш погляд, протиріччя викликано тим, що стандарти вищої освіти були розроблені раніше професійного стандарту майстра виробничого навчання.

Підсумовуюче викладене вважаємо, що є необхідність внести до стандартів вищої освіти зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) зміни, які б передбачали отримання одночасно з вищою освітою робітничу професію для вступників на основі повної загальної середньої освіти, та розробити юридичний механізм реалізації даної можливості, оскільки видача документа про професійно-технічну освіту має відбуватися через ЄДЕБО, що унеможлиблює навчання за бюджетні кошти на рівні вищої освіти і рівні професійної (професійно-технічної) освіти.

Список використаної літератури

1. Гіренко Н. І., Крамаренко Д. П. Підвищення професійно-педагогічної компетентності майстра виробничого навчання за профілем «Харчові технології». Освіта та педагогічна наука. 2020. № 1 (173). С. 26 – 36.
2. Про внесення змін до стандарту фахової передвищої освіти зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр». Наказ Міністерства освіти і науки України від 25.01.2022 р. № 58.
3. Про затвердження професійного стандарту «Майстер виробничого навчання». Наказ Міністерства економіки України від 17.07.2021 № 430-21.
4. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Наказ Міністерства освіти і науки України від 21.11.2019 № 1460.
5. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) для другого (магістерського) рівня вищої освіти. Наказ Міністерства освіти і науки України від 18.11.2020 № 1435.
6. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти “Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта” на період до 2027 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.06.2019, № 419-р.

Бикова Тетяна Борисівна,
доктор філософії, викладач фахових дисциплін
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»;
Пузирна Євгенія Олексіївна,
студентка 12 ТЛС групи
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ ОПАНУВАННЯ ГАЛУЗЕВОГО СПРЯМУВАННЯ МАЙБУТНІМИ ФАХОВИМИ МОЛОДШИМИ БАКАЛАВРАМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ У МЕЖАХ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОБІВ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Понад десять років Професійно-педагогічний коледж Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (на сьогодні ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж Глухівського НПУ ім. О. Довженка») готує майбутніх майстрів виробничого навчання за спеціальністю Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості). За цей час змінювались шифри і найменування галузей знань, коди спеціальностей, проте, спеціалізація підготовки залишається без змін. На початок 2023-2024 навчального року у Коледжі за освітньо-професійною програмою Технологія виробів легкої промисловості навчається 75 здобувачів освіти [1]. Нажаль, переважна більшість опитаних здобувачів освіти зазначеної спеціальності не достатньо володіють інформацією про особливості та умови здійснення обраної ними майбутньої професії.

З метою забезпечення процесу свідомої підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання швейного профілю за відповідною освітньо-професійною програмою введено вивчення навчальної дисципліни «Вступ до фаху». Однією з тем, що має проблемно-пошуковий характер, передбачено дослідження особливостей галузевого спрямування професійної підготовки фахівців спеціальності 015.36 (Технологія виробів легкої промисловості). Наведемо основні висновки спільного дослідження.

Енциклопедія сучасної України дозволяє з'ясувати структуру легкої промисловості (виробництво тканини усіх видів, швейний та трикотажний одяг, взуття, шкіргалантерея і шкіртовари, фурнітура, фарфоровий посуд та іграшки), проте відображає реалії радянської епохи: «...багатогалузевий комплекс народного господарства, здатний виробляти широкий спектр товарів народного споживання...» [2]. Словник української мови пропонує послуговуватися терміном «легка індустрія» як сукупності галузей промисловості, що виробляє переважно предмети широкого вжитку [3]. Надто звужене трактування подає словник суспільної географії [4], у якому зазначено, що легка промисловість – це сукупність підприємств із випуску тканин, одягу та фурнітури до них.

О. Волков у монографії «Легка промисловість України: стан, проблеми, перспективи економічного розвитку» [5, с. 6] наводить більш точний перелік продукції легкої промисловості: «тканини, швейний і трикотажний одяг, взуття, панчішно-шкарпеткові вироби, натуральне та штучне хутро, шкіряні товари і шкіргалантерея, фурнітура, фарфоровий посуд тощо», наголошуючи на тому, що галузь визначає не лише соціально-економічний стан суспільства, а й національну безпеку держави.

Зуважимо, що у дійсному Національному КВЕД (ДК 009:2010) така галузь не вказується. Однак, переважна більшість відповідних видів економічної діяльності таких як: текстильне виробництво, виробництво одягу, виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів віднесені до переробної промисловості.

З огляду на сказане, використання назви галузі економіки «Легка промисловість» та відповідної спеціалізації професійної освіти є переважно традицією та, на нашу думку, містить ряд суперечностей. Зокрема, зміст підготовки фахових молодших бакалаврів професійної освіти за досліджуваною спеціалізацією в коледжі та бакалаврів і магістрів – в університеті стосується виробництва шитого одягу. Натомість, аспекти виробництва трикотажного одягу, виробів зі шкіри та хутра вивчаються оглядово, здебільш епізодично. Задля конкретизації спрямованості фахової підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання, діяльність яких буде здійснюватися у (зкладах професійної професійно-технічної) освіти та буде спрямована на підготовку робітничих кадрів для підприємств швейної галузі, в освітньо-професійну програму були додані уточнення: галузевість компетентностей та результатів навчання вказується з використанням словосполучення «у сфері виробництва одягу», замість «у галузі легкої промисловості».

У процесі дослідження також було виявлено не достатню кількість відкритих джерел, що потрібні як викладачам так і студентам для організації освітнього процесу з використанням сучасної інформації. Найбільш корисними джерелами для з'ясування стану та перспектив розвитку галузі є сайти Української асоціації підприємств легкої промисловості «Укрлегпром» (<https://ukrlegprom.org/ua/>) та «Дія. Бізнес» (business.diia.gov.ua).

Отже, зважаючи на вище викладене та враховуючи думку студентів, доцільно або додати до освітньо-професійної програми підготовки фахових молодших бакалаврів спеціальності 015.36 Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості) освітні компоненти, які б передбачали вивчення особливостей виробництва трикотажного одягу, виробів зі шкіри, хутра тощо, або розглянути можливість зміни назви відповідної освітньо-професійної програми.

Список використаної літератури

1. Реєстр суб'єктів освітньої діяльності. URL: <https://registry.edbo.gov.ua/university/1133/study-programs/> (дата звернення: 24.02.2024).
2. Енциклопедія Сучасної України. Легка промисловість. URL: <https://esu.com.ua/article-54036> (дата звернення: 24.02.2024).
3. Словник української мови. Академічний тлумачний словник (1970 – 1980). URL: <http://sum.in.ua/s/legkyj> (дата звернення: 24.02.2024).
4. Савчук І.Г. Словник суспільної географії. URL: <https://geohub.org.ua/node/4070> (дата звернення: 24.02.2024).
5. Легка промисловість України: стан, проблеми, перспективи економічного розвитку / О. І. Волков [та ін.] : за ред. О. В. Волкова та Ю. В. Гончарова. Київ : Знання, 2009. 391 с.

Біліченко Тетяна Михайлівна,
доктор філософії, викладач фахових освітніх компонентів
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

РОЗВИТОК МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН ПЕДАГОГІЧНОГО ЦИКЛУ

Системоутворюючим фактором сучасної професійної освіти стає професійний розвиток суб'єктів навчання з урахуванням їхнього попереднього досвіду, особистісних особливостей, специфіки навчального матеріалу та конкретного навчально-просторового середовища. Відомо, що формування особистості професіонала не зводиться лише до розвитку її оперативної сфери у вигляді накопичення знань, умінь та навичок, але передбачає формування складних психічних систем регуляції її професійної поведінки та діяльності, зміни її самосвідомості.

Змістовно система формування особистості професіонала складається на основі вимог, джерелами яких є:

- зміст і умови професійної діяльності, що засвоюється;
- зміст і умови, у яких здійснюється професіоналізація;
- соціально-професійні норми, установки, цінності конкретної професійної спільноти.

Професійне становлення та розвиток особистості мають на меті «забезпечення достатньо надійної поведінки індивіда у конкретних і типових життєвих та професійних умовах, що визначає формування стійких рис особистості, характерних, зокрема, для майбутнього виду діяльності». Кожна професійна діяльність потребує від фахівця певного набору особистісних якостей та здібностей, в структурі яких окремі якості під впливом специфіки діяльності починають виступати як професійно значущі.

З позицій психологічної концепції професійного становлення людини процес професійного розвитку студентів розглядається як поетапне вирішення комплексу навчально-професійних завдань різного рівня складності та наближеності до реальних умов майбутньої професійної діяльності [1, с. 278].

Найважливішою умовою освоєння діяльності є її прийняття студентом, що здійснюється, передусім, за лінією трансформації мотивів, оскільки саме мотив є констатуючою ознакою тієї чи іншої діяльності. Тому однією з детермінант діяльності майбутнього професіонала є мотивація.

Зроблено багато спроб виділити напрямки вивчення мотивації: її досліджують у зв'язку з класифікацією різних мотивів за групами; ефективністю навчальної діяльності та необхідністю її активізації; відкриттям професійних мотивів у межах досліджень професійної спрямованості тощо.

Відомо, що релевантним діяльності навчання є навчальні (пізнавальні) мотиви, тоді як практична діяльність мотивується професійними. Отже, проблема «природного» переходу від навчальної діяльності студента до професійної діяльності фахівця перетворюється у проблему трансформації навчальних мотивів у професійні.

Найбільший вплив на формування значущої для професійного становлення студентів мотивації має характер організації та управління пізнавальною діяльністю студентів, зокрема, під час вивчення дисциплін педагогічного циклу.

Багато дослідників звертають увагу на те, що під час опанування професією відбувається розвиток та трансформація мотиваційної структури суб'єкта діяльності. Цей розвиток протікає у двох напрямках: по-перше, відбувається трансформація провідних мотивів особистості в мотиви трудової діяльності, по-друге, спостерігається динаміка мотивів професійної діяльності, що виражається:

- у появі нових і трансформації деяких старих мотивів;
- у зміні абсолютної та відносної значущості окремих мотивів;
- у зміні структури мотивів [2].

Під час професіоналізації потреби особистості знаходять свій об'єкт діяльності, у результаті чого відбувається формування структури професійних мотивів. Серед них умовно виділяють 4 основні групи:

1) мотиви власної праці, що відображають орієнтацію суб'єкта на загальну зайнятість, на сам процес праці, на результативну діяльність без врахування специфіки професії;

2) мотиви соціальної значущості праці, люди з перевагою професійних мотивів цього типу націлені на постійне опанування нових вмінь, знань, високо оцінюють загальну користь і значущість праці;

3) мотиви самоствердження в праці, спрямовані на повне самовираження, якість і високий рівень досягнень;

4) мотиви професійної майстерності, які полягають у прагненні бути кращим у професійній діяльності, як для себе, так і для оточуючих.

Варто зауважити, що розвиток мотивації є необхідною умовою успішної професійної діяльності майбутнього фахівця. Мотиваційні механізми забезпечують вибірковість у роботі пізнавальних процесів і пов'язані зі специфікою підготовки фахівця певного профілю.

Професійні мотиви, порівняно з пізнавальними, більш інтенсивно впливають на ефективність навчальної діяльності студентів. У такій позиції також можна побачити протиставлення пізнавальних і професійних мотивів, з різницею у тому, що підкреслюється позитивна роль професійних мотивів у впливі на ефективність навчання. На думку А. Маркової, домінуюча роль професійних мотивів символізує перебудову всієї мотиваційної сфери студента, її розвиток.

Отже, залишається відкритою проблема виявлення механізмів динамічної взаємодії навчально-пізнавальних та професійних мотивів у процесі навчання, їх взаємної трансформації у процесі переходу від навчальної діяльності студента до професійної діяльності спеціаліста на момент закінчення здобуття освіти.

Список використаної літератури

1. Музика О.О. Мотивація творчої активності у становленні технічно обдарованої особистості. *Українська еліта та її роль у державотворенні: Наукові записки Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України*. Київ, 2000. Вип.1. С. 276-280.

2. Малінка О.О. Психологічні проблеми мотивації навчально-професійної діяльності студентів у сучасних умовах URL: www.psyh.kiev.ua (дата звернення: 25.03.2024).

Біляковська Ольга Орестівна,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи
Львівського національного університету імені Івана Франка

ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Цифровізація суспільства вносить корективи у всі сфери суспільного життя, зокрема й у систему освіти, пріоритетом якої є відкритість освітніх закладів, постійний доступ до навчальних матеріалів, освітніх ресурсів та інструментів, надання якісних освітніх послуг, впровадження нових педагогічних технологій для ефективності й якості навчання.

Наукові розвідки дослідників у галузі освіти (Н. Морзе, В. Биков, А. Гуржій, Р. Гуревич, О. Овчарук, К. Осадча, С. Сисоєва та ін.) свідчать, що цифрові технології впливають на вдосконалення організаційних форм, методів

навчання й оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти, а також прослідковується їх позитивний вплив на процес засвоєння знань та вироблення ключових навичок у процесі навчально-пізнавальної діяльності.

Якість функціонування закладу освіти пов'язана з комплексною цифровою трансформацією, а саме побудовою єдиного інформаційного простору, який би забезпечував доступ до актуальної інформації про стан навчальних, методичних, науково-дослідних та адміністративно-господарських процесів. Власне побудова єдиного інформаційного простору в закладах вищої освіти сприяє [1]:

- підвищенню ефективності та якості освітнього процесу;
- інтенсифікації процесу наукових досліджень;
- підвищенню оперативності й ефективності управління;
- інтеграції освітньої системи закладу вищої освіти у світову мережу, що значно полегшить доступ до міжнародних інформаційних ресурсів.

Оцінювання навчальних досягнень студентів є невід'ємною складовою процесу навчання, спрямоване стимулювання навчальної діяльності здобувачів освіти. В умовах цифровізації освітнього простору закладу вищої освіти, традиційне оцінювання навчальних досягнень студентів видозмінюється, переходить у площину формувального оцінювання. Формувальне оцінювання – це процес пошуку й інтерпретації даних, які використовуються викладачами і студентам для того, щоби прослідкувати прогрес здобувачів освіти у процесі навчання, а також визначити куди необхідно рухатися для досягнення оптимальних результатів і яким чином зробити це найкраще [2, с. 204].

Оцінювання в освітньому процесі закладу освіти можна представити як:

- оцінювання як результат навчання. Проводиться викладачем з метою використати результати навчання здобувачів освіти для оцінювання навчальних досягнень відповідно до стандартів і освітніх цілей;
- оцінювання прогресу навчання здобувачів освіти. Передбачає, що викладач використовує результати контролю й оцінювання, робить відповідні висновки про прогрес студентів та вносить певні корективи щодо організації навчання;
- оцінювання як самооцінювання та самоконтроль у процесі навчання. Визначає рівень контролю студентів, рефлексію на поступ у процесі навчання та формування навчальних цілей для досягнення результату.

Застосовуючи формувальне оцінювання викладач оптимально добирає форми та методи, використовуючи весь спектр цифрових інструментів. Ефективність формувального оцінювання залежить від правильного формулювання його мети, вибору критеріїв, визначення навчальних потреб здобувачів освіти, способів досягнення поставленої мети, методів навчання, а також взаємозв'язку дидактичних принципів і прийомів з інструментарієм формувального оцінювання.

Окреслити цілі навчальної діяльності дають змогу такі цифрові інструменти: тестові (Kahoot, Classtime, Google-форми), віртуальні дошки

(Padlet, Linoit, Jamboard), онлайнві документи (Drive-google, Canva), карти знань (Bubll.us, Coogle.it, Mindomo тощо), мозкових штурмів (Jamboard, Canva).

Зазначимо, що якість оцінювання залежить від обраних викладачем технік формувального оцінювання (візуальні, комбіновані, схематично-графічні), що найповніше відповідатимуть окресленим цілям і потребам здобувачів освіти. Зокрема для створення тестів, інтерактивних вправ, опитувань, онлайн-вікторин використовують такі цифрові інструменти як Google Forms, Kahoot, Mentimeter, Poll Everywhere, LearningApps, Flippity тощо. Для отримання оперативного зворотного зв'язку від студентів в умовах реального часу допомагають Socrative, Kahoot, Plickers тощо. Так, цифровий інструмент Socrative дає змогу викладачеві скласти тести з варіантами відповідей, опитувальники з відкритими питаннями, які можна завантажувати на комп'ютерах, мобільних гаджетах як командну гру для студентів. На мобільних пристроях студенти можуть виконувати тестові завдання, які створені за допомогою інструменту Quizizz, що досить зручно в умовах змішаного навчання. Водночас такий цифровий інструмент як віртуальна дошка можна використати для групової, колективної роботи з метою швидкого подання навчальної інформації й отримання відповіді від здобувачів освіти.

Отже, використання в освітньому просторі цифровий технологій та інструментів сприяє індивідуалізації, диференціації процесу навчання, підвищенню мотивації здобувачів освіти, урізноманітнює, збагачує новими засобами професійну діяльність викладача в контексті оцінювання навчальних досягнень студентів.

Список використаної літератури

1. Біляковська О. О. Професійна підготовка майбутніх учителів в умовах цифровізації освіти. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2023. Вип. 210. С. 10-14.
2. Морзе Н., Вембер В., Гладун М. Використання цифрових технологій для формувального оцінювання. [Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету](#). 2019. Вип. спецвип. С. 202-214.

Бойко Лідія Костянтинівна,
*аспірантка кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка,
викладач ВСП «Класичний фаховий
коледж Сумського державного університету»*

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З ЕЛЕКТРОНІКИ

Сучасний світ динамічно розвивається, і електроніка відіграє в ньому все більш важливу роль. Україна, як і багато інших країн, відчуває гостру потребу в кваліфікованих фахівцях з електроніки. Однак, існує значна невідповідність між знаннями та навичками, які отримують бакалаври з електроніки в українських вузах, і вимогами роботодавців. Це призводить до того, що багато випускників не можуть знайти роботу за фахом або змушені перекваліфікуватися. Сучасна вища освіта в галузі електроніки в Україні потребує не лише змістовних технічних знань, але й розвитку готовності студентів працювати в міждисциплінарних командах та вирішувати складні завдання в умовах швидких технологічних змін [1].

А. Коломієць зазначає, що у системах вищої освіти нині і підготовка фахівців здійснюється переважно на основі вимог сьогодення без урахування перспектив у майбутньому. Це не забезпечує повноцінної підготовки майбутніх фахівців до умов виробництва, що швидко змінюється. Фундаментальність змісту підготовки фахівців в сучасних динамічних умовах модернізації українського суспільства зорієнтовує студента на таке навчання, яке дало б змогу йому сформуванню передусім фундаментальні основи системно структурованих знань, набуті здатності самостійного пошуку новітніх конкретних актуальних знань, максимально адаптованих до вимог його професійної діяльності [2, с. 82].

В. Татарчук акцентує увагу на тому, що професійна компетентність майбутніх фахівців у галузі електроніки значною мірою визначається вмінням уявляти технічний об'єкт та принципи його дії за наявною конструкторською документацією. При цьому він має вміти використати графічне зображення в процесі комунікації, а також бути соціально й професійно мобільним в умовах постмодерного техногенного суспільства, використовуючи графічні засоби і методи, комп'ютерні графічні програми тощо [3, с. 589].

Розглянемо педагогічні умови, реалізація яких спрямована на формування професійної компетентності майбутніх бакалаврів з електроніки у закладах вищої освіти України [4]:

Перша педагогічна умова передбачає розробку і засвоєння студентами інтегрованого змісту професійної підготовки, який об'єднує фундаментально-технічний, спеціалізовано-професійний та професійно-практичний блоки

дисциплін, що сприяє формуванню загальнопрофесійної та спеціалізованої складових професійної компетентності. Педагогічна умова спрямована на забезпечення: практичної орієнтованості дисциплін фахової підготовки через доповнення їх змісту темами, які реалізують міжпредметні зв'язки та пов'язані із професійною діяльністю майбутніх бакалаврів з електроніки; міждисциплінарної інтеграції знань шляхом розробки, використання і засвоєння студентами інтегрованого змісту освітньої програми.

Друга педагогічна умова передбачає розробку і включення у процес підготовки комплексних професійно орієнтованих завдань, що дозволяють одночасно формувати інструментальні, загально професійні та спеціалізовані складові професійної компетентності. У межах даної педагогічної умови повинно відбуватися формування у студентів умінь, навичок і набуття досвіду професійної діяльності з електроніки шляхом вирішення комплексних професійно орієнтованих завдань різного рівня складності. Розробка комплексу завдань має охоплювати: використання інтегрованого змісту професійної підготовки; різний рівень складності завдань; створення алгоритму їх вирішення та конкретизацію методичних умов їх застосування в освітньому процесі.

Третя педагогічна умова – використання комплексу інтерактивних методів і групових форм навчання, що забезпечують розвиток як професійно орієнтованих, так і соціально-особистісної складових професійної компетентності майбутніх бакалаврів з електроніки – передбачає вдосконалення як професійних умінь і навичок, так і розвиток професійно важливих якостей особистості та мотивації до професійної діяльності майбутніх бакалаврів з електроніки на основі застосування методів моделювання виробничих процесів та ситуацій (кейсметод), роботи у малих групах, методу проєктів, кооперативного навчання, опрацювання дискусійних питань, колективно-групового навчання, ситуативно-проблемного методу, ситуативного моделювання [5].

Окреслений інтегрований підхід може бути практично реалізований у процесі вивчення електроніки для майбутніх бакалаврів за умови врахування реалізації наступних кроків:

1. Корегування змістовного наповнення освітнього курсу з електроніки за рахунок включення практичних лабораторних робіт, які дозволяють студентам застосовувати та розвивати конкретні технічні навички.

2. Впровадження проєктно-орієнтованих завдань: створення проєктів, орієнтованих на вирішення реальних проблем у сфері електроніки. Наприклад, розробка пристроїв для енергоефективності чи інноваційні рішення для покращення побутової електроніки.

3. Систематичне проведення наукових досліджень реалізується через запрошення студентів приєднатися до наукових груп або проведення власних досліджень з електроніки. Це може включати в себе аналіз тенденцій у розвитку технологій чи дослідження нових методів.

4. Структурована інтеграція з іншими дисциплінами передбачає співпрацю з викладачами інших предметів для створення проєктів, які об'єднують знання електроніки з соціальними, економічними чи екологічними вимірами.

5. Впровадження творчих комунікативних завдань включає організацію обговорень, презентацій та групових проєктів для розвитку комунікативних навичок майбутніх бакалаврів з електроніки.

Такий підхід сприяє більш повному розвитку майбутніх бакалаврів з електроніки, допомагаючи їм зрозуміти, як їхні технічні навички впливають на суспільство та як вони можуть використовувати свої знання для вирішення реальних проблем.

Отже, можна зробити висновок, що результати дослідження вказують на важливість використання інтегрованого підходу у викладанні електроніки. Цей підхід сприяє більш повному розвитку студентів, поглибленню їхніх знань та розвитку міждисциплінарних навичок. Умови військового стану впливають на безпеку, доступ до ресурсів та зміни в освітніх програмах. Освітній процес повинен бути гнучким та адаптивним, здатним відповідати на виклики сучасності.

Список використаної літератури

1. Бойко Л. К., Самусь Т. В., Гребеник Т. В. Проблема формування професійних компетентностей бакалаврів з електроніки у педагогічній теорії та практиці. *Вісник Глухівського національного університету ім. О.Довженка. Серія: Педагогічні науки*. 2022. Вип. 3 (50). С. 132-137.

2. Коломієць А. Фундаментальна математична підготовка майбутніх бакалаврів галузі електроніки і телекомунікації на засадах випереджувального навчання. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Сер. Педагогіка*. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2021. № 2. С. 81–86.

3. Татарчук В. В. Формування графічної компетентності майбутніх фахівців у галузі електроніки та телекомунікацій. *Наука і техніка сьогодні*, 2023, №11 (25). С. 580–593.

4. Стрюк К. М. Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх молодших спеціалістів з комп'ютерної інженерії. *Virtus Scientific Journal*, 2017, № 17. С. 159–163.

5. Yurii Burda, Tetiana Samus, Evelina Bazhmina, Olha Bondarenko, Dmytro Myrnyi. Shaping the competencies of the future: the importance of developing soft skills in higher education within the landscape of information technologies. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*. Vol. 14, Issue 1, Special Issue XL. 2024 pp. 110–116.

Братко Марія Василівна,
*доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри
 освітології та психолого-педагогічних наук
 факультету педагогічної освіти
 Київського столичного університету імені Бориса Грінченка*

СЕЛФ-МЕНЕДЖМЕНТ (SELF-MANAGEMENT) ЯК СТРАТЕГІЯ І ТАКТИКА ПРОФЕСІЙНОГО УСПІХУ ПЕДАГОГА

Особливості професійної діяльності вимагають від педагога постійної роботи над собою, самовдосконалення, саморозвитку, підвищення кваліфікації та професійного розвитку. Процедуру, види, форми, обсяг, умови підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів освіти і установ усіх форм власності та сфер управління визначено «Порядком підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників», який затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 року №800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників». Зазначимо, що нове законодавче поле відкриває можливості щодо варіативності шляху професійного розвитку педагога, відповідно до власного бачення, усвідомлення особистих потреб та цілей в цьому процесі.

Разом з тим, професійний саморозвиток – це не просте завдання, а тому не масове і, навіть, не типове явище, бо не всі уміють цілеспрямовано працювати над собою. Саморозвиток відбувається тільки у тих, хто володіє необхідними якостями, головними з яких є: внутрішня мотивація на ефективне вирішення професійних завдань, високий рівень самосвідомості, здатність до саморозвитку, розуміння змісту і методичних основ саморозвитку. В цьому контексті у нагоді може стати опанування інструментами self-менеджменту (само-менеджменту), які допомагають підвищити власну ефективність, через самоорганізацію. Адже Self-менеджмент – це усвідомлене управління усіма сферами власного життя. Це не тільки про ефективність та успішність в професії, але й про здоров'я, сім'ю, особистісний розвиток. Дослідники зазначеного феномену вважають, що «володіння навичками ефективного самоменеджменту сприятиме кращій організації праці, попередженню професійного вигорання, зростання задоволення від роботи, вивільнення часу на інші, важливі, сфери життя й, у підсумку, підвищенню якості освітніх послуг як окремо взятого предмета, так і в закладі освіти в цілому» [1].

Узагальнюючи наявні підходи до визначення переліку навичок самоменеджменту можемо виділи такі 7 (сім) основних з них.

Навичка 1. Тайм-менеджмент. Це про контроль використання свого часу, уміння визначати пріоритетність завдань, справ, ведення щоденного та перспективного списку справ. Педагог, який має хороші навички тайм-менеджменту, здатний ефективно управляти своїм часом, не потребуючи сторонньої зовнішньої допомоги. Зазначені навички допомагають бути

залученим до справ, разом з тим, уникати прокрастинації. Педагогу, який завжди, за специфікою своєї професії, веде за собою інших, тайм-менеджмент дозволяє мати достатньо часу, щоб не тільки бути успішним у своїй роботі, але й надихати інших робити те ж саме.

Навичка 2. Самомотивація – це про здатність мотивувати себе та проактивно виконувати щоденні завдання, завдяки особистій відповідальності. Практика самомотивації допомагає стати більш самосвідомим, і розставляти пріоритети в тому, що є для вас важливо. Самомотивація схожа на внутрішню мотивацію, тобто мотивацію, яка йде зсередини. Внутрішні мотиватори можуть бути різними, головне, щоб ви навчилися їх усвідомлювати. Щоб розвивати внутрішню мотивацію, працюйте над цілями, які вас захоплюють і підживлюють ваше почуття мети.

Навичка 3. Управління стресом. Педагоги часто мають справу зі стресом, тому мають потребу у навичці справлятися з ним. Постійне перебування у стресі призводить до перевтоми, вигорання. Педагоги з добре розвинутими навичками управління стресом підходять до роботи цілеспрямовано, пов'язуючи свої ініціативи з більшими цілями. Коли ви знаєте, яке завдання є найважливішим, як результати роботи пов'язані з цілями здобувачів освіти, закладу освіти в цілому, ви можете краще розставляти пріоритети в роботі і, швидше за все, почуватиметеся більш задоволеними, виконуючи її. Залучення до роботи в такий спосіб є формою турботи про себе, і це допомагає знизити рівень стресу та зберегти ясність розуму.

Навичка 4. Адаптивність, яка означає впевненість і здатність переорієнтовуватися в умовах змін. Це є особливо важливим для педагога в умовах сучасного швидкоплинного світу. Адаптивність є актуальною в непрогнозованих, нестандартних, унікальних, професійних ситуаціях, які виникають під час взаємодії з учасниками освітнього процесу. Зазначена навичка зберігає гнучкість, допомагає долати стрес і розчарування, сприймати зміни та непрогнозовані ситуації, рухатися вперед з цікавістю та відкритістю до нового. Часом адаптивність може бути незручною, але вона є помічною для особистості у подоланні труднощів, які можуть траплятися на вашому шляху.

Навичка 5. Прийняття рішень. Педагогу, щоб бути ефективним, важливо розвивати навички прийняття рішень, які зменшують плутанину та розширюють професійні можливості. Тренування у розв'язанні різних завдань, вирішення проблем, допомагають педагогу розвинути навичку прийняття рішень. Як і інші навички, про які йшла вже мова, навичка прийняття рішень – це те, чого можна навчитися. Розв'язуючи ту, чи іншу проблему, ми маємо послуговуватися критичним мисленням, аналізом базової інформації. Важливо, щоб рішення приймалися на основі даних, фактів, а не здогадках.

Навичка 6. Узгодження цілей. Уміти правильно формулювати і узгоджувати цілі, це означає уміти визначати пріоритетність щодо своїх завдань і проєктів. Узгодження цілей складається з трьох складових: постановки цілей, комунікації цілей, відстеження цілей. Під час *постановки цілей* обов'язково визначте поточні больові точки, спрогнозуйте цілі зростання

та проаналізуйте поточні плани розподілу ресурсів - все це допоможе вам поставити обґрунтовані цілі. Використовуйте систему SMART-цілей, щоб переконатися, що ваша мета є конкретною, вимірюваною, досяжною, реалістичною та визначеною в часі. *Комунікація цілей* - це не лише управління вашими особистісними цілями, цілями команди, але й їхнє узгодження із загальними цілями організації. Таким чином, і ви, і ваша команда, будете розуміти, як саме ваша робота сприяє досягненню більших цілей. Це вимагає прозорості комунікації та злагодженої командної роботи. Важливо не лише ставити цілі та повідомляти про них, але й *відстежувати* їх. Це має вирішальне значення для того, щоб пов'язати щоденну роботу з більшими цілями і побачити, як ви та ваша команда прогресує з плином часу.

Навичка 7. Особистий розвиток, який є ключовим для педагога. Якщо ми хочемо вести за собою, надихати та навчати, розвивати інших, то нам спочатку потрібно подбати про особистий розвиток. Це означає, що ми маємо знайти час для відвідування семінарів, курсів, спілкування з експертами, самоосвіти в інших форматах. Постійно навчаючись, дбаючи про професійний та особистісний розвиток, ми показуємо приклад тим, кого навчаємо, і тим, хто поряд – колегам, друзям. Обов'язково треба пам'ятати, що це не лише індивідуальний кар'єрний розвиток, але й зростання на благо організації.

Ще одне застереження. Навички self-менеджменту (само-менеджменту) не формуються одномоментно, а формуються поступово. Тож ми маємо системно, наполегливо працювати, аби бути господарем власного життя.

Список використаної літератури

1. Боднар, О. С., & Шкода, М. В. (2024). Функції самоменеджменту сучасного вчителя іноземних мов. *Імідж сучасного педагога*, (1(214)), 5–13. [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-1\(214\)-5-13](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-1(214)-5-13)

Бурчак Станіслав Олександрович,

*доктор педагогічних наук, професор
кафедри технологічної і професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка;*

Бурчак Ліана Володимирівна,

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
біології, здоров'я людини та методики навчання
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ТВОРЧІ ЯКОСТІ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Сучасний, конкурентоспроможний, «новий» учитель повинен не лише вчити учнів, забезпечувати їхню цілковиту підготовку, що відповідатиме

інноваційним орієнтирам, соціальним запитам, важливим стратегіям інфопростору в умовах модернізації професійної освіти, але й ефективно здійснювати дослідницько-креативну, новаторську діяльність.

Чинне місце в цьому аспекті відводиться розвитку інноваційно-креативного потенціалу майбутніх фахівців, формуванню їхнього індивідуального стилю професійної діяльності, ефективної реалізації нововведень тощо.

З позицій сучасних тенденцій розвитку вищої освіти увага сконцентрована на формування освічених і творчих фахівців, реалізацію їхніх можливостей і підтверджується низкою нормативних документів, як-от: Закон України «Про освіту» (2017) [2], «Про вищу освіту» (2014) [6], «Про інноваційну діяльність» [1], Концепція розвитку педагогічної освіти [7] та «Нова українська школа» [3] та ін.

Основними стимулами, що спонукають до творчості, є протиріччя між вимогами соціуму, що постійно розвивається, і компетентностями, бажаннями і можливостями особистості реалізувати свій творчий потенціал.

Для уможливлення ліквідації указанного протиріччя, кожній особистості потрібно забезпечити місце та можливості для реалізувати себе, тобто, реальні перспективи до кінця розкриття самих себе [5, с. 14]. Відкриваючи нові сфери діяльності, освоюючи і опановуючи їх, майбутній фахівець виступає у ролі творця самого себе.

Обґрунтовуючи окреслену проблему В. Кремень фактично ототожнює творчу та інноваційну діяльність. На думку вченого, інновація – це «завжди творчість, виклик старому, це особистісна позиція» [4, с. 8].

Схожа думка і в Л. Козак, котра наголошує, що вищим рівнем творчості педагога є інноваційна діяльність, спрямована на створення нових технологій, високоефективних систем навчання, виховання й розвитку студентів [4].

Погоджуючись із науковцями зазначимо, що творчість й інноваційна діяльність має спільний елемент – інноваційну особистість, яка визначає перетворення в усіх сферах життєдіяльності суспільства.

Аналіз указаних наукових праць дозволив виокремити творчі якості майбутнього фахівця, формування яких дозволить майбутнім педагогам здійснювати інноваційну професійну діяльність (табл. 1).

Таблиця 1

Творчі якості фахівця в умовах модернізації професійної освіти

№з/п	Творча якість
1	Пізнавальна активність
2	Здатність до висування гіпотез, оригінальних ідей, винахідництва
3	Ініціативність
4	Наполегливість
5	Висока самоорганізація
6	Працездатність
7	Потреба в інтелектуальній праці
8	Високий рівень вимогливості

9	Готовність до ризику
10	Критичне мислення
11	Здатність до міжособистісного спілкування, до співпраці і взаємодопомоги у творчій діяльності
12	Здатність до рефлексії

Отож, для забезпечення творчого розвитку і саморозвитку здобувачів вищої освіти в межах формування їхньої інноваційної компетентності пропонуємо застосовувати такі форми і методи організації навчання:

- проблемні лекції;
- інтерактивні семінари;
- евристичні, діалогічні та дискусійні методи;
- творчі проекти;
- ділові ігри;
- аналіз педагогічних ситуацій;
- пошукові завдання тощо.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про інноваційну діяльність». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>
2. Закон України «Про освіту». (2017). Електронний ресурс. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
3. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року: розпорядження КМУ від 14.12.2016 р. № 988-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text>
4. Кремень В.Г. Феномен інновацій: освіта, суспільство, культура: монографія / за ред. В.Г. Кременя. К. : Педагогічна думка. 2008. 472 с.
5. Кучерявий І.Т., Клепников О.І. Творчість – основа розвитку потенційних джерел особистості : навч. посібник. Київ : Вища шк., 2000. 288 с.
6. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
7. Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти: наказ МОН України від 16.07.2018 р. № 776. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>

Буц Людмила Вікторівна,
викладач дисципліни «Захист України» вищої кваліфікаційної категорії
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК НАДАННЯ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЗАХИСТ УКРАЇНИ» ЗА ДОПОМОГОЮ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

В умовах воєнного стану одне з найбільш актуальних питань – це правильність дій у тій чи іншій ситуації для порятунку свого життя та допомоги тим, хто поряд. Відповіді на ці питання можна знайти, вивчаючи дисципліну «Захист України», а конкретніше – розділ «Тактична медицина».

Тактична медицина – це надання першої допомоги до госпіталізації постраждалого в медичний заклад, спрямованої на першочергове усунення причин, які несуть пряму загрозу для життя, саме: артеріальні кровотечі, зупинка дихання, пневмоторакс.

Знання та вміння щодо грамотних та швидких дій у ситуаціях, що пов'язані із загрозою для здоров'я та життя людини є першочерговими та найважливішими у воєнний час [1].

Ключовим поняттям у медицині є «золота година», тобто важливість надання першої допомоги упродовж години з моменту отримання травм, що допоможе врятувати життя приблизно 90 % постраждалих. Збільшення часу надання допомоги до двох годин призводить до виживання лише 10 % поранених [4].

Реалії сьогодення показують, що населення не оперує достатньою кількістю знань або ж не може в певній мірі застосувати їх на практиці в умовах надзвичайних ситуацій. Це є великою проблемою, яка потребує негайного вирішення, адже несе пряму загрозу для життя людини [4].

Необхідними навичками та вміннями, якими має володіти кожна людина, є: знання алгоритму дій у разі надзвичайної ситуації, а саме: зупинка кровотечі за допомогою джгута, турнікета, підручних засобів, проведення серцево-легеневої реанімації, відновлення прохідності дихальних шляхів, накладання оклюзійної пов'язки, декомпресія грудної клітки, обробка рани, транспортна іммобілізація [4]. Цими діями можемо зберегти життя людині та дочекатись кваліфікованої медичної допомоги. Для надання першої допомоги важливо мати мінімальну індивідуальну аптечку. Основне правило – знати, що є в цій аптечці та вміти використовувати її у разі виникнення такої потреби [1].

На сьогоднішній день вивчення дисципліни «Захист України» у більшості студентів проходить у дистанційній формі. Це створює певні труднощі для оволодіння практичними навичками. Використання в освітньому процесі цифрових технологій сприяє вирішенню цієї проблеми.

Цифрові технології – електронні інструменти, ресурси, пристрої, що генерують, обробляють та зберігають дані. Вони мають певні особливості, наприклад, інтерактивність (цифрові платформи та додатки дозволяють створювати інтерактивні навчальні модулі, що покращують процес навчання, роблять його більш цікавим та захоплюючим); доступність (цифрові ресурси доступні цілодобово, деякі за умови наявності інтернету, що дає можливість навчатися в зручний час); візуалізація (за допомогою відеороликів, анімацій, 3D-моделей можна продемонструвати всі етапи надання першої допомоги).

У процесі набуття знань та формування навичок першої домедичної допомоги можна використовувати різноманітні цифрові технології, зокрема:

- відеоінструкції: покрокове відео з демонстрацією процесу надання першої допомоги та детальним поясненням кожної маніпуляції стане в пригоді кожній людині, яка живе на території, де ведуться бойові дії. Такі навчальні матеріали дозволяють краще сприймати інформацію, адже є унаочненими, а також є можливість переглянути декілька разів для кращого засвоєння навичок;
- інтерактивні електронні посібники: електронні посібники із застосуванням елементів інтерактивного навчання дозволяють студентам більш якісно опрацювати матеріал, адже у процесі виконання різноманітних вправ, тестів, розв'язування ситуативних задач простіше закріпити набуті знання;
- онлайн-курси, наприклад, курс «Перша допомога» від Prometheus, де зібрано найбільш важливу інформацію, наявні короткі та доступні пояснення [3]. Кожен блок містить змістовні відеолекції, самостійну роботу та тести для закріплення матеріалу:
- мобільні додатки, наприклад, «Перша допомога (First Aid)» від Червоного Хреста – додаток забезпечує швидкий доступ до інформації, що може допомогти у ситуаціях, які є загрозою для життя. Тут зібрано алгоритми дій у разі надзвичайних ситуацій [2].

Отже, забезпечення студентів знаннями, уміннями та навичками надання першої домедичної допомоги є важливим завданням закладу освіти, зокрема фахової передвищої. В умовах дистанційного навчання використання цифрових технологій дозволяють зробити освітній процес якісним та забезпечити здобувачів освіти необхідними знаннями у процесі вивчення дисципліни «Захист України», зокрема надання першої домедичної допомоги.

Список використаної літератури

1. Гудзевич, Л.С. Домедична допомога в умовах воєнного стану. *Актуальні питання сучасної біологічної науки методика її викладання*. Вінниця. 2022. С. 83-87.
2. Мобільний застосунок «Перша допомога (First Aid)». URL: <https://redcross.org.ua/news/2023/09/54451/> (дата звернення 15.03.2024).
3. Перша домедична допомога в умовах війни. URL: https://prometheus.org.ua/course/course-v1:Prometheus+FAW+2022_T2 (дата звернення 14.03.2024).

4. Солодовник О.В. Застосування технології надання базової домедичної допомоги в умовах воєнного стану. *Проблеми та перспективи розвитку природничої освітньої галузі*. 2022. С 223-228.

Васенок Тетяна Михайлівна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
професійної освіти та комп'ютерних технологій
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ФАХІВЦІВ ШВЕЙНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Українське суспільство останніх років характеризується переосмисленням освітньої траєкторії розвитку, оновленням та адаптацією змісту освіти до викликів сучасності. Незалежно від усіх глобальних змін та реформ, освіта продовжує займати провідну роль в житті кожної людини.

Необхідність розвитку освіти напряду залежить від швидких процесів які відбуваються в країні. Життя під час пандемії та в умовах дії воєнного стану кардинально змінили освітній процес. Ми практично живемо у форматі онлайн. 2020 рік став початком дистанційного навчання в країні.

Вимушене дистанційне навчання стало викликом для всіх учасників освітнього процесу. В освіті розпочалися процеси швидкої трансформації.

Необхідною умовою розвитку держави є реформування національної системи освіти, яка виступає рушійною силою розвитку суспільства. Пріоритетне місце займає професійна освіта, яка має займатися підготовкою кваліфікованих фахівців, набуття ними фахових компетентностей та професіоналізму.

Дослідженню проблем розвитку професійної освіти в умовах сьогодення присвячено праці А. Беляєвої, О. Гаврилук, Г. Кругликова, Н. Ничкало, С. Ніколаєнка, В. Радкевич та ін. Вченими розглядалися питання взаємозв'язку професійної освіти і вимог сучасного ринку праці, інноваційних аспектів розвитку професійної освіти, оновлення освітніх технологій професійної підготовки.

Аналіз наукових джерел засвідчив, що до питання компетентності зверталися Н. Бібік, С. Бондар, С. Вітвицька, М. Головань, О. Дубасенюк, І. Зязюн, В. Кальней, О. Пометун, Г. Селевко, Н. Сидорчук та ін. Компетентності, на думку науковців, є індикаторами, що дозволяють визначити готовність до конкретної діяльності. Сформованість певних компетентностей дозволяє орієнтуватися в умовах сучасного суспільства, запитах ринку праці.

У ХХІ столітті велику увагу приділяють професійній компетентності фахівця будь якої галузі.

Реагуючи на виклики сьогодення та вимушений перехід на дистанційну форму навчання, актуальність формування фахових компетентностей здобувачів вищої професійної освіти визначили *мету* дослідження.

Мета полягала в окресленні поняття «компетентність» в контексті визначення рівня професіоналізму педагога професійного навчання фахівців швейної галузі.

З кожним роком підготовка фахівців складнішає через появу нових освітніх та виробничих технологій, збільшення потоків навчальної інформації, мобільність освітніх програм.

Нині професійна освіта має бути гнучкою, оскільки в ній постійно мають відбуватися перетворення через упровадження нових складових.

Державні стандарти вищої освіти за спеціальністю 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)» для першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти спрямовані на виконання завдань закладів вищої освіти і визначають вимоги до освіченості здобувачів вищої професійної освіти [1,2]. Стандарти вищої освіти містять компетентності, що визначають специфіку підготовки бакалаврів (магістрів) зі спеціальності, результати навчання. Вони акцентують увагу на важливості підготовки викладачів закладів професійної (професійно-технічної), фахової перед вищою та вищою освіти, їх професійного становлення, набуття практичних навичок на основі теоретичних знань певної кількості освітніх компонентів, володіння усіма необхідними компетентностями, здатностями постійного професійного зростання та самовдосконалення, компетентного реагування на зміни в країні й світі.

Аналіз визначень фахової педагогічної компетентності дозволяє стверджувати, що компетентність педагога професійного навчання є системою наукових знань, інтелектуальних і практичних умінь та навичок, особистісних якостей, які за певної мотивації забезпечують самореалізацію й самовдосконалення особистості педагога у процесі професійної діяльності. Під визначенням слова «компетентність» ми розуміємо коло повноважень педагога освітнього закладу; володіння професійними знаннями, досвідом в освітній та виробничій галузях.

Таким чином, компетентність є інтегральною характеристикою конкурентоспроможної особистості, яка характеризує педагога як суб'єкта освітньої діяльності, а розвиток професійних здібностей дозволяє кваліфіковано виконувати професійну діяльність, відповідально приймати рішення у нестандартних ситуаціях, планувати освітній процес, виконувати професійні дії, прогнозувати кінцевий результат і досягати мети.

Поняття «компетентність» є набагато ширшим за поняття «знання, уміння, навички», тому що включає в себе мотивацію фахівця, здібності до подолання стереотипів, розуміння проблеми, наявність критичного мислення й гнучкість у виборі інноваційних технологій професійної діяльності; характер особистості педагога професійного навчання, здатного проявлятися у принциповості, самостійності, цілеспрямованості, наявності вольових якостей.

Стратегічним завданням кожного закладу професійної освіти в умовах дистанційного навчання є створення та надання здобувачу освіти безпечного комфортного освітнього середовища та надання послуг високої якості професійної освіти. Для успішної реалізації стратегії розвитку освіти та формування фахових компетентностей педагогів необхідно своєчасно оновлювати зміст освіти, використовувати сучасні інноваційні технології навчання із обов'язковим включенням найновіших розробок виробництва.

Перспективи подальшого розвитку дослідження вбачаємо в розробці та експериментальній перевірці технології формування фахових компетентностей педагогів професійного навчання в умовах дистанційного навчання.

Сьогодення вимагає від педагога професійного навчання прийняти стрімкий виклик змін. Він має володіти сукупністю знань, умінь і практичних навичок та інших компетентностей, сучасними інноваційними освітніми технологіями; розв'язувати складні завдання і проблеми у професійній освіті, здійснювати освітньо-виробничу та наукову діяльність, самовдосконалюватися впродовж життя.

Список використаної літератури

1. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 21.11.2019 р. № 1460. Вид. офіц. Київ : Міністерство освіти і науки України, 2019. 19 с.

2. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)» другого (магістерського) рівня вищої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 18.11.2020 р. № 1435. Вид. офіц. Київ : Міністерство освіти і науки України, 2020. 16 с.

Власенко Антон Петрович,
*аспірант Сумського державного педагогічного
університету імені А.С.Макаренка*

МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТОК ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сьогодні відбувається інтеграція вищої освіти України до європейського освітнього простору, через це першочерговим завданням має бути вдосконалення національної системи вищої освіти, яка в свою чергу буде мати на меті високу якість навчання й виховання студентської молоді відповідно до вимог сучасності.

Як своєрідний різновид фізичного виховання професійно-прикладна фізична підготовка є педагогічно спрямованим процесом забезпечення спеціалізованої

фізичної підготовленості до обраної професійної діяльності. Інакше кажучи, процес навчання збагачує індивідуальний фонд професійних рухових умінь і навичок, сприяє вихованню фізичних якостей і пов'язаних з ними здібностей, від яких безпосередньо чи опосередковано залежить професійна діяльність [5].

У науково-методичній літературі також достатньо інформації щодо розвитку фізичних якостей, фізичного стану, фізичної підготовленості жінок (Л. Іващенко, Б. Мицкан, Л. Рахліна, М. Сибіль та ін.). Усі вони вважають, що головним компонентом фізичної підготовки є професійно-прикладна фізична підготовка. Водночас сьогодні бракує наукових досліджень, присвячених специфіці роботи та професійному навчанню жінок.

Статева диференціація є постійною умовою специфіки занять спортом. Навіть добре розвинута дівчина, жінка повинні тренуватися інакше, ніж хлопчик, юнак, чоловік. У практиці спорту вже давно існують визначені відмінності у методиці тренувальних занять для жіночого та чоловічого контингентів [2]. Ці відмінності обумовлені соціально-психологічними факторами та анатомо-фізіологічними особливостями жіночого організму.

Вже на початку тренувань, коли дівчата виконують значну кількість загальнорозвиваючих вправ або тривалий біг у повільному чи середньому темпі, необхідно їм нагадувати про користь таких рухів для організму жінки. Саме добре розвинуті м'язи тулуба, живота, стегон дозволяють жінці відносно легко переносити пологи та зберігати після них струнку фігуру [1].

Загалом дівчата більш дисципліновані та працездатні. Вони виявляють на заняттях зібраність, емоційність. Все це обумовлено тим, що діяльність їхньої нервової системи тісніше пов'язана з різними біологічними функціями організму, ніж у хлопчиків та юнаків.

Біологічний аспект складає основні анатомо-фізіологічні особливості жіночого організму та його вікові зміни. Природа надала жінці відмінні риси, пов'язані з функцією материнства, чим обумовлюється формування ряду особливостей її статури, що накладає свій відбиток на діяльність багатьох органів та систем її організму у різні періоди життя.

Вікові періоди у житті жінки характеризуються рядом морфологічних та функціональних особливостей. Статеві відмінності між чоловіком та жінкою найбільш яскравими стають з початком статевого дозрівання. Особливу увагу в жіночому організмі привертає періодичність ряду фізіологічних функцій, які відповідають за овуально-менструальний цикл (ОМЦ). Слід враховувати, що реакція організму жінки на ОМЦ може бути різною. ОМЦ – не локальний процес певних органів. У цей час трапляються хвилеподібні (циклічні) зміни судинної системи, терморегуляції, обміну речовин, розумової та фізичної працездатності тощо. Тому різні хвилювання, психічні травми можуть викликати розлади у вигляді сильної кровотечі або її затримки, а іноді і зупинки на тривалий час [3; 4].

Цей віковий період називають стабільним. У цьому віці практично закінчується дозрівання найважливіших органів та систем організму, скелет майже повністю костеніє, загальмовується ріст тіла в довжину та зростає в

ширину, збільшується маса тіла. М'язова маса досягає 43-44% від загальної маси тіла, що відповідає нормі дорослої людини (Л. Ковтун). Для цього віку характерна висока ступінь функціонального удосконалення нервової системи, велика рухливість нервових процесів. Показники морфо-функціональних властивостей організму студенток ЗВО характеризуються фізичною зрілістю. Жіночий організм відрізняється особливостями морфології. У них надмірна гнучкість. Згідно класичного визначення, суглоби жінки мають значною амплітуду рухів, що обумовлюється легким розтягуванням зв'язок, що часто вважають наслідком імпрегнації естрогенами.

У сучасній вітчизняній науково-методичній літературі недостатньо висвітлені проблеми фізичного виховання контингенту, що навчається у закладах вищої освіти.

Основним змістом професійно-прикладної фізичної підготовки є фізичні вправи, що сприяють розвитку фізичних здібностей і відповідають специфічним вимогам певної професії та набуттю професійно важливих рухових вмінь і навичок.

Таким чином, аналіз науково-методичної літератури дозволяє констатувати, що, вивчивши фізіологічні та морфологічні особливості студенток закладів вищої освіти можна запропонувати оптимальну програму професійно-прикладної фізичної підготовки, яка суттєво впливатиме на виконання складних координаційних рухів, розумову і фізичну працездатність, формування основних морально-вольових якостей та закономірностей розвитку жіночого організму.

Список використаної літератури

1. Ванюк О.І. Організація проведення самостійних фізкультурно-оздоровчих занять у ВНЗ. *Вісник Запорізького національного університету. Серія: фізичне виховання та спорт.* 2014. № 1. С. 5–11.
2. Матлаш В.А., Рибалко П.Ф., Харченко С.М. Професійно-прикладна фізична підготовка студенток аграрного вузу що займаються в секції з футболу. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету.* Вип. 149. Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка. Чернігів: ЧНПУ, 2017. С. 212-215.
3. Кандрашова, Л.І. До питання адаптації студентів аграрних ВНЗ III-IV рівнів акредитації: теоретичний аспект. *Нові технології навчання.* 2010. Вип. 63, Ч. 2. С. 87-93.
4. Пилипей, Л.П. Використання антропних технологій для організації професійно-прикладної фізичної підготовки студентів. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту.* Київ. 2006. № 2. С. 61–65.
5. Рибалко П.Ф., Самохвалова І.Ю., Мелюшкіна В.В. Рівень групової згуртованості спортивно-ігрових студентських команд аграрного університету. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені*

Т.Г. Шевченка [Текст]. Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка ; гол. ред. Носко М.О. Чернігів: ЧНПУ, 2016.

Вовк Богдан Іванович,
*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ПРОФЕСІЙНА МОБІЛЬНІСТЬ ЯК ЧИННИК ПРОФЕСІЙНОЇ УСПІШНОСТІ СУЧАСНИХ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ

Сучасні процеси глобалізації, інтеграції, модернізації та розвитку тракторобудування висувають підвищені вимоги до якості підготовки майбутніх трактористів-машиністів сільськогосподарського виробництва, які мають усвідомлювати свою самоцінність і унікальність, свою спроможність у побудові власного професійного і життєвого середовища. В цьому контексті зростає потреба розвитку професійної мобільності майбутніх кваліфікованих робітників, яка забезпечить успішність у професійному і особистому житті, а також створює конкурентоспроможність на ринку праці [3].

Аналіз наукових праць [1,2,3] дозволив зрозуміти, що мобільність визначається індивідуально-особистісними та соціальними чинниками і є результатом внутрішніх зусиль особистості, спрямованих на самосвідомість і самооцінку власної професійної діяльності. Науковці під мобільністю розуміють будь-які зміни змісту, характеру, умов праці й переміщення робітника на ринку праці.

Водночас, у науково-педагогічній літературі бракує досліджень, зорієнтованих на розвиток професійної мобільності саме майбутніх трактористів-машиністів сільськогосподарського виробництва.

На основі аналізу джерельної бази виявлено, що професійна мобільність сьогодні є необхідною складовою підготовки майбутніх трактористів-машиністів сільськогосподарського виробництва. Вона передбачає, що випускник закладу професійної освіти повинен мати необхідні навички, щоб стати кваліфікованим працівником, здатним пристосовуватися до змін у своїй професії, бути конкурентоспроможним на ринку праці, готовим до постійного професійного зростання і самонавчання.

Педагог професійного навчання, майстер виробничого навчання, коли формує професійну мобільність у майбутніх кваліфікованих робітників, не лише готує їх до життя і роботи, але також виконує одну із важливих функцій у суспільстві. Ця функція полягає в сприянні цілеспрямованому розвитку прогресивних творчих здібностей особистості. Важливо враховувати, що учні закладів П(ПТ)О перебувають у період інтенсивного соціального дорослішання та індивідуально-особистісного розвитку і становлення. У зв'язку з цим,

педагог професійного навчання повинен ставитися до учнів як до цінних та активних особистостей, сприяючи співпраці та спільній творчій діяльності під час навчання.

Для ефективної організації освітнього процесу, спрямованого на розвиток професійної мобільності майбутніх кваліфікованих робітників і враховуючи складну природу професійної педагогічної діяльності можемо виокремити складові педагогічної готовності педагога професійного навчання до формування професійної мобільності учнів, що дало змогу розробити структуру готовності педагога до роботи з професійною мобільністю учнів ЗП(ПТ)О Рис. 1.

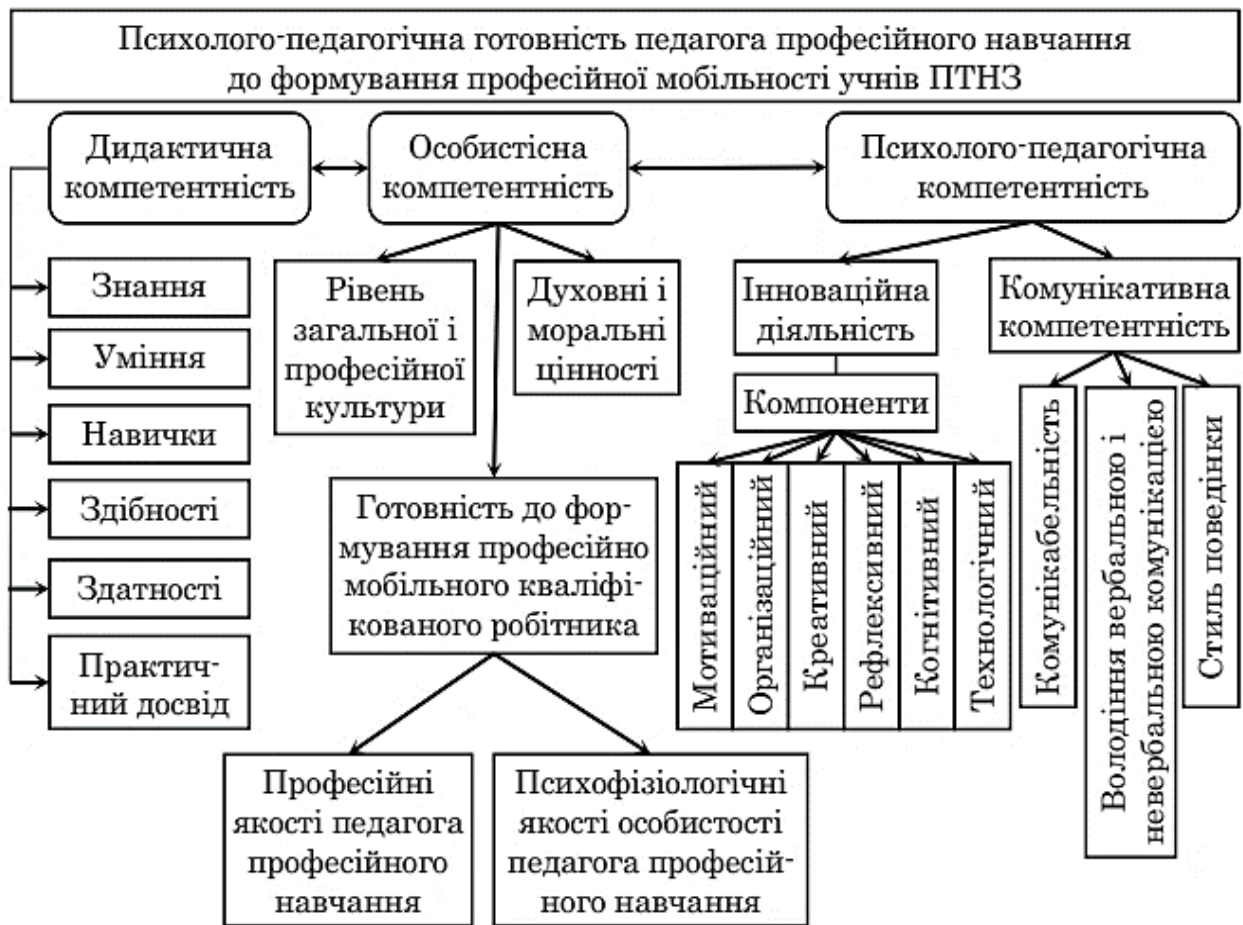

Рис. 1 Структура педагогічної готовності педагога професійного навчання до формування професійної мобільності учнів ЗП(ПТ)О

Аналіз сучасної методики та досвід викладання показує, що в даний час ще недостатньо приділяється уваги обліку явищ, що забезпечують перенесення знань та умінь, мобільності здобувачів. Наприклад, при вивченні предметів пристроїв трактора, технічного обслуговування та ремонту двигунів внутрішнього згорання основна увага приділяється вивченню пристрою, технічного обслуговування та ремонту двигунів старих зразків техніки та оволодінню прийомами його ремонту. Учнями мало, а то й взагалі не розповідається про влаштування та ремонт двигунів внутрішнього згорання закордонного виробництва, зовсім не розповідається про подібність і різницю у

їх будови, в прийомах по ремонту. Крім того, навіть у програмі з улаштування, технічного обслуговування та ремонту немає багатьох сучасних тем по вивченню нових систем трактора, що нещодавно з'явилися, таких як пряме упорскування палива бензинового двигуна TSI, безконтактна система запалювання, яка не потребує регулювання.

З метою розвитку мобільності учнів під час дослідження нами проводився порівняльний аналіз будови тракторів вітчизняного і зарубіжного виробництва. Вивчення шляхів ремонту і технічного обслуговування сучасних тракторів є основою для формування умінь і способів обслуговування різних зарубіжних тракторів.

Для розуміння способів дій, які відносяться до процесів обслуговування технічних об'єктів, ми знаходили сутнісно загальне для різних об'єктів технічного обслуговування.

Можемо констатувати, що можливості мобільності професійних знань учнів з технічного обслуговування об'єктів можна розширити, якщо в основі їх формування будуть лежати уявлення про загальні правила побудови дій при їх обслуговуванні.

Для розширення можливостей перенесення сформованих в учнів умінь вивчення пристрою та прийомів обслуговування та ремонту тракторів ми починали зі створення в учнів уявлення про призначення, функції, які вони повинні виконувати, про можливі та існуючі різновиди таких систем та механізмів, про можливі способи ремонту деталей.

Використання репродуктивних методів призводить до дій з відтворення інформації. Засвоєння передбачає оволодіння основними поняттями предметів професійного спрямування настільки, що учень може аналізувати різні дії та їх можливі наслідки. І тут говорять про вербальне мислення.

Діяльність педагога на цьому етапі характеризується відбором та наданням учням у різній формі ситуацій «гідних наслідування», - «ідеальних копій».

Проблемний виклад під час формування професійної мобільності дозволяє охарактеризувати його ступенем оволодіння вміннями застосовувати засвоєну інформацію в практичній сфері для вирішення деякого класу завдань та отримання суб'єктивно нової інформації. Діяльність учнів характеризувалась розв'язанням задач на основі використання засвоєного зразка.

Діяльність педагога на цьому етапі полягала у наданні учням суб'єктивно нової інформації, створенні умов для формування умінь вирішення цілеспрямовано відібраного класу завдань.

Таким чином, сутнісною основою методики формування професійної мобільності є те, що професійний розвиток, який розуміється як процес оволодіння людиною професійною діяльністю, є центральною, найважливішою складовою розвитку особистості фахівця.

Результати роботи свідчать, що включення учнів до практичної діяльності має бути тісно пов'язане з теоретичним навчанням. Особливу увагу при цьому необхідно звертати на забезпечення цілісності освітнього процесу, системності у підготовці майбутніх трактористів-машиністів сільськогосподарського

виробництва до професійної діяльності, усунення дублювання в роботі різних педагогів. Міждисциплінарну взаємодію педагогів професійного навчання слід здійснювати з урахуванням розробки єдиної системи навчально-професійних завдань, які вирішуються учнями; виділення загальнометодичних умінь та навичок, які формуються у процесі вивчення різних предметів; використання комплексних навчально-дослідницьких робіт, проблемного викладу, тощо.

Отже, з огляду на сучасні вимоги глобалізації та інтеграції, а також зростаючу потребу в професійній мобільності майбутніх трактористів-машиністів сільськогосподарського виробництва, наукові та педагогічні спільноти повинні звернути увагу на перегляд і вдосконалення освітніх програм та методик навчання. Розширення обсягу знань і практичних навичок за межами внутрішньої техніки допоможе підготувати кваліфікованих робітників, які зможуть ефективно працювати в умовах сучасного ринку, виявляючи гнучкість, конкурентоспроможність і готовність до постійного професійного розвитку.

Список використаної літератури

1. Білан М. О. Взаємодія училища і виробництва у професійній підготовці. *Проф.-техн. освіта*. 2007. № 3 С. 28–29.
2. Вовк Б.І Професійна мобільність як чинник професійної успішності сучасних майбутніх кваліфікованих робітників аграрного профілю. «Наука і техніка сьогодні» Серія «Педагогіка», Київ. Випуск № 1(29). С. 428-438.
3. Сушенцева Л. Л. Формування професійної мобільності майбутніх кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах: теорія і практика : монографія / Лілія Леонідівна Сушенцева ; за ред. Н. Г. Ничкало ; Інститут професійнотехнічної освіти НАПН України. Кривий Ріг : Видавничий дім, 2011. 439 с.
4. Ковальчук В. І., Сорока В.В. Підготовка фахівців автотранспортного профілю в умовах цифровізації. *Pedagogical concept and its features, social work and linguology: Collective Scientific Monograph*. Dallas: Primedia eLaunch, 2021. (Edition 2). С. 2–20.

Вовк Людмила Анатоліївна,
*аспірантка кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ТВОРЧОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ЗВО

Сучасні реалії диктують потребу оновлення підготовки майбутніх педагогів професійного навчання. Це пов'язано з тим, що окрім ґрунтовних

знань, від них очікують вміння постійно навчатися та креативно саморозвиватися. Відтак виникає потреба у нових формах, методах та технологіях навчання, які допоможуть майбутнім фахівцям набути компетенцій, необхідних для розвитку та реалізації власного творчого потенціалу протягом навчання та професійної діяльності. Важливу роль у цьому цілісному процесі відіграють технології, які сприяють формуванню та розширенню творчих можливостей здобувачів освіти.

Слово «технологія» походить від грецьких слів *techne* (мистецтво) та *logos* (майстерність). Технології навчання існують з давніх часів. Я.-А. Коменський одним із перших запропонував інтерактивні та проблемні методи навчання. У 1930-х роках розпочалася технізація освіти з використанням технічних засобів. У другій половині ХХ століття з'явилося розуміння, що технології впливають на зміст і методи навчання, що стало поштовхом до зміни поняття «технологія в освіті» на «технологія освіти». Так, Б. Скіннер та Б. Блум вважали, що традиційне навчання не є ефективним. Освітній процес, на їх погляд, має бути цілеспрямованим з конкретними вимірюваними завданнями.

Кінець ХХ століття став революційним для освіти завдяки широкому впровадженню інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). ІКТ зробили можливим дистанційне навчання, яке наразі є однією з найпоширеніших форм освіти у світі [4].

Освітні технології охоплюють різноманітні підходи, такі як дидактичні, виховні, цифрові та інші. У сучасних умовах оновлення освіти важливо систематично підвищувати професійну компетентність педагогів та використовувати сучасні технології для розвитку творчого потенціалу студентів. У закладах вищої освіти (ЗВО) акцент робиться на використанні різних освітніх технологій для розвитку креативності та неординарного мислення майбутніх педагогів. Так, дидактична технологія не лише включає методи навчання, але і систематично організовує всі етапи освітнього процесу, що сприяє ефективному творчому розвитку майбутніх фахівців. Різні технології, такі як інтерактивні, ігрові, проєктні та інші, широко застосовуються для стимулювання творчості та критичного мислення здобувачів освіти.

У сучасному освітньому процесі дедалі більше уваги приділяється інтерактивним технологіям, які мають багато переваг перед традиційним навчанням, оскільки роблять здобувачів активними учасниками освітнього процесу, залучаючи до індивідуальної, парної та групової роботи з креативними завданнями [3].

Ігрові технології є однією з найдавніших і найефективніших методик навчання. Вони включають в себе широкий спектр методів і прийомів, що базуються на використанні різноманітних педагогічних ігор. Гра, яка може тривати від кількох хвилин до години і більше, активно використовується як в аудиторії, так і за її межами. Вибір конкретної гри залежить від поставлених навчальних цілей і завдань. У ЗВО гра відіграє важливу роль у підготовці

майбутніх педагогів, ставлячи за мету досягнення освітніх цілей, зокрема розвитку творчого потенціалу студентів [2].

Все популярнішою серед дидактичних технологій стає проєктна технологія, оскільки відповідає сучасним вимогам освіти. Перевагами проєктної технології перед традиційним навчанням є покращення засвоєння знань, формування навичок командної роботи та комунікації, розвиток творчих здібностей та критичного мислення.

Технологія проблемного навчання передбачає створення проблемних ситуацій, які спонукають здобувачів до самостійного пошуку знань та вирішення навчальних завдань. Однак, застосування даної технології вимагає від педагога бути творчим, створювати умови для самовираження студентів, допомагати їм знаходити нові ідеї та рішення, розвивати їхнє критичне мислення, вірити у їхні можливості. За правильної організації проблемне навчання – це ефективна дидактична технологія, яка сприяє розвитку творчості, самостійності та самовираження майбутніх педагогів.

Невід’ємною складовою сучасної освіти є виховні технології, метою яких є формування і розвиток особистості студента з чіткими цінностями та сильними соціальними навичками. Ці технології використовуються в різних формах, зокрема культурно-масових заходах, учнівському самоврядуванні тощо. Найефективнішими для розвитку творчості майбутніх педагогів є особистісно зорієнтоване виховання, колективне творче виховання, створення ситуацій успіху, формування учнівського колективу, шоу-технології та ін. Дані технології поєднуються з дидактичними методами, щоб максимально розкрити творчий потенціал майбутніх фахівців [1].

Цифрові технології набули значної ваги в освіті, що відображається на різних аспектах життя, включаючи професійну сферу. Швидкий розвиток цифрових технологій впливає на освітній процес. Застосування комп’ютерних програм у навчанні стає все популярнішим, що робить його більш ефективним та захопливим. Використання цифрових технологій сприяє формуванню навичок у сфері цифрової культури та стимулює творчий підхід до вирішення завдань.

Таким чином, варто підкреслити, що використання освітніх технологій в професійній підготовці майбутніх педагогів є важливим елементом, спрямованим на розвиток їх творчого потенціалу. Дані технології забезпечують студентам можливість активної участі в освітньому процесі, сприяють розвитку їх творчості, критичного та інноваційного мислення. Крім того, вони допомагають майбутнім педагогам набувати практичних навичок, які будуть важливими для їх подальшої професійної діяльності. Отже, впровадження освітніх технологій у процес підготовки педагогів професійного навчання є ключовим чинником у формуванні компетентних та креативних фахівців у галузі освіти.

Список використаної літератури

1. Вовк Б.І., Матвієнко Д.Є. Інноваційні педагогічні технології як засіб удосконалення професійної діяльності педагогів. *Молодий вчений*. № 10 (86). 2020. С. 376–381.
2. Ковальчук В.І. Методичні рекомендації щодо застосування ігрових технологій в процесі викладання дисциплін соціально-гуманітарного циклу. К., 2017. 56 с.
3. Пометун О.І. Енциклопедія інтерактивного навчання. К., 2007. 144 с.
4. Янкович О., Беднарк Ю., Анджеєвська А. Освітні технології сучасних навчальних закладів : навчально-методичний посібник. Тернопіль, 2015. 212 с.

Верещагін Ігор Михайлович,
*магістрант кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка;*
Науковий керівник: Маринченко Є. О.,
*доктор філософії, доцент кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

МІСЦЕ НЕТРАДИЦІЙНИХ ЛЕКЦІЙ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Дидактичні й методичні основи професійної підготовки педагогів професійного навчання розглянуто в працях низки вчених.

Але в умовах російської агресії, коли більшість вузів перейшли на дистанційне навчання, час ставить нові вимоги не тільки до змістового аспекту фахової підготовки, але й до всієї методичної системи, зокрема, організаційних форм професійного навчання. Під час організації освітнього процесу у ЗВО лекція є одним із видів занять. Поняття «лекція» має латинське походження (*lectio*) означає читання.

Зазначимо, що впродовж XVIII – першій половині XIX ст. лекція була чи не єдиним методом учіння.

За змістом класифікують вступні, інформаційні, заключні, оглядові лекції [1, 2].

На вступній лекції коротко оглядається зміст ОК, основні завдання, компетентності та результати засвоєння зазначеного компонента.

На інформаційних лекціях відбувається засвоєння здобувачами освіти наукової інформації за темами робочої навчальної програми ОК.

Основними завданнями заключної лекції є узагальнення досить об’ємного за обсягом навчального матеріалу, повідомлення здобувачам освіти про шляхи практичного використання набутих знань у галузях виробництва.

Оглядові лекції плануються, як правило, перед державною атестацією, на них відбувається стисле пригадування значного обсягу наукової інформації, яку

внесено до програми державного іспити. Також практикується проведення оглядових лекцій після першої лекції перед здобувачами освіти, які вступили на навчання за скороченим терміном навчання.

Зміст навчального матеріалу лекцій включає історичні та сучасні факти розвитку науки, галузей виробництва. На лекціях лектор допомагає здобувачам освіти зорієнтуватися у значному обсязі інформації: визначити найціннішу літературу, розібратися з тенденціями сучасного тощо.

Включення лекцій в освітній процес будується на принципах науковості; наочності; системності і систематичності; активності і самостійності тощо.

Але наразі постає проблема підвищення ефективності лекції.

Наш педагогічний досвід дозволяє виокремити наступні шляхи удосконалення лекцій.

Перш за все це – впровадження нових педагогічних технологій. Звернемо увагу на погляд І. М. Дичківської, яка подає історію становлення педагогічної технології наступним чином: задум упровадити інженерний підхід («інженерна педагогіка»): технічні засоби в навчальному процесі – алгоритмізація навчання – програмоване навчання – технологічний підхід – педагогічна технологія (дидактичний аспект) – поведінкова технологія (аспект виховання) [3].

Наступним є використання нетрадиційних лекцій. За своєю структурою нетрадиційні організаційні форми не відповідають загальноприйнятим нормам. Тобто структура нетрадиційної лекції відрізняється від структури традиційної.

Акцент робимо на тому, що під час проведення традиційної лекції основну роль виконує лектор, а під час нетрадиційної ми маємо концентрацію вольових, інтелектуальних, емоційних зусиль здобувачів освіти.

Під час проведення лекції в онлайн режимі досить важко впродовж усього часу концентрувати увагу слухачів.

Науковообґрунтованим є проблемне викладання знань. Під час проблемної лекції яскраво проявляється спільна взаємодія лектора і здобувачів освіти, які включаються до пошуку невідомого.

Цілі проблемної лекції:

- засвоєння здобувачами освіти теоретичних знань;
- розвиток у здобувачів освіти логічного мислення;
- формування у здобувачів освіти мотивації до вивчення змісту певного ОК та прагнення до здобуття професійної компетентності.

Структура проблемної лекції: виокремлення навчальної проблеми; акцент на протиріччях, на основі яких формуються гіпотези; аналіз гіпотез з точки зору вони є вірними чи невірними; висновок; підтвердження висновку.

На завершальному етапі лектор разом зі здобувачами освіти формує узагальнення, робить висновки.

Проблемна лекція передбачає багатоваріантні підходи до вирішення окресленої проблеми.

Під час проектування такої лекції дуже важливо враховувати особливості суб'єктів навчальної аудиторії. Наприклад, якщо рівень початковий, то доцільно щоб сам лектор вказав на проблему і обґрунтував шляхи її розв'язання.

Надалі, коли рівень зростає доцільно перед студентами озвучити проблему, але шляхи її розв'язання, будуть пропонувати самі здобувачі освіти. У науково-методичній літературі така лекція дістала назву лекція-брейнстормінг або «мозкова атака».

Проведення зазначеної лекції включає два етапи. На першому пропонуються і фіксуються ідеї розв'язання проблемної ситуації, а на другому – ці ідеї аналізуються і обираються найефективніші.

Для активізації всіх органів відчуття під час проведення лекції в онлайн режимі передбачається розгорнуте коментування заздалегідь підготовлених візуальних матеріалів, які глибоко розкривають зміст. Зокрема, це – широке використання «опорних сигналів»: у вигляді схем; малюнків; діаграм; технічних рисунків; геометричних фігур, а також різною кольоровою гамою. Значну роль відіграють такі чинники як графічний дизайн, колір, оптимальність поєднання словесної та візуальної інформації, технічних засобів і традиційних наочних матеріалів тощо.

Усе це сприяє більш ефективному усвідомленню поданого матеріалу.

Здійснюється реалізація «золотого правила дидактики» - активізується як слуховий аналізатор, так і зоровий. Наукові дослідження засвідчують, що за таким підходом засвоюється до 65% інформації.

Спостереження показує, що практично усі викладачі вишу вводять під час лекції елементи бесіди. Лекція-діалог (лекція бесіда) передбачає діалог того, хто навчає з тими, хто навчається. За таким підходом лекція дозволяє спрямовувати увагу здобувачів освіти на найважливіші питання теми, визначати технологію викладення нового навчального матеріалу з урахуванням особливостей аудиторії.

Таким чином, лекційне подання навчального матеріалу за дистанційної форми навчання потребує використання нетрадиційних лекцій (проблемної лекції, лекції прес-конференції, лекції-бесіди, лекції-дискусії, візуальної лекції тощо) з метою активізації освітнього процесу.

Список використаної літератури

1. Ігнатенко Г.В., Маринченко Є.О. Інноваційні педагогічні технології в процесі підготовки майбутніх інженерів-викладачів // «Вісник» Глухівського національного педагогічного університету ім. О. Довженка. 2017. № 2 (34). С. 40 – 47.
2. Підготовка майбутніх педагогів професійного навчання на засадах компетентнісного підходу : кол. монографія / за наук. ред. В.І. Ковальчука. Глухів: Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2020. 194 с.
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. 3-тє видання, виправлене («Академвидав»). 2015.

Гайша Олександр Олександрович,
кандидат технічних наук, доцент кафедри інженерних технологій
Міжнародного класичного університету ім. Пилипа Орлика;
Маруняк Нікіта Олексійович,
викладач кафедри інженерних технологій
Міжнародного класичного університету ім. Пилипа Орлика

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «СИСТЕМНЕ ПРОГРАМУВАННЯ» В Т.Ч. ДЛЯ РІЗНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

На сьогоднішній день дисципліни, що відносяться до галузі інформаційних технологій (далі – ІТ), вирізняються дуже високими темпами оновлення начального матеріалу і ця тенденція зберігається стійкою вже досить давно [1] (в подальшому викладі будемо коротко називати такі дисципліни «комп'ютерними»). Забезпечення якісного викладання більшості комп'ютерних дисциплін вимагає від викладача постійної інтенсивної праці щодо пошуку, вивчення та аналізу нових інформаційних технологій, які також мають бути описані ним у відповідному методичному забезпеченні.

Якщо укрупнено виділити два основних блоки знань, що стосуються галузі ІТ, а саме відомості про апаратне та про програмне забезпечення комп'ютерної (цифрової) техніки, то в обох швидкість оновлення знань є досить високою. У складі апаратного забезпечення сучасних комп'ютерів (зокрема персональних – ПК) майже щороку з'являються нові моделі процесорів, а раз на 5-10 років можуть з'являтися повністю нові апаратні платформи. Аналогічно і в галузі програмного забезпечення окрім розвитку технологій програмування для настільних ПК, які набули широкого поширення ще на початку 2000-х років для платформи Windows, кожних 5-10 років з'являються нові парадигми програмування (наприклад, об'єктно-орієнтоване або реактивне) або платформи (наприклад, розвиток веб-додатків, який розпочався в районі 2005-2010-х років, або мобільного програмного забезпечення, еру якого можна умовно вважати розпочатою у 2010-2015 рр.).

Найбільш складною є ситуація з викладанням предметів, які включають відомості і з програмного і з апаратного забезпечення. До них, в першу чергу, відноситься системне програмування, яке містить суттєву специфіку у порівнянні зі звичайними курсами програмування, що не обов'язково вимагають розгляду апаратної складової [2]. З протилежного боку і курси з архітектури ЕОМ, комп'ютерної електроніки та вбудованим системам можуть, звичайно, включати певні елементи низькорівневого програмування, однак, в основному орієнтовані на розгляд та проектування апаратних засобів.

Ще одна складність викладання даної дисципліни полягає у тому, що її викладання є доцільним не тільки для студентів спеціальностей галузі ІТ, а й для деяких інших технічних напрямків. Зокрема, на сьогоднішній день концепція Інтернету речей уже проникла у значну кількість прикладних

галузей, але перспективи цього процесу є ще більш широкими. На даний момент вже можна констатувати широке впровадження мікроконтролерів у галузі механічної та електричної інженерії, телекомунікацій, транспорту, будівництва, аграрних наук та ін. Дійсно, на сьогодні, наприклад, важко уявити сучасний автомобіль, не обладнаний різноманітними мікроконтролерами, що допомагають у його функціонуванні. Те саме відноситься і до усіх інших більш-менш складних виробів перелічених галузей.

Очевидно, для будь-якого мікроконтролера слід розробляти своє системне програмне забезпечення, характеристики якого часто визначають і параметри самого контролера, а також супутніх електронних компонентів. Таким чином, вказані роботи відносяться до сфери розгляду системного програмування. З іншого боку, звичайні фахівці з ІТ (наприклад, спеціальності 123 «Комп'ютерна інженерія»), вивчаючи у повній мірі курси системного програмування, не мають необхідних знань для їх безпосереднього застосування у перелічених предметних галузях. Зважаючи на достатньо великі (а не епізодичні) обсяги робіт із системного програмування у фахівців інших галузей, доцільно ввести у їх навчальні плани цю дисципліну. Досвід її викладання у студентів Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика спеціальності 275 «Транспортні технології (автомобільний транспорт)» показав, що переважна більшість здобувачів є спроможними ефективно сприймати досить високо спеціалізований матеріал із системного програмування (який, як уже зазначалося вище, має включати і відомості про апаратне забезпечення, і про технології його програмування). Проводячи екстраполяцію даного твердження й на інші галузі, можна сказати, що предмет «Системне програмування» може бути доцільним і для інших спеціальностей, де на сьогоднішній день спостерігається високий ступінь автоматизації процесів за допомогою різноманітних програмно-апаратних рішень.

Звичайно, викладання системного програмування для студентів некомп'ютерних спеціальностей повинно мати певні особливості у порівнянні з професійними ІТ фахівцями. Так, якщо для комп'ютерних спеціальностей, доцільно розглядати у якості основних інструментів і мову програмування C/C++ і асемблер (навіть у більшій мірі – останній, оскільки C/C++ також може вивчатися в інших курсах програмування та споріднених курсах, наприклад, алгоритмів та структур даних і т.п.), то для некомп'ютерних – вивчення асемблеру навпаки є надмірним. Переважна більшість середовищ програмування для сучасних мікроконтролерів та, звичайно, платформ x86/x64 допускає використання мови C/C++ для розробки програмного забезпечення якого завгодно рівня складності. Таким чином, відсутність великого блоку матеріалу, пов'язаного із вивченням асемблеру, дозволяє економити навчальний час, але не обмежує фахівців різних галузей у створенні повнофункціональних рішень.

У частині апаратного забезпечення також є можливість зменшити обсяги матеріалу для вивчення некомп'ютерними спеціальностями, розглядаючи не декілька, а одну конкретну платформу. Наприклад, на сьогоднішній день

широкого поширення набули порівняно дешеві та обчислювально слабкі мікроконтролери сімейств PIC (від Microchip) та AVR (від Atmel), а також більш потужні рішення на ARM Cortex (STMicroelectronics STM32, Texas Instruments Tiva-C, NXP LPC). Якщо для комп'ютерних спеціальностей бажано розглянути і системне програмування платформи x86/x64 (які є сумісними відповідно до принципу оберненої сумісності), і одну з альтернатив PIC/AVR, і якусь систему на Cortex, то для більш простих курсів такі обсяги матеріалу є не доцільними. Практика показує, що в даному випадку можна досить ефективно побудувати роботу на основі контролерів одного типу, наприклад, AVR, які є основою для платформи Arduino.

Дане рішення можна назвати ідеальним для вивчення системного програмування студентами некомп'ютерних спеціальностей: маючи невеликий поріг входження у розробку простих рішень на Arduino, воно дозволяє використовувати мову програмування C/C++ як стандартний засіб для системного програмування, а також застосовувати широкий комплекс сумісних апаратних засобів (датчиків та виконуючих пристроїв). Особливо слід відмітити простоту програмування мікроконтролеру платформи Arduino, що виконується безпосередньо через USB-порт ПК (студентів некомп'ютерних спеціальностей дуже бажано познайомити з більш серйозними засобами типу програматорів).

Таким чином, на основі вищенаведеного можна стверджувати, що системне програмування доцільно вивчати в тому числі студентам некомп'ютерних спеціальностей, але обмежуватися при цьому розглядом основ мови C/C++ та однієї з готових до використання платформ типу Arduino (або ESP32, чи у крайньому випадку Raspberry Pi). Даний підхід дозволяє підготувати фахівців відповідних галузей до подальшої автоматизації усіх процесів та підвищити їх конкурентоспроможність на ринку праці.

Список використаної літератури

1. Морзе Н.В. Методика навчання інформатики: Навч. посіб.: У 3 ч. / За ред. М.І.Жалдака. К.: Навчальна книга, 2004. Ч. II: Методика навчання інформаційних технологій. 287 с.

2. Навчальні програми для профільного навчання інформатики. Програми факультативів, спецкурсів, пропедевтичних курсів, гуртків. К.: Видавнича група ВНУ, 2008.

Гаркавіна Євгеній Михайлович,
*аспірант Сумського державного педагогічного
університету імені А.С.Макаренка*

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ РЕКРЕАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В останні роки в Україні, як і в інших країнах світу, розвивається культура активного проведення дозвілля студентською молоддю, яке має на меті вивчення різноманітних процесів і явищ в житті молодого покоління, а саме: соціалізації, виховання, професійного становлення, стилю життя, ціннісних орієнтацій тощо.

Сучасна професійна освіта характеризується періодом радикальних змін у підходах до підготовки конкурентоспроможного фахівця, висуває підвищені вимоги до модернізації змісту освіти та сприяє формуванню професійних компетентностей випускників закладів вищої освіти, спрямованих на освіту й самоосвіту протягом життя.

Аналіз зазначених проблем показав, що питання, пов'язані з формуванням готовності майбутніх бакалаврів фізичної культури до організації рекреаційної діяльності та здійснення якісної професійної підготовки відповідно до вимог сучасності, зокрема засобами оздоровчих технологій та рекреаційного туризму, як одним із доступніших та ефективніших напрямків в рекреаційній діяльності, залишаються недостатньо дослідженими.

Більшість науковців розглядають професійну підготовку майбутніх фахівців як процес оволодіння особистістю життєвими компетенціями, загальнонауковими, професійними знаннями й уміннями для успішного здійснення професійної діяльності [2; 3; 4].

Цікавою є позиція Н. Степанченко (2017), яка, підсумовуючи аналіз провідних напрямів дослідження педагогічної системи професійної підготовки фахівців фізичного виховання і спорту, стверджує, що забезпечення студентів у процесі навчання комплексом педагогічних компетентностей є однією із основних вимог підвищення якості професійної підготовки бакалаврів закладів вищої освіти спеціальності «Фізична культура і спорт». Водночас, узагальнюючи результати найбільш вагомих наукових розвідок, науковець стверджує, що формування та розвиток професійної компетентності й педагогічної майстерності майбутніх фахівців фізичного виховання має відбуватися у процесі ефективного професійно спрямованого навчання психологічних і педагогічних дисциплін. У зв'язку з цим виникає необхідність теоретичного осмислення цілісної системи формування педагогічної майстерності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту у закладах вищої освіти, що враховує специфіку їхньої професійної діяльності та відповідає сучасним вимогам до підготовки педагога, обґрунтування педагогічних умов ефективності нововведень у підготовці фахівців фізичної культури і спорту, моделювання цієї системи [5, с. 80].

Поняття «готовність» досліджувалося відповідно до різних наукових підходів. У сучасній психолого-педагогічній літературі запропоновані різні тлумачення поняття готовність: це наявність здібностей; цілеспрямоване вираження особистості; система інтегративних якостей, властивостей, знань, навичок особистості; інтегральна властивість особистості; особистісне утворення, що забезпечує ефективність педагогічної діяльності; складне особистісне утворення, інтегральна характеристика особистості; настанова на постійне професійне й особистісне вдосконалення, самореалізацію та самовиховання [1].

Проведений аналіз праць сучасних науковців демонструє різноманітність трактування поняття «готовність», що обумовлено розбіжністю наукових підходів авторів та специфікою професійної діяльності.

Важливе місце при формуванні готовності має професійна компетентність майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту в закладах вищої освіти, яку ми розглядаємо як «процес оволодіння студентами професійно орієнтованими знаннями, уміннями та навичками, практичним досвідом, а також професійно значущими якостями, достатніми для здійснення ними індивідуального творчого внеску у професію, стимулювання в суспільстві інтересу до результатів своєї роботи, пов'язаної із застосуванням фізичних вправ, природних і гігієнічних чинників упродовж вільного часу людини для відновлення, зміцнення та збереження її здоров'я» [4].

Вивчення теоретико-методологічних засад процесу формування готовності майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту до організації дозвілєво-рекреаційної діяльності дозволило нам зробити певні висновки узагальнюючого характеру. Вони стосуються, по-перше, результатів аналітичної роботи з вивчення наукових джерел із досліджуваної проблеми. По-друге, торкаються сутності формування готовності майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту до організації рекреаційної діяльності. По-третє, відображають діагностику стану готовності майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту до організації рекреаційної діяльності.

Аналіз основних понять нашого дослідження дозволив нам уточнити сутність понять «готовність», «готовність до професійної діяльності», «здоровий стиль життя», «дозвілля студентської молоді», «рекреація», «рекреаційна діяльність», «готовність майбутніх бакалаврів фізичної культури до організації рекреаційної діяльності».

Список використаної літератури

1. Дубасенюк О. А. Креативний підхід до професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів. *Креативна педагогіка*. 2011. № 4. С. 23-28.
2. Завидівська Н., Римар О. Особливості вдосконалення системи фізичного виховання студентів у контексті нового закону про вищу освіту. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15: *Науково-педагогічні*

проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). 2015. Вип. 11. С. 65-69.

3. Рибалко П.Ф., Ганчева В.І., Жуков В.Л. Теоретичні та методичні засади рекреації та оздоровлення підлітків засобами активного туризму. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. 2018. Вип. 151(2). С. 123-126.

4. Рибалко П.Ф. Проблема підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації фізкультурно-оздоровчого середовища закладу середньої освіти. *Science and education a new dimension: Pedagogy and Psychology*. 2020. (Будапешт, Угорщина) С. 38-42

5. Степанченко Н. І. Система професійної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання у вищих навчальних закладах: дис.. ... доктора пед. наук. 13.00.04. Вінницький держ. пед. ун-т. ім. Михайла Коцюбинського. Вінниця. 2017. 629 с.

Гаркавина Сергій Михайлович,
викладач фізичної культури
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ОПТИМІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ТРЕНУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЩОДО РОЗВИТКУ СИЛОВИХ ПОКАЗНИКІВ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЗАСОБАМИ АРМСПОРТУ

Сьогодні арсенал технічних дій студентів, які займаються армспортом, складається з прийомів ведення змагального поєдинку, який весь час розвивається на основі аналізу змісту змагальної діяльності. Діалектика процесу передбачає врахування базових вимог до раціональних варіантів силових дії, що враховують положення кінцівок тіла спортсмена в просторі, їхню траєкторію і основні моменти узгодження в тісному зв'язку з положенням і розподілом зусиль суперника. Незважаючи на доступність армспорту, техніка його досить консервативна, тому що обмежена правилами змагань і малою площиною взаємодій спортсменів. Підвищення рівня загальної і спеціальної фізичної підготовки, розвиток індивідуальних здібностей у армреслінгу – все це впливає на техніку та її елементи, але основний механізм рухів зберігається, тому що він максимально відповідає анатомо-фізіологічним можливостям людини. Становлення і розвиток техніки кожного рукоборця, як правило, відбувається з урахуванням його зросту і вагових показників, розвитку сили основних м'язових груп. Адекватне розуміння техніки армспорту дозволяє спортсмену точніше оцінити і краще використовувати в процесі тренування основні й допоміжні вправи з арсеналу армспортсменів [1; 4]. Процес удосконалення технічних дій спортсменів повинен відбуватись з урахуванням підвищення силових показників та майстерності атлетів.

Урахувавши рекомендації провідних науковців, щодо планування тренувального процесу, ми розробили наступний план тренувань розвивального мікроциклу [2]:

Перший тренувальний день. Навантажуємо м'язи, які беруть участь у боротьбі «гаком», такими вправами: жим штанги лежачи; боковий тиск на блоці за столом; згинання кисті зі штангою сидячи.

Другий тренувальний день. Виконуємо загальнорозвиваючі вправи: присідання зі штангою; жим штанги стоячи від грудей; скручування на похилій дошці; гіперекстензія м'язів спини.

Третій тренувальний день. Вправи на розвиток м'язів, які беруть участь у боротьбі «через верх»: тяга нижнього блоку до поясу; натяжка через вказівний палець; пронація передпліччя стоячи.

На кожному тренуванні після ретельної розминки кожна вправа виконується 6-8 підходів, дві перших з яких підвідні (виконуються не в повну силу), а всі наступні – з інтенсивністю 75-80% від разового максимуму (РМ) з максимальною кількістю повторень, швидкість виконання вправи – висока. Час тренувального підходу повинен тривати не менше 8 секунд та не більше – 20 і складати приблизно 6-10 повторень. Відпочинок між підходами 3-6 хв. Так як гіпертрофія м'язів ніг не буде впливати на результати у боротьбі, то присідання зі штангою можна виконати лише 2 підходи.

План тренувань четвертого, п'ятого та шостого днів відповідає першому, другому і третьому тренувальним дням, але змінюється інтенсивність виконання запропонованих вправ, вона має досягати 25-50 % від РМ, а швидкість – повільна.

Інтенсивність виконання вправ – 80-100 %, кількість підходів – 5-15, повторень – 1-3, відпочинок між підходами – 1-5 хв. У плані реалізаційного мікроциклу тренувальні вправи – кожна окремо планується у визначені дні, це необхідно для максимальної концентрації у кожному різновиді боротьби [5].

Згідно із сучасним уявленням про теорію підготовки спортсменів, план тренувань повинен включати розподіл у межах мікроциклу різних методів для досягнення поставленої мети з урахуванням процесів довгострокової адаптації систем та органів спортсмена [3]. Нові теоретичні напрямки дослідження на основі побудови моделі дають можливість розробити мікроцикли, мезо- та макроцикли, які могли б задовольнити потреби сучасних спортсменів щодо розвитку окремих фізичних якостей детермінованих тренувальним та змагальним елементом того чи іншого виду спорту.

Аналіз науково-методичної літератури дає змогу констатувати, що проблема підготовки рукоборців ще недостатньо вивчена. Так, питання розвитку силових якостей студентів-спортсменів не повною мірою відображено в наукових дослідженнях, цю проблематика до сьогодні повністю не досліджено. На основі вищезазначеного та враховуючи анатомо-фізіологічні особливості розвитку силових якостей, нами було розроблено методику розвитку силової підготовленості рукоборців на основі засобів армспорту. Розроблена методика може бути використана у роботі тренерів-викладачів

спортивних клубів, ДЮСШ, СДЮШОР, ШВСМ для оптимізації силової підготовленості молодих рукоборців на етапах базової та спеціальної підготовки.

Список використаної літератури

1. Безкоровайний Д.О. Розвиток сили згиначів передпліччя та згиначів кисті у школярів 8–17 років, які займаються армспортом. Слобожанський науково-спортивний вісник. 2008. № 4. С. 25.
2. Безкоровайний Д.О. Базова система тренування та система безпосередньої підготовки до змагань в армспорті. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2010. № 1. С. 35.
3. Галашко М.І. Армспорт: метод. посібник. Харків: ХДПУ, 2000. 60 с.
4. Драгнєв Ю.В. Етапи формування рухових умінь і навичок у старшокласників на заняттях з армспорту. Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. 2010. № 8. С. 31–34.
5. Рибалко П.Ф., Прокопова Л.І., Гвоздецька С.В., Красілов А.Д., Пономаренко О. Мінімальна сила як базовий компонент диференційованого розвитку силових здібностей підлітків. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2021. № 1 (105). С. 20-24.

Галісевич Вадим Григорович,
*аспірант кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Навчання майбутніх педагогів у вищих навчальних закладах має розосереджений характер, адже кожна із спеціальностей не спрямована на загальні завдання інтелектуально-творчого розвитку особистості, а бере участь у вирішенні вузькопрофесійних завдань.

Аналізуючи дані останніх досліджень і публікацій, можемо зазначити, що питанням професійної підготовки майбутніх педагогів займалися багато вітчизняних і зарубіжних науковців. Теоретичні та методологічні основи розкрито у працях О. Духновича, Я. Коменського, А. Макаренка, О. Мороза, М. Стельмаховича, В. Сухомлинського, К. Ушинського. У наш час розв'язанням даної проблеми займаються В. Андрущенко, А. Богуш, І. Зязюн, В. Коцур, Н. Ничкало, В. Паламарчук, О. Пехота, О. Савченко, В. Семиченко, С. Сисоєва та ін.

Серед основних завдань освітньої галузі, які виокремлені в Законах України „Про освіту”, „Про вищу освіту”, Державній національній програмі

„Освіта” (Україна XXI століття), Національній доктрині розвитку освіти в Україні значну роль відіграє активізація людського фактору, забезпечення можливості розвивати творчий потенціал кожної людини. У зв'язку з розвитком цивілізації висуваються нові вимоги перед особистістю, перед освітою, що має велике значення для її розвитку.

Навчально-виховний процес підготовки майбутніх педагогів повинен проходити в системі інноваційних технологій навчання, використовуючи нові ефективні нововведення психолого-педагогічної науки [1; 2; 3]. Тому вищі навчальні заклади повинні створити нову практику освіти, забезпечивши для цього такі педагогічні умови:

- науково-інтелектуальні сили та фінансові ресурси;
- довготривалі дослідження з розробки нової психолого-педагогічної теорії та практики;
- професіоналізм, наукова кваліфікація учасників інноваційного процесу, що сприятиме виходу майбутніх педагогів на рівень постановки проблем розвитку педагогічної освіти.

Наукові колективи кафедр, лабораторії психолого-педагогічного напрямку розробляють науково-методичне забезпечення навчального процесу, навчально-методичні комплекси для засвоєння майбутніми педагогами психолого-педагогічних навчальних дисциплін, що сприятиме їх креативному розвитку.

Підготовку майбутніх педагогів необхідно розглядати як цілісну систему, яка складається з трьох напрямків:

- наукового, що вивчає закономірності професійного становлення особистості для розробки методів, засобів і способів використання психолого-педагогічних знань в умовах НУШ;
- прикладного, який виконує психолого-педагогічне забезпечення всього навчально-виховного процесу, зокрема, складання навчальних програм, створення посібників і підручників, розробку психолого-педагогічних основ педагога, в освітніх установах, спеціальних навчально-виховних установах, в управлінській сфері, правоохоронних органах, включаючи роботу з неповнолітніми та ін., де основною є психопрофілактика, психолого-педагогічна діагностика, розвиток, корекція, консультування, а серед основних видів діяльності майбутнього педагога є консультаційна; діагностико-аналітична; корекційно-розвивальна, організаційно-методична; соціально-педагогічна; культосвітня.

Професійна компетентність передбачає сформованість у майбутнього фахівця єдиного комплексу знань, навичок, умінь, психолого-педагогічних якостей і професійних акмеологічних позицій. Рольовими характеристиками професійної компетентності педагога є знання, навички й уміння, а інші компоненти є суб'єктивними характеристиками та показують ставлення педагога до професійної діяльності. Досягнення різних рівнів професійної компетентності визначається різними факторами, серед яких індивідуальні обмеження, які є протипоказаннями для виконання професійних функцій.

Дослідження вчених, наші спостереження переконливо доводять, що якість професійної підготовки майбутніх педагогів до інноваційної діяльності підвищується, якщо створено таке освітнє середовище, яке забезпечує їхній професійно-творчий розвиток з допомогою використання особистісно орієнтованого навчання, поєднання колективної роботи з роботою в малих групах, проведення тренінгових занять із майбутніми фахівцями, використання технології проектного навчання. Застосування технології проектного навчання сприяє розвитку у студентів креативності, ініціативності, які допоможуть їм розпізнати їхні нахили та інтереси.

Отже, підготовка майбутніх фахівців у вищому навчальному закладі до інноваційної діяльності свідчить про усвідомлення зростаючої ролі інноваційних процесів у суспільстві.

Список використаної літератури

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Словник-довідник. Рівне. 2003. 43 с.
2. Пехота О. М. Особистісно орієнтована освіта і технології. Неперервна освіта: проблеми, пошуки, перспективи. Київ: Віпол, 2000. С. 274-318.
3. Оцінювання та відбір педагогічних інновацій: теоретико-прикладний аспект: науково-методичний посібник за ред.. Л. Даниленко. Київ: Логос, 2001. 185 с.

Геращенко Неля Миколаївна,
викладач фахових дисциплін вищої категорії, старший викладач
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

CASE STUDY ЯК ТЕХНІКА ОПАНУВАННЯ ІНФОРМАЦІЄЮ ВЕЛИКОГО ОБ'ЄМУ

Сучасний розвиток суспільства та науково-технічний прогрес підвищують вимоги до підготовки фахівців та їхньої професійної компетентності. Сьогодні ринок праці особливо зацікавлений у творчих підходах до виконання професійних завдань, здатності до саморозвитку та професійної компетентності, удосконалення знань, умінь і навичок, набутих під час навчання.

Молоді майстри виробничого навчання, випускники коледжу, мають бути конкурентоспроможними, адаптивними та проактивними в умовах, що постійно змінюються.

Викладачі можуть підготувати тематичні дослідження, що можна використовувати на заняттях у формі «навчання» case study (кейс-стаді).

Наприклад, ще у 1870 році Крістофер Ленгделл у Гарвардській школі права відійшов від традиційного підходу до викладання за допомогою лекцій та конспектів і почав використовувати справи, передані до суду, як основу для обговорення в аудиторії [1, 4]. До 1920 року ця практика стала домінуючим педагогічним підходом, що використовувався в юридичних закладах США.

Такому навчанню сприяє використання педагогом найбільш раціональних та інноваційних технологій в освітньому процесі. Як свідчить практика, упровадження навчання case study ефективно сприяє розвитку особистості майбутнього майстра виробничого навчання, його активності та особистісному становленню. Вирішення професійних проблемних ситуацій є основою для самореалізації молодих фахівців у житті.

Технологія кейс-стаді – це навчальна методика, яка описує реальні економічні та соціальні ситуації. Майбутні майстри виробничого навчання повинні проаналізувати практичні ситуації, зрозуміти суть проблеми, запропонувати можливі рішення і вибрати найкраще з них [3].

Case study – це методика навчання здобувачів освіти, яким потрібно працювати з великими обсягами інформації, що належить до методу ситуаційного аналізу й використовує відображення реальних ситуацій у фаховій сфері для набуття практичних навичок. Іншими словами, кейс-стаді – це поглиблене і детальне вивчення конкретного випадку в реальних умовах.

Педагогічний потенціал методу case study набагато вищий, ніж педагогічний потенціал традиційних методів навчання. Наявність у структурі кейс-методу суперечок, дебатів та дискусій дає змогу учасникам дискусії тренуватися і вчитися дотримуватися правил і норм спілкування. Педагоги (у тому числі майстри виробничого навчання) повинні бути достатньо емоційними протягом усього навчального процесу, щоб вирішувати та запобігати конфліктам, створювати атмосферу співпраці та конкуренції одночасно, забезпечувати дотримання індивідуальних прав усіх учасників освітнього процесу [2].

Проблемні ситуації можна використовувати на всіх етапах навчання, включаючи перевірку домашнього завдання, актуалізацію опорних знань, вивчення нового матеріалу, повторення й закріплення нових знань та домашнього завдання.

Педагоги також можуть використовувати інформацію з інтернету, періодичних та методичних видань, спеціальних довідників.

Структура кейсу:

Назва. Важливо, щоб назва відображала суть справи і давала уявлення про ситуацію, про яку йтиметься далі.

Опис ситуації. Це схоже на розділ «що дано» у конкретній задачі. Ситуацію можна розбити на пункти, щоб полегшити сприйняття інформації.

Пошук рішення. Детальний опис, аналіз того, як вирішити кейс, і вибір найкращого виходу із ситуації. Тут слід розглянути всі можливі варіанти, показати очікуваний результат.

Пояснення наслідків. На цьому етапі описуються наслідки дій, вжитих для вирішення проблеми. Що сталося, як сталося, чому?

Існує два етапи діяльності майстра виробничого навчання під час використання методу case study.

Перший етап – це комплексна позааудиторна творча робота з розробки кейсу та питань для його аналізу, що складається з дослідницької, проєктної та методичної частин. Особливу увагу слід приділити розробці методичного забезпечення для самостійної роботи здобувачів освіти з аналізу кейсу та підготовки до його обговорення, а також методичного забезпечення наступного заняття з аналізу кейсу [1, 2].

Другий етап – діяльність педагога в аудиторії під час обговорення кейсу, включаючи вступне та заключне слово, організацію дискусії та презентації, підтримання ділової атмосфери в аудиторії та оцінювання внеску здобувачів освіти в аналіз ситуації [1, 2].

Аналіз кейсу та пошук ефективних способів представлення цього аналізу в аудиторії є найбільш важливим етапом навчання. Початок заняття (дискусії чи презентації) – це єдиний момент, коли ситуація повністю знаходиться в руках педагога. Те, як починається обговорення кейсу, задає тон, зацікавленість і фокус для всієї аудиторії [3].

Щоб бути ефективними, дискусійні методи викладання повинні бути ретельно підготовлені, структуровані, розписані в часі та проконтрольовані.

Дискусія зазвичай починається з того, що викладач (майстер виробничого навчання) ставить заздалегідь підготовлені стимулюючі питання. Педагог повинен намагатися передбачити можливі реакції аудиторії на поставлені питання й спрямувати дискусію на досягнення навчальних цілей.

Кейс-стаді – це тип дослідження, метою якого є вивчення особливостей та складнощів конкретного випадку. Дослідження включає в себе як побудову теорії, так і її перевірку.

Кейс-стаді – це спосіб допомогти цільовій аудиторії зрозуміти та проаналізувати запропоновану виробничу ситуацію й дозволяє учасникам зробити власні висновки.

На завершення слід зазначити, що проблемні ситуації відображають практичну діяльність майбутніх майстрів виробничого навчання, допомагають їм сприймати себе як об'єктів навчальної діяльності, передбачати способи й результати вирішення проблем в нетипових і нестандартних ситуаціях та розкривають творчий потенціал здобувачів освіти як особистостей.

Список використаної літератури

1. Герлянд Т., Манько В., Лузан П., Нестерова Л., Слатвінська О., Шимановський М. Науково-методичні засади професійної підготовки кваліфікованих робітників в умовах євроінтеграції. Київ: ПТО НАПН України, 2012. 222 с., іл.

2. Гончаров С.М., Гурин В.А. Методи та технології навчання в кредитно-трансферній системі організації навчального процесу: навчально-методичний посібник. Рівне: НУВГП, 2010. 451 с.
3. Нікуліна А.С., Молчанов В.М., Верченко Н.В., Торба Ю.І. Основні аспекти педагогіки профтехосвіти: навчальний посібник. Донецьк: ДПОПП, 2006. 296 с.
4. Ситуаційна методика навчання: український досвід: збірник статей / упор. О. Сидоренко, В. Чуба. Київ: Центр інновацій та розвитку, 2001. 256 с.
5. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Т. Сучасні педагогічні технології: навчальний посібник. Київ: Просвіта, 2000. 368 с.

Герлянд Тетяна Миколаївна,
доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник
завідувач лабораторії технологій професійного навчання
Інституту професійної освіти НАПН України

ШЛЯХИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ЕКООРІЄНТОВАНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Екологічна проблема належить до числа глобальних, бо екологія, як і погіршення стану здоров'я людей внаслідок антропогенних змін довкілля, стали невід'ємним атрибутом сучасності. Значною мірою це зумовлено антропогенним навантаженням на довкілля. Зокрема, його забрудненням підприємствами, головним чином гірничо-видобувної, металургійної, хімічної промисловості, енергетичного сектору тощо. Тому підготовка майбутніх кваліфікованих робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти має спрямовуватися на сформованість їхньої екологічної культури, самосвідомості, екологічної грамотності й готовності до природоохоронної діяльності та результат – сформованість їхньої екологічної компетентності, що є надзвичайно важливою складовою професійної підготовки [3, с.100].

Для досягнення мети екологічної освіти повинна бути сформована певна педагогічна система, яка орієнтована на формування здорового екологічного мислення та свідомості її здобувачів, а також призводити до позитивних змін у ставленні до довкілля та формування майбутніх фахівців екологічно відповідальних за довкілля.

Про своєчасність і доцільність цього за означеним напрямом свідчить низка суперечностей, що потребують розв'язання, зокрема, між:

– нагальною потребою українського суспільства у майбутніх кваліфікованих робітниках із сформованим екологічним мисленням і свідомістю, та недостатньою кількістю досліджень, у яких узагальнено й систематизовано сучасні методологічні підходи та концепції, які би цьому сприяли;

– істотним зростанням вимог до рівня екологічної освіти майбутніх кваліфікованих робітників та недостатньою розробленістю теоретичних та методичних основ формування екологічного мислення та свідомості означених фахівців;

– необхідністю цілеспрямованого формування екологічного мислення та свідомості у майбутніх кваліфікованих робітників та невідповідністю існуючих екоорієнтованих педагогічних технологій, які б забезпечували цей процес у закладах професійної (професійно-технічної) освіти [2, с. 15].

Зняття цих протиріч не може бути забезпечене за рахунок будь-яких часткових педагогічних рішень. Необхідне наукове переосмислення змісту, форм розроблення та застосування екоорієнтованих педагогічних технологій. Тому склалися необхідні наукові передумови для цілісного концептуального підходу до розроблення й застосування екоорієнтованих педагогічних технологій у професійній (професійно-технічній) освіті.

Методологічні вимоги до розроблення та застосування цих педагогічних технологій наступні:

1. Розвиток особистості може бути забезпечений тільки шляхом оволодіння певною діяльністю.

2. Ефективний характер розроблення та застосування екоорієнтованих педагогічних технологій у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників може бути забезпечений тільки за наявності ознак діяльності (предметність, цілеспрямованість, перетворюючий характер, структурність).

3. Розроблення та застосування екоорієнтованих педагогічних технологій у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників здійснюється шляхом їхнього поетапного оволодіння діяльністю на будь-якому рівні шляхом переходу із зовнішнього (предметного) у внутрішній (теоретичний) план [1, с. 21].

Також реалізація розроблення та застосування екоорієнтованих педагогічних технологій можлива у межах особистісно орієнтованого підходу до вирішення проблем екологічного розвитку особистості.

Отже, розроблення та застосування екоорієнтованих педагогічних технологій у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників полягає в твердженні, що вони мають вигляд екоорієнтованої педагогічної системи, в якій ефект резонансу ціннісних, гуманітарних і когнітивних, а також сучасних ринкових орієнтацій тих, хто навчається, суттєво підвищує ефективність та призводить до перманентного нарощування позитивних змін у формування екологічно відповідальних спільнот. А екологічні знання виступають визнаним у світі критерієм та інтегрованим показником якості екологічної освіти і вбирають результати навчання, систему ціннісних орієнтацій, формуються не лише у навчальному закладі, але й під впливом професійної діяльності, складають основу образу світу особистості, підготовки репродуктивних сил суспільства до оволодіння наукоємними технологіями, підвищення конкурентної здатності держави на світовому ринку праці.

Список використаної літератури

1. Гайдук О. В., Герлянд Т. М., Каленський А. А., Пятничук Т. В. Розроблення й застосування екоорієнтованих педагогічних технологій для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників будівельної, аграрної галузей та сфери ресторанного господарства: методичний посібник. Київ: ПО НАПН України, 2022. 121 с.

2. Герлянд Т. М., Дрозіч І. А., Кулалаєва Н. В., Романова Г. М., Шимановський М. М. Організація дуальної форми навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти: практичний посібник / за ред. Н. В. Кулалаєвої. Житомир: Полісся, 2019. 304 с.

3. Герлянд Т. М. Педагогічні умови розвитку готовності викладачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти до розроблення та застосування екоорієнтованих технологій у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників. *Modern teaching methods in pedagogy and philology: collective monograph / Azarenkov V. etc., International Science Group. Boston: Primedia eLaunch, 2023. С. 98-107.*

Гіренко Наталія Ігорівна,
кандидат технічних наук, доцент кафедри професійної освіти, ресторанного і туристичного бізнесу Луганського національного університету імені Тараса Шевченка;
Крамаренко Дмитро Павлович,
кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри готельного і ресторанного бізнесу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

ІНТЕРАКТИВНІСТЬ НАВЧАННЯ ЧЕРЕЗ СПІВПРАЦЮ В MICROSOFT TEAMS

Microsoft Teams – це платформа для спільної роботи та цифрової спільноти, яка працює з 2017 року, як частина набору програм Microsoft Office. Він допомагає організувати онлайн-простір, що ідеально підходить для співпраці та спрощення комунікації для всіх, хто бере участь у онлайн-навчанні та викладанні. Застосування технологій Microsoft Teams зосереджено на роботі з командою курсу та студентами на повністю онлайн-платформі дистанційного навчання, щоб сприяти залученню студентів, розвивати більш активну спільноту студентів, сприяти спільній роботі, покращувати обмін ресурсами та надавати більш доступний досвід навчання.

Впровадження нових програмних засобів загального призначення, що охоплюють діяльність науковців і студентів, має враховувати різні нюанси, часові рамки користувача, компетенції користувача та когнітивне

навантаження, пов'язане з їх використанням. Використання «інструменту» включає в себе більше, ніж просто використання «додатку». Перший контекст складається з правил, практик та естетики дисципліни, в якій «інструмент» має використовуватися. «Інструмент» містить «правила» для базового використання, але після застосування в дисциплінарному або робочому середовищі з'являється набір очікувань щодо того, як він буде використовуватися та які результати він пропонує.

Також ми повинні розглядати компетентність користувача в контексті ситуаційної практики. Електронні таблиці – добре відома технологія, використовуються багатьма способами та з різними рівнями навичок. Якщо ми можемо порівняти роботу в Excel із спілкуванням звичною мовою, то очевидно, що це рівень вільного володіння цим інструментом. Типове віртуальне навчальне середовище вимагає базових технічних навичок, необхідних для використання його як простого репозиторію, але якщо це залучення студентів до курсу – останнє стосується студентів дистанційного навчання, то тут виникає більша педагогічна складність. Технічні та педагогічні аспекти об'єднуються в «цифрову компетентність», тобто впевненість у застосуванні цифрових інструментів через чітке розуміння педагогічного потенціалу. Включення та використання цифрових «інструментів» у програмах вимагає розуміння інструменту, методики використання конкретного інструменту та відмінностей між одним інструментом та іншим. Для того, щоб відповідати цифровим компетентностям, користувач повинен чітко знати, що потрібно від інструменту та дизайну курсу. Користувачі відрізняються за різними цифровими компетенціями, але існують можливості для професійного розвитку з метою підвищення компетенції цифрових практиків і дотримання нормативних вказівок і протоколів. Цифрові компетентності викладача визначаються з точки зору професійного їх розвитку, враховуючи концепції мотивації педагога та його здатності використовувати їх для розвитку і поглиблення знань і розуміння у учнів [1, с.103].

На нашу думку, потенціал деяких можливостей, які пропонує MS Teams, наприклад, онлайн-співпраця та обговорення, достатньо гнучкі для підтримки діалогу, пропонуючи двостороннє спілкування між студентом та викладачем, таким чином мінімізуючи дистанцію. Це також може бути забезпечено функціями MS Teams, які дозволяють отримати миттєвий зворотній зв'язок, наприклад, відповіді на опитування. Зворотній зв'язок також можна отримати за допомогою коментарів одногрупників і викладачів за допомогою функції обміну миттєвими повідомленнями або приватного чату. Інші комунікаційні функції, такі як обмін миттєвими повідомленнями та емої, анімовані GIF-наклейки присутні для підтримки взаємодії студента з викладачем, забезпечуючи підтримку у різних питаннях. Більш автономний студент може і не потребувати постійного діалогу, якщо структура діалогового простору та навігація в ньому добре розроблені. Деякі функції MS Teams, зокрема пошук чатів, налаштування сповіщень, історія чату в реальному часі, можливість

стежити за каналами (за вибором студента), є корисними для персоналізації історії навчання студента.

Область Collaboration Space призначена для спільної роботи студентів та викладачів, це місце, де всі члени класу можуть вільно працювати разом, розробляючи спільні проекти та документи. Наприклад, на рис. 1 показано заняття «Українська кухня», яке створено під час групової роботи, дозволяючи всім учасникам додавати та редагувати вміст.

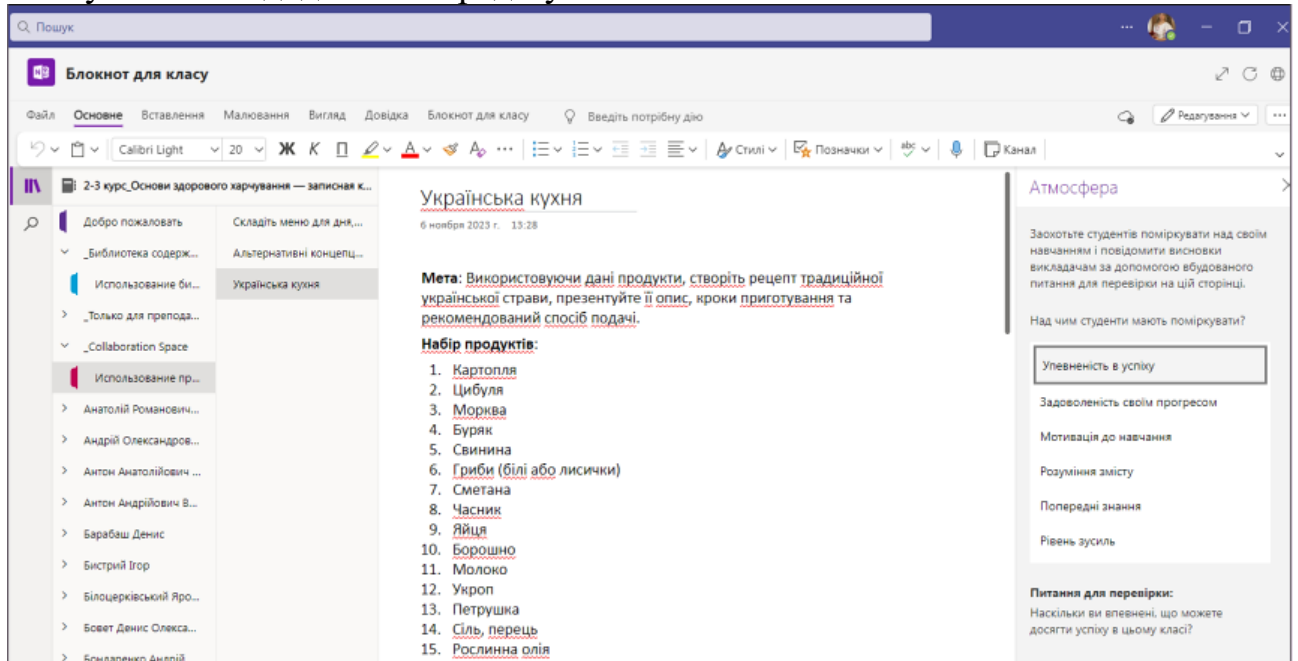

Рис. 1. Приклад спільної роботи студентів із застосуванням інструменту «Collaboration Space»

На занятті було створено спільний список, де кожен студент міг прокоментувати чи редагувати вже існуючі пункти, що сприяло кращому розумінню культурних особливостей та командній роботі. На рисунку можна побачити, що є розділи для різних аспектів курсу, включно з бібліотекою контенту, що робить пошук матеріалів більш систематизованим.

Крім того, MS Teams зберігає файли для відповідного зв'язування (наприклад, для спільної роботи над файлом SharePoint) і налаштування вкладок, наприклад, представити відповідні веб-посилання як вкладки на каналах для легкого доступу. Налаштувавши MS Teams належним чином із застосуванням методів проектування та інструкцій, взаємодія між студентами і викладачем протікає легко, а дизайн вмісту стає простішим для навігації.

Використання Microsoft Teams для освітніх процесів відкриває перед користувачами широкі можливості, адаптуючись до різноманітних вимог та контекстів навчання. Урахування дисциплінарних норм, практик і цифрової компетентності користувачів, а також потреби у зручності доступу є ключовими для успішної роботи. Microsoft Teams відповідає на ці вимоги, надаючи гнучку платформу, яка може бути індивідуалізована для відповідності унікальним особливостям кожної групи. Microsoft Teams є відмінним інструментом для сучасної освіти, забезпечуючи продуктивну інтеграцію цифрових ресурсів в процес навчання.

Список використаної літератури

1. Воротникова І. П. Умови формування цифрової компетентності вчителя у післядипломній освіті. *Відкрите освітнє e-середовище сучасного університету*, 2019. №6. С. 101–118. URL: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2019.6.101118> (дата звернення: 08.03.2024)

Гордієнко Сергій Сергійович,
аспірант кафедри технологічної і професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ІНШОМОВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У ТЕРМІНОЛОГІЧНОМУ ВИМІРІ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ СУДЖЕНЬ

Сучасна освіта не може обмежуватися лише передачею соціокультурних норм. Вона також передбачає формування у студентів нового сприйняття світу, готовності та здатності жити й працювати в різноманітному культурному середовищі. Освіта повинна сприяти розширенню комунікативних навичок фахівців за допомогою взаємодії з представниками інших країн. Іноземні мови виступають як засіб міжкультурного спілкування, а володіння ними сприяє взаєморозумінню в будь-якому культурному та мовному середовищі. В цьому контексті стає очевидним високе значення іноземної мови як навчального предмета та зміна вимог до її вивчення. У сучасних умовах, розширення міжнародного співробітництва вимагає від фахівців володіння іноземною мовою на новому рівні, розглядуваному як інструмент, що дозволяє не лише вільно орієнтуватися в сучасному суспільстві, а й ефективно виконувати свої професійні функції, розширювати свій професійний і культурний кругозір шляхом залучення до різних джерел інформації, включаючи сучасні інформаційні технології.

Проблема формування іншомовної компетентності майбутніх фахівців розглядається в наукових працях численних дослідників, серед яких можна виокремити В. Ф. Аітова, Г. К. Борозенця, О. В. Герасименка, О. В. Гроша, Д. І. Демченка, Г. О. Козлакову, Т. А. Костюкову, М. В. Прадівляного, Л. Є. Нагорнюка, І. О. Пінчук, І. В. Секрета та інших дослідників.

Термін «компетентність» широко вживається в науковому середовищі та має різні тлумачення в різних контекстах. Згідно з деякими визначеннями, компетентною вважається особа, яка має глибокі знання та досвід у певній галузі або питанні, а також має певні повноваження [3].

У проєкті «Тюнінг», компетентності розглядаються як динамічне поєднання когнітивних та метакогнітивних умінь та навичок, знань та розуміння, міжособистісних, розумових та практичних умінь та навичок і етичних цінностей [4].

Проте, найбільш чітко визначення поняття «компетентність», на нашу думку, міститься у Національній рамці кваліфікацій, де вона розглядається як здатність особи до виконання певного виду діяльності, що виражається через знання, розуміння, вміння, цінності та інші особисті якості.

Метою навчальних програм є розвиток компетентностей, які формуються в різних навчальних дисциплінах і оцінюються на різних етапах. Важливо підкреслити, що існує певна різнорідність термінологічних визначень щодо того, що саме потрібно формувати у здобувачів закладів вищої освіти на заняттях з іноземної мови.

Такі терміни, як «іншомовна компетентність», «професійна іншомовна компетентність», «іншомовна професійна комунікативна компетентність», «іншомовна комунікативна компетентність», «іншомовна професійна компетентність», представляють певні визначення, що досліджуються науковцями. Згідно з А. І. Петровою, основою іншомовної компетентності є мовні та комунікативно-ціннісні знання. Відповідно до її точки зору, іншомовна компетентність описується як сукупність знань, умінь, навичок і досвіду, які дозволяють майбутньому спеціалісту успішно використовувати іноземну мову в професійній діяльності для самоосвіти, саморозвитку та самовдосконалення [1].

І. О. Пінчук в своїх дослідженнях вважає, що «іншомовна компетентність» це якість особистості, яка сприяє успішному використанню іноземної мови в міжкультурній комунікації, професійній діяльності, самоосвіті, саморозвитку [2].

Заснований на компетентнісному підході процес підготовки студентів є практико-орієнтованим та інноваційним напрямом. Цей підхід дозволяє ефективно реалізувати професійні функції фахівця в умовах модернізації освіти на всіх рівнях. Можна припустити, що підготовка здобувача закладу вищої освіти, які мають професійну мобільність, буде найбільш ефективною за умови застосування компетентнісного підходу. Це пояснюється зміненими вимогами до якісних характеристик діяльності студента та новим підходом до змісту освіти.

Аналіз наукової літератури дає змогу зробити висновок, що збагачення іншомовної компетентності майбутніх фахівців має бути спрямоване не лише на формування у студентів здатності практично користуватися мовою, що вивчається, в різних соціально-детермінованих ситуаціях, але і на залучення їх до іншого способу мислення та свідомості.

При формуванні іншомовної компетентності необхідно розвивати не лише навички в усіх видах мовленнєвої діяльності, а також засвоювати мовні знання граматики, лексики та автентичного використання мови. Навченість іноземної мови є лише однією частиною іншомовної компетентності. Здатність студентів використовувати свої знання іноземної мови для конкуренції на вільному ринку праці та зайняття гідного місця в світовому співтоваристві свідчить про сформованість їх іншомовної компетентності.

Основи для розвитку іншомовної компетентності студентів закладаються через набуття необхідних знань для подальшої діяльності, вирішення іншомовних проблемно-пізнавальних завдань та формування внутрішніх ресурсів для ефективного прийняття рішень у реальній або схожій до реальної діяльності ситуації. Ці елементи є важливими складовими іншомовної компетентності студентів.

Список використаної літератури

1. Петрова А. І. Формування іншомовної компетентності майбутніх менеджерів зовнішньоекономічної діяльності в процесі фахової підготовки: дис. ... канд. пед. Наук :13.00.04 / Петрова Анастасія Іванівна. Вінниця, 2009.
2. Пінчук І. О. Система формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи у процесі професійної підготовки : дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка МОН України, Глухів, 2021. 612 с.
3. Тлумачний словник української мови: Понад 12500 статей (близько 40 000 слів) / [ред. д. філол. н., проф. Калашник В. С.]. 2-ге вид., випр. і доп. Х. : Прапор, 2006. 992 с.
4. Turning Education Structures in Europe. 2nd Edition. [Електронний ресурс]. 2008. Режим доступу: <http://www.unideusto.org/tuningeu>.

Гриценко Інна Антонівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
старший науковий співробітник лабораторії професійної кар'єри
Інституту професійної освіти НАПН України

ОСНОВНІ ФОРМИ Й МЕТОДИ КОНСУЛЬТУВАННЯ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ З МОЛОДІЖНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Навчання здобувачів професійної освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти (далі ЗП(ПТ)О) молодіжному підприємству задля відновлення економіки України після війни передбачає використання різних форм і методів, розроблених з метою надання ефективної підтримки та спрямування їхніх підприємницьких пошуків. Ці підходи розроблені таким чином, щоб задовольнити різні потреби та навчальні вподобання здобувачів професійної освіти ЗП(ПТ)О. Нижче ми детально розглянемо різноманітні форми та методи, які зазвичай застосовуються в консультуванні здобувачів професійної освіти з питань молодіжного підприємництва [1; 2; 3; 4].

У сфері консультування майбутніх підприємців все більшої популярності набуває індивідуальний підхід до консультування як метод, що ґрунтується на

тонкому поєднанні персоналізованої взаємодії, стратегічного консультування та практичних заходів. Цей багатогранний підхід розгортається через індивідуальну взаємодію, що охоплює спеціалізовані сесії, які сприяють змістовному діалогу між радником або наставником і здобувачем професійної освіти. У цьому контексті динаміка персоналізованої уваги та індивідуального керівництва створює середовище, що занурює в процес.

Невід'ємним аспектом цього підходу є необхідність проведення всебічної оцінки інтересів, навичок та підприємницьких прагнень здобувачів професійної освіти ЗП(ПТ)О. Цей процес виходить за рамки простого розуміння, заглиблюючись у тонкощі когнітивного, емоційного та вольового вимірів особистості здобувача професійної освіти ЗП(ПТ)О. Окреслюючи спектр професійних уподобань, компетенцій та нових прагнень, така оцінка дає консультанту глибше розуміння, що дозволяє узгодити траєкторію консультування з унікальними нахилами здобувача професійної освіти ЗП(ПТ)О.

Згодом рекомендується перейти до вирішення проблем і надання цільових порад. Ефективність такої взаємодії залежить від компетентності педагогічних працівників, які аналізують обставини, пов'язані з проблемами здобувача професійної освіти ЗП(ПТ)О, і трансформує їх у практичні рішення, що відповідають внутрішньому контексту здобувача професійної освіти. Цей підхід ґрунтується на стратегічному визначенні цілей і формулюванні плану дій. Стратегічне розмежування цих цілей консолідується в план дій, який окреслює узгоджені керівні принципи і стратегії, визначаючи курс до реалізації [5; 6; 7; 8].

У сфері навчання здобувачів професійної освіти ЗП(ПТ)О молодіжному підприємництву ключову роль відіграє організація *групових воркшопів* та *семінарів*. У цьому динамічному об'єднанні інтерактивні воркшопи та семінари пропонують платформу, яка виходить за рамки традиційного навчання, сприяючи розвитку середовища, що характеризується взаємним навчанням, колективним залученням та детальним вивченням різноманітних аспектів, притаманних підприємницькому простору.

Ці воркшопи та семінари закладають стратегічну основу для створення платформи, сприятливої для взаємного навчання та співпраці. Цей складний обмін передбачає взаємодію когнітивної сприйнятливості та спільного залучення, об'єднуючи учасників з різним професійним досвідом для обміну, засвоєння та синтезу підприємницьких ідей. Важливим компонентом цієї моделі є координація мультимодальних досліджень, що охоплюють різні аспекти підприємництва.

Життєво важливим елементом у цій структурі є *мозкові штурми*, що характеризуються колективним мисленням, яке переростає в генерування ідей, де учасники розкривають свій творчий потенціал для пошуку нових підходів та інноваційних рішень. Таке спільне мислення не лише розширює колективний когнітивний спектр, але й викликає дискусії, які резонують з багатогранною складністю підприємницьких викликів.

Невід'ємним аспектом цього процесу є зміцнення зв'язків між учасниками. Сприяння взаємодії, зумовлене спільними прагненнями та когнітивним вирівнюванням, слугує платформою для взаємного обміну, співпраці та формування підприємницьких партнерств. Вивчення групових воркшопів та семінарів у контексті консультування здобувачів професійної освіти ЗП(ПТ)О з питань молодіжного підприємництва – це комплексна робота, яка переходить від інтерактивної участі до спільного навчання, від різноманітних досліджень до генерування підприємницьких ідей, від історій успіху до колективного мережування. Цей ретельно структурований формат, підтриманий взаємним залученням та спільним навчанням, дозволяє учасникам набутти досвіду, що відповідає багатогранній динаміці підприємництва [9].

У сфері наставництва здобувачів професійної освіти ЗП(ПТ)О з питань молодіжного підприємництва підхід *наставництва* та *коучингу* закріпився як фундаментальна структура, що охоплює складний взаємозв'язок обміну досвідом, узгодження знань та надання нових підприємницьких можливостей. Ця багатогранна структура починає діяти, коли здобувачі професійної освіти ЗП(ПТ)О пов'язані з досвідченими підприємцями або професіоналами у відповідних галузях. У цій динамічній структурі встановлення відносин між наставником і підопічним стає важливою основою, яка сприяє наставництву, підтримці, передачі досвіду та стратегічному розумінню.

У центрі цього процесу – стратегічне об'єднання здобувачів професійної освіти ЗП(ПТ)О у пари з досвідченими підприємцями або професіоналами. Така співпраця сприяє динамічній синергії між теоретичними знаннями та практичним досвідом, занурюючи підприємця-початківця в різноманітні аспекти професійної діяльності. Синхронізація досвіду ментора та дослідницької енергії підопічного призводить до виникнення симбіотичних відносин, які виходять за рамки традиційної педагогіки [10].

Ця координація відбувається завдяки *регулярним зустрічам* або *віртуальним сесіям*, які слугують майданчиками для дискусій, обміну ідеями та стратегічного узгодження. Ці інтерактивні сесії глибоко занурюються в спектр бізнес-ідей, стратегій та викликів, виходячи за межі простого теоретичного споглядання. Вливання практичного досвіду в ці діалоги не тільки підвищує стратегічну адаптивність здобувачів професійної освіти ЗП(ПТ)О, а й слугує стимулом для набуття галузевих знань.

Дискусія навколо наставництва та коучингу в рамках орієнтації здобувачів професійної освіти ЗП(ПТ)О на молодіжне підприємництво створює складну систему, що характеризується обміном досвідом та узгодженням когнітивного розуміння. Ця система розвивається від нетворкінгу до наставництва, від керівництва до стратегічного розширення можливостей, від галузевих знань до мотивації до підприємництва. Ця різноманітна структура передає підприємцям-початківцям найкращі практики, які резонують з їхньою самореалізацією у цій сфері.

Орієнтації на кар'єру та підприємництво є ключовими елементами у формуванні професійної траєкторії здобувачів професійної освіти ЗП(ПТ)О.

Цей аспект суттєво впливає на способи саморозвитку особистості, визначаючи шляхи, через які вона актуалізує свої професійні амбіції. Сприяння молодіжному підприємництву через практичні тренінги та ініціативи з навчання на власному досвіді є надзвичайно важливим. Значення практичного досвіду в сучасній освіті важко переоцінити. Поєднання практичного та експериментального навчання відіграє ключову роль у формуванні підприємницького мислення серед здобувачів професійної освіти ЗП(ПТ)О. Як майбутні лідери та інноватори, здобувачі професійної освіти ЗП(ПТ)О повинні володіти не лише теоретичними знаннями, але й здатністю застосовувати їх у реальних ситуаціях. У контексті консультування молоді з питань підприємництва доцільно підкреслити багатогранність стратегій і методологій ефективного використання практичного навчання та навчання на власному досвіді.

Список використаної літератури

1. Алексеева С. В., Базиль Л. О., Гриценко І. А., Єршова Л. М., Закатнов Д. О., Орлов В. Ф., Сохацька Г. В. Підготовка майбутніх кваліфікованих кадрів до підприємницької діяльності в умовах розвитку малого бізнесу: теорія і практика: *монографія*. Житомир: «Полісся», 2020. Взято з: <http://lib.iitta.gov.ua/724963/>
2. Алексеева С. В., Базиль Л. О., Байдулін В. Б., Гриценко І. А., Закатнов Д. О., Єршова Л. М., Орлов В. Ф., Сохацька Г. М., Теловата М. Т. (Ред.). Підприємницька компетентність майбутніх фахівців: *методичний посібник*. Житомир: «Полісся», 2021. Взято з: <http://lib.iitta.gov.ua/728893/>
3. Алексеева С. В., Гриценко І. А., Закатнов Д. О., Кузьмінська Л. Д., Орлов В. Ф., Закатнов Д. О. (Ред.). Психолого-педагогічні тренінги у системі консультування з професійної кар'єри учнів професійно-технічних навчальних закладів: навчальний посібник Житомир: «Полісся», 2019. Взято з: <https://lib.iitta.gov.ua/717525>
4. Алексеева С. В., Базиль Л. О., Байдулін В. Б., Гриценко І. А., Єршова Л. М., Орлов В. Ф., Сохацька Г. М. Основи економічної грамотності та підприємництва: *навчальний посібник*. Житомир: Полісся, 2021. (Лист Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України №22.1/12-Г-1024 від 23.11.2020 р.). Взято з: <http://lib.iitta.gov.ua/729005/>
5. Гриценко І. А., Байдулін В. Б., Савченко М. О. Від бізнес-ідеї до підприємницького успіху: *методичні рекомендації*. Житомир: «Полісся», 2021. Взято з: <http://lib.iitta.gov.ua/728126/>
6. Гриценко І. А. Розвиток навичок малого підприємництва в учнівській молоді закладів професійної (професійно-технічної) освіти. В. О. Радкевич (Ред.). *Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання: матеріали XVI Всеукраїнської науково-практичної конференції (звітної)*, Київ, 17-20. С.68-70, 2022.

7. Гриценко І.А., Єршова Л.М. Інтерактивні форми й методи підготовки майбутніх фахівців до підприємницької діяльності. Професійна педагогіка, 1(24), с.81-90, 2022. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2022.24.81-90>. Взято з: <http://lib.iitta.gov.ua/731901/>

8. Гриценко І.А. Методика розвитку підприємницької активності учнівської молоді засобами проєктної діяльності. Наукові записки Малої академії наук України, 2(24), с. 19-27, 2022. <http://doi.org/10.51707/2618-0529-2022-24-03>. Взято з: <http://lib.iitta.gov.ua/731900/>

9. Підготовка майбутніх кваліфікованих робітників до молодіжного підприємництва: Довідник. / Автори-упорядники: Базиль Л.А., Байдулін В.Б., Гриценко І.А., Єршова Л.М., Орлов В.Ф., Савченко М.О., Теловата М.Т., Тітова О.А. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2022. 196 с.

10. Базиль Л.А., Байдулін В.Б., Гриценко І.А., Єршова Л.М., Орлов В.Ф., Савченко М.О., Теловата М.Т.; за ред. Тітової О.А. Молодіжне підприємництво в умовах воєнного стану: практичний poradник: Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2022. 96 с.

Грудинін Борис Олександрович,
*доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри фізики
Навчально-наукового інституту енергетики,
автоматики і енергозбереження Національного університету
біоресурсів і природокористування України*

ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ РОБОТИ МЕТЕОРНИХ АВТОМАТИЗОВАНИХ ПРОГРАМНИХ КОМПЛЕКСІВ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ФІЗИКИ ЗДОБУВАЧАМ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Сьогодні виникає нагальна проблема використовувати дані сучасної науки при підготовці майбутніх фахівців. З урахуванням цього, упродовж останніх років в процесі викладання дисципліни «Загальна фізика» здобувачам вищої освіти педагогічних спеціальностей факультету технологічної і професійної освіти Глухівського НПУ ім. О. Довженка активно використовуються дані, що отримані складником українською метеорної спостережної мережі (далі – УМСМ), а саме – метеорним автоматизованим програмним комплексом (далі – МАПК)

Працює МАПК в радіодіапазоні довжин електромагнітних хвиль на основі використання методу прямого розсіювання на метеорних слідах сигналів потужних FM-станцій радіомовлення [1]. МАПК безперервно цілодобово реєструє радіосигнали на частоті загоризонтної FM-станції та автоматично виявляє сигнали, що відбиваються метеорними слідами. Основним вимірюваним параметром МАПК є момент фіксації метеора [2; 3].

Для прийому радіосигналів використовується SDR технологія на базі

приймача «DVB-T+DAB+FM» з мікročіпом RTL2832. Сигнал реєструється з виходу квадратурного детектора приймача [2–4].

Характеристики відповідних передавачів та приймаючих станцій мережі в Україні наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Характеристики передавачів та приймаючих станцій УМСМ

Місцезнаходження	Широта, п.ш.	Довгота, с.д.	Висота антени, м	Потужність, кВт	Частота, МГц
Кельце (Польща)	50°51'36.29"	21°02'54.76"	697	120	88.2
Будапешт (Угорщина)	47°29'30.17"	18°58'44.00"	592	100	94.8
Соннеберг (Німеччина)	50°26'48.29"	11°00'15.78"	1005	100	91.7
Стамбул (Туреччина)	41°00'58.75"	29°03'56.11"	384	100	88.2
Миколаїв (Україна)	46°58'17"	31°58'22"	65	–	88.2
Рівне (Україна)	50°37'23"	26°14'55"	205	–	94.8
Львів (Україна)	49°50'11"	24°00'52"	316	–	91.7
Глухів (Україна)	33°54'56"	51°40'43"	175	–	88.2

Здобувачі освіти з'ясовують, що МАПК фіксує сигнали радіомовної FM станції, відбиті від іонізованих метеороїдних слідів, що виникають в атмосфері Землі на висотах 80–100 км. МАПК приймає сигнал FM-станції «Radio Muzyka Fakty Sp. z o.o.» (м. Кельце, Польща). Випромінювач станції «RMF FM» встановлений на висоті 126.5 м над рівнем моря; висота встановлення антени передавача 100 м, частота сигналу 88.2 МГц, потужність випромінюваного сигналу 120 кВт.

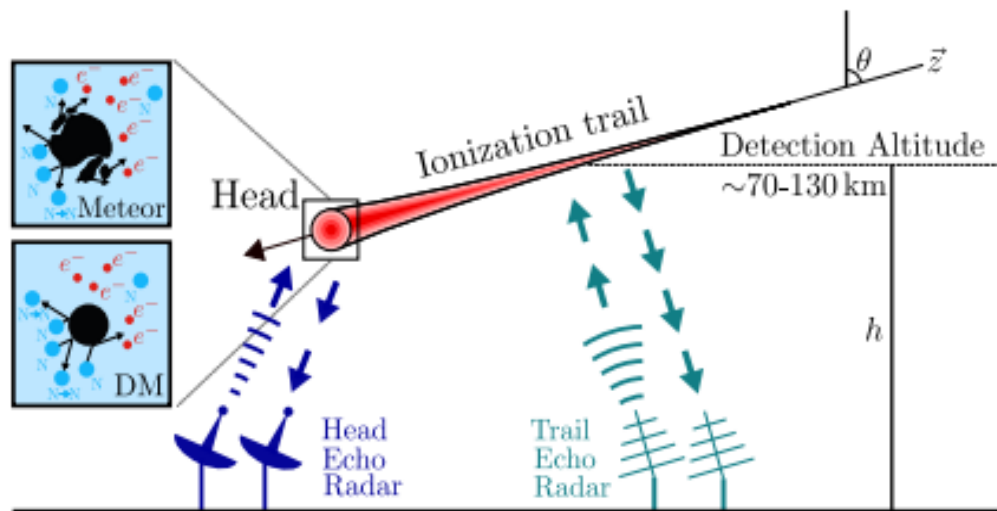

Рис. 1. Принцип функціонування МАПК

МАПК виконує цілодобову автоматичну обробку статистичних даних і здійснює автоматичну розсилку на електронні пошти дані щодо кількості зареєстрованих метеорних явищ. На кінець кожного місяця отримані дані розміщуються на сайті RMOB (Radio Meteor Observation Bulletin).

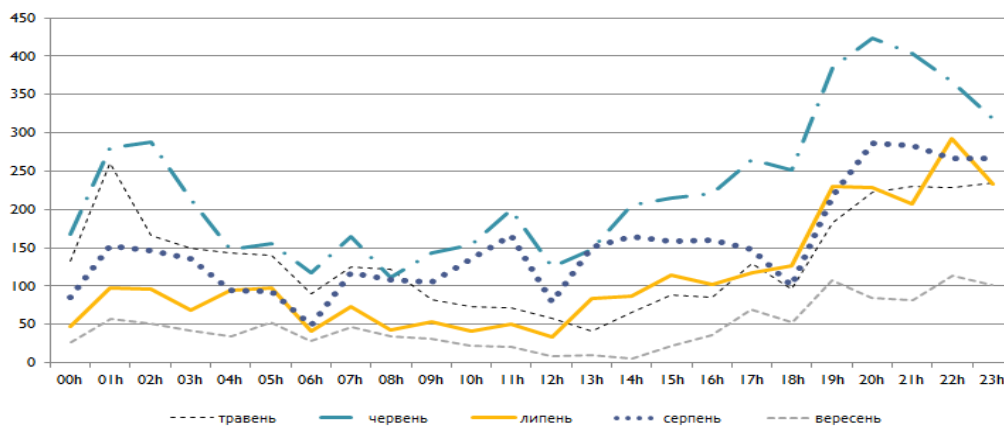
У процесі вивчення дисципліни «Загальна фізика» (в розрізі тем

«Поширення механічних коливань у пружному середовищі. Плоскі та сферичні, поперечні та поздовжні хвилі. Інтерференція та дифракція хвиль», «Електромагнітні хвилі, їх утворення та поширення. Висновки з теорії Максвелла, досліди Герца. Швидкість поширення електромагнітних хвиль. Принципи радіотелефонного зв'язку. Радіомовлення та телебачення») здобувачі освіти педагогічних спеціальностей 014 Середня освіта (Трудове навчання та технології) (ОПП Середня освіта (Трудове навчання та технології. Інформатика)); 015 Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології) (ОПП Професійна освіта (Технологія виробництва і переробки продуктів сільського господарства)); 015 Професійна освіта (Технології виробів легкої промисловості) (ОПП Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості)); 015 Професійна освіта (Будівництво та зварювання) (ОПП Професійна освіта (Будівництво)) ознайомлюються з фізичними основами роботи МАПК, а також проводять статистичну обробку даних, отриманих за результатами роботи окремих МАПК.

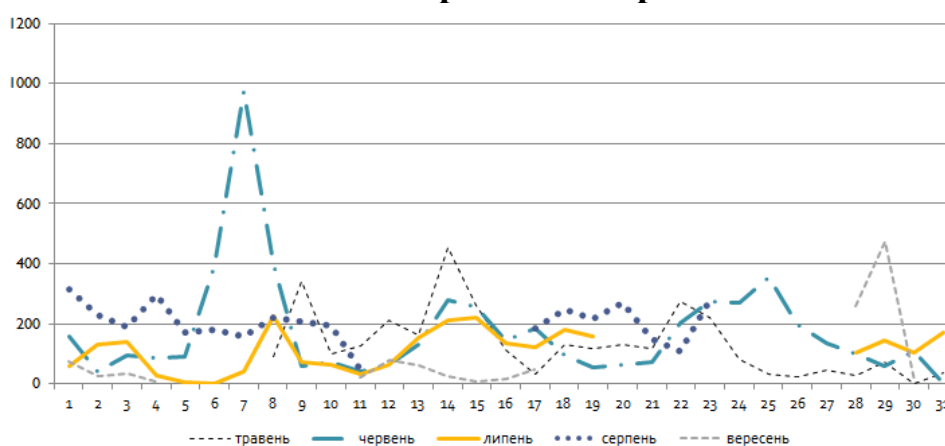
Використовуючи зведені таблиці даних (погодинний розподіл подій в межах доби / тижня / місяця – рис. 2), здобувачі освіти будують в таблицях Ехсел зведені графіки (рис. 3, 4).

	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
3	0	1	0	0	0	2	3	0	3	3	1	6	0	0	0	2	2	0	0	0	0	0	0	0	23
4	2	0	0	0	2	5	4	6	12	13	2	6	5	5	2	0	1	5	2	0	0	0	0	0	72
5	4	0	0	0	1	3	0	3	2	3	3	6	2	3	5	2	1	1	6	0	4	0	2	2	53
6	1	1	1	0	0	2	1	2	2	6	6	1	2	9	8	9	5	5	12	0	6	2	0	0	81
7	2	0	1	1	7	0	0	0	1	3	2	5	5	2	2	1	3	4	5	15	16	0	0	2	77
8	2	0	3	0	0	0	1	9	3	8	7	2	2	10	7	2	1	12	0	4	0	4	2	4	83
9	2	2	0	1	5	1	3	0	2	5	6	6	6	5	11	7	4	0	12	0	2	10	4	2	96
10	0	2	1	4	5	6	4	5	3	4	4	2	1	3	2	9	5	7	3	14	20	24	4	6	138
11	7	5	9	5	7	8	10	7	3	0	2	3	3	5	3	25	10	8	2	12	22	16	14	4	190
12	3	1	1	0	2	6	9	7	1	7	8	7	8	13	10	8	9	6	5	18	6	4	2	4	145
13	4	3	2	3	0	5	4	6	11	7	7	5	2	4	9	2	9	0	13	18	20	22	6	8	170
14	7	0	3	0	14	10	9	3	1	0	8	3	4	1	1	2	4	1	3	8	0	6	22	16	126
15	10	8	2	12	10	4	8	3	4	12	6	4	5	1	2	0	3	0	0	0	0	2	0	0	99
16	2	0	4	6	3	6	4	7	5	8	8	8	9	6	4	2	0	3	2	2	2	0	2	0	93
17	0	2	2	4	4	6	2	6	3	5	4	14	13	7	12	10	9	10	11	7	10	0	4	0	145
18	2	0	8	3	2	3	2	11	8	5	5	3	8	9	4	6	1	3	12	0	2	8	4	2	111
19	1	1	5	4	2	7	2	5	11	10	4	9	6	11	2	2	6	1	2	0	0	0	0	2	93
20	1	1	5	6	3	7	4	7	5	12	10	7	7	10	3	3	4	6	6	10	8	2	4	4	135
21	1	1	9	5	3	3	0	4	2	4	7	5	8	4	5	6	6	7	13	8	18	8	10	0	137
22	0	2	1	0	2	6	2	1	5	3	3	7	2	4	5	8	9	9	12	12	14	18	6	2	133
23	2	4	4	0	0	0	1	0	1	0	2	1	2	0	2	3	5	2	6	9	16	14	20	14	108
24	5	6	7	0	1	0	1	1	3		0	0	0	3	3	2	6	1	0	0	0	0	0	0	39
25	1	0	0	1	2	2	5	7	8	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	30
26	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
27	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
28	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
29	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
30	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
31	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
32																									
33	59	41	68	56	75	90	78	103	96	121	108	105	106	116	103	109	103	96	128	139	166	138	108	74	2386
34																									

Рис. 2. Погодинний розподіл подій в межах доби / тижня / місяця, отриманий автоматичною розсилкою програми

**Рис. 3. Діаграма розподілу кількості вторгнень за годиною доби.
05.2020 р. – 09.2020 р.**

**Рис. 4. Діаграма розподілу кількості вторгнень за днем місяця.
05.2020 р. – 09.2020 р.**

Дані спостережень щомісячно представляються у вигляді колограм на сайті міжнародного проєкту RMOV (англ. – Radio Meteor Observing Bulletin, <https://www.rmob.org/index.php> (рис. 5)).

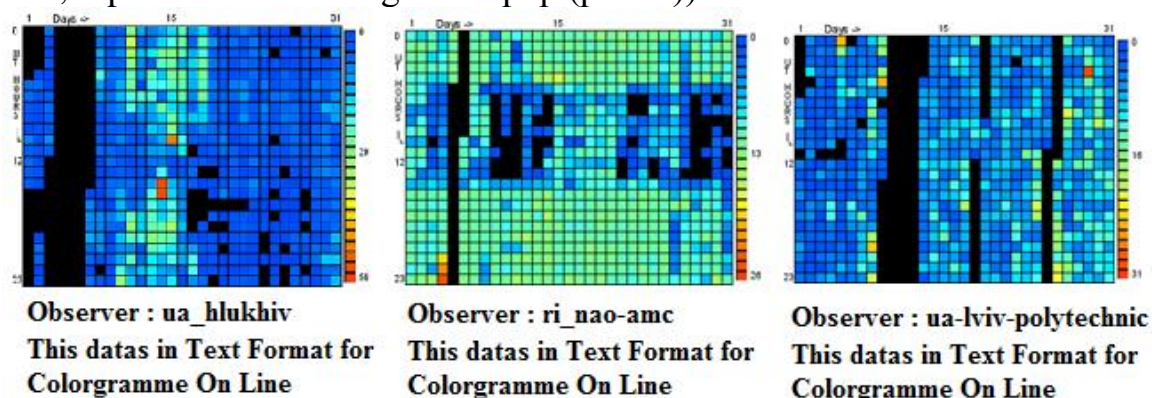

Рис. 5. Колограми спостережень радіовідлунь від іонізованих метеороїдних слідів, представлених на сайті RMOV

Історично Україна була і залишається навіть в умовах війни великим науковим центром розвитку метеорної астрономії, що підтверджується величезною кількістю фактів про фізику метеорних явищ, про властивості атмосфери Землі, про природу комет і астероїдів, встановленими вітчизняними

та закордонними фахівцями в галузі астрономії. Накопичені українською метеорною спостережною мережею факти космічних подій сьогодні систематично залучаються в програму вивчення загальної фізики в закладах вищої педагогічної освіти України.

Список використаної літератури

1. Zhilyaev B.E., Vidmachenko A.P., Steklov A.F., Pokhvala S.M., Verlyuk I.A. The physics of space intrusions. *Astronomical School's Report*. 2020. Vol. 16, Iss. 1. P. 8–15.
2. Бушуєв Ф.І., Калюжний М.П., Куліченко М.О., Шульга О.В., Малиновський Є.В., Савчук С.Г., Янків-Вітковська Л.М., Грудинін Б.О. Становлення та розвиток Української мережі радіоспостережень метеорів. *Космічна наука і технологія*. 2021. №3. С. 85–92.
3. Голубаєв О.В., Горбаньов Ю.М., Шульга О.В., Андрєєв О.А., Бушуєв Ф.І., Відьмаченко А.П., Грудинін Б.О., Жиляєв Б.Ю., Калюжний М.П., Козак П.М., Куліченко М.О., Малиновський Є.В., Мозгова А.М., Савчук С.Г., Стеклов О.Ф., Сумарук Ю.П. (2022). Створення Української метеорної спостережної мережі: інструменти, методи обробки, спостережні можливості. *Космічна наука і технологія*, Т.28, №4, 2022, С. 39–70.
4. Кручиненко В. Г. Математико-фізичний аналіз метеорного явища. Київ. 2012. 294 с.

Дворянова Тетяна Олександрівна,

викладач англійської мови

ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж

Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ЗНАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ – ЗАПОРУКА ВИСОКОЇ КВАЛІФІКОВАНОСТІ МАЙБУТНЬОГО МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

У сучасному світі володіння англійською мовою є невід’ємною частиною професійної компетентності будь-якого фахівця, включаючи майстрів виробничого навчання. Це пов’язано з низкою факторів, а саме:

1. Глобалізація: зростає міжнародна співпраця у сфері освіти та виробництва, з’являється потреба в обміні досвідом та знаннями з фахівцями інших країн, англійська мова використовується як мова спілкування в міжнародних проєктах.

2. Доступ до інформації: велика кількість інформації з методики та практики виробничого навчання доступна англійською мовою, це дає можливість майстрам виробничого навчання постійно вдосконалювати свої педагогічні навички та знання.

3. Використання нових технологій: багато сучасних освітніх ресурсів та інструментів розроблені англійською мовою, знання якої дає можливість майстрам виробничого навчання використовувати ці ресурси для підвищення ефективності освітнього процесу.

4. Професійний розвиток (участь у міжнародних конференціях, семінарах та курсах підвищення кваліфікації часто потребує знання англійської мови; це дає можливість майстрам виробничого навчання розширювати свій кругозір та знайомитися з передовим досвідом);

5. Кар'єрні можливості (знання англійської мови розширює можливості для працевлаштування як в Україні, так і за кордоном, це робить майстрів виробничого навчання більш конкурентоспроможними на ринку праці).

Таким чином, знання англійської мови є важливою складовою педагогічної майстерності майбутнього майстра виробничого навчання.

Знання англійської мови дає можливість отримати доступ до нових знань та інформації, спілкуватися з фахівцями з інших країн, використовувати сучасні навчальні ресурси та інструменти, підвищувати свою кваліфікацію та кар'єрні можливості.

Вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням є невід'ємною частиною сучасної освіти, адже воно дає студентам коледжів знання та навички, необхідні для побудови успішної кар'єри. Спробуємо розкрити важливість вивчення іноземної мови в контексті професійної підготовки, а також окреслити ключові аспекти та методи викладання цієї дисципліни у закладі фахової передвищої освіти.

Важливість вивчення іноземної мови полягає у глобалізації світу, тому знання іноземної мови відкриває перед студентами нові можливості для працевлаштування та розвитку кар'єри. Уміння спілкуватися іноземною мовою дозволяє студентам налагоджувати контакти з колегами та партнерами з інших країн, а також брати участь у міжнародних проєктах. Знання іноземної мови дає доступ до наукової та ділової інформації, що публікується іншими мовами. Володіння іноземною мовою робить студентів більш конкурентоспроможними на ринку праці.

Ключові аспекти викладання іноземної мови за професійним спрямуванням у коледжі:

1) практична спрямованість – навчання орієнтоване на розвиток комунікативних навичок, необхідних для реальної професійної діяльності;

2) професійна лексика – студенти вивчають лексику та термінологію, що використовується в їхній майбутній професії;

3) автентичні матеріали – використання автентичних текстів, аудіо- та відеоматеріалів робить процес навчання більш цікавим та ефективним.

4) інтерактивні методи – застосування інтерактивних методів викладання, таких як рольові ігри, дискусії, проєктна робота, онлайн-курси, мовні клуби, сприяє кращому засвоєнню знань та навичок.

Рекомендуємо використовувати різноманітні методи викладання, щоб зробити процес навчання більш цікавим та ефективним, заохочувати здобувачів

освіти до самостійного вивчення мови, створювати умови для практики спілкування іноземною мовою.

Вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням є важливою складовою підготовки студентів до успішної кар'єри. Завдяки правильно організованому навчальному процесу, студенти можуть здобути знання та навички, необхідні для спілкування в професійному середовищі, а також отримати конкурентні переваги на ринку праці.

Список використаної літератури

1. Гринюк Г.А., Семенчук Ю.О. Відбір навчального матеріалу для формування англомовної лексичної компетенції у студентів-економістів. *Іноземні мови*. 2007. № 2. С. 30–34.
2. Гришкова Р.О. Шляхи впровадження нових методичних принципів навчання іноземної мови. *Вересень*. 2003. № 2. С. 51–57.
3. Чиханцова О.А. Значення іншомовного професійного спілкування для студентів немовних ВНЗ. URL: <http://ap.uu.edu.ua/article/10> (дата звернення: 20.03.2024).

Демків Анна Миколаївна,
*доктор філософії, старший викладач кафедри
профілактики пожеж та безпеки життєдіяльності населення
Інституту державного управління та
наукових досліджень з цивільного захисту*

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В ПРОЦЕСІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Впродовж війни в Україні склалися умови, коли використання педагогічних технологій з урахуванням дистанційних форм навчання стала гострою потребою в контексті забезпечення якісних освітніх послуг. Однією з особливостей дистанційного навчання є фізичне відокремлення викладачів і студентів під час освітнього процесу. При цьому використовуються різні технології для спрощення комунікації між ними. У зв'язку з цим успішність освітнього процесу залежить від вдалого комплексу методів і процесів, упорядкованих і впроваджених належним чином, здатних забезпечити онлайн-доступність до навчально-методичних матеріалів на засадах інтерактивної взаємодії суб'єктів освітнього процесу. Безумовно, провідна роль в цьому належить технологіям дистанційного навчання, що робить їх важливим компонентом модернізації педагогічної практики.

Нині в Україні онлайн-технології отримали достатньо широкий розвиток. Технології навчання ґрунтуються на певному змісті і мають відповідати певним вимогам. Думанським Н. [1] запропоновано класифікацію інформаційних технологій дистанційного навчання (рис. 1).

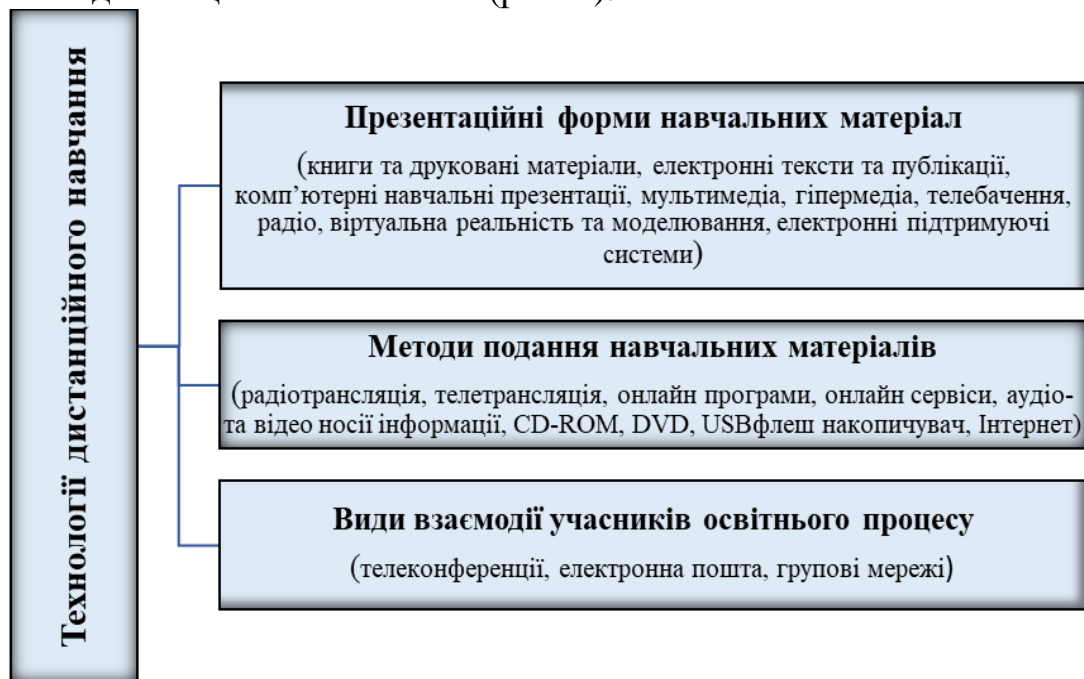

Рисунок 1. Класифікація інформаційних технологій дистанційного навчання (за Н. Думанським).

Потрібно зазначити, що на сьогодні в розпорядженні науково-педагогічних працівників системи післядипломної освіти в сфері цивільного захисту та викладачів НМЦ ЦЗ є багато безкоштовних і зручних онлайн-сервісів [2, с.7], які можна використовувати на різних етапах дистанційного навчання. Наприклад, для комунікації між суб'єктами освітнього процесу використовують: соціальні мережі, зокрема Facebook (створюється окрема група, викладач розміщує завдання та посилання на навчально-методичні матеріали); блоги викладачів (науково-педагогічних працівників) – вебсайт, на якому ведуться записи, публікуються завдання, посилання на навчально-методичні матеріали, здійснюється обмін «постами»; відкриваються чати, де можна залишити коментарі і додаткові посилання для підвищення інтерактивності; електронне листування (надсилання листів у певний час), які містять навчально-методичні матеріали (презентації, відео, книги, методичні рекомендації тощо), завдання та терміни їх виконання; відеоуроки – використання YouTube-каналу (відеозаписи уроків у відповідності з навчальною програмою).

Використання хмарних сервісів також є достатньо поширеною практикою роботи зі слухачами курсів підвищення кваліфікації. Це: створення тестів із використанням Google Forms; набір сервісів, які уможливають організацію освітнього процесу онлайн: Google Classroom, Microsoft Teams, Cisco Webex, Zoom, Class Dojo, Classtime, Viber та інші. Їх функціональна гнучкість дає змогу викладачу зустрічатися зі слухачами, перевіряти рівень засвоєння знань, вести

дискусії, здійснювати експертну оцінку, працювати в групах тощо (наприклад, BigBlueButon). Для проведення віртуальних конференцій, семінарів, вебінарів тощо викладачами широко використовуються онлайн-платформи Zoom, Skype, GoogleMeet [3, с.124].

В Інституті державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту (далі – ІДУНДЦЗ) створено сектор дистанційного навчання, основними завданнями якого визначено: розширення на основі технологій дистанційної освіти спектра освітніх послуг, що надаються Інститутом; розвиток і впровадження технологій дистанційного навчання в навчальний процес; розширення доступу різних категорій слухачів до якісного навчання за відповідними програмами; забезпечення індивідуалізації навчання відповідно до потреб, особливостей і можливостей слухачів; підвищення якості та ефективності навчання шляхом застосування сучасних освітніх технологій; створення додаткових можливостей спілкування викладачів і слухачів у межах активного творчого навчання; організація забезпечення контролю якості освіти.

Методологічною основою дистанційного навчання з використанням LMS MOODLE є «учіння про організацію діяльності як цілісну систему з чітко визначеними характеристиками, логічною структурою і процесом її реалізації, що потребує упорядкування, створення певних взаємозв'язків для приведення його в дію та управління» [4, с.155]. У процесі дистанційного навчання викладач має змогу використовувати низку організаційно-педагогічних методів, які в науковій літературі визначено невід'ємними складовими механізми управління освітнім процесом. Упродовж останніх п'яти років система дистанційного навчання на платформі MOODLE в ІДУНДЦЗ продемонструвала значний потенціал в організації підвищення кваліфікації різних фахівців з питань цивільного захисту, також використовувалась для організації навчання в системі післядипломної освіти у формі змішаного навчання (наприклад, на кафедрі авіації та авіаційного пошуку і рятування; кафедрі інновацій, інформаційної діяльності в освіті та навчання за міжнародними проектами), активного розвитку вона набула під час пандемії і воєнних дій на території України.

Список використаної літератури

1. Думанський Н. *Класи сучасних технологій дистанційної освіти*. Національний університет “Львівська політехніка”, кафедра інформаційних систем та мереж. Львів. 2008. URL: <http://vlp.com.ua/files/12.pdf>
2. Бабійчук Н., Бойко О., Гайович Г., Демків А., Дишкант О., Єременко С., Романюк Н., Фурсенко О. Основні аспекти підвищення кваліфікації педагогічних працівників навчально-методичних центрів сфери цивільного захисту: навчальний посібник / Бабійчук Н., Бойко О., Гайович Г., Демків А., Дишкант О., Єременко С., Романюк Н., Фурсенко О. Київ: ІДУНДЦЗ. 2023. 248 с.
3. Демків А.М. Професійний розвиток викладачів навчально-методичних

центрів цивільного захисту в процесі підвищення кваліфікації: дис. д-ра філософії у галузі 01 Освіта / Педагогіка зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки. – Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна Національної академії педагогічних наук України, Київ, 2022. 359 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/739705>

4. Петренко Л.М. Організаційні методи дистанційного навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти / Л. М. Петренко // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. 2018. Вип. 50. С. 151-156. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mitimpt_2018_50_30.

Дервянчук Олександр Володимирович,
кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри професійної та технологічної освіти і загальної фізики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

РОЛЬ КОГНІТИВНОГО МОДЕЛЮВАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

У контексті Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки виділяється важлива роль процесам глобалізації. Для втілення цих процесів, у системі освіти та науки, надзвичайно важливим є використання цифрових технологій [1].

На Всесвітньому економічному форумі в Давосі у 2023 році було опубліковано доповідь, що містить прогнози щодо майбутніх трендів на ринку праці [2]. Прогрес у сфері технологій, зокрема автоматизації роботи та використання штучного інтелекту буде основним фактором, що визначатиме зміни на ринку праці. Прогнозується збільшення потреби в професіоналах у сферах ІТ, кібербезпеки та машинного навчання. Ринок праці майбутнього буде віддавати перевагу міждисциплінарним навичкам та здатності адаптуватися до змін [3]. Великий попит очікується на фахівців, які зможуть адаптуватися до нових викликів, розробляючи та впроваджуючи передові технології та методики.

На даний час існує потреба у розробці автоматичних засобів керування в умовах неоднозначності та невизначеності [4; 5]. Використання нечіткої логіки дає можливість моделювати неоднозначність та невизначеність для багатьох процесів, забезпечуючи більш точне та гнучке прийняття рішень. Для удосконалення апарату аналізу та моделювання ситуації використовують методологію когнітивного моделювання, що передбачає моделювання впливу всіх факторів та створення нечіткої когнітивної карти (НКК).

Для залучення здобувачів освіти до когнітивного моделювання використовуємо програмний пакет «Mental Modeler» [6]. Процес побудови НКК

передбачає: визначення списку концептів або факторів; встановлення взаємозв'язків між концептами (рис. 1); визначення сили впливу між концептами (рис. 2); побудова графової моделі НКК [7; 8; 9].

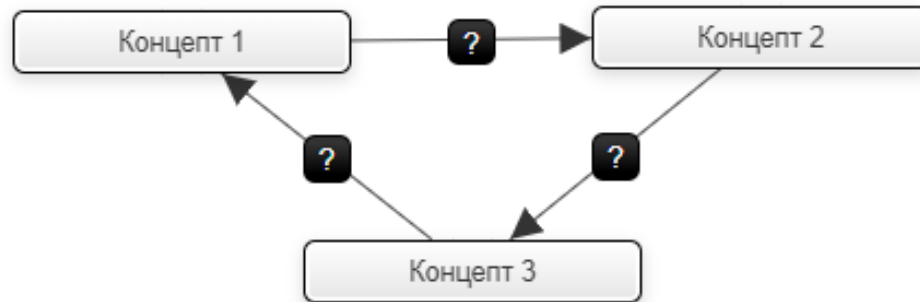

Рис. 1. Встановлення зв'язків між відповідними концептами

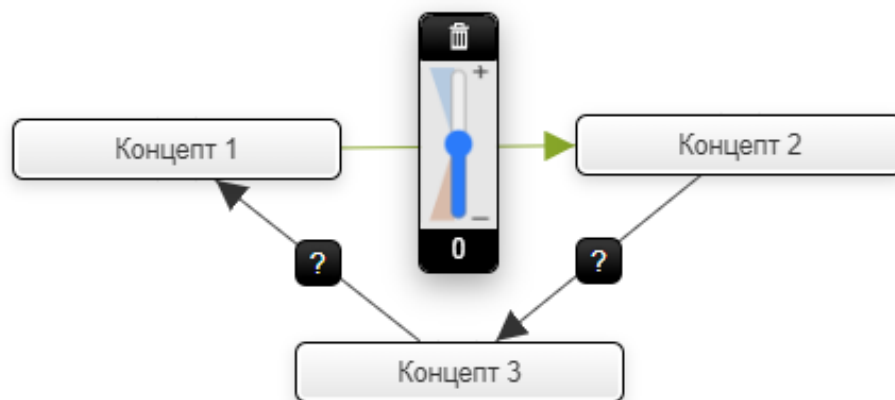

Рис. 2. Визначення сили впливу між концептами

Когнітивне моделювання відіграє ключову роль у професійній підготовці майбутніх фахівців інженерно-педагогічних спеціальностей, впливаючи на процес навчання та розвиток необхідних навичок. Це підхід, який дозволяє здобувачам освіти краще розуміти та відтворювати ментальні процеси, пов'язані з навчанням, розв'язанням проблем, прийняттям рішень, що є важливим у педагогічній діяльності та інженерії.

Когнітивне моделювання допомагає здобувачам освіти розвивати критичне мислення та творчі підходи до вирішення проблем. Через процеси аналізу, синтезу та оцінки, здобувачі освіти навчаються розуміти складні концепти та проблеми, які можуть зустрічатися у їх професійній діяльності в умовах неоднозначності та невизначеності, а також використовувати це розуміння для розробки інноваційних рішень.

У контексті інженерно-педагогічних спеціальностей, когнітивне моделювання може застосовуватися через використання різноманітних навчальних стратегій, таких як рольові ігри, симуляції, кейс-методи та інтерактивні навчальні технології. Ці методи дозволяють здобувачам освіти «приміряти на себе» різні ролі, зокрема, роль викладача або інженера, та моделювати потенційні ситуації та виклики, з якими вони можуть зіткнутися в майбутньому.

Через когнітивне моделювання здобувачі освіти навчаються інтегрувати теоретичні знання з практичними навичками, що є основою для формування професійних компетентностей. Вони використовують специфічні для своєї спеціальності технології та методи в умовах неоднозначності та невизначеності, а також розвивають уміння адаптуватися до нових умов та вимог, що є необхідним для успішної кар'єри в сучасному швидкозмінному світі.

Когнітивне моделювання може значно збільшити мотивацію здобувачів освіти, оскільки воно робить освітній процес більш релевантним і залучаючим. Використання реалістичних сценаріїв і проблем в умовах неоднозначності та невизначеності, які вимагають активного розв'язання, дозволяють здобувачам освіти відчувати значимість та можливість застосовувати набуті знання і навички.

Когнітивне моделювання є важливим інструментом у підготовці майбутніх фахівців інженерно-педагогічних спеціальностей, оскільки воно сприяє глибокому розумінню матеріалу. Цей підхід дозволяє здобувачам освіти ефективно адаптуватися до майбутньої професійної діяльності та досягати успіхів у кар'єрі.

Список використаної літератури

1. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-shvalennya-strategiyi-rozvitku-vishchoyi-osviti-v-ukrayini-na-20222032-roki-286-> (дата звернення 03.03.2024).
2. Future of Jobs Report 2023. *World Economic Forum*. May 2023. URL: https://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2023.pdf (дата звернення 03.03.2024).
3. Kovalchuk V.I., Maslich S.V., Movchan L.G., Lytvynova S.H., Kuzminska O.H. Digital transformation of vocational schools: Problem analysis. *CEUR Workshop Proceedings*. 2022, 3085. P. 107–123. DOI: <https://doi.org/10.55056/cte.107>.
4. Fayek A. R. Fuzzy Logic and Fuzzy Hybrid Techniques for Construction Engineering and Management. *Journal of Construction Engineering and Management*. 2020. Vol. 146, № 7. P. 1–12. DOI: 10.1061/(ASCE)CO.1943-7862.0001854.
5. Balovsyak S., Derevyanchuk O., Kravchenko H., Ushenko Y., Hu Z. Clustering Students According to their Academic Achievement Using Fuzzy Logic. *International Journal of Modern Education and Computer Science (IJMECS)*. 2023. Vol.15, № 6. P. 31–43. DOI:10.5815/ijmecs.2023.06.03.
6. Fuzzy Cognitive Map. Mental Modeler. URL: <https://www.mentalmodeler.com>. (дата звернення 07.03.2024).
7. Kosko, B. Fuzzy cognitive maps. *International journal of man-machine studies*. 1986. Vol. 24, № 1 P. 65–75 DOI: [https://doi.org/10.1016/S0020-7373\(86\)80040-2](https://doi.org/10.1016/S0020-7373(86)80040-2).
8. Gray S. A., Gray S., Cox L. J., Henly-Shepard S. Mental modeler: a fuzzy-logic cognitive mapping modeling tool for adaptive environmental

management. *In 2013 46th Hawaii International Conference on System Sciences*. 2013. P. 965-973. IEEE. DOI: <https://doi.org/10.1109/HICSS.2013.399>.

9. Дервянчук Олександр. Розробка моделі нечіткої когнітивної карти для створення STEM-проектів у професійній підготовці майбутніх фахівців інженерно-педагогічних спеціальностей. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки*. 2023, 2 (26), 160–169. DOI: 10.32342/2522-4115-2023-2-26-16.

Дідик Наталія Михайлівна,
кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри психології освіти
Кам'янець-Подільського національного університету
імені Івана Огієнка

ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

У час соціально-економічних змін актуальним є формування компетентнісного педагога із професійно значущими характеристиками. Формування педагога починається у закладі вищої освіти і вирішальну роль при цьому відіграють педагогічні методи та форми його професійної підготовки. Ефективним для формування професійних компетентностей майбутнього педагога є інноваційні методи, що активізують професійне мислення.

До інноваційних технологій професійної підготовки педагога належать інтерактивні технології навчання, що засновані на суб'єкт-суб'єктній взаємодії. На думку Т. Войцях, Т. Журавель, Т. Лях, І. Мельничук та ін., інтерактивні технології навчання є найбільш ефективними для засвоєння знань і набуття досвіду педагогічної взаємодії. До інтерактивних педагогічних методів належать методи навчання, які організують процес соціальної взаємодії, на підставі якого в учасників виникають нові знання, уміння й навички, що сформувалися безпосередньо в ході цього процесу або стали його результатом [1; 3].

І. Мельничук вважає, що використання засобів інтерактивних технологій спрямовується на створення ситуацій успіху, мисленнєвої діяльності, смислотворчості, активної міжсуб'єктної взаємодії, свободи вибору, рефлексії, високого рівня емоційності, інтересу, професійної мотивації та передбачає: реалізацію комплексу науково обґрунтованих педагогічних дій, спрямованих на організацію спеціальних інтерактивних форм проведення занять, використання інтерактивних методів навчання, що сприятиме реалізації педагогічних умов професійної підготовки майбутніх працівників [3, с. 21].

Навчатися за інтерактивними методами («inter» – взаємний, «act» – діяти) означає взаємодіяти, бути у режимі бесіди, діалогу з кимсь. І. Мельничук зауважує, що інтерактивне навчання – педагогічний процес, що є сукупністю

закономірних, послідовних активних взаємодій викладача та студентів на основі використання засобів інтерактивних технологій і спрямовується на стимулювання природної активності майбутніх фахівців (розумової, емоційної, соціальної) у практичній діяльності – спочатку в умовах професійної підготовки, а в майбутньому – в умовах виконання професійних функцій [3, с. 21].

Основою інтерактивного підходу є інтерактивні вправи і завдання, які виконують учасники. Головна особливість інтерактивних вправ і завдань в тому, що вони спрямовані не лише на закріплення вивченого матеріалу, як на вивчення нового. Види інтерактивних вправ та завдань: творчі завдання; робота у малих групах; навчальні ігри (рольові, імітації, ділові та навчальні ігри); використання суспільних ресурсів (запрошення спеціаліста, екскурсії); соціальні проєкти та інші позааудиторні методи навчання (змагання, радіо та газети, фільми, спектаклі, виставки, презентації, пісні, казки); розминки («айсбрейкери», «руханки»); робота учасника у ролі ведучого групи (методика «рівний – рівному»); обговорення складних та дискусійних питань і проблем (шкала переконань, проєктивні техніки, «один – вдвох – усі разом», «зміни позицію», «каруселі», дискусія в стилі телевізійного ток-шоу, дебати, симпозіум); розв'язання проблем («дерево рішень», «мозковий штурм», «аналіз казусів», «переговори та медіація») тощо.

До інтерактивних технологій належать ігрові технології. І. Мельничук вважає, що ігрові технології є основною складовою навчальних тренінгів як комплексного засобу інтерактивних технологій, у якому реалізуються необхідні умови розвитку особистісного і фахового зростання майбутніх педагогів [3, с. 22]. На думку Т. Войцях, ігрова технологія – це сукупність способів, дій, форм і методів ігрової діяльності в умовах ситуацій, спрямованих на встановлення, збереження чи поліпшення соціального функціонування об'єкта, сприяння саморозвитку особистості, реалізації її творчого потенціалу, здібностей, задатків, а також на відтворення та засвоєння громадського досвіду, у якому складається і вдосконалюється самоконтроль [1, с. 51]. Ігрові технології є складовою педагогічних технологій і пов'язані з ігровою формою взаємодії педагога й учнів шляхом реалізації певного сюжету (гри, казки, спектаклю, ділового спілкування). При цьому освітні завдання залишаються частиною гри [1, с. 50].

За словами Т. В. Войцях, інтерактивні ігри є різновидом складних ігор [1, с. 28]. Основне їх завдання – створення умов для знаходження учасниками нового значущого досвіду соціальної поведінки, що допоможе їм розібратися в різних життєвих ситуаціях, із розумінням й аналізом яких були певні труднощі. Різновид інтерактивних ігор - настільні профілактичні ігри, спрямовані на профілактику негативних явищ в освітньому середовищі та формування моделей безпечної відповідальної поведінки в ситуаціях ризику [1, с. 44].

Ігрові технології можна поділити на ділові ігри, соціально-психологічні ігри, психологічні ігри, просвітницько-профілактичні ігри та ін. Наприклад, пропонуємо для застосування у професійній підготовці педагогів такі настільні

соціально-профілактичні ігри: для попередження девіантної поведінки учнів («Фото-фішка», «Крок за кроком», «Володар кілець»); профілактика насильства і булінгу в освітньому закладі (просвітницько-профілактичні настільні карткові ігри «Стоп – насильству!», «Коло безпеки»); вивчення соціальних прав через освіту з прав людини (застосування навчальної гри для молоді для «Країна гідності»); для вивчення особливостей педагогічної роботи з учнями з особливими освітніми потребами (гра Г. Хорна «Звичайні сім'ї – незвичайні діти») та ін.

Інноваційним інтерактивним методом є арт-педагогіка, яка є педагогічним напрямом арт-терапії. Артпедагогіку як інноваційну педагогічну технологію вивчали: О. Деркач, Т. М. Руденька, Н. Ю. Сергєєва, О. С. Шульженко, Н. Шумакова та ін. Арт-педагогіка – інноваційний педагогічний напрям, який з'явився у середині минулого століття, що об'єднує арт-терапію і навчання [1, с. 19]. Цілі арт-педагогіки – пошук, розробка та впровадження засобів, методів і технологій, які сприяють більш якісному та ефективному навчанню та вихованню, такі заняття мають значний розвиваючий ефект.

О. Деркач зауважує, що арт-педагогіка – педагогічний напрям арт-терапії, що визначається як інноваційна, особистісно зорієнтована технологія розвитку дітей та молоді у контексті системи «природа-особистість-культура-соціум» шляхом організації їх конструктивного поєднання з мистецтвом у процесі сприймання вже існуючих або створення власних мистецьких творів [2, с. 19]. На думку Т. М. Руденької, «арт-педагогіка – це педагогічна інновація, сутність якої полягає в залученні інформаційних, технологічних, аксіологічних, педагогічних та психологічних ресурсів мистецтва у процесі професійної підготовки фахівців в умовах ступеневої освіти» [4].

Артпедагогічні методи активно застосовуються в закладі вищої освіти як навчально-виховні експериментальні моделі. Арт-педагогіка поєднує у собі методи педагогіки та психології, що стимулюють до креативності, розвитку професійних компетенцій та самореалізації засобами художньої творчості.

На думку О. С. Шульженко, методи арт-педагогіки: спрямовані на уяву; включають ігри-завдання з інформаційним матеріалом; передбачають спільну образотворчу діяльність [6, с. 262]. Арт-педагогіка – галузь педагогіки, в межах якої в освітньому процесі використовується художнє мистецтво, музична та театральна педагогіка, а також художня арт-терапія, казкотерапія, фотоколаж та ін. О. В. Сотнікова описує, що арт-педагогіка передбачає тренінгові заняття із застосуванням спільної художньо-творчої діяльності [5]. Матеріалами для проведення занять є: олівці, матеріали, крейда, фарби, пензлі, папір, картон, клей, ножиці, нитки, пластилін, глина та ін. Цікавим для майбутніх фахівців є створення відеопрезентацій та колажів на професійну тематику («Я – майбутній педагог»), що стимулює до роздумів про майбутній професійний шлях, кроки до досягнення професіоналізму педагога, напрями його професійного зростання.

Отже, до інноваційних технологій професійної підготовки майбутніх педагогів належать: інтерактивні технології, зокрема, ігрові технології,

артпедагогіка та ін. Інтерактивні методи організують процес соціальної взаємодії, на підставі якого у здобувачів вищої освіти виникають нові знання, уміння й навички, що сформувалися безпосередньо в ході застосування інтерактивних методів або стали результатом їх використання.

Список використаної літератури

1. Войцях Т. В. Ігрові технології: просвітницько-профілактичні ігри. Київ : Шкільний світ, 2015. 144 с.
2. Енциклопедичний словник з арт-терапії / О.Л. Вознесенська, О.М. Скнар, О.А. Бреусенко-Кузнєцов, О.О. Деркач, Л.В. Мова та ін. Київ : ФОП Назаренко Т.В., 2017. 312 с.
3. Мельничук І. М. Теорія і методика професійної підготовки майбутніх соціальних працівників засобами інтерактивних технологій у вищих навчальних закладах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Тернопіль, 2011. 42 с.
4. Руденька Т. М. Арт-педагогіка як інновація сучасної професійно-педагогічної теорії і практики. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Серія Психолого-педагогічні науки*. 2012. № 4. С. 59–63.
5. Сотнікова О. В. Арт-педагогіка як інноваційна технологія особистісно-орієнтованого навчання та виховання. URL : <https://vseosvita.ua/library/statta-art-pedagogika-ak-innovacijna-tehnologia-osobistisno-orientovanogo-navcanna-ta-vihovanna-17410.html> (дата звернення 12.03.2024)
6. Шульженко О. С. Ефективність використання засобу арт-педагогіки в закладах вищої освіти. *Молодий вчений*. 2019. № 8 (2). С. 260–263.

Дубасенюк Олександра Антонівна,
*доктор педагогічних наук, професор кафедри професійно-педагогічної,
 спеціальної освіти, андрагогіки та управління
 Житомирського державного університету імені Івана Франка;*
Вознюк Олександр Васильович,
*доктор педагогічних наук, професор кафедри англійської мови з
 методиками викладання у дошкільній та початковій освіті
 Житомирського державного університету імені Івана Франка*

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: ТЕНДЕНЦІЇ, ДОСВІД, ПЕРСПЕКТИВИ

В сучасних умовах воєнного стану в Україні виникає потреба аналізу проблеми модернізації у сфері педагогічної освіти, розробка ефективних способів захисту стійкості освіти в цілому та визначення перспектив

повоєнного відновлення України. У Законі України «Про освіту» зазначається, що метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей особистості і громадянина, фахівця. У Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті, Законі України «Про вищу освіту» наголошується, що головна мета української системи освіти – створити умови для самореалізації кожної особистості як громадянина України, висококваліфікованого фахівця, формувати покоління, здатного до неперервної освіти.

Мета дослідження: проаналізувати тенденції та напрями модернізації професійно-педагогічної освіти в Україні.

Модернізація навчальної діяльності ЗВО передбачає підготовку педагогічних і науково-педагогічних працівників на основі інтеграції традиційних педагогічних та новітніх інформаційно-комунікаційних технологій навчання, цифровізації освіти, а також створення нового покоління підручників, навчальних посібників та дидактичних засобів. На основі аналізу науково-педагогічної літератури виявлено тенденції розвитку систем професійної підготовки фахівців/педагогів. До них віднесено: глобалізація та інтеграція єдиного освітнього простору; інтернаціоналізація педагогічної освіти в умовах динамічних освітніх змін; гармонізація та індивідуалізація особистості; посилення впливу теорій людського, соціального, інтелектуального капіталу в умовах воєнного стану; орієнтація на концепцію неперервного професійного та особистісного розвитку; цифровізація педагогічної освіти; впровадження інноваційних підходів до підготовки майбутніх учителів, що передбачають саморозвиток, самореалізацію їх природного потенціалу; посилення соціального партнерства в педагогічній освіті. Останнє обумовлено сучасними викликами, ризиками в умовах зовнішніх воєнно-політичних викликів, що призводить до відповідних змін у цілях, змісті, формах, методах, технологіях професійно-педагогічної освіти [2, с. 17-18].

Модернізація вищої педагогічної освіти в Україні потребує врахування загальних тенденцій. У контексті реформ у сфері вищої освіти, що відбуваються у світі, можна виділити певні напрями:

1. Спрямованість на розвиток неперервної освіти, формування навичок самостійного пошуку перспективних напрямів теорії і методології досліджень в умовах сучасних викликів. Важливість цієї проблеми полягає в тому, що в структуру освітнього процесу має закладатися процес вироблення навичок пошукової, конструкторської, винахідницької діяльності. Аналіз досвіду розвинених країн, зокрема США, Японії, свідчить про пріоритетне значення, у промислово орієнтованих дослідженнях і розробках, в яких беруть участь майбутні фахівці, досягнуті значні результати, зафіксовані у відповідних документах, що відзначено як найважливіша складова національного багатства. Так, кількість представлених патентів на винахід у рік складає в Японії 150 тис., в США – 75 тис. Значно відстають від них країни, де не такі великі якісні

зрушення у науково-технічній інженерній освіті: ФРН – 30 тис., Великобританія – 22 тис. Ще складнішою є ситуація у Франції, де три чверті індустріально-орієнтованих досліджень мають дипломи і патенти зарубіжного походження. Останнє свідчить про її певну науково-технічну залежність від інших країн Заходу [2, с.18].

2. *Орієнтація педагогів на положенні: усі діти та молодь мають від народження потужний творчий потенціал, який потребує розвитку впродовж життя.* У Житомирському державному університеті імені Івана Франка закладене підґрунтя для реалізації окресленої ідеї у сфері професійно-педагогічної освіти. Проведені і успішно завершені науково-педагогічні дослідження у контексті навчання обдарованих студентів (О. Антонова), розвитку інтелектуальної обдарованості учнів (Ю. Клименюк), розвитку академічної обдарованості старшокласників (О. Ващук) та ін. Діє науково-методичний центр по роботі з обдарованою молоддю, викладаються курси з технології роботи з обдарованою молоддю.

Представимо основні наукові результати проведених досліджень: розроблено та запроваджено в освітній процес науково-обґрунтованої концепції навчання обдарованих учнів / студентів, що дозволяє створити у закладі освіти цілісну систему виявлення і підтримки обдарованої молоді; побудовано багатofакторну модель обдарованості, що передбачає врахування здібностей, інтелекту, креативності та спрямованості до певного виду діяльності; розроблено та впроваджено методикку навчання обдарованої молоді, спрямованої на стимулювання їх творчої роботи; запроваджено спеціальну підготовку студентів/майбутніх викладачів/вчителів до роботи з обдарованими учнями/студентами на основі розробки і впровадження навчально-методичного супроводу. До навчального плану курсів підвищення кваліфікації вчителів введено курси: «Технології розвитку креативності та обдарованості дитини» – вчитель початкової школи; «Теорії обдарованості та креативності особистості», «Інноваційні технології розвитку обдарованості учнів» – керівники гуртків; «Технології розвитку обдарованої студента» – викладач ЗВО [1].

Зазначене має визначальний вплив на підвищення ефективності підготовки педагогів щодо розвитку креативності та обдарованості учнів/студентів відповідно до вимог сучасних викликів.

3. *Творча спрямованість освітнього процесу на розвиток науково-дослідницької компетентності педагогів.* Відбувається перебудова освітнього процесу спрямована на те, щоб засвоєння знань мало творчий характер і закладало б підґрунтя для науково-дослідної діяльності. Слід урахувати й те, що традиційна лінія на професійну спеціалізацію кадрів багато в чому втрачає свою актуальність, оскільки технологічні структури розвиваються так стрімко і стрибкоподібно, що потенціал наукової інформації, накопиченої фахівцем під час навчання, швидко вичерпується. Наприклад, період «напіврозпаду» фахівця щодо спеціальних інженерних знань складає нині від 2 до 5 років. За таких умов професійно-педагогічна підготовка передбачає освоєння інноваційних стратегій цифровізації освіти, упровадження проєктної діяльності та

моделювання сучасного навчально-методичного забезпечення, формування дослідницьких умінь та навичок, розвиток креативного мислення і в цілому – дослідницької компетентності здобувачів освіти [2].

У ЖДУ імені Івана Франка окреслений напрям успішно реалізується шляхом проведення теоретичних досліджень у сфері педагогічної освіти. Так, здійснено ряд досліджень присвячених розвитку дослідницької компетентності (О. Вознюк, О. Дубасенюк, Н. Мирончук, В. Павленко) [3; 4; 5]. Виділено такі напрями: формування дослідницької компетентності здобувачів вищої освіти засобами: педагогічного проектування (проекти інноваційних закладів освіти, проекти творчої педагогічної діяльності; моделювання (модель навчального закладу ХХІ ст., модель креативного педагога); технології креативного мислення; презентації наукових підходів, діяльності педагогів-новаторів; формування організаційних дослідницьких умінь майбутніх педагогів в умовах сучасних викликів [3; 4]; формування умінь самоорганізації науково-дослідницької діяльності магістрантів на засадах ергономічного підходу (Н. Мирончук) [5]. Розроблено навчально-методичне забезпечення щодо формування професійної компетентності майбутніх педагогів, що містить навчальні та робочі програми, спецкурси, зокрема спецкурсу «Технологія навчання дорослих».

Таким чином, залишаються актуальними проблеми розробки креативно орієнтованих технологій, проектів, умінь та навичок дослідницької компетентності. Серед перспективних постає проблема цифровізації вищої освіти в сучасних умовах, розширення освітнього та дослідницького простору, необхідність подальшого урізноманітнення форм і методів навчання, спрямованих на підготовку у ЗВО конкурентоспроможних фахівців/педагогів на ринку праці в умовах воєнного стану.

Список використаної літератури

1. Антонова О. Є. Основні напрями діяльності наукової школи «Педагогічні аспекти обдарованості» у Житомирському державному університеті імені Івана Франка // Проблеми освіти. Київ, 2018. Вип. 90. С. 6-15.
2. Дубасенюк О.А. Професійно-педагогічна освіта: методологія, теорія, практика : монографія. Т. 1. Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2015. 400 с.
3. Дубасенюк О. А., Вознюк О. В. Формування дослідницької компетентності здобувачів вищої освіти засобами педагогічного проектування // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2023. Вип. 2 (126). С. 141-151.
4. Мирончук Н. М. Формування організаційних дослідницьких умінь майбутніх педагогів: стан сформованості та виклики // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки. 2022. Вип. 3 (110). С. 171-183.

5. Мирончук Н. М. Формування умінь самоорганізації науково-дослідницької діяльності магістрантів на засадах ергономічного підходу // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки. 2018. Вип. № 4 (95). С. 103-107.

Заславська Світлана Ігнатівна,
*кандидат технічних наук, доцент, науковий співробітник
лабораторії технологій професійного навчання
Інституту професійної освіти НАПН України*

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГА ЯК СКЛАДОВА ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

Педагогічна майстерність – це комплексна якість, яка об'єднує в собі різноманітні знання, уміння, навички та особистісні якості педагога, які забезпечують ефективний процес навчання, розвитку та виховання здобувачів освіти. Складові педагогічної майстерності можна розглянути через кілька ключових аспектів:

1. Професійні знання:
 - Предметні
 - Методичні.
 - Психолого-педагогічні.
2. Вміння і навички:
 - Комунікативні.
 - Організаційні.
 - Технологічні.
 - Рефлексивні.
3. Особистісні якості:
 - Емпатія.
 - Творчість.
 - Витримка і терпіння.
 - Мотивація та пристрасть до навчання.
4. Професійні цінності та етика:
 - Відповідальність.
 - Справедливість.
 - Повага: до здобувачів освіти, їх батьків та колег.
5. Неперервне професійне навчання:
 - Самоосвіта.
 - Участь у масових науково-методичних заходах.
 - Підвищення кваліфікації.

Педагогічна майстерність не є статичною; вона вимагає постійного розвитку, самовдосконалення та адаптації до змінюваних умов сучасної освіти.

Педагогічна майстерність охоплює глибину розуміння, майстерність і креативність, які педагоги демонструють у своїй практиці. За своєю суттю, педагогічна майстерність передбачає здатність надихати, мотивувати та надавати здобувачам освіти здібності навчатися все подальше життя.

Наріжним каменем у досягненні цих завдань є інноваційна діяльність педагога, яка є основою педагогічної майстерності.

Інновація у викладанні означає здатність викладачів запроваджувати нові підходи, прийоми та методи, щоб ефективно залучати здобувачів освіти до навчання. Це передбачає адаптацію до мінливих освітніх ландшафтів, інтеграцію технологій та адаптацію навчання для задоволення різноманітних потреб у навчанні. Інноваційні методи викладання не тільки сприяють залученню здобувачів освіти до навчальної діяльності, але й сприяють розвитку навичок вищого рівня мислення, творчості та здатності вирішувати проблеми.

Деякі стратегії сприяння інноваціям в освіті:

1. Професійний розвиток: надання можливостей для безперервного професійного розвитку дає змогу педагогам підвищувати свої навички, досліджувати нові методології та обмінюватися передовим досвідом з колегами.

2. Співпраця та мережеве спілкування: заохочення співпраці та мережевого спілкування серед освітян сприяє обміну ідеями, ресурсами та досвідом, сприяючи розвитку культури інновацій у навчальних закладах.

3. Лідерство підтримки: керівники навчальних закладів відіграють вирішальну роль у сприянні інноваціям, надаючи необхідні вказівки, ресурси та визнання творчих зусиль педагогів.

4. Гнучкість і експериментування: створення сприятливого середовища, де педагоги відчувають себе спроможними ризикувати, експериментувати з новими підходами та вчитися на невдачах, є важливим для сприяння інноваціям в освіті.

Нами досліджувалась інноваційна діяльність педагогів професійних навчальних закладів [2; 3].

Анкета самооцінки педагогом інноваційної діяльності включала чотири напрями:

- 1) мотиваційно-творча спрямованість особистості;
- 2) креативність;
- 3) професійні здібності до інноваційної діяльності;
- 4) індивідуальні особливості педагога.

Факторно-критеріальна модель оцінки готовності педагогів ПНЗ до інноваційної діяльності показала, що найбільш вагомий фактор – професійні здібності педагога до здійснення інноваційної діяльності.

Готовність до інноваційної педагогічної діяльності – особливий особистісний стан, який передбачає наявність у педагога мотиваційно-ціннісного ставлення до професійної діяльності, володіння ефективними способами і засобами досягнення педагогічних цілей, здатності до творчості і рефлексії [1].

У сучасному світі, який швидко змінюється, роль педагога виходить за рамки простої передачі знань. Вона охоплює виховання творчих здібностей, критичного мислення та навичок вирішення проблем здобувачами освіти.

Дуже важливим є навчання критичному мисленню.

Як наголошує всесвітньо відомий британський педагог Стівен Д. Брукфілд, незважаючи на різноманітність уявлень про те, що таке критичне мислення, практично всі педагоги, політики та роботодавці погоджуються, що навички критичного мислення необхідні для добре освічених громадян і є ключовою здібністю для успішних працівників [4].

Інноваційна діяльність педагога професійної школи створює умови для підняття на більш високий щабель рівня підготовки робітничих кадрів в професійних навчальних закладах і, як наслідок, забезпечення економічного зростання в Україні, що особливо важливо в умовах післявоєнної відбудови.

Висновок. Інноваційна діяльність педагога є наріжним каменем педагогічної майстерності та має важливе значення для підготовки здобувачів до успіху в ХХІ столітті. Впроваджуючи інновації у викладання, педагоги можуть посилити залученість здобувачів, розвивати їх критичне мислення та креативність, а також адаптуватися до їх мінливих потреб.

Список використаної літератури

1. Бартків О. Готовність педагога до інноваційної професійної діяльності. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. Умань, 2010. № 1. С. 52-58.
2. Заславська С. І. Інноваційна діяльність педагога професійної школи. *Вісник післядипломної освіти*. Київ, 2016. Вип. 2(31). С. 26-34.
3. Заславська С. І. Інноваційна діяльність педагога професійного навчання // Підготовка майстра виробничого навчання, викладача професійного навчання до впровадження в освітній процес інноваційних технологій. Матеріали VII Всеукраїнського науково-методичного семінару (3 листопада 2023 р.). Глухів : Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка, 2023. С. 63–66.
4. Brookfield S. D. *Teaching for Critical Thinking: Tools and Techniques to Help Students Question Their Assumptions*. Amsterdam : Jossey-Bass, 2011. 304 pp.

Зінченко Альбіна Валеріївна,
*кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри
 професійної освіти та комп'ютерних технологій,
 факультету технологічної і професійної освіти
 Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ШВЕЙНОГО ПРОФІЛЮ

Розвинений стан комп'ютерної техніки та різноманітного програмного забезпечення сьогодні дозволяє підвищити ефективність освітнього процесу. Застосування комп'ютерів у системі освіти сприяє вдосконаленню системи освіти та створює нову форму навчання. Слова «дистанційне навчання» і «дистанційна освіта» розрізняються за різними значеннями. «Дистанційним навчанням» вважається індивідуальний процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності в конкретній особі, якому насамперед сприяє взаємодія між віддаленими учасниками навчального процесу в конкретному середовищі, що спирається на сучасний технічний прогрес в області інформації та зв'язку. Визначення «дистанційної освіти», яке було створене в 1993 році, описує дистанційну освіту, як доступ до знань, коли здобувачі освіти та джерела інформації розділені часом або відстанню, або тим і іншим. Метою дистанційної освіти є надання освітніх послуг шляхом використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в освіті за певним освітньо-кваліфікаційним рівнем відповідно до державних стандартів освіти; відповідно до програм, призначених для підготовки здобувачів до вступу в освітні заклади та підвищення кваліфікації працівників [1].

Щоб взяти участь у дистанційному навчанні, потрібно виконати кілька умов. Закон України «Про затвердження Положення про дистанційну освіту» від 25 квітня 2013 року зобов'язав навчальні заклади забезпечити підтримку науково-методичної діяльності.

- Методичні пропозиції щодо створення та використання освітньо-комунікаційних технологій дистанційного навчання.

- Стандарти, заходи та контроль якості, пов'язані з дистанційним навчанням.

- Змістову, навчально-методичну складову навчального плану дистанційних курсів.

В даний час існують такі технології:

Кейс-технологія – це форма дистанційного навчання, яка обертається навколо використання конкретних кейсів («ситуацій», «історій» або «випадків») для обговорення конкретних питань або розробки конкретних рішень здобувачами з певного розділу академічного курсу. Цінність цієї технології полягає в тому, що вона не лише вирішує практичну задачу, а й наповнює певним набором знань, необхідних для вирішення цієї проблеми, а

також поєднує навчальну, аналітичну та практичну діяльність, що, безумовно, сприяє реалізації сучасних завдань в освіті.

Для ефективного використання кейс-методу необхідно створити спеціальні умови:

- 1) зробити проблеми пізнання достатньо складними для здобувачів;
- 2) створення викладачем логічної серії запитань, які стосуються пізнавальної проблеми, ця серія запитань сприяє прагненню здобувачів до істини;
- 3) виділення спеціального часу на вивчення підходів до вирішення проблеми;
- 4) організація спеціального тренінгу для викладачів, які б запроваджували метод.

Аналіз сучасного стану системи освіти показав необхідність її перетворення та впровадження нових інтерактивних технологій навчання у освітній процес. Це викликано насамперед поглибленням фундаментальної суперечності між традиційними методами та темпом навчання, та постійно зростаючим обсягом нової інформації і зростаючими вимогами до фахових компетентностей, що набувають у період здобуття освіти. Традиційна система освіти через свою інерційність дуже слабо пристосована до умов швидкоплинних технологічних змін у суспільстві.

Тому багато країн починають широко залучати до системи освіти нові інформаційні технології, методи та засоби навчання. Перспективна система освіти, на думку фахівців, повинна бути здатна не тільки озброїти знаннями здобувача, але і внаслідок постійного і швидкого оновлення знань формувати в нього потребу в самостійному навчанні протягом усього свого активного життя.

Розглянемо декілька технологій, що використовують дуже широко у дистанційному навчанні:

- ТВ технології - це форма дистанційного навчання, яка базується на використанні телевізійних систем для передачі навчальних матеріалів і проведення регулярних розмов з викладачами.

- Мережні технології - це форма дистанційного навчання, яка обертається навколо використання телекомунікаційних мереж для розповсюдження студентам навчальних матеріалів та участі в інтерактивних бесідах з викладачем. Ефективне використання часу, відведеного на вивчення конкретної теми (включаючи години, передбачені навчальним планом вищої освіти, а також час на самостійне навчання та співпрацю з іншими), сприяє впровадженню тьюторського стилю навчання [2]. Тьюторіал - є одним із основних компонентів освітнього процесу в дистанційній освіті, який використовує поєднання методів і підходів до навчання, орієнтованих на потреби здобувачів. Ця складова має велике значення на денній формі навчання, оскільки кількість аудиторних годин зменшилася.

Необхідність підвищення ефективності використання часу, відведеного на практичні заняття, зумовлює впровадження нових методик їх проведення. Тьюторіал спочатку був включений в систему дистанційної освіти Відкритого

університету Великої Британії, а зараз є обов'язковим компонентом системи. При дистанційній освіті тьютор закріплюється за групою здобувачів, який поєднує в собі якості вчителя, порадирика, керівника освітнього процесу. Він фасилітує навчання, стежить за поточним станом контрольних завдань, оцінює їх і завжди консулює групу, керує форумом в Інтернеті та постійно спілкується з групою [3]. Важливо визнати, що дистанційний курс, порівняно з традиційним навчанням, є більш гнучким, має більш детальну структуру, більш спланований і має більш спеціалізовану систему підтримки для студентів.

Для створення власних дистанційних курсів викладач повинен володіти вмінням: визначати мету та завдання вивчення дистанційного курсу; використовувати тестування для оцінки попередніх знань здобувачів, учитель повинен визначити інформацію, яка необхідна для виконання завдання; розділити навчальну інформацію на окремі блоки; подавати інформацію, яка відповідає певній логіці; скласти запитання, які допоможуть уточнити зміст дистанційного курсу та його окремих складових; підтримувати мотивацію та інтерес здобувачів. Дистанційна освіта допомагає студентам і викладачам підвищити ефективність освітнього процесу.

Список використаної літератури

1. Про затвердження Положення про дистанційне навчання : Наказ МОН України від 25.04.2013 № 466 [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13..>

2. Грушина І.В. Теоретичні та методологічні основи використання дистанційних технологій в контексті змішаного навчання. Наукові записки. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. Вип. 10 (1). Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Вінниченка, 2016. С. 28–34.

3. Губанова А.О. Методика проведення навчальних занять з фізики у формі тьюторіала. Наукові записки. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. Вип. 9. Ч. 2. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Вінниченка, 2016. С. 100–107.

Ільїна Тетяна Володимирівна,
*старший викладач кафедри професійної і вищої освіти
 Центрального інституту післядипломної освіти
 ДЗВО «Університет менеджменту освіти»;*

Безнос Олена Антонівна,
*старший викладач кафедри менеджменту освіти та права
 Центрального інституту післядипломної освіти
 ДЗВО «Університет менеджменту освіти»,
 завідувач відділу моніторингу якості освіти,
 ліцензування та акредитації ДЗВО «Університет менеджменту освіти»*

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНЬОГО МАРКЕТИНГУ ЯК ЗАПОРУКА ФОРМУВАННЯ РИНКУ ЯКІСНИХ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

Швидкі перетворення, які відбуваються у національній освітній системі України, творцями та свідками яких є освітяни, стейкхолдери, омбудсмени, зумовлені як процесами інтеграції та уніфікації політичної, економічної і культурної сфер життєдіяльності суспільства, так й історичним моментом в якому відбуваються ці перетворення.

Аналіз сутності викликів сьогодення, що постали перед національною системою освіти України в наслідок військової агресії рф, зокрема: пряма загроза життю та здоров'ю всіх учасників освітнього процесу; зруйновані мережі закладів освіти, їх інфраструктура, чисельні пошкодження, втрата освітнього і дослідницького обладнання; втрати кадрового складу, здобувачів освіти та абітурієнтів, які вимушено переміщуються в межах України або за кордон; питання надання рівного доступу до освітнього процесу всіх її учасників та забезпечення їх матеріально-технічним обладнанням для здійснення дистанційного навчання; скорочення фінансування; загострення конкуренції між закладами освіти, дозволяє відзначити, що на даний момент питання децентралізації системи освіти нашої країни, надання освітнім установам більшої самостійності у своїй організаційній і господарчій діяльності набувають особливого значення. Саме ці кроки дозволяють кожному закладу освіти (ЗО): відчувати себе відповідальним суб'єктом ринкових відносин, усвідомлюючи свою унікальність на ринку освітніх послуг, оперативно реагувати на вище зазначені виклики; прораховуючи перспективи розвитку, створювати свою стратегію; будувати свою ефективну структуру взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу та стейкхолдерами, при цьому, залишаючи за собою провідну роль в цьому процесі.

Орієнтація на ринки освітніх послуг та праці вимагає від ЗО керуватися в своїй діяльності наступними критеріями:

✓ Діяльність має будуватися навколо надання тільки тих освітніх послуг, що користуються попитом у потенційних споживачів та/або є перспективними.

✓ Різноманітність освітніх послуг має оновлюватись з урахуванням вимог економіки, науково-технічного прогресу та суспільства.

✓ Ціноутворення на освітні послуги має враховувати цінність запропонованої послуги, собівартість, аналіз цін конкурентів, бажаного прибутку та здатність оплатити цю послугу потенційним споживачем.

Отже, виникає необхідність введення маркетингу як нової функції в управління ЗО, що, в свою чергу, забезпечить сталий розвиток закладу освіти за рахунок: напрацювання професійної і продуманої маркетингової стратегії щодо засобів просування освітніх послуг до споживача, розроблення завдань маркетингової та комунікаційної діяльності, проведення маркетингових досліджень, ефективної організації та проведення рекламної кампанії.

Освітній маркетинг нами розуміється, як функція менеджменту ЗО, яка направлена на формування попиту на ринку освітніх послуг, забезпечення реклами закладу освіти та задоволення потреб споживачів.

Застосування маркетингового підходу в діяльності ЗО робить можливим напрацювання актуальної стратегії подальшого розвитку ЗО, впровадження якої дозволить отримати позитивний ефект та закріпити іміджові позиції на ринку освітніх послуг та праці. Висока конкуренція на ринку освітніх послуг спонукає керівництво закладу освіти активізувати діяльність, використовуючи інструменти маркетингу (вірусний маркетинг, маркетинг подій, бенчмаркінг), пропонувати додаткові та унікальні послуги тощо [2; 4].

Невід'ємною складовою в структурі менеджменту ЗО при маркетинговому підході є створення маркетингового управління (служби), що представляють собою підрозділ, діяльність якого базується на принципах і методах маркетингу та відповідають стратегії закладу освіти з обов'язковим: визначенням мети і завдань цієї служби; введенням в дію актуального Положення про маркетингову службу; прийняттям структури цієї служби; визначенням завдань окремих маркетингових груп та внесенням відповідних доповнень до функціональних обов'язків задіяних у їх роботі педагогічних працівників [5].

Базовими завданнями, які ставляться перед даною структурою є: дослідження попиту та існуючих пропозицій на ринках освітніх послуг та праці задля виявлення актуальних напрямів підготовки, що потрібні роботодавцям; аналіз конкурентів з метою визначення аналогічних пропозицій на ринку освітніх послуг, оцінювання обсягу, якості та термінів надання освітніх послуг тощо; забезпечення та супровід рекламної кампанії ЗО; сприяння працевлаштуванню випускників ЗО шляхом вивчення їх трудової мобільності та співпраці із роботодавцями і стейкхолдерами тощо.

Функціями, які виконує маркетингове управління (служба) є: управлінська (аналіз, проектування, організація, моніторинг, визначення ризиків, корекція щодо запитів споживачів, роботодавців із обов'язковим врахуванням стратегії та можливостей закладу освіти), дослідницька (організація та проведення маркетингових досліджень і створення відповідної бази даних), комунікативна (діяльність щодо забезпечення взаємодії між ЗО,

здобувачами освіти, роботодавцями, стейкхолдерами з метою вирішення оперативних завдань, досягнення стратегічних цілей, забезпечення якості надання освітніх послуг).

Виходячи з того, що якість освіти визначається комплексом характеристик освітнього процесу, а саме:

- якість потенціалу (мета освіти, освітні стандарти, освітні програми, матеріально-технічна база, склад науково-педагогічних і педагогічних працівників, склад здобувачів освіти та абітурієнтів, інформаційно-методична база),

- якість процесу (ефективні освітні технології, контроль освітнього процесу, сформована мотивація викладацького складу до творчої, креативної та ефективної педагогічної діяльності, ефективний освітній менеджмент, інтенсивність освітнього процесу, позитивне ставлення студентів до освіти, ефективні методи презентації знань тощо),

- якість результату (усвідомлення свого професіоналізму випускником ЗО, який розпізнає та реалізує свої індивідуальні здібності й особливості, володіє методологією самоосвіти, який згодом отримує омріяне працевлаштування, швидку кар'єру і достойну заробітну плату тощо),

Основними векторами маркетингового підходу в діяльності закладів освіти є:

- а) сприяння підвищенню якості освітнього процесу, процесу виховання, освітнього середовища, ресурсів, формуванню і розвитку компетентностей відповідно до потреб споживачів;

- б) економія ресурсів в освітній діяльності за рахунок чинника масштабування освітньої діяльності, інноваційного процесу, застосування системи ефективного менеджменту;

- в) економія ресурсів споживачів [3, с. 182].

Таким чином, освоєння суб'єктами освітнього процесу ринкових відносин в умовах загальної соціально-економічної нестабільності, що привнесла війна в наше життя, зумовлюють необхідність оновлювати структуру управління в закладах освіти задля його відповідності вимогам глобального суспільства і сталого розвитку самої установи, на основі: дослідження попиту на освітні послуги; впливу на формування і розвиток освітніх потреб й цінностей споживачів; формування позитивного іміджу ЗО; розробки та впровадження концепції надання якісних освітніх послуг тощо. Сталий розвиток і ефективність діяльності ЗО на ринку освітніх послуг стає неможливими без використання маркетингових технологій та створення маркетингового управління (служби).

Даний аналітичний матеріал був підготовлений в рамках наукового дослідження за темою «Вплив сучасних інформаційних технологій на глобалізований ринок освітніх послуг».

В ході дослідження було уточнено: поняття «освітні послуги», «освітній маркетинг», «цифровий маркетинг» і основні вектори маркетингового підходу в діяльності закладів освіти.

З розвитком інформаційно-комунікаційних технологій взаємодія людей переходить у площину цифрового простору. На перший план вийшло спілкування у соціальних мережах, сервісах-месенджерах, в програмних сервісах відеотелефонії тощо. Відповідно і маркетинг інтегрувався у цифровий простір. Всеукраїнська рекламна коаліція визначила, що цифровий маркетинг є загальним терміном для маркетингу товарів і послуг, який використовує цифрові канали для залучення й утримання клієнтів [1].

Отже, подальші перспективи дослідження вбачаємо у дослідженні ролі інформаційно-комунікаційних технологій в просуванні освітнього маркетингу.

Список використаної літератури

1. Всеукраїнська рекламна коаліція. Офіційний сайт. URL: <https://vrk.org.ua/>.
2. Маркетингова політика закладу вищої освіти : колективна монографія / за заг. ред. Н. Л. Савицької. Х.: ХДУХТ, 2018. 163 с. URL: <http://surl.li/sbzqt>.
3. Осовська Г. В. Економічний словник / Г. В. Осовська, О. О. Юшкевич, Й. С. Завадський. К. : Кондор, 2009. 358 с.
4. Рябова З. В. Маркетингова стратегія як складова освітнього маркетингу і механізм забезпечення конкурентоспроможності навчального закладу. Вісник післядипломної освіти. 2014. Вип. 10. С. 134-145.
5. Маркетингове управління професійно-технічним навчальним закладом в умовах ринкової економіки: метод. посіб. / Кол. автор. : В. І. Свистун, П. І. Помаран, Ю. С. Палькевич, Г. Г. Чернобук та ін. / за ред. В. О. Радкевич, В. І. Свистун. Ромни: Роменське ВПУ, 2015. 102 с.

Казаков Максим Сергійович,
*аспірант кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

СУТНІСТЬ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК СКЛАДОВОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Підготовку сучасного педагога професійного навчання доцільно вважати інтеграційним процесом, заснованим на взаємодії педагогічних і професійних якостей, характерних для конкретної спеціальності. Закладаючи теоретичні основи професійної освіти, становлення педагога, здатного забезпечити професійну освіту інтеграцією процесів здобуття освіти з продуктивною працею, професійної підготовки й виховання здобувачів освіти, не можна не брати до уваги специфічні особливості майбутньої діяльності педагога професійного навчання, зумовлені змістом його діяльності в сучасних

соціально-економічних умовах та вимогами ринку праці.

Формуванню підприємницької компетентності майбутніх педагогів професійного навчання присвячені праці вчених, у яких розкрито: особливості застосування компетентнісного підходу в системі підготовки педагогів професійного навчання (Н. Бібік, В. Ковальчук, Г. Ігнатенко, В. Опанасенко, Т. Самусь, Б. Вовк та інші); окремі питання економічної освіти майбутніх педагогів (П. Бойчук, Г. Ковальчук, М. Ляшенко та інші); психологічні особливості підприємництва і підприємливості (В. Москаленко, О. Лавренко, Н. Дембицька, Т. Говорун та інші).

Аналіз останніх наукових праць показує, що в умовах модернізації вищої освіти, упровадження нових та удосконалення чинних освітньо-професійних програм підготовки майбутніх бакалаврів, процес міждисциплінарної інтеграції вимагає більш детального дидактичного опрацювання в межах питання формування підприємницької компетентності як складової професійної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання.

Аналіз дисертаційних досліджень та науково-методичної літератури засвідчує, що формуванню знань та умінь підприємницького спрямування сприяють насамперед освітні компоненти економічного змісту: основи економічної теорії, основи підприємницької діяльності, економіка аграрних підприємств. У навчальних планах закладів вищої освіти, як правило, передбачено вивчення одного освітнього компонента загальноекономічного та одного професійноекономічного спрямування в межах відповідних циклів загальної та професійної підготовки в якості нормативних або вибіркового дисциплін, але є випадки, коли до навчальних планів включають тільки одну до варіативної частини. Зазначимо також, що серед освітніх компонентів, які передбачають формування окремих теоретичних та практичних складових підприємницької компетентності, можна назвати психологію, основи правознавства, інформатику, соціологію, основи екології, етику й естетику, основи безпеки життєдіяльності та здоров'я людини, безпеку праці в аграрному виробництві, виробниче навчання, інноваційні технології в сільськогосподарському виробництві, менеджмент підприємств АПК, які можуть бути внесені як до нормативної, так і до вибіркової частин навчального плану. Наведені вище освітні компоненти забезпечують можливість формування певних теоретичних і практичних знань, умінь, навичок та особистісних якостей, характерних підприємницькій компетентності майбутнього педагога професійного навчання. З іншого боку, вивчення вибіркового освітнього компонента передбачає, що здобувач може недоодержати ці знання, уміння та навички [2, 3, 4, 5].

Результати узагальненого аналізу Стандарту вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та ОПП ЗВО [3, 5], що забезпечують підготовку майбутніх педагогів професійного навчання, дає можливість зробити висновки про загальну зорієнтованість процесу професійної підготовки студентів на формування у них підприємницької компетентності та готовності формувати означену компетентність у здобувачів закладів професійної

(професійно-технічної) та фахової передвищої освіти, але спрямованість змісту, форм і методів професійної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання є недостатньою у контексті означеної проблеми.

Синтез традиційних методів навчання, що полягають у безпосередній передачі знань і формуванні вмінь і навичок, з процесом оволодіння певними компетентностями сприяє реалізації дидактичних принципів активності, свідомості та самостійності, зв'язку навчання з життям, єдності освітньої, розвивальної та виховної функцій навчання. Орієнтація системи вищої освіти на формування компетентностей у майбутніх фахівців спрямована на ефективну взаємодію з ринком праці, підвищення конкурентоспроможності випускників ЗВО, оновлення змісту, форм, методів та створення відповідного освітнього середовища.

Специфіка цілей і завдань, що стоять перед педагогом професійного навчання обумовлює вимоги до рівня його професійної підготовки. Якщо ми зорієнтовані на реалізацію компетентнісного підходу в освіті, то характеристики майбутнього фахівця у жодному разі не можуть бути обмежені тільки професійно-педагогічними знаннями та вміннями. Оскільки навіть за умов наявності необхідної підготовки в освітній галузі «Професійна освіта», викладач не зможе підготувати здобувачів освіти до реальних соціально-економічних умов за відсутності особистісної системи мотиваційно-ціннісних орієнтирів, якостей та здатностей, що відповідають сучасним вимогам. Для ефективного здійснення функцій педагога професійного навчання майбутні випускники повинні володіти сукупністю загальних та фахових компетентностей, у тому числі й підприємницькою.

На нашу думку, наявність високого рівня сформованої підприємницької компетентності дозволяє особистості всебічно аналізувати ринок з метою прийняття найбільш оптимального варіанту вирішення проблеми і забезпечення прибутку. Зважаючи на те, що сучасні економісти серед основних факторів виробництва також виділяють підприємницькі здібності, то їх важливість як економічного ресурсу тільки зростає.

Як показав аналіз нормативних та наукових джерел, у закладах вищої освіти є певна навчальна база для формування підприємницької компетентності, але спостерігається відсутність цілісної теоретико-практичної конструкції педагогічного впливу, спрямованого на формування всіх компонентів зазначеної компетентності.

Список використаної літератури

1. Ігнатенко Г. В. Опанасенко В. П., Самусь Т. В. (2017) Формування методичної компетентності педагогів професійного навчання в процесі педагогічних практик: навчально-методичний посібник.. Суми, 112 с.

2. Опанасенко В. П., Самусь Т. В. (2023) Міждисциплінарний підхід як основа компетентнісного підходу в закладах вищої освіти. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)*.

9(27). С. 337-347.

3. Опанасенко В.П., Ковальчук В.І., Ігнатенко Г.В., Самусь Т.В., Вовк Б.І., Маринченко Є.О. (2022) Освітньо-професійна програма «Професійна освіта (Технологія виробництва і переробки продуктів сільського господарства)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Глухів. 26 с.

4. Самусь Т. В. (2023) Формування екологічного світогляду майбутніх агроінженерів у процесі фахової підготовки на засадах інтегрованого підходу. *Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)*. 2023. № 10(16). С. 794-806.

5. Стандарт вищої освіти України перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 01 – «Освіта / Педагогіка», спеціальність 015 – «Професійна освіта (за спеціалізаціями)» (затверджено і введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 21.11.2019 р. № 1460). Дата оновлення: 07.02.2024. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/015-Profosvita-bakalavr.pdf>.

Калін Сергій Вікторович,
*студент кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка,
майстер виробничого навчання ДНЗ
«Сумський хіміко-технологічний центр ПТО»*

ПЕДАГОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У СВІТЛІ ЦИФРОВОЇ ЕВОЛЮЦІЇ: НАВИЧКИ ТА ЗНАННЯ ДЛЯ УСПІШНОГО ВИКЛАДАННЯ

Сьогодні Україна спрямовує свою політичну та законодавчу діяльність, а також визначає цінності й організовує суспільне життя відповідно до стандартів Європейського Союзу. За пропозиціями Європейської Комісії 17 січня 2018 року Рада Європейського Союзу затвердила Рекомендацію стосовно важливих компетентностей для навчання протягом усього життя. Однією зі стратегічних цілей запропонованого Плану дій з цифрової освіти (2021 – 2027 р.р.) [0] є оволодіння цифровими компетентностями працівниками сфери освіти [3].

Через стрімкий розвиток технологій та збільшення їх впливу на освітні процеси у результаті пандемії COVID-19, а потім реалій війни, цифрова грамотність у сучасному світі стала необхідною складовою педагогічної компетентності. Основні аспекти цифрової грамотності для педагога включають володіння основними цифровими інструментами та платформами, а також розуміння як використовувати цифрові платформи для організації освітнього процесу, спілкування з учнями та їх батьками, а також для

здійснення оцінювання та відстеження прогресу. Отже, перебуваючи в авангарді впровадження цифрових технологій в освітній процес, педагоги повинні мати доступ до освітніх ресурсів, професійного розвитку та підтримки, щоб набувати необхідні навички та знання задля ефективного використання цифрових технологій [4].

Успішне викладання з використанням цифрових ресурсів залежить від різноманітних аспектів, починаючи від вибору відповідних інструментів та платформ до організації освітнього процесу та взаємодії з учнями. У першу чергу педагог повинен вміти адаптуватися до потреб і особливостей своїх учнів, щоб обрати такі цифрові ресурси, які дозволяють індивідуалізувати навчання. Наприклад, здобувачі освіти з більш високими навчальними можливостями можуть залучатися до виконання творчих завдань чи проєктів, а деяким учням стануть до снаги цифрові ресурси, що подають завдання в ігровій формі. Дуже важливо вміти обрати ті цифрові ресурси, які найкраще відповідають меті та змісту уроку. Це можуть бути відеоуроки, інтерактивні вправи, онлайн-ігри, веб-сайти, цифрові підручники тощо [2].

Звісно, що з часом інтерес учнів до використовуваних засобів навчання слабшає. Тому важливою є здатність педагога до пошуку та створення нових, цікавих і, що важливо, інтерактивних цифрових інструментів, прояву педагогічної креативності. Також, варто залучати учнів до процесу вибору ресурсів. Це дозволить їм відчути більшу власну відповідальність і зацікавленість у освітньому процесі. А спільна робота над проєктами або завданнями за допомогою цифрових інструментів може стати цікавим способом навчання, а також сприятиме розвитку соціальних навичок здобувачів освіти.

Важливим аспектом педагогічної компетентності у контексті цифрової грамотності є здатність до управління інформаційним потоком, що включає в себе ряд навичок та стратегій для ефективного збору, аналізу та використання інформації для підвищення якості навчання та викладання. Варто зауважити, що такі навички необхідні не лише педагогам, а й здобувачам освіти, що ставить задачу формування критичного мислення в учнів. Для розвитку навичок оцінки достовірності та якості інформації існують різноманітні цифрові ресурси (віртуальні бібліотеки і наукові бази даних, освітні платформи, спеціалізовані веб-сайти з критичною оцінкою медійних джерел, цифрові інструменти для перевірки плагіату), які можна використовувати у освітньому процесі.

Кожен педагог повинен вміти застосовувати творчі підходи до викладання. Цифрові інструменти неабияк допомагають розвитку цих умінь завдяки широкому спектру навчальних, організаційних, мультимедійних, інтерактивних можливостей.

У світлі цифрової еволюції не можна оминати проблему «комп'ютерної тривожності», яка згубно впливає на рівень професійної самоефективності педагога – здатності організувати успішну навчальну діяльність здобувачів освіти в конкретних умовах, обирати нові методи навчання, які можуть краще задовольнити потреби учнів. В Україні значна кількість педагогів все ще

відчуває певну тривогу щодо використання технологій, особливо у порівнянні зі сучасними здобувачами освіти. Освітняни стурбовані можливістю допустити помилку або визнати свою необізнаність у деяких технологіях, що відображається у надмірній обережності під час використання пристроїв або цифрових ресурсів, негативному до них ставленні та спробах уникнути використання ІКТ у своїй діяльності [5]. Тому, важливо визнати неминучість цифрової еволюції в освіті та подолати «комп'ютерну тривожність». Для цього науковці (Howland, Jonassen, Marra, 2012) пропонують наступні способи:

- формувати у себе позитивну мотивацію щодо використання ІКТ;
- знайомитися з технологіями як професійними інструментами для педагогічної діяльності;
- скористатися методами прискореного формування навичок користування цифровими освітніми інструментами;
- обирати доброзичливе та творче навчальне середовище;
- обирати засоби ІКТ, що відповідають педагогічним цілям [5].

Постійне самовдосконалення через активну участь у професійних спільнотах та навчальних програмах для педагогічного розвитку в контексті цифрової еволюції може стати запорукою успішної педагогічної діяльності в умовах цифровізації освіти.

У підсумку можна сказати, що в контексті сучасної цифрової еволюції педагогічна компетентність набуває нового значення та створює нові вимоги до освітян. Цифрові технології революціонізують освітній процес, вимагаючи від педагогів не лише традиційних педагогічних знань і навичок, але й глибокого розуміння цифрового середовища та вміння ефективно використовувати цифрові інструменти для навчання.

Список використаної літератури

1. Digital Education Action Plan (2021-2027) / European Commission. 2021. URL: https://ec.europa.eu/education/education%20in-the-eu/digital-education-action-plan_en (дата звернення: 11.03.2024).
2. Ігнатенко Г. В., Опанасенко В. П., Самусь Т. В. Формування методичної компетентності педагогів професійного навчання в процесі педагогічних практик: навчально-методичний посібник. Суми, 2017. 112 с.
2. Івашев Є.В., Сахно О.В., Грядуща В.В., Денисова А.В., Лукіянчук А.М., Удовик С.І. Розвиток цифрової компетентності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти засобами інформаційно-комунікаційних технологій: навчальний посібник. Біла Церква: БІНПО, 2021. 258 с.
3. Мельник А. В. Управління змінами в цифровій трансформації освіти. *Педагогічні науки та освіта*. 2023. Вип. XLII–XLIII. С. 73–79.
4. Саєнко Н. С., Голуб Т. П., Лавриш Ю. Е., Лук'яненко В. В., Литовченко І. М. Інтеграція цифрових технологій в освітній процес: виклики та перспективи: монографія. Київ: Вид-во «Центр учбової літератури». 2022. 220с.

Ковальова Ольга Іванівна,
викладач математики першої категорії
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА УСУНЕННЯ ТИПОВИХ ПОМИЛОК ПРИ ВИВЧЕННІ МАТЕМАТИКИ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Не секрет, що сучасний освітній простір перебуває на етапі змін і пошуків шляхів формування професійно важливих компетенцій майбутнього фахівця. Вивчення математики передбачає формування математичної компетентності, яка є невід'ємним компонентом професійної освіти, сприяє забезпеченню потреб майбутніх фахівців, які повинні стати висококваліфікованими та конкурентоспроможними спеціалістами на ринку праці.

Викладач математики має організувати навчальний процес не лише наданням знань з програмового матеріалу, а й формуванням вмінь застосовувати ці знання у професійній діяльності. Іншими словами, професійна спрямованість математики полягає в тому, що на практиці мають активно використовуватися набуті знання з математики. Викладач постійно працює над тим, як підтримати зацікавленість у студентів до вивчення матеріалу, як зробити так, щоб всі засвоїли основний рівень підготовки і не допускали помилок. Тому стає актуальним питання виявлення, попередження та усунення типових помилок при вивченні математики, а також вміння їх виправити.

Сучасні інформаційно-комунікаційні технології допомагають нинішнім студентам активно реалізувати освітні цілі. Як показує досвід розвинених зарубіжних країн, упровадження в навчальний процес цифрових технологій є відмінним рішенням комп'ютеризації освіти. Використання цифрового навчального середовища, насиченого різноманітними інтерактивними вправами, тестами чи тренажерами, значно підвищує інтерес студентів до навчання в цілому, створює умови для розвитку, виявляє, виправляє, попереджає і усуває типові помилки.

Для попередження та усунення типових помилок при вивченні математики за допомогою інтерактивних технологій можна використовувати наступні підходи:

1. Інтерактивні вправи та завдання. Створення інтерактивних завдань та вправ, які дозволяють студентам самостійно вивчати матеріал, вирішувати завдання, експериментувати і виправляти допущені помилки налаштовує на усунення прогалин у знаннях студентів. Наприклад, за допомогою безкоштовного ресурсу Learningapps можна провести актуалізацію опорних знань з теми «Площа поверхні та об'єм геометричних тіл». Інтерактивна навчально-методична вправа пропонує об'єднати у пари геометричні тіла та їх розгортки. Якщо при виконанні завдання були допущені помилки, то додаток їх одразу продемонструє.

2. Візуалізація математичних концепцій. Процес представлення математичної інформації у вигляді образів, моделей, діаграм, графіків тощо, це інструмент розуміння абстрактності понять. Відомо, що розділ математики «Елементи теорії імовірностей і статистики» є важливим компонентом у професійній освіті, а геометричний метод розв'язування задач використовує геометричні фігури для візуалізації завдання та визначення ймовірності. Наприклад, визначити ймовірність випадкового потрапляння крапки в коло, вписаного у квадрат. Це завдання може бути розв'язане з використанням саме геометричних образів, імовірність дорівнює відношенню площ кола та квадрата.

3. Інтерактивні онлайн-курси. Використання онлайн-курсів з інтерактивними вправами та тестами для систематичного вивчення математики – це спланована і об'єднана навчальна діяльність викладача зі студентами. Завдяки освітній онлайн-платформі Learning.ua студенти мають змогу удосконалити і перевірити свої знання з різних розділів математики. Наприклад, розглянемо онлайн-курс «Показникова функція», тут навчальний процес відбувається за умови поступового виконання всіх завдання теоретичної і практичної частин «Правильний вибір», гра «Вгадай число», «Склади пазл», вікторина «Відкриття у розв'язках». Тобто, виконавши структуровані завдання попереднього розділу можна рушати далі.

4. Використання інтерактивних дошок. Одним із таких інструментів є мультимедійна дошка Smart Board. Універсальність мультимедійної дошки втілюється можливістю відображати заготовки попередньо розроблених частин заняття. Наприклад, при розгляді теми «Розв'язування тригонометричних рівнянь» можна повторити, закріпити та перевірити правильність написання формул необхідних для розв'язування рівнянь необмежену кількість разів.

5. Онлайн-тести та відгуки. Онлайн-тести використовуються для перевірки знань студентів, попередження та усунення типових помилок і отримання зворотного зв'язку щодо їхнього розуміння матеріалу. Наприклад, ресурс ClassMarker пропонує можливість додатково експериментувати з форматами відповідей, дозволяє створювати різноманітні тести, використовуючи необмежену кількість запитань і відповідей, передивлятися результати оцінювання, аналізувати статистику.

Систематичне оновлення змісту освіти, нових освітніх стандартів, форм та засобів контролю вимагають нових методів як до організації навчально-пізнавальної діяльності, так і до роботи над виявленням, виправленням, попередженням та подальшим усуненням помилок, які допускає студент під час вивчення математики. Результативність цих методів залежить від вмінь викладача застосовувати підходи, що сприяють попередженню та усуненню типових помилок при вивченні математики.

Список використаної літератури

1. Вотякова Л. А. До питання створення освітнього середовища, що забезпечує методологічну підготовку учителя математики. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Збірник наукових праць. Випуск 16. Київ – Вінниця, 2008. С.332-340.
2. Кузьмінський А. І., Омеляненко С. В. *Технологія і техніка шкільного уроку: навч. посіб.* Київ, 2010. 335 с.
3. Роль математики у професійному становленні учня URL: https://elenaevtyshenko.blogspot.com/p/blog-page_50.html (дата звернення 16.03.2024).

Колтакова Милана Юрївна,
*викладач ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»*

МОНІТОРИНГ ПРОФЕСІЙНОГО ВИХОВАННЯ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА В СУЧАСНИХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

Динамізм соціально-економічних перетворень у нашій країні, зростання ролі особистості в цих процесах, гуманізація та демократизація суспільних відносин, інтелектуалізація праці та діяльності людини – усе це підняло сферу освіти на якісно новий рівень професійної підготовки фахівців і спонукало до переосмислення ролі професійно-технічної школи.

Індивідуальна орієнтація освіти не означає ігнорування її соціального та національного значення. У зв'язку з цим важливо встановлювати і відстежувати конкретні зв'язки і взаємовпливи між соціально-економічною, соціокультурною та освітньою сферами, причому ці зв'язки повинні мати чітко виражений прогностичний характер, оскільки саме освіта визначатиме майбутній стан усіх аспектів життя суспільства. Незважаючи на всі зміни, система освіти ніколи не втратить свого одвічного призначення – формувати та розвивати знання, вміння та навички. Однак у цьому плані потрібні фундаментальні зміни. Знання становлять найвищу цінність для розвитку людини, якщо вони формуються як проблемні. Об'єктивно і суб'єктивно неповне знання створює надійне підґрунтя для розвитку творчого потенціалу людини, її бажання мислити і діяти. Від суб'єктивно нового знання – до об'єктивно нового знання – через процес проблемного навчання .

Розв'язання суперечностей між парадигмами, освітніми цілями і практиками та реалізація принципу саморозвитку, який є ключовим принципом сучасної школи, стає недоцільним, якщо школа не забезпечена фахівцями, які можуть професійно виконувати це завдання. Разом з тим, вислів, який існує в педагогіці з незапам'ятних часів: «Тільки людина може виховувати людину»т – залишається актуальним. Природно, що реалізація принципу розвитку – необхідність розвивати особистість студента і саму вищу освіту – зачіпає всіх,

хто причетний до вищої освіти. Однак найбільша відповідальність і навантаження в процесі оновлення об'єктивно лежить на викладачах [1, с. 60].

Поняття «викладач» стало широко використовуватися в бізнесі. Майже століття це поняття було дещо жартівливим, калькою, некритичним запозиченням термінів із західної управлінської ідеології та практики. Сьогодні поняття стає звичним, часто замінюючи термін «вчитель». Зміна термінології не є випадковою і зумовлена подоланням догматичних соціалістичних стереотипів, в яких ігнорувалася світовий досвід управлінської практики. У вітчизняній літературі переважали критичні оцінки капіталістичної теорії і практики управління, які, хоча і визнавали позитивні моменти, у цілому створювали негативне тло в суспільній свідомості. Перехід до нових соціально-економічних відносин по-новому поставив питання кадрового забезпечення педагогічних кадрів [2, с. 15].

Поняття «вчитель» насамперед асоціюється з типом педагога, однією з характеристик якого є наявність базової професійної освіти. Це положення рівною мірою стосується і системи управління освітою. Протягом багатьох років наше суспільство визнавало управління неспеціалізованою сферою діяльності, а управлінців – людьми, які не потребують спеціальної підготовки для цієї діяльності. Як правило, керівником школи ставав хороший вчитель або людина, яку хтось порекомендував. Все, що вони могли зробити, – це спочатку перенести свою предметну діяльність на управління школою, здобуваючи знання та використовуючи свою інтуїцію через практичний досвід, спроби і помилки та підвищення кваліфікації, щоб досягти того, що називається професіоналізмом, а не соціальною експертизою чи функціоналізмом. Згідно з теорією нелюдського менеджменту, директор – це набір посадових функцій [3, с. 14].

Цілісна концепція підготовки вчителя в педагогічному університеті, що ґрунтується на ідеї інтегративно-розвивального підходу як особливої форми пізнавальної і практичної діяльності та творчого професійно-педагогічного характеру діяльності майбутнього фахівця, включає в себе наступне:

а) професійну підготовку вчителів до творчої професійно-педагогічної діяльності як інтегративну соціально-педагогічну систему з цілісним процесом і рівневою структурою, в межах якої вона відбувається, зі змістом, що включає методологічну, теоретичну, технічну та практичну підготовку. Системна діяльність студентів відображає процес вирішення навчальних завдань і є комплексом взаємопов'язаних видів діяльності: навчально-пізнавальної, навчально-практичної, самостійної, що здійснюється на чотирьох рівнях, набуваючи на 3-4 рівнях характеру навчально-творчої діяльності евристичного та дослідницького типу і проходить у своєму розвитку три етапи: професійна публічність, професійний зміст, професійне дослідження;

б) багаторівнева система проєктування цілей і змісту освіти і навчання:

✓ на концептуальному рівні – це модель розвитку професіонала (педагога в галузі освіти), стиль діяльності, що розуміється як співвідношення

особистісних характеристик з об'єктивними вимогами діяльності та особливостями суб'єкта професійної діяльності;

✓ на організаційному рівні «курукулум» – комплексний план освіти і розвитку особистості, в якому інтегрований зміст освіти представлений як організаційна система, що ґрунтується на застосуванні методів побудови оптимальної системи навчання;

✓ на рівні змісту це інтегрована навчальна дисципліна – дидактична одиниця змісту освіти, проблематизація якої здійснюється через систему навчальних проблемно-пізнавальних завдань;

в) технологія навчання творчої професійно-педагогічної діяльності – це складний інтегрований процес управління розвитком суб'єкта діяльності з розв'язання навчальних проблемно-пізнавальних завдань, який здійснюється через відбір і послідовне виконання дій та передбачає розвиток у людини вмінь і навичок творчої діяльності;

д) стиль творчої діяльності є інтегративною характеристикою, яка найбільш ефективно презентує особистісний профіль суб'єкта творчої професійно-педагогічної діяльності через пов'язані з ним професійні функції, що виступають як спосіб самоорганізації та самореалізації особистості і як мотивація до самоуправління керованою організацією; та активність є критерієм ефективності системи підготовки вчителя до творчої професійно-педагогічної діяльності.

Професійно-педагогічна активність розкривається через систему показників [4, с. 28].

Інтегративно-розвивальний підхід до навчання як управлінського процесу, що ґрунтується на принципах цілісності, ієрархічності та керованості, є основою для інтеграції різних структурних елементів у єдине системне утворення і дозволяє розглядати професійну діяльність як механізм, за допомогою якого відбувається навчання організованої дії. Розвиток означає поступовий перехід від діяльності під наглядом до самостійного навчання, а від нього - до самонавчання і саморозвитку .

Першою одиницею аналізу навчання як управління є освітньо-педагогічна ситуація, в структурі якої виділяють такі змінні: 1) зміст організованого та операціоналізованого освітнього процесу. Характер структурування цього змісту визначає програму діяльності, якою оволодіває учень; 2) процес оволодіння узагальненими способами засвоєння змісту освіти і навчальної діяльності, а також діями, що організують перехід від одного рівня оволодіння до іншого; 3) система навчальних взаємодій; 4) взаємозв'язок між усіма змінними протягом навчального циклу динаміка взаємозв'язків між усіма змінними протягом навчального циклу. Системними змінними освітньо-педагогічної ситуації є соціальні взаємодії та відносини. Автентичні розумові дії, що лежать в основі навчання, вимагають рефлексії як відповідної самооцінки результатів з власної точки зору і з точки зору інших, що представляють соціально апробований досвід. З точки зору інтегративно-розвивального підходу, найкращі можливості для цього надає проблемне

навчання. Психологічне значення проблемного навчання полягає в тому, що воно формує механізм рефлексії оцінки продуктивних психічних процесів, здійснюваних людиною, на основі соціальних форм мотивації та інтеріоризації, які контролюють ефективність індивідуального досвіду. На основі принципів комунікативних відносин діяльність учнів організовується як «спільне вирішення» проблеми, поставленої вчителем, і включає в себе: 1) прийняття проблеми; 2) участь у процесі розв'язання проблеми; 3) прийняття рішення.

Мистецтво педагогічної творчої професійно-педагогічної діяльності – це складний інтегрований процес, що управляє розвитком суб'єкта і об'єкта діяльності з вирішення навчально-пізнавальних завдань, який за умови організованої взаємодії учасників процесу розв'язання проблеми відбувається через вибір і послідовне виконання дій та операцій, і передбачає розвиток навичок і компетенцій людей.

При розробці технологій навчання як управління розвитком використовувався, серед іншого, метод накладання структури проблемно-розв'язувального навчання на процес (етапи) управління рефлексією. Характерною особливістю технології управління розвитком є те, що управління розглядається невіддільно від об'єкта або суб'єкта його дії. Метою технології навчання як управління розвитком є перетворення запланованих у ній змін на реальність.

Структурно-функціональна модель навчання як технології управління розвитком включає цілі (рівень професійної освіти в професійній моделі та цілі навчання в навчальній дисципліні) як структурні компоненти – змістові аспекти навчання, об'єкти викладання та учіння, відповідні фактичні види діяльності в технічних аспектах – процесуальні аспекти навчання, це взаємодія рефлексії як функціонального механізму системи, результатів навчання як стану того, хто навчається, та розвитку здатності до саморозвитку на проміжному та кінцевому рівнях. Структурно-функціональна модель передбачає циклічність процесу та його динамічність.

Список використаної літератури

1. Кравченко Л. Формування лідерських та організаторських якостей студентів як майбутніх менеджерів освіти. *Імідж сучасного педагога: науково-практичний освітньо-популярний журнал* / Полтавський держ. пед. ун-т ім. В.Г. Короленка; гол. ред. Н. Білик. Полтава: ТОВ "Асмі", 2007. № 7/8. С. 57–62.
2. Галайко Ю.А. *Методична система математичної підготовки майбутніх фахівців*: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Ю. А. Галайко; Ін-т педагогіки АПН України. Київ, 2008. 15-20 с.
3. Герасимова І. Г. *Гуманізація професійної підготовки майбутніх фахівців виробничої сфери*: Автореф. дис... канд. пед. наук. Київ, 2002. 14-19 с.
4. Ксенофонтова М.М. Етичний кодекс викладача. *Вісник Сумського національного аграрного університету: науковий журнал* / ред. кол.:

В.І. Ладика, А.М. Салогуб, Ю.І. Данько та ін. Суми: Сумський нац. аграрний ун-т, 2013. Вип. 5 (56). С. 27–31.

Кошіль Оксана Петрівна,
*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної
і вищої освіти Центрального інституту післядипломної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України*

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК КОМПОНЕНТ ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Україна наразі переживає надзвичайно складний період, період трансформації та викликів, пов'язаних із війною, зобов'язаннями у сфері європейської інтеграції та положень Цілей сталого розвитку. Процес трансформації в умовах війни – це великий виклик для всіх нас і водночас критична та базова необхідність для майбутнього. Навчання впродовж життя, уміння бути гнучкими й стійкими до глобальних змін, як ніколи є актуальним.

Без сумніву агентом змін у сфері освіти є педагог. Саме його діяльність вирішальним чином впливає на творення педагогічної реальності, як умови розвитку творчої особистості, яка здатна ставити і вирішувати соціально-значущі завдання [1, с. 154].

На всіх етапах розвитку освіти проблема формування та розвитку педагогічної майстерності була і залишається актуальною, тому що ефективність навчання та виховання підростаючого покоління, підготовки фахівців перебуває у прямій залежності від готовності та здатності викладача виконувати свої педагогічні функції [3, с. 286].

Актуальність проблеми педагогічної майстерності викладача закладу фахової передвищої освіти на сучасному етапі зумовлюють: швидкі зміни в суспільстві та технологіях, особистісно-орієнтоване навчання, необхідність розвитку критичного мислення у здобувачів освіти, дистанційне навчання. Відтак постійне самовдосконалення, удосконалення методик та підходів до навчання і виховання, а також готовність до впровадження інноваційних методів стають ключовими для успішної професійної діяльності викладачів у сучасному освітньому середовищі.

Модернізація фахової передвищої освіти вимагає постійних якісних змін в практичній діяльності викладача. Високий рівень педагогічної майстерності викладача є запорукою успішного реформування освіти в цілому. Невід'ємною умовою активної адаптації до нових вимог, компетентнісного підходу до освітнього процесу у закладі фахової передвищої освіти є удосконалення педагогічної майстерності як компоненту педагогічної культури кожного викладача.

Педагогічну культуру педагога визначають як сукупність вимог до особистості й професійної діяльності сучасного педагога, що зумовлюють рівень його особистісно-професійного розвитку, досягнення якого дозволяє свідомо самореалізуватися у творчій (інноваційній) педагогічній діяльності, демонструвати властивості та якості компетентного професіонала і духовної людини [4, с. 63].

Ключовими компонентами педагогічної культури викладача визначаємо: професійні цінності, педагогічну мораль та етику, психологічну грамотність, комунікативні навички, гнучкість та адаптивність, професійний розвиток. Відтак, під педагогічною культурою розуміємо високий рівень професійної компетентності, етичності, соціальної відповідальності викладача, що впливає на якість освіти та формування особистості здобувача освіти.

Педагогічна майстерність як концепція охоплює не лише технічні аспекти викладання дисциплін, а також включає в себе: педагогічну креативність, емпатію, уміння мотивувати здобувачів освіти, адаптуватись до їхніх індивідуальних потреб. Педагогічна майстерність базується на поєднанні теоретичних знань з педагогіки з практичними навичками викладання, а також на постійному самовдосконаленні і рефлексії педагога щодо власної професійної діяльності.

Технології розвитку педагогічної майстерності стали предметом дослідження вітчизняних вчених: С. Гончаренко, І. Зязюна, Н. Клокар, Н. Ничкало, С. Сисоєвої, Н. Тарасевич та ін.; зарубіжних вчених: Д. Болл (Deborah Ball), Л. Дарлінг-Геммонд (Linda Darling-Hammond), Дж. Калдвелл Голт (John Caldwell Holt), Е. Еріксона (Erik Erikson) та ін., які висвітлювали різні аспекти та вносили свої унікальні підходи до розв'язання цієї проблематики.

Професійна компетентність є ключовим поняттям у будь-якій професії, включаючи освітню сферу. Професійна компетентність викладача визначає якість навчання та виховання здобувачів освіти, їхні успіхи, розвиток. Успішний викладач поєднує знання, навички і особистісні якості, щоб забезпечувати ефективне навчання, сприяти гармонійному розвитку особистості, формуванню ціннісних орієнтацій та громадянських якостей.

Педагогічна техніка викладача значною мірою визначає рівень професійної майстерності й успішність педагогічної діяльності. Педагогічна техніка є невід'ємною складовою у структурі професійної майстерності викладача, який потребує саморозвитку і самовдосконалення впродовж життя [2, с. 116].

Взаємозв'язок складових педагогічної майстерності полягає в тому, що кожен аспект взаємопов'язаний з іншими і взаємодоповнюється. Взаємозумовленість складових педагогічної майстерності полягає в тому, що їхні взаємовідносини визначають успішність та ефективність педагогічної діяльності викладача, що вказує на системність і комплексність цього процесу. Поєднання соціальної, предметної та особистісної спрямованості є ключовим елементом професійної майстерності викладача, оскільки ці складові

взаємодоповнюються і впливають на якість його роботи та взаємодію із здобувачами освіти. Поєднання цих трьох спрямованостей у професійній майстерності викладача дозволяє створити ефективне освітнє середовище. Викладачі, які успішно поєднують ці аспекти, здатні досягати високих професійних результатів.

Технології формування педагогічної майстерності викладача закладу фахової передвищої освіти визначаємо як систему методів, прийомів, інструментів та підходів, спрямованих на розвиток професійних компетенцій та особистісних якостей. Такі технології розробляються з урахуванням сучасних вимог до освіти, інноваційних підходів та наукових досліджень в галузі педагогіки. До ключових технологій формування педагогічної майстерності викладача закладу фахової передвищої освіти відносимо: портфоліо викладача, менторство та коучинг, професійний розвиток через навчання (участь у семінарах, тренінгах, конференціях, вебінарах, курсах підвищення кваліфікації), рефлексію, використання інноваційних технологій в освітньому процесі (інтерактивні дошки, віртуальні лабораторії, онлайн-ресурси, комп'ютерні програми), взаємодію та співпрацю, використання ефективних методів оцінювання, які спрямовані на підвищення якості навчання.

Відтак, вважаємо, що вказані технології формування педагогічної майстерності викладача закладу фахової передвищої освіти сприятимуть системному і цілеспрямованому розвитку педагогічної майстерності викладача як компоненту педагогічної культури, забезпечуючи можливості для професійного зростання і досягнення успіху у власній професійній діяльності.

Список використаної літератури

1. Кошіль О. П. Особистість педагога в контексті педагогіки добра І.А. Зязюна. *Збірник I Міжнародної науково-практичної конференції «Наукова спадщина академіка Івана Зязюна у вимірах сучасності та майбутнього»*. Київ, 30-31 березня 2017 р. Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. С. 153-155.
2. Кравець Р. Сутність педагогічної техніки викладача іноземної мови. *Витоки педагогічної майстерності*. 2023. Вип. 31. С. 111-119.
3. Пащенко Т. М. Проблемні ситуації як засіб розвитку педагогічної майстерності викладача вищої школи. *Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій»*. Глухів, 7 квітня 2023 р. Глухів.: Вид-во Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, 2023. С. 286-289.
4. Репко І. П., Степанець І. О. Формування професійно-педагогічної культури викладача педагогічного ЗВО: тенденції і принципи. *Педагогічний дискурс*. 2022. Вип. 33. С. 61-70.

Кравець Світлана Григорівна,
*кандидат педагогічних наук, старший дослідник,
завідувач лабораторії зарубіжних систем
професійної освіти і навчання, докторантка
Інституту професійної освіти НАПН України*

СУЧАСНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ПРОЄКТНОЇ КУЛЬТУРИ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Державна політика у сфері професійної (професійно-технічної) освіти детермінується політичними, соціально-економічними, соціокультурними та ін. чинниками, трансформуючись відповідно до світових трендів цифровізації, технологізації, інтернаціоналізації, партнерства, навчання упродовж життя тощо. Чинники еволюційного характеру (поява нових професій та професійних кваліфікацій; зміна контингенту здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти; зростання потреб різних категорій населення, у тому числі ветеранів війни, а також зовнішньо та внутрішньо переміщених осіб у професійній освіті; техніко-технологічний розвиток усіх ланок виробництва, поява нового обладнання, цифрових ресурсів для забезпечення технологічних процесів тощо) видозмінюють ринок освітніх послуг та підходи до організації професійної підготовки здобувачів освіти, актуалізуючи потребу системного професійного розвитку педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти. За характером впливу (позитивного чи негативного) та функціональним призначенням ці чинники зумовлюють появу нових цінностей в освіті, нових видів культур, інтегрованих до загальної культури суспільства. У цьому контексті від внутрішніх та зовнішніх умов, факторів впливу на освітню галузь й цілісний процес професійного розвитку особистості педагога залежить й ефективність розвитку проєктної культури педагогів професійного навчання.

Проєктна культура педагога професійного навчання «як поліфункціональна властивість особистості уможлиблює проєктування нею власної траєкторії професійного розвитку та забезпечує створення, реалізацію й оцінювання творчо-інноваційних освітніх проєктів різних рівнів і в змінних умовах, спрямованих на розв'язання стратегічних завдань освітньої галузі та якісної професійної підготовки здобувачів освіти» [3, с. 134].

У наукових дослідженнях не відстежується єдиного підходу щодо класифікації чинників, які сприяють розвитку різних видів культур (професійної, комунікативної, правової, корпоративної тощо). Здебільшого такі чинники розглядаються на макро-, мезо-, мікрорівнях та співвідносяться із особливостями державної політики, специфікою середовища та індивідуальними властивостями суб'єктів дослідження [1, с. 162-163].

Спрямованість освітньої політики у державі на євроінтеграцію та інтернаціоналізацію посилюють значення розвитку проєктної культури педагогів професійного навчання для досягнення полікультурності професійної діяльності та активної їх участі у реалізації міжнародних програм, зокрема й

тих, які сьогодні спрямовані на виконання Плану відновлення України, зобов'язань України у сфері європейської інтеграції, положень Цілей сталого розвитку тощо. Відтак, політичні, євроінтеграційні, соціально-економічні чинники розвитку проєктної культури педагогів професійного навчання на макрорівні передбачають збереження культурних національних надбань та орієнтацію педагогічної громадськості не тільки на сприйняття сучасного стану освіти у змінних умовах, а розвитку здатностей до прогнозування, створення інноваційних освітніх проєктів різних рівнів та активної участі у реалізації реформ у системі професійної (професійно-технічної) освіти задля економічного зростання держави та розвитку людського капіталу.

Техніко-технологічні процеси, цифровізація освіти, децентралізація управління, нові вимоги ринку праці до якості професійної підготовки конкурентоспроможних працівників є каталізаторами змін системи функціонування закладів професійної (професійно-технічної) освіти та механізмів забезпечення сприятливого освітнього середовища для здобуття необхідних навичок різними категоріями населення. У таких реаліях організаційні, методичні, педагогічні та соціально-психологічні чинники розвитку проєктної культури педагогів професійного навчання набувають нового змісту, що вбачається на мікрорівні у результатах розвитку сучасного конкурентоспроможного закладу професійної (професійно-технічної) освіти; конструктивній взаємодії між учасниками освітнього процесу у сприятливій, комфортній атмосфері; партнерських відносинах із підприємствами для підготовки кадрів, які відповідають сучасним регіональним потребам ринку праці. Всупереч перешкодам та значним втратам, спричинених пандемією та війною в Україні, заклади професійної (професійно-технічної) освіти мобілізують необхідні ресурси і можливості для створення навчально-практичних центрів, центрів професійної досконалості, розроблення дистанційних курсів, нових професійних стандартів у партнерстві з роботодавцями, оновлення освітніх програм, запроваджують інноваційні педагогічні та виробничі технології, обмінюються досвідом з метою поліпшення умов праці тощо. У контексті такої діяльності проєктна культура характеризує педагога професійного навчання як носія і перетворювача інституційної культури освітнього середовища та активного учасника партнерських проєктів (міжнародних, національних, регіональних, навчальних тощо).

В умовах подолання наявних протиріч у професійній педагогічній діяльності, зокрема між динамікою змін та внутрішньою готовністю педагога професійного навчання до їх сприйняття, актуалізується потреба особистої самореалізації і пошуку можливих шляхів її задоволення. Власне усвідомлення педагогом професійного навчання необхідності розвитку проєктної культури для самореалізації у професійній діяльності та життєдіяльності зумовлюється індивідуально-психологічними чинниками, що інтегрують внутрішній потенціал потребнісно-мотиваційної, когнітивно-пізнавальної, діяльнісно-поведінкової, емоційно-вольової, рефлексивної сфер особистості. Мотивація до

системного безперервного навчання впродовж життя, професійно важливі якості (наприклад, відповідальність, здатність до самоорганізації, комунікації, міжособистісної взаємодії, професійної та особистої рефлексії тощо) – ці суб'єктивні чинники характеризують готовність особистості педагога професійного навчання до розвитку проєктної культури.

Таким чином, на розвиток проєктної культури педагога професійного навчання впливають такі чинники: політичні, євроінтеграційні, соціально-економічні (макрорівень); організаційні, методичні, педагогічні та соціально-психологічні (мікрорівень); індивідуально-психологічні та суб'єктивні (особистісний рівень). Залежно від педагогічних умов, як обставин, що спрямовані на досягнення позитивної динаміки розвитку досліджуваного феномену (формування мотивації педагогів професійного навчання до розвитку проєктної культури; розроблення модульної програми та впровадження технології розвитку проєктної культури педагогів професійного навчання; використання цифрових ресурсів у самостійному розвитку проєктної культури педагогів професійного навчання) [4, с. 50-51] та антропогенних (зумовлених діяльністю людини), екзогенних (зовнішнього походження, викликаних зовнішніми причинами); ендогенних (внутрішнього походження, викликаних внутрішніми причинами) впливів [2, с. 1601] ці чинники можуть змінюватися. Однак, особистісне розуміння педагогом професійного навчання ролі проєктної культури у досягненні ним професіоналізму, високих показників загальної та професійно-педагогічної культури уможливорює її системний безперервний розвиток, а належний рівень сформованості досліджуваного явища дає змогу раціонально та своєчасно здійснювати інноваційно-проєктувальну діяльність щодо ефективного перетворення тих чинників, які мають важливе значення для педагогічної діяльності та розвитку системи професійної (професійно-технічної) освіти у сучасних реаліях та в перспективі.

Список використаної літератури

1. Альбітарова Е. Н. Формування культури безпеки професійної діяльності у майбутніх інженерів з охорони праці: теорія та практика: монографія. Київ : Інтердрук, 2021, 480 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь : Перун, 2009, 1736 с.
3. Кравець С. Г. Проєктна культура педагога професійного навчання: суть поняття. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки*, 2023. №1 (51). С. 128-134. <http://lib.iitta.gov.ua/735439/>
4. Кравець С. Г. Педагогічні умови розвитку проєктної культури педагогів професійного навчання. *Професійна педагогіка*, 2023. №2 (27). С. 45-53. <http://lib.iitta.gov.ua/737921/>

Криворук Ігор Михайлович,
*магістрант кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка;*

Науковий керівник: Маринченко Є. О.,
*доктор філософії, доцент кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ПІДГОТОВКА ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Сучасне українське суспільство характеризується докорінними змінами у системі євроінтеграційних процесів, що супроводжуються посиленням конкурентної взаємодії країн, об'єктивним прийняттям викликів глобального людського розвитку, у тому числі його інформатизацією.

Нині в Україні відбувається об'єктивний процес цифровізації суспільства, що стала одним із головних трендів на ринку праці. Саме тому збільшується потреба у фахівцях, котрі володіють цифровими навичками та здатні швидко адаптуватися до постійно зростаючих вимог інформаційного суспільства.

У проєкті Концепції Цифрової агенди України – 2020 зазначено, що цифровізація має стати об'єктом фокусного та комплексного державного управління. Її варто розглядати як інструмент, а не як самоціль [2]. Про потребу в розвитку «електронного навчання і формування цифрової компетентності учасників освітнього процесу» зазначається й у наказі Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про Національну освітню електронну платформу» (2018).

Окремі аспекти проблеми підготовки майбутнього викладача закладу вищої педагогічної освіти до професійної діяльності в умовах цифровізації суспільства розкрито в працях вітчизняних та зарубіжних науковців. Інформатизація освіти, а також інтеграція інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес представлена у дослідженнях таких учених, як В. Биков, К. Власенко, І. Герасименко, А. Гуржій, М. Жалдак, Ю. Запорожченко, С. Семеряков, О. Співаковський, О. Спирін та ін. Питання формування загальних компетентностей ІТ-фахівців досліджували: П. Беспалов, В. Биков, В. Вембер, А. Гуржій, О. Єлізаров, М. Жалдак, А. Кочарян та ін. Особливості формування фахових компетентностей ІТ-фахівців із використанням хмаро орієнтованого навчального середовища досліджували Т. Вакалюк, Г. Даців, І. Герасименко, Л. Зубик, В. Круглик, Т. Морозова та ін. Поняття персоніфікованого навчання та персонального навчального середовища розглядали Ю. Носенко, М. Шишкіна, Т. Anderson, D. Buckley, A. Chatti, S. Epstein, S. Fiedler, S. Wheeler та ін.

Однак, незважаючи на проявлений науковою спільнотою інтерес, проблеми підготовки викладача закладу вищої педагогічної освіти до професійної діяльності в умовах цифровізації суспільства потребують системного вивчення.

З огляду на це одним із першочергових завдань у напрямі цифровізації освітнього процесу в закладах вищої освіти є чітке окреслення сутності поняття «цифровізація» та визначення її основних орієнтирів в освіті.

У Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки зазначено, що *цифровізація* – насичення фізичного світу електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними, що фактично вможливує інтегральну взаємодію віртуального та фізичного, тобто створює кіберфізичний простір [3].

Термін «цифровізація» має тенденцію використовуватися для опису трансформації, яка йде далі, ніж просто заміна аналогового або фізичного ресурсу на цифровий. Наприклад, книги не просто перетворюються на електронні книги, а надають цілий спектр інтерактивних і мультимедійних ресурсів.

В освіті цифровізація спрямована на забезпечення безперервності процесу навчання, тобто *life-long-learning* – навчання протягом життя. Водночас зауважимо, що цифровізація освіти безпосередньо залежить й від рівня володіння цифровими технологіями викладача.

Як показує досвід, до першочергових завдань розвитку вищої освіти в умовах цифровізації слід віднести не лише ресурсне наповнення освітнього середовища сучасними цифровими засобами навчання, а й підготовку викладачів закладів вищої освіти до ефективного їх використання. Саме вміння користуватися цифровими технологіями забезпечують готовність викладачів до використання їх у професійній діяльності та створює основу для формування цифрової грамотності. За допомогою медіа- та інтерактивних засобів викладачам легше використовувати підхід до викладання на основі впровадження інноваційних підходів, включаючи використання «кейсів», дослідно-пошукової роботи, ділових ігор. Заняттям, що побудовані на засадах використання цифрових технологій, властиві адаптивність, керованість, інтерактивність, поєднання індивідуальної та групової роботи, а також часова необмеженість навчання. Крім того, цифрові технології надають ряд нових можливостей як для викладачів, так і для студентів, зокрема: отримання задоволення від захопливого процесу спілкування і пізнання; автоматизація більшої частини викладацької роботи, вивільнення часу на пошук, спілкування, самовдосконалення, індивідуальну роботу зі студентами; забезпечення зворотного зв'язку; підвищення ефективності управління освітнім процесом.

Використання цифрових технологій у ЗВО висуває нові вимоги до професійної майстерності сучасного викладача, вимагає чіткої організації та індивідуальної роботи з кожним учасником освітнього процесу. Важливим є створення якісного навчального контенту, розроблення та популяризація

загальнодоступних онлайн- та офлайн-курсів із цифрової грамотності; вимірювання та сертифікація цифрових навичок; популяризація важливості цифрової грамотності серед освітян. Також доцільно розробити перелік цифрових навичок і компетентностей для викладачів та здобувачів вищої освіти.

Таким чином, із вищезазначеного можна зробити висновок, що цифрові технології сприяють створенню інноваційного цифрового середовища у закладах вищої освіти; інтенсифікують комунікативні зв'язки всіх учасників освітнього процесу, створюючи умови для самореалізації, співпраці, рефлексії; збагачують традиційні методики навчання інноваційними формами представлення інформації; забезпечують інтерактивно-інформаційну взаємодію в процесі навчання. Процес навчальної взаємодії з використанням цифрових технологій стає більш гнучким, персоналізованим, доступним.

Список використаної літератури

1. Проект Концепції Цифрової адженди України – 2020. URL: <https://uccr.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>.
2. Рамка цифрової компетентності: інструмент для підвищення рівня компетентності громадян у галузі цифрових технологій. *Інформаційний бюлетень*. 2017. № 3. URL: <http://iitlt.gov.ua/upload/medialibrary/4e9/4e98178912cf9558aac84b388fd9da39.pdf>.
3. Цифровізація. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80>.

Кудикіна Надія Василівна,
доктор педагогічних наук, професор
КВНЗ КОР «Білоцерківський гуманітарно-педагогічний коледж»;
Романенко Людмила Віталіївна,
кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри
початкової освіти факультету педагогічної освіти
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ У ЦАРИНІ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ ОСВІТНІХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

З огляду на сучасні потреби розвитку суспільства та освітні трансформації вищої школи в Україні актуалізувалась потреба розробки проблем, що стосуються вдосконалення підготовки студентів із різних спеціальностей за окремими вагомими складовими їхньої майбутньої

професійної діяльності. Освітньою практикою та багатьма науковими дослідженнями доведено, що вагомими результатами у навчанні педагога дошкільної та початкової освіти досягають за умови застосування у роботі з дітьми відповідних вікових груп ігрових технологій. Ігрові технології розглядаємо як системно організовану, структурно складну діяльність педагога, визначальним елементом якої є гра. У виданні Академії педагогічних наук України «Енциклопедія освіти» поняття «гра» розглядається як родове по відношенню до термінологічного словосполучення «ігрова діяльність» [1, с. 139-140].

Ігрова діяльність є складним системним утворенням, структура якого охоплює мотиваційно-цільовий, змістовий, процесуально-операційний, контрольний-оцінний та результативний компоненти.

У дошкільній та початковій освіті ігрові технології є інструментом педагогічної діяльності і спрямовуються на розв'язання конкретних освітніх завдань. Ефективність ігрових технологій в освіті дітей дошкільного та молодшого шкільного віку пояснюється як схожістю психологічних механізмів гри та навчання, так і тим, що у розвитку дитини вони генетично взаємопов'язані.

Якщо використання гри у роботі з дошкільниками є усталеною нормою, то поширення ігрових технологій у початковій освіті пояснюється тим, що гра є природною пізнавальною діяльністю дитини і навчальна діяльність «виростає» з ігрової. Саме тому до гри як більш зрозумілої для дитини діяльності звертаються вчителі початкових класів з метою посилення складнішої для учня діяльності – навчально-пізнавальної. При цьому важливо, що учню забезпечується активна позиція, стимулюються його творчі здібності, формується інтерес до засвоєння нових знань і способів дій [3].

По суті ігрова технологія навчання розглядається як проект освітнього процесу, що визначає структуру й зміст навчально-пізнавальної діяльності самого учня і веде до стабільно високих успіхів у засвоєнні програмових знань та формуванні відповідних умінь і навичок.

Одним із важливих критеріальних орієнтирів, що наведений у Законі України Про вищу освіту та котрий визначає нині суть трансформацій у професійній освіті, є формування професійної компетентності як сутнісної риси випускника закладу вищої освіти. У Законі наведений зміст поняття «компетентність» – це здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей [4].

Водночас у науковій літературі вже усталеним є розуміння професійної компетентності як характеристики суб'єкта діяльності, котрий наділений комплексом визначальних професійних якостей фахівця, до яких належать професійні знання, вміння, навички, способи діяльності, набутий професійний досвід та такі якісні характеристики особистості, як креативність, готовність до постійного саморозвитку, самовдосконалення.

Фахівець, будучи суб'єктом діяльності, діє за власним мотивом, самостійно визначає цілі, приймає рішення щодо необхідної послідовності розв'язання поставлених задач, у яких представлені й вимоги професійної діяльності, і можливості, прагнення, здібності, активність особистості. Означене у сукупності дозволяє людині виконувати на високому професійному рівні як типові, так і неординарні виробничі задачі та забезпечує здатність гнучкого реагування на техніко-технологічні зміни та проблемні умови соціального життя.

Разом із тим аналіз наукової літератури свідчить, що бракує досліджень, які б відображали формування професійної компетентності майбутнього педагога у царині окремих освітніх технологій.

Виходячи із викладеного вище, метою даного наукового пошуку є розгляд основних теоретичних положень в контексті проблеми формування професійної компетентності майбутнього педагога дошкільної та початкової освіти у царині ігрових технологій.

Природно, що базовим поняттям у нашому пошуку є компетентнісний підхід. Аналіз вітчизняних теоретичних джерел та реалізації компетентнісного підходу до підготовки педагогів у зарубіжних країнах [2; 5] довів, що це поняття походить від слова «компетентність» і використовується у значенні «добра обізнаність із чим-небудь», «поінформованість», «досвідченість».

Компетентність виявляється в контексті різноманітної людської діяльності – побутової, соціальної, професійної тощо.

Реалізація компетентнісного підходу у вищій професійній освіті пов'язується з формуванням у випускників вищих навчальних закладів професійної компетентності. Отже, аналіз сутності цього поняття засвідчує, що воно вживається для характеристики якісної сторони придатності особистості до діяльності в сфері обраної професії.

У процесі здобуття вищої освіти професійна компетентність студента формується через його навчально-пізнавальну діяльність. Відтак, ключовим поняттям щодо теоретичного забезпечення формування професійної компетентності майбутнього педагога дошкільної та початкової освіти у царині ігрових технологій є дефініція «діяльність».

Сучасні дослідження з проблем навчання у вищій професійній освіті розглядають навчальну діяльність як таку, що має системний характер, тобто є системою. Більше того, вона складається з діяльності викладача та діяльності студента, спрямованої на його власну професійну підготовку.

Навчально-пізнавальна діяльність студента розглядається як діяльність, що через власну активність здобувача освіти забезпечує розвиток суб'єкта навчання та накопичення ним власного професійного досвіду. За теорією систем кожна діяльність є сукупністю елементів, що виконують роль її структурних компонентів. Ми поділяємо думку учених, які до структури діяльності відносять мотиваційний, цільовий, знаннєвий (когнітивний), процесуально-операційний, контрольний-оцінний та результативний компоненти.

Структурні компоненти діяльності взаємодіють, здійснюючи вплив один на одного.

Наше дослідження довело, що якісно відрізняє формування професійної компетентності майбутнього педагога дошкільної та початкової освіти у царині ігрових технологій у вищому навчальному закладі акцент на тому, що у процесі навчання створюються умови для активізації навчально-пізнавальної діяльності студента як суб'єкта здобуття вищої професійної освіти, водночас викладач спрямовує його активність як фахівець-педагог. Обидві діяльності суб'єктів професійної освіти здійснюються у тісному взаємозв'язку на засадах системного підходу.

Отже, розгляд викладених положень дозволяє стверджувати, що результативне формування професійної компетентності майбутнього педагога дошкільної та початкової освіти у царині ігрових технологій передбачає поєднання на засадах паритетного взаємоузгодження двох, принципово різних, але взаємопов'язаних через мету і результат видів діяльності – навчально-пізнавальної діяльності студента, його учіння, і професійної діяльності викладача, при цьому діяльність студента є пріоритетним чинником у діяльності викладача. У такий спосіб реалізується суб'єкт-суб'єктної взаємодії учасників освітнього процесу, коли рівноцінно активними у навчанні визнаються і викладач, і студент.

Список використаної літератури

1. Гра: Енциклопедія освіти / головний редактор В. Г. Кремень, Акад. пед. наук України. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
2. Компетентнісний підхід до підготовки педагогів у зарубіжних країнах: теорія та практика : монографія / Н. М. Авшенюк та ін. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. 280 с.
3. Кудикіна Н. В. Теорія ігрової діяльності дітей: монографія. Київ: НМЦВД КУ імені Бориса Грінченка. 2012.-235 с.
4. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII : станом на 8 грудня 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: від 8 грудня 2023 року N 3504-IX).
5. Якимчук О. Компетентнісний підхід в освіті: українські реалії. Вища освіта України. 2020. № 3. С. 19 -25.

Куліш Дмитрій Олександрович,
*магістрант кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка;*

Науковий керівник: Самусь Т. В.,
*кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри професійної
освіти та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

РОЛЬ МОВЛЕННЕВОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ

Зміни в процесах, що визначають розвиток суспільства на сучасному етапі, ставлять високі вимоги до професійної діяльності спеціалістів, у тому числі й до майбутніх педагогів професійного навчання, зумовлюють актуалізацію вдосконалення підготовки вчительських кадрів, загострюють увагу на умовах створення національної системи освіти й пошуку шляхів відродження національної культури України. З цією метою в процесі підготовки студентів до майбутньої професійної діяльності в комплексі педагогічних умінь передбачається формування комунікативних навичок, адже педагогічне спілкування є одним із основних видів фахової діяльності вчителя.

Одним із важливих складників професійного іміджу майбутніх педагогів професійного навчання з аграрного виробництва та переробки сільськогосподарської продукції є мовленнєва культура, володіння якою дасть змогу сформуванню високий рівень мовленнєвої та професійної культури, удосконалив практичні вміння послуговуватися комп'ютерною технікою, вміння послуговуватися вербальними та невербальними комунікативними засобами, сприятиме самореалізації й самоствердженню майбутніх фахівців [4].

Культура мовлення є одним із головних показників розвитку суспільства. Це пояснюється тим, що процес опанування мовою та мовною культурою пов'язаний із здобуттям та розвитком навичок правильно розмовляти й писати, вмінням точно формулювати та висловлювати свої думки, активно використовувати мовні знання у спілкуванні. Важливими характеристиками культури мовлення є правильність, змістовність, доречність, достатність, логічність, точність, ясність, стислість, простота та емоційна виразність, образність, барвистість, чистота, емоційність [3, с. 127]. Досконале володіння культурою мовлення є важливим компонентом підготовки педагогічних фахівців професійного навчання, оскільки саме творче використання засобів повною мірою виявляє творчі обдарування вчителя, сприяє його самотворенню та самовираженню.

Слушною є думка В. О. Сухомлинського, який у багатьох роботах звертав увагу на роль мовлення вчителя, зокрема: «Кожне слово учителя, яке звучить у стінах школи, має бути продуманим, мудрим, цілеспрямованим, щоб ціна слова

постійно зростала. Хай кожне слово, промовлене в школі, дає плід, а не лишається пустоцвітом» [5, с. 40].

Отже, мовлення вчителя – це й показник його педагогічної культури, засіб самовираження та самоутвердження особистості, певний зразок комунікативної дії, яку школярі усвідомлено чи неусвідомлено копіюють. Саме тому сформованість культури мовлення є важливим показником професіоналізму майбутнього педагога професійного навчання.

Мовленнєва культура майбутнього педагога як один із основних складників його професійної діяльності.

Мовленнєва культура ґрунтується на знаннях теоретичних основ, норм сучасної української літературної мови, що сприяє формуванню мовленнєвих умінь і навичок. Мовленнєва компетентність вчителя – це один із найважливіших елементів його загальної та професійної культури, який відтворює ціннісні орієнтації, характеризує його вихованість, уміння висловлювати думки, дотримуватись етичних норм спілкування тощо. Досконале володіння мовою, опанування вчителем культури мовлення, мовленнєвого етикету є передумовою ефективності професійної та особистісної комунікації.

Професійне мовлення вчителя як процес, що є підсистемою в системі його професійно-педагогічного спілкування.

Оскільки мовлення – це процес говоріння, тобто користування мовою (як знаковою системою) конкретною особистістю, то професійне мовлення учителя – це процес, спрямований на оптимальне вирішення як конкретних педагогічних завдань, так і на досягнення мети навчання і виховання особистості учня в цілому. Відтак, виховання правильного й красивого мовлення в учнів має два аспекти: з одного боку, варто відпрацювати мовленнєві навички, необхідні для будь-якого мовлення, незалежно від його призначення; з іншого – формувати мовленнєві вміння, які будуть використані відповідно до поставленої мети чи вирішення конкретних освітніх завдань.

Формування культури професійного мовлення педагога як одна з нагальних педагогічних, філологічних та соціальних проблем.

Можна зобразити умовну схему процесу формування мовленнєвої культури майбутнього учителя професійного навчання шляхом поступового оволодіння ступенями культури мови:

перший (елементарний) ступінь літературно-мовної правильності передбачає засвоєння мовцями теоретичних знань з мовної нормативності з метою удосконалення орфоепічних, орфографічних, граматичних навичок;

другий (ступінь мовної варіативності) – це оволодіння на основі знань та навичок з мовної нормативності уміннями й навичками варіативного висловлювання думки залежно від стилю мовлення та ситуації спілкування, відбір таких мовних засобів, які допомагають найбільш точно, ясно, доступно та доцільно з погляду стилістики висловити думку;

третій (ступінь мовно-мовленнєвої майстерності) – це професійний рівень, бездоганне володіння учителем всіма засобами літературної мови,

розвинене «чуття мови», оволодіння ораторським мистецтвом, майстерне поєднання мовних та позамовних засобів комунікації [1].

Як бачимо, культура мовлення майбутнього педагога набуває в сучасному світі особливої ваги й потребує постійного самовдосконалення. Вона є не лише показником професійних якостей вчителя, а й фактором, що впливає на його визнання серед педагогів. Учителі, які не володіють мовленням на належному рівні, не можуть бути задоволеними собою, що негативно позначається на їхній поведінці, професійній діяльності, навіть приватному житті [2, с. 260]. Отже, майбутні педагоги професійного навчання повинні бути всебічно розвиненими й високоосвіченими особистостями, а тому вдосконалення культури мовлення є невід'ємною частиною формування їх професійних якостей, органічною потребою національного виховання фахівців освітньої галузі та суспільства загалом.

Список використаної літератури

1. Барановська Л. В. До теоретичних засад формування культури мовлення. *Педагогіка і психологія*. 1997. 337с.
2. Бутенко Н. Ю. Комунікативна майстерність викладача: Навч. посібник. К.: КНЕУ. 2005. 336 с.
3. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація: Навч. посіб. К.: ВЦ «Академія». 2006. 256 с.
4. Ігнатенко Г. В., Опанасенко В. П., Самусь Т. В. Формування методичної компетентності педагогів професійного навчання в процесі педагогічних практик: навчально-методичний посібник. Суми, 2017. 112 с.
5. Сухомлинський В. О. Як виховати справжню людину. Вибрані твори у 5 т. Т. 2. URL : https://chtyvo.org.ua/authors/Sukhomlynskyi_Vasyl/Vybrani_tvory_v_5_tomakh_Tom_2/ (дата звернення 25.03.2024)

Купрієвич Вікторія Олександрівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри професійної і вищої освіти
Центрального інституту післядипломної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ТРАНСФОРМАЦІЮ ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Проблема професійного розвитку педагогічних працівників закладів освіти в умовах відкритої освіти була і залишається актуальною. Підвищення якості педагогічної освіти, її оновлення відповідно до сучасних цивілізаційних

вимог сприяє послідовності і змістовності трансформаційних змін, які сьогодні задекларовані у нормативних документах, що регламентують розвиток освітньої сфери.

Важливість трансформації змісту професійного розвитку педагогічних працівників в умовах відкритої освіти зумовлена необхідністю подолання низки суперечностей, зокрема між: сучасними вимогами суспільства до особистості педагогічного працівника закладу освіти та якістю його професійної діяльності; необхідністю докорінної зміни характеру взаємозв'язків між усіма учасниками освітнього процесу й неготовністю значної частини педагогічних працівників до відповідних змін; новими вимогами суспільства та соціальними запитами до рівня професійної компетентності та майстерності педагогічних працівників закладів освіти і неготовністю сучасної системи освіти до їх повноцінного задоволення.

Зростання обсягів інформаційних потоків у різних сферах буття, відмирання професій і утворення нових – все це створює нові швидкі і, тому не завжди успішні, трансформаційні процеси в освіті. Для подолання проблем організації сучасного освітнього процесу велике значення має система зворотного зв'язку між її суб'єктами, спрямована на реалізацію стратегічних освітніх цілей як закладу освіти зокрема, так і освіти країни загалом.

Наше інформаційне суспільство формує нову філософію освіти на засадах упровадження ідей відкритої освіти. Саме це дозволяє гідно зустріти виклики інформаційного суспільства й відреагувати на трансформацію освітнього запиту щодо підготовки фахівців освітньої галузі високої якості, вмотивованих на ефективну діяльність в умовах динамічних змін за різних, навіть несприятливих умов.

Відкрита освіта становить собою гнучку систему отримання знань, доступну будь-якому бажаючому без аналізу його освітнього цензу та регламентації періодичності й тривалості навчання, що розвивається на основі формалізації знань, їх передачі та контролю з використанням інформаційних і педагогічних технологій. Відкрита освіта в післядипломному просторі не дорівнює відкритому доступу до освітніх і навчальних матеріалів, не обмежується лише наданням усім охочим вільного доступу. Передусім ідеться про розвиток освіти через відкриті технології освіти дорослих, відкритий контент і відкриті знання, прозорість системи, взаємоузгодженість усіх її компонентів, а також спільне створення, експериментування, роздуми, обмін і застосування накопичених ідей і знань, досвіду суб'єктів [3].

Під відкритою освітою в сучасній педагогічній науці здебільшого розуміється та, яка здобувається за умов вільної реалізації індивідуальних потреб усіх суб'єктів освітнього процесу. Під дидактичним супроводом відкритої освіти слід розуміти сукупність тих методик, форм і засобів навчання, які дозволяють повністю реалізувати основні освітні завдання.

До основних завдань відкритої освітньої системи можна віднести:

– максимальну індивідуалізацію можливостей і потреб тих, хто навчається;

- збагачення дидактичних набутоків існуючих педагогічних систем та підсилення їхніх дидактичних характеристик;
- забезпечення виваженого з педагогічної точки зору використання інформаційних ресурсів;
- розширення можливостей для вільної освітньої комунікації;
- надання можливості самостійно здобувати потрібний обсяг знань, використовуючи ІКТ та єдиний інформаційний простір тощо [2].

Основною функцією відкритої освіти можна вважати підготовку тих, хто навчається, до повноцінної та ефективної участі в соціальних і професійних сферах життя відповідно до вимог інформаційного суспільства. Відкритість освіти не лише забезпечує доступ до цифрового вмісту, а й удосконалює систему управління освітою та контролю її якості.

Професійний розвиток педагогічних працівників закладів освіти має стати неперервним. Саме тому перед системою освіти стоїть базове завдання — розроблення сучасної моделі безперервної освіти в контексті запитів інноваційного, інтернаціонального суспільства, перспектив розвитку національної економіки та глобальних технологічних змін. Отже, питання модернізації освіти, визначення перспективних шляхів безперервного професійного розвитку і підвищення кваліфікації педагогічних працівників, підготовки конкурентоспроможних на ринку послуг фахівців, адаптованих до сучасних соціокультурних умов, здатних до безперервного самонавчання, саморозвитку та самовдосконалення упродовж життя, є ключовими завданнями для досягнення стратегічної мети [1].

Список використаної літератури

1. Купрієвич В. О. Пріоритети та перспективи професійного розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників. *Інноваційні трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії* :зб. матер. III Всеукр. відкр. наук.-практ. онлайн-форуму, Київ, 15–16 черв. 2021 / за заг. ред. І. М. Савченко, В. В. Ємець. Київ. Національний центр «Мала академія наук України», 2021. 414 с. С. 105-107. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/728573/>
2. Професійний розвиток педагогічних і науково-педагогічних працівників в умовах відкритої освіти: освітні практики: метод. реком. / авт. кол.: Л. М. Петренко, Л. Ю. Султанова, П. С. Олешко, В. О. Купрієвич та ін. / за наук. ред. Л. М. Петренко. Луцьк: Волиньполіграф, 2021. 92 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/725123/>
3. Професійний розвиток педагогічних і науково-педагогічних працівників в умовах відкритої освіти. [Сергєєва Л.М., Муранова Н.П., Микитюк С.М. та ін.]: методичний посібник. Чернівці: Видавничий дім «Букрек». 2023. 218 с.

Кучер Андрій Миколайович,
*аспірант кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

МІЖДИСЦИПЛІНАРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З ТЕПЛОЕНЕРГЕТИКИ

За останні кілька десятиліть галузь теплоенергетики зазнала значних змін, викликаних технологічними новаціями, зростанням екологічних вимог та потребою у забезпеченні сталого розвитку. Отже, розглянути питання міждисциплінарної компетентності майбутніх бакалаврів з теплоенергетики можна з кількох ключових точок зору, а саме з інтеграції знань з різних наукових галузей. Це включає в себе здатність студентів до аналізу та розуміння знань з фізики, хімії, математики, економіки та екології та їх застосування в контексті розв'язання складних проблем теплоенергетики [3].

Сучасні вимоги до теплоенергетики вимагають від бакалаврів умінь створювати нові технології та системи, що сприятимуть зменшенню втрат енергії та забезпеченню сталого розвитку. Бакалаври повинні мати глибоке розуміння впливу теплоенергетики на навколишнє середовище та бути здатними розробляти та впроваджувати енергоефективні та екологічно безпечні рішення [5].

Сучасний бакалавр з теплоенергетики має бути здатним ефективно керувати проектами, співпрацювати з командою фахівців різних галузей та взаємодіяти зі зацікавленими сторонами. Знання та навички забезпечення енергетичної безпеки, включаючи заходи захисту від кібератак, природних лих та інших небезпек, є важливим аспектом міждисциплінарної компетентності.

Загальною метою розвитку міждисциплінарної компетентності у бакалаврів з теплоенергетики є підготовка кваліфікованих фахівців, здатних ефективно працювати в умовах сучасного енергетичного ринку, сприяючи інноваціям, сталому розвитку та збереженню природних ресурсів [2].

Міждисциплінарна компетентність майбутніх бакалаврів з теплоенергетики стає все більш важливою в сучасному світі, де зростаючі вимоги до технологічних інновацій та сталого розвитку вимагають комплексного підходу до розв'язання складних проблем. Основні аспекти цієї теми можуть бути розглянуті наступним чином [4]:

1. *Знання в області інженерії та технологій:* Сучасний бакалавр з теплоенергетики повинен мати глибокі знання в області теплоенергетичних систем, енергоефективності, відновлювальних джерел енергії та інших суттєвих аспектів цієї галузі.

2. *Розуміння енергетичного ринку:* Майбутні фахівці повинні мати розуміння принципів енергетичного ринку, включаючи питання енергетичної політики, тарифів, регулювання та енергетичної безпеки.

3. *Навички управління проектами*: Здатність планувати, координувати та виконувати проекти в області теплоенергетики є ключовою для успіху в цій сфері.

4. *Екологічна компетентність*: Розуміння екологічних аспектів енергетики та можливостей зменшення викидів шкідливих речовин є невід'ємною частиною міждисциплінарної компетентності.

5. *Здатність до аналізу та прийняття рішень*: Бакалаври повинні бути здатні аналізувати складні технічні, економічні та екологічні дані для прийняття обґрунтованих рішень у сфері теплоенергетики.

Вміння ефективно комунікувати з інженерами, економістами, екологами та іншими спеціалістами є важливим для спільної роботи над складними. Розуміння тенденцій розвитку теплоенергетики на майбутнє та вміння розробляти стратегії розвитку є важливим для успішної кар'єри в цій галузі. Загальна міждисциплінарна компетентність дозволяє бакалаврам з теплоенергетики успішно вирішувати складні завдання, розробляти інноваційні рішення та сприяти сталому розвитку енергетики.

Бакалаври з теплоенергетики повинні мати розуміння сучасних технологій у галузі, таких як відновлювальні джерела енергії, смарт-технології для управління енергоефективністю та інтеграцію в енергетичні мережі. Їх екологічна компетентність повинна виражатись у знанні та розумінні екологічних вимог щодо впливу теплоенергетики на навколишнє середовище, вмінні розробляти енергоефективні рішення та зменшувати негативний вплив на екосистеми.

Міждисциплінарна компетентність майбутнього бакалавра з теплоенергетики також включає вміння ефективно керувати проектами в галузі теплоенергетики, співпрацювати з різними командами та сторонами і забезпечувати високий рівень комунікації. Вони повинні мати здатність до стратегічного мислення, передбачати та впроваджувати інноваційні рішення для вдосконалення теплоенергетичних систем ґрунтуючись на глибоких знаннях фізичних принципів, хімічних процесів та інженерних технологій.

Тож, у цілому, міждисциплінарна компетентність майбутніх бакалаврів з теплоенергетики визначає їх здатність до комплексного аналізу, інновацій та управління у галузі енергетики, що є ключовим для розвитку сучасного енергетичного сектора та забезпечення сталого енергетичного майбутнього.

Список використаної літератури

1. Smith, J. (2020). Interdisciplinary Approaches in Energy Engineering. *Journal of Energy Education*. С. 45-58.
2. Brown, A., & Johnson, B. (2019). Enhancing Interdisciplinary Competence in Engineering Education. *International Journal of Engineering Studies*. С. 112-127.
3. Green, C., & White, D. (2021). Integrating Environmental and Economic Considerations in Thermal Power Systems. *Journal of Sustainable Energy*. С. 73-88.

4. Thompson, E. (2018). Innovative Technologies and Their Impact on Future Energy Systems. *Energy Futures*. С. 25-39.
5. Martinez, R., & Garcia, S. (2022). Practical Applications of Interdisciplinary Skills in Energy Industry Projects. *Energy Innovations*. С. 145-162.
6. "Project Management: A Systems Approach to Planning, Scheduling, and Controlling" авторства Harold Kerzner.
7. Cengel, Y. A., & Boles, M. A. (2014). *Thermodynamics: An Engineering Approach*.

Кучер Олег Анатолійович,
*аспірант кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Світовий досвід показує, що впровадження дуальної системи освіти активно практикується у багатьох країнах Європи – там 50 % осіб здобувають освіту в цій системі. Дуальна освіта дала новий імпульс розвитку таким країнам Східної Азії, як Південна Корея і Китай, де вона охоплює 33 % осіб, що навчаються. Життєздатність і надійність дуальної системи, пояснюється тим, що вона відповідає інтересам всіх, хто бере в ній участь – здобувачів освіти, працівників, закладів освіти, підприємств, держави, суспільства, міжнародної бізнесспільноти.

Запозичення досвіду Німеччини та використання дуального принципу в Україні є корисним, насамперед, для закладу фахової передвищої освіти, здобувачів освіти, підприємств. Адже, як наслідок, освітні заклади матимуть додаткове фінансування, підтримку персоналу та матеріальної бази.

Для підприємства дуальне навчання – це можливість підготувати для себе кадри точно «під замовлення», забезпечивши їх максимальну відповідність усім своїм вимогам, економлячи на витратах на пошук й добір працівників, їх перенавчання й адаптацію. До того ж є можливість відібрати найкращих здобувачів освіти, адже за час підготовки можна побачити всі їхні сильні й слабкі сторони. Участь у підготовці кадрів позитивно позначається на репутації підприємства та його іміджі як роботодавця на ринку праці (так званий HR-бренд компанії). При цьому за ним залишається право вибору й вирішення питання щодо доцільності організувати у себе навчання [2].

Німецькі роботодавці переконані, що підприємства, які вони представляють, мають кращі можливості для якісного професійного навчання працівників, ніж державні школи, внаслідок гнучкого штатного розкладу:

1/3 викладацького складу працює на постійній основі у штатному розкладі закладу, 2/3 складу працюють на контрактній основі, за договорами з

підприємствами. При цьому дуальна система дає можливість своєчасно реагувати на замовлення конкретних підприємств і установ [1].

Зрештою такий підхід мотивує студентів вчитися «не для галочки». Вони мають можливість не лише якісної підготовки та отримання професійних компетенцій, а й фінансову впевненість під час навчання та перспективу працевлаштування після закінчення ЗВО.

Для молодих людей дуальне навчання – це шанс рано придбати самостійність і безболісно адаптуватися до дорослого життя. Уже під час навчання вони отримують за свою працю на підприємстві грошову винагороду, а після його закінчення – роботу, до якої добре підготовлені. Дуальна система забезпечує плавне входження в трудову діяльність, без неминучого для інших форм навчання стресу, викликаного браком інформації й слабкою практичною підготовкою. Воно дозволяє не тільки навчитися виконувати конкретні трудові обов'язки, а й розвиває вміння працювати в колективі, формує соціальну компетентність і відповідальність. Новачки можуть відразу працювати з повною віддачею і продуктивністю, вони добре знають життя підприємства й відчують себе на ньому «своїми» [3].

На прикладі німецьких студентів можна переконалися, що дуальна система надає прекрасні можливості для управління власною кар'єрою. Рівень навчання в її рамках постійно підвищується. Жодна освіта не здатна дати таке знання виробництва зсередини, як дуальне навчання, що робить його важливою сходинкою на шляху до успішної кар'єри. Загалом дві третини молоді випускного віку в Німеччині одержали професійну освіту саме в цій системі.

У безумовному вигаши залишається і держава, яка ефективно вирішує завдання підготовки кваліфікованих кадрів для своєї економіки. На відміну від України, в Німеччині основне навантаження в галузі професійної освіти лежить на підприємствах, які витрачають на підвищення професійної кваліфікації своїх співробітників понад 40 млрд євро щороку. Порівняльний аналіз із законодавчими базами Німеччини й Польщі дозволяє з'ясувати ті аспекти навчання й професійного розвитку персоналу, що потребують внесення змін на рівні держави. З проведеного нами аналізу цих країн видно, що в Німеччині розроблено, а в Польщі формується система дієвих заходів, покликаних сприяти розвитку корпоративної освіти як складової неперервної освіти дорослих: прийнято законодавчі акти, визначено шляхи розвитку, джерела фінансування. Схема фінансування в зарубіжних країнах передбачає вибір між урядом і роботодавцями як платниками, між ціною і податками як джерелами коштів, між загальним і цільовим оподаткуванням та між такими способами вдосконалення ринку людського капіталу, як податкові пільги й позики з одного боку, та значна диференціація умінь – з іншого [2].

Зарубіжний досвід свідчить, що професійне навчання кадрів на виробництві доцільно відносити до компетенції підприємств, а не держави. Система фінансування професійного навчання має передбачати пряму участь підприємств у професійній освіті. Підприємства мають надавати можливість для практичного навчання й нести всі пов'язані з цим витрати. У свою чергу,

заклади освіти на паритетній основі співпрацюють з підприємствами, на базі яких здійснюється виробниче навчання чи виробнича практика.

Тому значна кількість підприємств, організацій та компаній, зокрема малого та середнього розміру, не мають можливості підвищувати кваліфікацію свого персоналу відповідно до зростаючих вимог сучасного виробництва і сфери. Зрозуміло, що будь-яке запозичення зарубіжного досвіду потребує апробації й урахування специфіки національної системи освіти. З іншого боку, для того, щоб подібна система підготовки фахівців почала діяти у нас, потрібно, щоб керівники малих та великих підприємств усвідомили визначену пряму залежність між прибутком, що отримується завдяки високоякісним кадрам та необхідністю надання допомоги в освіті майбутніх кадрів.

Список використаної літератури

1. Дрозач М. І. Розвиток професійного навчання кадрів на виробництві в контексті зарубіжного досвіду. *Наука та інновації*. 2008. Т. 4, № 3. С. 88–94.

2. Маринченко Є. О. Дуальне навчання як важлива складова інноваційної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*. 2019. Вип. 1. С. 130–135.

3. Marynchenko Yevhenii. Pedagogical Conditions of Forming the Readiness of the Future Teacher of Professional Training for Innovative Activity in Agricultural Production. *Trajectoriâ Nauki = Path of Science. Section "Education"*. 2020. Vol. 6. No 10. Pp. 4009-4017.

Лащ Поліна Євгенівна,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
ННІ педагогіки і психології Глухівського НПУ ім. О. Довженка;
Науковий керівник: Литвинов А. С.,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
теорії і методики початкової освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ВІД ТРАДИЦІЙНОГО ДО ЦИФРОВОГО: АНАЛІЗ ВПЛИВУ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА ПРОФЕСІЙНУ ЕВОЛЮЦІЮ ПЕДАГОГА

Термін «цифровізація в освіті» в сьогоденні відображає глибокі зміни, що сталися в навчальному процесі та методиках завдяки використанню нових технологій. Цифровізація – це перехід від традиційного навчання до використання цифрових інструментів таких як онлайн-ресурси, веб-платформи та інші технології для поліпшення якості та доступності освіти.

Актуальність цифровізації в освіті для сучасного педагога визначається в необхідності адаптації до швидких змін у світі, де технології стають

невід'ємною складовою кожного аспекту життя. Педагоги повинні бути готові використовувати цифрові інструменти в навчальному процесі для ефективної комунікації з учнями, індивідуалізації навчання, створення інтерактивних уроків та мотивації здобувачів освіти.

Традиційний підхід до навчання базується на класичних методиках та педагогічних підходах, які існують вже десятиліттями. До них відносяться:

- лекції (у центрі такого підходу є передача інформації від вчителя до учнів шляхом монологічного викладу матеріалу);
- бесіда (діалогічний метод навчання, в якому вчитель через систему запитань підводить учнів до розуміння або перевіряє засвоєння матеріалу);
- розповідь (усний виклад навчального матеріалу, акцентуючи увагу на фактах, їх зв'язку та забарвленні для мобілізації слухового сприймання та уяви, виконує вимоги до достовірності, логічного викладу, образності і емоційності);
- справи та домашні завдання (учні отримують завдання для виконання поза класом з метою закріплення знань).

Сильні сторони такого підходу включають: стабільність (методи які використовуються вже тривалий час) та контроль (вчителі мають більше контролю над навчальним процесом, зокрема, над темпом навчання та оцінкою успішності учнів). У свою чергу слабкі сторони включають в себе: брак індивідуалізації (не всі учні мають однаковий темп навчання та стиль сприйняття інформації) та відсутність залучення (учні можуть відчувати недостатню мотивацію до навчання через відсутність інтерактивності та зацікавленості).

Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації» визначено ключові політики, першочергові сфери, ініціативи та проекти «цифровізації» України [1]. Документ передбачає використання електронних учбових матеріалів, мультимедійно-наукових, інформаційних ресурсів у мережі Інтернет.

На жаль, є проблеми які створюють перешкоди для ефективного впровадження цифрових технологій як у навчальний процес, так і в наукову діяльність. Тому протягом останнього десятиліття діджиталізація української освіти розвивається нестабільно та безсистемно. Це відбувається через низький рівень цифрової грамотності та відсутності професійної підготовки педагогів. До головних проблем «цифрових» навичок та діджиталізації науковці відносять таке: «...по-перше, сфера «цифрових» технологій в Україні розвивається хаотично й окремо від академічної освіти; по-друге, застарілі методики викладання, відсутність навчальних європейських стандартів» [2].

З метою подолання цих проблем, уряд повинен приділити особливу увагу розвитку цифрових компетентностей серед учасників освітнього процесу, а також створенню сприятливих умов для впровадження цифрових технологій у навчальний процес.

Українська освітня система поступово переходить до використання цифрових інструментів та технологій, проте цей процес супроводжується рядом

викликів. Один з найважливіших - низький рівень цифрової грамотності серед учителів. Багато педагогів не мають достатніх навичок у використанні сучасних технологій у навчальному процесі. Важливою проблемою є відсутність єдиних стандартів щодо впровадження цифрових технологій у навчання. Також не всі школи мають необхідну інфраструктуру та доступ до цифрових ресурсів, що створює нерівність в освітньому середовищі.

Окрім того, перехід від традиційних методів навчання до цифрових вимагає зміни ролі та функцій педагога. Учителі повинні бути готові до розвитку нових навичок та умінь, таких як робота з електронними підручниками, використання відеоуроків та інтерактивних платформ для навчання (Prometheus, EdEra, Дія, Освіта та інші). Це вимагає постійного навчання та самовдосконалення вчителів.

Цифрові технології відкривають безліч можливостей для поліпшення навчального процесу. Вони дозволяють створювати більш інтерактивні та цікаві уроки, індивідуалізувати навчання для кожного учня та стимулювати їхній інтерес до навчання. Використання цифрових інструментів у навчанні може підвищити ефективність оцінювання успішності учнів та забезпечити більш об'єктивні результати.

Отже, хоча цифрова трансформація української освіти є складним та неоднорідним процесом, вона відкриває нові можливості для покращення навчального процесу та розвитку педагогічної практики. Для успішного впровадження цифрових технологій у навчання необхідна системна підтримка з боку держави, підвищення цифрової грамотності вчителів та створення необхідної інфраструктури для доступу до цифрових ресурсів.

Список використаної літератури

1. Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 167-р. URL: <https://cutt.ly/0w2Aamkt> (дата звернення: 10.03.2024).

2. Пашков А. Інклюзія та цифрові технології в освіті. Формування публічної служби, чутливої до людей з особливими потребами: цифрові технології : матеріали Науково-практичної конференції за міжнародною участю. Київ, 2017. С. 194-198. URL: <https://cutt.ly/Zw2Aah6x> (дата звернення: 10.11.2023).

Лебедєв Константин Сергійович,
*студент кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка;*

Науковий керівник: Маринченко Є. О.,
*доктор філософії, доцент кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ІНТЕРАКЦІЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ РОЗВИТКУ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Сучасність формує нові вимоги до освітнього середовища, сутності, змісту та організації занять. Інтерактивні технології дозволяють активізувати освітній процес, зробити його більш цікавим, базуються на активній взаємодії та особистісному прояві педагогів і здобувачів освіти. Це дозволяє змістити акцент із засвоєння інформації на розвиток їх способів мислення і діяльності. З іншого боку, інтеракція є ефективним способом освітньої і виховної діяльності педагогічного працівника. В умовах сучасної системи освіти головне завдання викладача не лише дати здобувачу освіти фундаментальні знання, а також забезпечити для нього всі необхідні умови, які б сприяли його самоосвіті.

Провідною ідеєю сучасного навчання є самовдосконалення, самореалізація творчої особистості, що потребує створення оптимального освітнього середовища, в якому кожен здобувач освіти відчуває свою успішність та розумову спроможність, формує інтелектуальний потенціал. Умовами цього є сприяння розвитку природних задатків та моральних якостей; налаштування на подальшу активну, творчо усвідомлену самодіяльність, що відповідає духовним потребам, задовольняє прагнення до самореалізації і прояву особистісних якостей. Що є ефективним способом комплексного розвитку особистості, виявлення й формування її творчого потенціалу. Виконання такого завдання можливе лише за суб'єкт-суб'єктної моделі навчання, у якій провідне значення має застосування інтерактивних методів навчання [2].

Термін «інтерактивний» походить від слів: інтер (лат. inter) – префікс, що означає перебування поміж кимось, чимось та актив (лат. actus) – приводжу в рух. Таке трактування дозволяє розглядати інтеракцію як процес занурення здобувача освіти в освітнє середовище, яке спонукає його до активізації пізнавальної і розвивальної діяльності. Професіоналізм педагога полягає в оптимальній організації освітнього простору, що унеможливорює неучасть всіх учасників: або кожен має конкретне завдання, за виконання якого він має публічно відзвітуватися, або від його діяльності залежить якість виконання поставленого перед групою завдання, тощо.

Сучасні технології дозволяють робити багато речей інтерактивними, тобто такими, в яких користувач може приймати певну участь. Інтерактивним може бути дисплей комп'ютера, виставка в музеї, відеофільм, заняття, театральний спектакль та багато іншого. Відповідно і способи досягнення інтерактивності можуть бути абсолютно різними [3].

Інтерактивне навчання дає можливість педагогу раціонально використовувати час заняття а здобувачу освіти дозволяє проявити себе, у тому числі і в процесі самостійної роботи. Застосування технологій інтерактивного навчання, може зробити заняття більш змістовним, а педагогу дозволяє легко залучати здобувачів освіти до освітнього процесу.

Як зазначає Н. Волкова, особливість інтерактивного навчання полягає в тому, що забезпечується навчальна взаємодія не лише між педагогом та здобувачами освіти, самі здобувачі також активно взаємодіють між собою у пошуках і продукуванні нових знань або в процесі формування та розвитку нових компетентностей. При цьому, саме взаємодія між тими, хто навчається, виходить на перший план. Доцільність упровадження інтерактивних технологій навчання обумовлена можливістю трансформації освітнього процесу у співнавчання, взаємонавчання (колективне, мікрогрупове, групове, навчання у співпраці), де всі рівноправні, рівнозначні суб'єкти навчання.

Спільна навчальна діяльність, розмаїття способів навчальної взаємодії максимально підвищують активність і внесок кожного учасника, допомагають уточнити власні уявлення, оцінні судження, усвідомити почуття і ставлення, стимулюють вільний обмін думками; розвивають навички активного слухання, співпереживання, співробітництва, упевненої поведінки і толерантності; стимулюють розвиток й самовдосконалення емоційної стійкості й чутливості, гнучкості спілкування, емпатійності, рефлексивності тощо [1].

Як правило, найбільший об'єм інформації в певній галузі має педагог або експерт. Включення в освітній процес досвіду, знань, способів мислення здобувачів освіти відкривають нові горизонти виконання завдань і продукування нових знань. Поряд з цим, сучасність демонструє ефективність командного результату, його переваги над індивідуальною діяльністю. Цей факт актуалізує інтеграцію групи в процесі інтеракції. Саме в такий спосіб створюються оптимальні умови для розвитку та взаємосприйняття здобувачів освіти [4].

Таким чином, основною педагогічною ідеєю застосування інтерактивних технологій навчання є активізація розумової діяльності здобувачів освіти, актуалізація опорних знань, індивідуалізація освітнього процесу, надання можливості самостійного осмислення значення здобутих знань для використання їх на практиці, виховання позитивного ставлення до пізнавальної діяльності. Разом з цим, в процесі інтеракції, індивідуальні завдання переростають у групові, кожний учасник робить унікальний внесок у спільні здобутки, зусилля кожного є необхідною умовою успіху всієї групи. Уміле використання різноманітних інтерактивних технологій під час організації освітнього процесу знімає нервові напруження, дає змогу змінювати «звичні»

форми діяльності, зосереджуватися на вузлових проблемах, які потребують повсякденної уваги.

Блер Шеппард, керівник міжнародної групи з розробки стратегії і розвитку лідерства корпорації PwC стверджує, що сучасні дослідження ринку праці, прогнози розвитку суспільства та перспективи професійного розвитку особистості свідчать про наступне:

для того щоб бути актуальним, потрібно постійно пристосовуватися та взаємодіяти з оточуючими, при цьому залишатися вірними собі і своїм ідеалам;

сучасним підліткам важливі не стільки отримані знання, як сам процес навчання;

навчання не тільки новим навичкам, а й новим способам мислення – це процес довжиною в життя [6].

З іншого боку, сучасність демонструє новий формат вибудови організацій та взаємодії в різних проєктах, так званий «бірюзовий». За таких умов відсутня вертикаль керівництва, результат кожного є важливим складником успіху команди, постійний розвиток, та інше [5]. Досвід реалізації таких проєктів та компаній сьогодні свідчить про ефективність такого стилю мислення і компетентностей роботи в команді, що може бути досягнутий саме засобами включення інтеракції в освітній процес.

Як визначено в «Національній доповіді про стан і перспективи розвитку освіти в Україні», професійна освіта має більшою мірою спрямовуватися на задоволення індивідуальних потреб особистості у здобутті затребуваних на ринку праці кваліфікацій, забезпечення підготовки конкурентоспроможних фахівців, професійний розвиток виробничого персоналу підприємств [7]. Підґрунтям вирішення цього завдання в контексті розв'язання протиріч між запитами професійного розвитку особистості, соціокультурного середовища та роботодавців є розвиток інтерактивного освітнього середовища закладу професійної освіти.

Список використаної літератури

1. Волкова Н.П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі: навчально-методичний посібник / Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. 360 с.

2. Єрмоленко А. Інтерактивні технології навчання: електронний навчальний курс. Біла Церква: БІНПО, 2022. 30 с.

3. Інтерактивний - що це таке? Значення слова, визначення, походження, переклад. URL: <http://warface.top/interactive.html>

Ліщенко Олександр Вячеславович,
*аспірант Сумського державного педагогічного
університету імені А.С.Макаренка*

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В ПІДГОТОВЦІ ФУТБОЛІСТІВ 17–21 РОКІВ

Структура тренувального процесу може бути охарактеризована: низкою взаємозв'язку і співвідношенням різних сторін спортивної підготовки (загальної та спеціальної фізичної, технічної, психологічної і т. ін.); співвідношенням параметрів тренувальних і змагальних навантажень (об'єму й інтенсивності роботи, об'єму змагального навантаження в загальному об'ємі роботи й т. ін.); послідовністю і взаємозв'язком різних ланок тренувального процесу (тренувальних занять, мікро- й мезоциклів, періодів, етапів й ін.) [3].

Структура тренувального процесу повинна базуватися на об'єктивно існуючих закономірностях становлення спортивної майстерності в конкретних видах спорту. Ці закономірності обумовлюються: чинниками, що визначають ефективність змагальної діяльності й оптимальну структуру підготовленості; особливостями адаптації до специфічних для цього виду спорту засобів і методів педагогічної дії; індивідуальними особливостями спортсмена; термінами основних змагань і їх відповідністю оптимальному для досягнення щонайвищих результатів віку спортсмена; етапом багаторічної підготовки; періодом макроциклу тощо. Усе це різноманіття причин визначає істотні відмінності в тривалості, цільовій спрямованості й змісті макроциклів, етапів, періодів, мезо- й мікроциклів як відносно закінчених, самостійних і водночас взаємозв'язаних структурних утворень тренувального процесу [4].

Структура тренувальних занять визначається багатьма чинниками: цілями й задачами, закономірними коливаннями функціональної активності організму спортсмена в процесі більш-менш тривалої м'язової діяльності, величиною навантаження, особливостями добору й поєднання тренувальних вправ, режимом роботи й відпочинку тощо [5].

Розподіл тренувального заняття на підготовчу, основну й заключну частини визначається закономірними змінами функціонального стану організму спортсмена під час роботи.

У практиці широко застосовують заняття, які сприяють переважному розвитку окремих властивостей і здібностей, що визначають рівень спеціальної підготовленості спортсменів, – швидкісних або силових якостей, анаеробної чи аеробної продуктивності, спеціальної витривалості. Можуть бути виокремлені заняття, направлені на технічне або тактичне вдосконалення. Підвищення економічності роботи, ефективності використання функціональних можливостей найважливіших систем, психічної стійкості до подолання відчуттів стомлення здійснюється паралельно з розвитком інших якостей. Те саме можна сказати й про більшу частину роботи щодо вдосконалення техніки: вона має проводитися постійно в процесі розвитку різних якостей і здібностей.

Лише в цьому випадку спортсмен володітиме лабільною технікою, відповідною різноманітним завданням, котрі необхідно вирішувати в змаганні, і стану, що постійно змінюється під час виконання змагальної вправи [2].

Існують різні варіанти побудови заняття виборчої спрямованості. Наприклад, часто тренер використовує одноманітні, найбільш широко рекомендовані літературою засоби, або такі, що йому найбільш подобаються. Причому в однотипних заняттях тренувальна програма вельми стабільна протягом певного етапу. Іноді на різних етапах тренування в заняттях однієї спрямованості застосовують різні методи й засоби. Нерідко в кожному занятті використовують вельми обширний комплекс різних однонаправлених засобів, що застосовуються в режимах декількох методів. Цілком зрозуміло, що особливості побудови програм окремих занять не можуть не відобразитися на ефективності тренувального процесу.

Спеціальними дослідженнями встановлено, що під час включення в заняття різноманітних однонаправлених вправ спортсмени проявляють значно більшу працездатність, ніж при застосуванні одноманітних засобів; програми таких занять побудовані на виконанні тренувальних вправ у режимах різних методів, надають більш широку дію на організм спортсменів, мобілізуючи різні функції, що визначають прояв відповідних якостей.

Якнайменше ефективний варіант занять – із тривалим використанням тих самих, хоча й достатньо дієвих, засобів. У такому разі організм спортсмена швидко адаптується до застосованих засобів, сповільнюється, а потім і припиняється зростання тренуваності [4].

Разом із тим висока ефективність занять, побудованих на використуванні різноманітних однонаправлених засобів, не означає, що необхідно повністю виключити з тренувального процесу заняття з одноманітною програмою. Такі заняття можуть, наприклад, плануватися, коли ставиться задача щодо вдосконалення здібностей спортсменів економічно виконувати задану роботу або підвищення психічної стійкості до тривалого виконання монотонної та напруженої роботи, що вельми важливо для прояву спеціальної витривалості при проходженні довгих дистанцій [1].

Отже, у тренувальному процесі розрізняють три рівні структури: мікроструктуру – структуру окремих тренувальних занять і мікроциклів; мезоструктуру – структуру середніх циклів й етапів тренування, що включають серію цілеспрямованих мікроциклів; макроструктуру – структуру великих циклів тренування (макроциклів).

За спрямованістю використаних у заняттях засобів і методів варто розрізняти заняття виборчої (переважної) і комплексної спрямованості.

Питання про співвідношення засобів у занятті повинно розв'язуватись у кожному конкретному випадку з урахуванням їх характеру й послідовності використання, функціонального стану, рівня тренуваності, індивідуальних особливостей спортсменів, етапу й періоду тренування.

Список використаної літератури

1. Васильчук А.Г., Тий Ю.В., Останович М.В. Педагогічний контроль за швидкістю та спритністю висококваліфікованих футболістів: практикум з футболу. Київ, 2011. С. 24–26.
2. Марченко В.А. Оптимізація швидкісної підготовки кваліфікованих футболістів: практикум з футболу. Київ, 2012. С. 21–23.
3. Кісельов В.О., Рибалко П.Ф. Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації спортивно-масових заходів. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. 2020. Вип. 3 (44). С. 63–70.
4. Платонов В.М., Булатова М.М. Фізична підготовка спортсмена: навч. посібник. Київ: Олімпійська література, 1995. 320 с.
5. Соломонко В.В., Лисенчук Г.А., Соломонко О.В. Футбол: підручник для студентів вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту. Київ: Олімпійська література, 1997. 288 с.

Mykytenko Inna Dmytrivna,
postgraduate student of Zhytomyr Ivan Franko State University
(supervisor O. S. Berezyuk, candidate of pedagogical sciences, professor,
Zhytomyr Ivan Franko State University)

THE FORMATION OF A MULTICULTURAL HARMONIOUSLY DEVELOPED PERSONALITY IN THE CONDITIONS OF THE INTEGRATION PROCESSES OF THE MODERN WORLD

In today's world, integrative processes are quite important. They lead to the interpenetration and mutual enrichment of its components on the one hand, and on the other to a partial, sometimes, and complete loss of their originality and originality.

The word "integration" comes from the Latin "integratio" and means "replenishment", "restoration". We can also talk about natural, ecological, economic, social, international integration. S. P. Bybyk and G. M. Syuta single out the integration of dialects, financial integration, agro-industrial integration, and cultural integration [1, p. 254].

Social integration, in particular, is the degree to which a species feels belonging to a group or collective on the basis of shared and united beliefs, values, norms [2]. Interethnic integration as a form of ethnic processes arising from the interaction of ethnic groups is very important for our research. It can be accompanied by the irreversible loss of traditional features, even ethnic self-awareness, by one of the ethnic groups. Interethnic integration rejects the creation of distinctive features of ethnic culture and lifestyle. The fusion of nations and peoples caused the disappearance of many small ethnic groups, such as ancient ethnic groups on the American continent due to the colonization of North America by Europeans.

But there are still small nations that, despite the processes of denationalization, have preserved their identity until now. This is, for example, the ancient Chukchi people, who lead a traditional way of life until this time.

Despite the social programs for integration, it is difficult for a group of peoples of the Indo-Aryan ethnic group - the Roma, who retain their clear national identity - to assimilate into traditional society.

The small Drokpa people living in Indian Kashmir are actively resisting external influences. This is one of the most closed and original communities. And although there are no more than a few thousand of them, they categorically do not want to assimilate with other ethnic groups, preserving their own culture and original traditions.

Thus, despite the processes of integration that affect almost all spheres of social life, the modern world continues to abound in cultural diversity. This is confirmed by the fact of the existence of thousands of ethnic groups, nationalities, peoples, and nations living on the territory of about 252 countries, which combine geographical, cultural and historical aspects and are characterized by their inherent features of social organization, lifestyle, culture, a set of genetically and socially determined features.

They are separate territories with a population mainly of a certain nationality. Many of these countries, however, are multinational, such as the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, Ukraine, India, or even multiracial, such as the United States of America, Canada, Brazil, South Africa, and have their own rich, distinctive culture, original customs and traditions that reflect the common mentality of the population, the character and other psychological features of their representatives and are reflected in their languages.

Today, there is every reason to say that world society as a mega-space is multicultural, because it consists of different ethnic and religious groups, each of which forms its own unique meso-space with its national, religious and specific ethno-cultural features.

The paradigm of the existence and development of modern civilization places at the center of existence a person with his spiritual and material values, who is aware of his own ethno-cultural identity and has a respectful attitude towards representatives and bearers of other cultures [3, p. 208].

Today, it is difficult to find at least one field of activity that has not been influenced by the cultures of various ethnic communities and peoples.

The integration processes that take place in the modern multicultural space nowadays encourage the reform of the entire education system and require the training of specialists with clearly formed competencies necessary for life and work in the world society.

Humanitarian education is of great importance for the formation of a humanistic worldview in a modern person and the education of humanistic values that contribute to the development of a harmoniously developed personality. Nowadays, not only the humanities and social sciences, which equip applicants of education - professional junior bachelors, with a set of necessary knowledge on the

problems of human development and its relationship with the social environment, as well as natural and technical sciences are aimed at this.

Modern education of young people is closely related to their upbringing. In our time, multicultural education and upbringing of youth, which are oriented towards the education of a comprehensively developed personality, who, identifying himself or herself as a representative of a certain ethnic group, is able to respect people of another nationality, are becoming very important.

As we can see the formation of the young generation's multicultural competency is one of the priority tasks of modern pedagogical science and related disciplines as it is required by time.

Therefore, the modern educational paradigm focuses on the education of a harmoniously developed, multicultural, spiritually rich personality, who is able to navigate well in the existed world society which is constanly longing for integration.

References

1. Bybyk S.P., Syuta H.M. Dictionary of foreign words: interpretation, word formation and word usage/S. P. Bybyk, H. M. Syuta; under the editorship S. Ya. Yermolenko. - Kharkiv: Prapor, 2012. – 623 p.

2. What is social integration? Meaning – Mode of access: <https://government.com.ua/navchannia/shcho-take-sotsialna-integratsiya-znachennya.html>. Date of application 04.07.2023.

3. Mykytenko Inna Dmytrivna "To the analysis of the concepts of "multiculturalism", "multicultural education" and "multicultural competence" in scientific literature. Bulletin of the Glukhiv National Pedagogical University named after Oleksandr Dovzhenko. Pedagogical sciences. Issue 1 (51). 2023. P. 208-216.

Максимович Олександр Миколайович,
викладач фахових дисциплін
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ АВТОТРАНСПОРТНОГО ПРОФІЛЮ В КОЛЕДЖАХ

Матеріально-технічне забезпечення процесу підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання автотранспортного профілю в коледжах відіграє визначальну роль у формуванні якісної та конкурентноспроможної освіти. Автомобільна галузь є ключовою для розвитку економіки країни, тому забезпечення відповідними ресурсами для підготовки кваліфікованих кадрів в цій сфері є надзвичайно важливим завданням.

Успішна підготовка майбутніх майстрів автотранспортного профілю вимагає наявності сучасного обладнання, інструментів та технічних засобів, які відповідають сучасним стандартам та технологіям у сфері автомобільної техніки. Важливо, щоб здобувачі освіти мали доступ до широкого спектру транспортних засобів для практичних занять, а також до спеціалізованих симуляторів та віртуальних навчальних середовищ [3].

Крім того, ефективне матеріально-технічне забезпечення передбачає наявність сучасних лекційних аудиторій, лабораторій та практичних майстерень, обладнаних відповідно до вимог освіти. Це дозволяє здійснювати підготовку на високому рівні та забезпечує здобувачам освіти можливість отримати практичні навички, необхідні для подальшої професійної діяльності.

Забезпечення відповідними навчальними посібниками, методичними матеріалами та інформаційно-комунікаційними технологіями також має велике значення у процесі підготовки. Доступ до сучасних інформаційних ресурсів допомагає студентам отримувати актуальні знання та розвивати свої професійні компетенції.

Враховуючи швидкі темпи розвитку технологій у сфері автотранспорту, постійне оновлення та модернізація матеріально-технічної бази коледжів є необхідним елементом забезпечення якісної освіти. Зацікавленість у залученні інвестицій для покращення умов навчання є ключовим аспектом успішного розвитку автотранспортної підготовки в коледжах [1].

Для забезпечення ефективності навчання майбутніх майстрів автотранспортного профілю важливо також залучати кваліфікованих викладачів та інструкторів з практичним досвідом роботи у сфері автомобільної техніки. Вони не лише передають теоретичні знання, але й демонструють студентам реальні ситуації та приклади з практики, що допомагає краще засвоювати матеріал.

Окрім цього, важливо створювати умови для практичного навчання студентів на реальних об'єктах та виробництвах, у тому числі за допомогою стажувань та партнерських програм з автомобільними підприємствами. Це дозволяє студентам отримувати цінний досвід роботи, вирішувати реальні завдання та розвивати необхідні навички для подальшої кар'єри в автотранспортній галузі.

Організація майстер-класів, семінарів, тренінгів та участь у конференціях допомагають студентам збагачувати свої уміння, а також встановлювати контакти з представниками автотранспортної галузі.

Для досягнення високих результатів у підготовці майбутніх майстрів автотранспортного профілю необхідно також постійно вдосконалювати методику навчання та впроваджувати інноваційні підходи до освітнього процесу. Використання сучасних технологій, інтерактивних методів та онлайн-ресурсів дозволяє зробити навчання більш ефективним та цікавим для студентів.

Особлива увага також повинна бути приділена забезпеченню безпеки та здоров'я студентів під час навчання та виробничої практики. Відповідні

розпорядження та інструкції щодо охорони праці та техніки безпеки повинні бути впроваджені на всіх етапах навчання, забезпечуючи закладі освіти відповідними засобами та обладнанням для безпечного проведення практичних занять.

Урядова підтримка та інвестиції у розвиток автотранспортної освіти також відіграють важливу роль у створенні сприятливих умов для підготовки кваліфікованих кадрів для автомобільної галузі. Залучення додаткових фінансових ресурсів дозволить модернізувати і покращити матеріально-технічну базу навчальних закладів, розширити можливості для практичного навчання та забезпечити студентам доступ до сучасних технологій та обладнання [2].

Завершуючи, можна сказати, що матеріально-технічне забезпечення процесу підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання автотранспортного профілю в коледжах визначається великою мірою успішністю освітньої програми та готовністю випускників до реальних викликів сучасного автомобільного ринку. Важливо продовжувати працювати над удосконаленням умов навчання, забезпеченням необхідними ресурсами та підтримувати ініціативи, спрямовані на розвиток автотранспортної освіти для підготовки конкурентоспроможних фахівців галузі.

Список використаної літератури

1. Підготовка майстра виробничого навчання, викладача професійного навчання до впровадження в освітній процес інноваційних технологій. 2022. URL:

https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/43234/1/L_Leontieva_MDGIMN_6_VNMS.pdf

2. Підготовка майстра виробничого навчання, викладача професійного навчання до впровадження в освітній процес інноваційних технологій. 2019. URL: http://tpgnpu.ho.ua/images/my_images/doc_pdf/vidavnictvo/sm_2019.pdf

3. Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання. URL: https://lib.iitta.gov.ua/721972/1/Zbirnyk_materialiv_konferentsii_07_05_2020.pdf

Маринченко Інна Віталіївна,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри професійної освіти та комп'ютерних технологій
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

МОДЕРНІЗАЦІЯ ОСВІТЬОГО ПРОСТОРУ В КОНТЕКСТІ НАДБАНЬ ТЕОРІЇ ПОКОЛІНЬ

Основний розділ. Сучасні соціально-економічні умови в Україні значно впливають на функціонування вищої школи. Спостерігається зростання вимог з боку держави та суспільства до якості вищої освіти, відбувається стрімке

оновлення технологій навчання, динамічно змінюються організаційні та економічні умови діяльності закладів вищої освіти, загострюється конкуренція на ринку освітніх послуг. У зв'язку з цим, заклади вищої освіти мають актуалізувати свою соціальну місію через здійснення освітньої діяльності, спрямованої на: істотне підвищення якості вищої освіти, розробку та впровадження нових інтелектуальних та наукоємних освітніх технологій, підручників та навчального обладнання, пошук та розвиток нових джерел фінансування, удосконалення трудових мотивацій, підвищення професійного рівня професорсько-викладацького складу [3].

Сучасні дослідження вказують на необхідність розробки стратегій випереджувального розвитку освіти та створення модульних систем навчання, які зможуть адекватно реагувати на зміни в навколишньому середовищі. Це зумовлює зростання інтересу педагогічної спільноти до теорії поколінь, яка допомагає краще зрозуміти особливості та потреби людей різного віку, а значить, і ефективніше організувати процес навчання.

В умовах динамічних змін, закладам вищої освіти необхідно постійно вдосконалюватися, щоб відповідати викликам сьогодення та виконувати свою соціальну місію. Розробка та впровадження стратегій випереджувального розвитку, створення модульних систем навчання, використання нових освітніх технологій та підходів, а також розуміння особливостей різних поколінь студентів, дозволять забезпечити високу якість вищої освіти та підготувати конкурентоспроможних фахівців [1].

Теорія поколінь привертає все більшу увагу вчених, оскільки одні її підтверджують та прогнозують яким буде наступне покоління, а інші спростовують та зазначають, що вона занадто уособлена. Ця теорія була створена американськими вченими Нейлом Хоув (Neil Howe) і Вільямом Штраусом (William Strauss) у 1991 році. Основи цієї теорії були викладені в книзі «Покоління» (1991).

В останні роки спостерігається значне зростання наукового та практичного інтересу до теорії поколінь. Ця теорія ґрунтується на твердженні, що люди, народжені в один і той же історичний період, формуються під впливом схожих соціокультурних та політичних подій, що робить їх ціннісні орієнтири, поведінку та сприйняття світу подібними. Ціннісні основи, згідно з теорією, визначають особливості спілкування, вирішення конфліктів, побудови взаємин та постановки цілей для представників певного покоління.

Теорія поколінь зародилась у 90-х роках ХХ століття і й досі залишається предметом дискусій та полеміки серед науковців та практиків.

Сучасні дослідження в галузі соціології та психології свідчать про зростаючу актуальність теорії поколінь. Ця теорія стверджує, що люди, народжені в один історичний період, зазнають схожих політичних, економічних та культурних впливів, що формує їхні спільні цінності, поведінку та сприйняття світу. Ці спільні характеристики дозволяють дослідникам об'єднувати людей в групи, які називаються «поколіннями» [2].

Покоління можна дефініювати як соціально-демографічну та культурно-історичну групу людей, об'єднаних віковими рамками та спільними умовами становлення та життєдіяльності в конкретний історичний період. Перехід від одного покоління до наступного відбувається послідовно: нові учасники з'являються в культурному просторі, а старі поступово виходять з нього. Ці нові учасники мають можливість брати участь лише в хронологічно обмеженому відрізку, тому важливою стає постійна передача накопиченої культурної спадщини.

Характеристика основних поколінь:

1. GI – Generation Item – Переможці (1900–1923 pp.): цінності: працелюбність, патріотизм, віра в авторитет. Особливості: пережили Велику депресію та Другу світову війну, цінують стабільність та порядок.

2. P – Pensioners – Мовчазне покоління (1923–1943 pp.): цінності: стриманість, відповідальність, ощадливість. Особливості: дорослішали в часи Холодної війни, віддані своїй роботі та сім'ї.

3. BB – Baby Boomers – Бебі-бумери (1943–1963 pp.): цінності: ідеалізм, прагнення до успіху, віра в силу особистості. Особливості: застали економічне зростання та соціальні революції, активні та амбітні.

4. X – Невідоме покоління (1964–1984 pp.): цінності: самостійність, прагматизм, баланс між роботою та особистим життям. Особливості: свідки розпаду СРСР, цінують гнучкість та адаптивність.

5. Y – Міленіали, Next (1985–1999 pp.): цінності: комунікабельність, відкритість до нового, соціальна відповідальність. Особливості: виростили в епоху інформаційних технологій, цінують свободу та самовираження.

6. Z – Центеніали (2000 р. і старше): цінності: технологічність, мультизадачність, візуальне сприйняття інформації. Особливості: не пам'ятають життя без Інтернету, цінують швидкість та інновації.

7. Покоління Альфа (2015-2035 pp.):

Очікується, що на становлення та розвиток цього покоління значний вплив матимуть соціальні мережі.

Розуміння особливостей та потреб різних поколінь є важливим фактором для: підвищення ефективності комунікації, створення кращих умов для співпраці, розробки більш адресних маркетингових стратегій [1].

Сучасні дослідження в галузі соціології та психології дедалі більше уваги приділяють вивченню нового покоління «Альфа», яке з'явиться на світ після 2023 року. Ця генерація, на думку експертів, стане рушійною силою майбутнього прогресу, адже буде виховуватися в умовах стрімкого розвитку технологій та інформатизації суспільства.

Характеристика покоління «Альфа»:

– високий рівень інтелекту та адаптивності: завдяки ранньому доступу до інформації та технологій, представники покоління «Альфа» очікувано матимуть високий рівень інтелекту та зможуть швидко адаптуватися до мінливих умов життя.

– нестандартне мислення та креативність: Необхідність постійно обробляти великі обсяги інформації сформує у них нестандартне мислення та креативний підхід до вирішення проблем.

– прагнення до самореалізації та саморозвитку: Цінності покоління «Альфа» ґрунтуватимуться на прагненні до самореалізації, саморозвитку та особистісного зростання.

– відповідальність за майбутнє планети: Екологічні проблеми та глобальні виклики, з якими стикається сучасний світ, мотивуватимуть «альфа» до пошуку рішень та активної участі у збереженні довкілля.

– співпраця та партнерство: На відміну від ієрархічних структур минулого, «альфи» надаватимуть перевагу співпраці та партнерству у досягненні спільних цілей [3].

Висновки. Поточний момент вимагає від педагогічних працівників високого темпу оновлення знань, вільного володіння інформаційними ресурсами та навчальними технологіями. Адаптація викладачем фізіологічних та психологічних особливостей сучасних студентів дозволить успішно здійснити педагогічний вплив для вирішення освітніх завдань. Починаючи від засвоєння класичних знань, базових істин, загальнолюдських цінностей з переходом до орієнтування студента на вміння орієнтуватися в обраній професії та визначати її актуальні проблеми.

Список використаної літератури

1. Карташова Л. А., Бахмат Н. А., Пліш І. В. Розвиток цифрової компетентності педагога в інформаційно-освітньому середовищі закладу загальної середньої освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Т. 68, №6. с. 193-205.

2. Маринченко І. В. Технологія безшовного виробництва одягу у підготовці майбутніх педагогів професійного навчання швейної галузі. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка*. Випуск 206. 2022. С. 171-175.

3. Маринченко І. В. Проблеми і перспективи розвитку легкої промисловості України. *Modern engineering and innovative technologies. Germany: Sergeieva&Co Karlsruhe*. 2020. Том 13. Випуск 2. С. 49-55. DOI: 10.30890/2567-5273.2020-13-02-025

4. Inna Marynchenko, Mariana Malchyk, Yurii Pliash, Valentyna Papushyna, Mykola Yakymchko. Use of digital technology tools for forming the readiness of future specialists in accordance with the requirements of the current labor market of Ukraine. *AD ALTA-Journal of Interdisciplinary Research*. 2023. Vol. 13. Issue 1, Special Issue XXXIV. pp. 222–229. URL: https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/130134/papers/J_32.pdf

5. Шелудько І. В. Фахова підготовка педагогів професійного навчання в умовах інноваційних технологій як педагогічна проблема. *Молодь і ринок*. 2017. №6 (149). с 124–130.

Маринченко Євгеній Олегович,
*доктор філософії, доцент кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

НАУКОВИЙ АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ДО УТРИМАННЯ БДЖІЛ: ВПЛИВ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ ТА ЯКІСТЬ МЕДУ

Україна, володіючи третиною світових чорноземів, належить до аграрних держав з високим потенціалом розвитку сільського господарства. Крім того, вона займає провідне місце на світових аграрних ринках у виробництві меду.

Процес пристосування медоносної бджоли до умов зовнішнього середовища призвів до формування екологічних типів, аборигенних порід та різновидів в межах виду. У сучасному бджільництві відбувається раціональне районування найпродуктивніших порід, а також проводиться відбір та розмноження цінного селекційного матеріалу.

Бджільництво є важливою ланкою агропромислового комплексу і має тісний зв'язок з рослинництвом. Бджоли відіграють ключову роль як запилювачі ентомофільних культур. Вони сприяють вирішенню різних агроекономічних проблем, включаючи виробництво меду, воску, квіткового пилку, маточного молочка, прополісу, бджолиного отруту та інших цінних продуктів [1].

Згідно з дослідженнями таких вчених, найбільш ефективними для запилення ентомофільних культур є українські степові, карпатські, та крайніські породи бджіл. Під час цвітіння рослин ці породи проявляють високу активність та миролюбність [3].

Було встановлено, що для ефективного збору меду необхідно забезпечити протягом всього літнього сезону утримання потужних бджолиних сімей. З цією метою була розроблена система технічних засобів і технологічних операцій для утримання бджіл та отримання від них продукції.

Створення оптимальних умов для функціонування бджолиних сімей вимагає використання різноманітних джерел кормів для їх підтримки. Проте, пошук науково обґрунтованих та найбільш ефективних кормових ресурсів, а також їх вплив на продуктивність бджіл, залишається актуальним завданням, що має стимулювати проведення глибоких досліджень у цьому напрямку.

Результати досліджень. Бджоли медоносні, що відносяться до роду *Apis* та належать до родини бджолиних, відомої як *Apidae*, входять до групи перетинчастокрилих (*Hymenoptera*). Подібні до них родини включають джмелів, ос та мурашок. Усі вони є частиною підряду жалоносних комах, які

характеризуються наявністю жала. Життєдіяльність бджолиних сімей формується через тісний взаємозв'язок між їхніми окремими особинами.

На продуктивність та виживання бджолиних сімей впливають різні фактори. Серед зовнішніх факторів можна вказати клімат і погодні умови, наявність збудників хвороб, наявність ворогів і шкідників бджіл, а також господарська діяльність людини, зокрема використання пестицидів та гербіцидів. Внутрішні фактори включають силу сім'ї бджіл, її породу та лінію, генетичні особливості та спосіб утримання.

Згідно з висновками вчених, збільшення кількості бджіл у сім'ї у весняний період має велике значення для її підготовки до запилення культур, використання продуктивних медозборів, відновлення стільників, створення великих запасів корму на період негативної погоди влітку та взимку, а також уосени для росту молодих бджіл, які будуть зимувати й готуватися до забезпечення розвитку бджолиних сімей навесні наступного року [2].

Сила бджолиних сімей оцінюється шляхом підрахунку кількості вуличок на рамці стандартного розміру. Наприклад, на рамці стандартного розміру 435 x 300 мм може міститися приблизно 250 грамів бджіл. Такий підрахунок допомагає встановити кількість бджіл в сім'ї.

Протягом періоду від головного медозбору до останнього осіннього обльоту кількість бджіл у сім'ї зменшується приблизно наполовину. Це свідчить про те, що підготовка сімей до головного медозбору є важливою частиною їхньої підготовки до зимівлі.

У зимовий період, при нормальних умовах зимівлі, кількість бджіл у сім'ї може зменшуватися на 10-30%. Це означає, що потрібно зменшувати обсяг гнізда бджіл для забезпечення ефективного утеплення та збереження тепла. Наприклад, у лежаках це може бути залежно від кількості рамок, які покриті бджолами, а в багатокорпусних вуликах зменшення може становити половину від звичного обсягу.

Сила бджолиних сімей є одним з ключових факторів, що впливає на їх продуктивність. У сильних сім'ях на період продуктивного медозбору працює на льотних роботах до 66% бджіл від загальної кількості у сім'ї. У той же час, у слабких сім'ях ця кількість становить лише 15-20%, що в 3-4 рази менше.

Для забезпечення успішного утримання бджолиних сімей важливо використовувати повноцінних племінних бджолиних маток, що належать до селекційних ліній, спеціально адаптованих до цього типу взятку.

Бджолина сім'я існує лише до того моменту, поки у ній активно функціонує матка. З її втратою спадковість особин сім'ї може змінюватися, що призводить до зміни якісних і кількісних характеристик сім'ї.

Збільшення продуктивності бджолиних сімей в значній мірі залежить від якості самої матки. Процес відкладання яєць маткою визначається не лише об'ємом її яєчників та кількістю яйцевих каналів, але також і агрокліматичними умовами, рівнем годівлі та кількістю бджіл у гнізді [4].

Згідно з різними джерелами літератури, темпи відкладання яєць матками протягом весняно-літнього періоду можуть мати періодичний характер, навіть

за короткі періоди часу. Особливо помітно це стає з настанням або завершенням медозбору. Вчені часто пов'язують інтенсивність вирощування розплоду з реакцією бджіл на різноманітні зовнішні чинники.

Важливим фактором, що впливає на характер розвитку, продуктивність і виживання бджолиних сімей, є віковий склад бджіл. Від яєць, личинок і лялечок до дорослих бджіл - кожен етап має важливе значення. Пасічник повинен регулювати віковий склад сім'ї таким чином, щоб у весняний період активно нарощувалися бджіл-годувальниці, а перед головним медозбором у гнізді було достатньо льотних бджіл, які не зайняті вирощуванням розплоду, а також матки мали достатню кількість фізіологічно молодих бджіл.

Роїння - це природний процес розмноження медоносних бджіл, який є необхідним для їхнього існування і залучений у їхні біологічні особливості. Бджоли не можуть уникнути роїння, оскільки це вбудовано в їхню природу. Без роїння вид бджіл припинив би своє існування у природі. Однак з практичної точки зору бджільництва, особливо у промисловому масштабі, роїння не є ефективним, оскільки призводить до втрати продуктивних робочих сил та припинення виробництва меду [5].

У перенасиченому гнізді з розплодом, де присутні бездіяльні молоді бджоли, може виникнути одна з причин роїння. Згідно з Поліщуком В. П. та Лаврехіним Ф. А., природне роїння є спадковою ознакою всієї сім'ї і відбувається інстинктивно [3].

У діяльності робочих бджіл можна виділити два періоди: у вулику та поза вуликом. Бджоли, які збирають нектар, вибирають квітки не всіх рослин, що їм потрапляють на шлях, а переважно одного виду, на який вони мають умовний рефлекс.

У багатьох місцевостях недостатньо надійного нектароносного джерела для бджолиних сімей протягом усього сезону з весни до осені. Це змушує пасічників транспортувати вулики з бджолами в області, де поширені нектароносні культури, щоб забезпечити їм продуктивну пасіку. Часті перевезення та обслуговування пасік у польових умовах сприяють переходу від звичайного типу пасічництва до кочового способу.

Кочівля бджолиних сімей - це старовинний метод, який використовувався для збільшення медозбору. У XVII-XIX століттях цей метод був поширений, але широко застосовувати його стали лише з впровадженням рамкових вуликів.

Обсяг медозбору в значній мірі залежить від кількості бджолиних сімей на певній території. Чим більше сімей проживає на даній площі, тим менше меду можна очікувати від кожної окремої сім'ї, і навпаки - менше сімей на тій же площі забезпечить більший медозбір для кожної з них. Тому, для максимізації медозбору, необхідно створити такі умови, при яких бджоли могли б політати на відстані понад 2 км у добру погоду.

Від величини та якості запасів кормів, які залишаються для бджіл на зиму та весну, залежить їхня виживаність і продуктивність. Крім того, для ефективного медозбору необхідно мати достатню кількість пустих стільників для розміщення та обробки нектару, який принесуть бджоли. Якщо сім'ям не

надаються достатні стільники для цих цілей, то їхній медозбір може зменшитися навіть до 40%.

Для забезпечення повноцінного розвитку та підтримки життєдіяльності бджіл необхідно постійно забезпечувати їх необхідною кількістю якісної води.

Крім того, важливо здійснювати санітарно-профілактичні заходи та вести боротьбу з хворобами, ворогами і шкідниками бджіл. Боротьбу з шкідниками рослинництва краще проводити у найбільш сприятливі та безпечні для бджіл періоди.

Успішна зимівля бджолиних сімей залежить від різноманітних факторів, серед яких основними є сила сім'ї та її віковий склад, наявність та якість кормів, порода бджіл і умови їх зимового утримання.

Аналіз літературних джерел підтверджує, що для формування сильних сімей ключовими є наявність якісної плідної матки, порода бджіл, успішна зимівля та постійний, тривалий медозбір. Регулювання цих аспектів сприяє підвищенню продуктивності та ефективності ведення пасіки.

Висновки. У світі бджільництва існують різноманітні методи та підходи до стимулювання льотно-збиральної роботи бджіл для максимізації медозбору. Традиційні методи, такі як обмеження вирощування розплуду, можуть мати певний позитивний ефект, але їхні можливості обмежені. У порівнянні з цими методами, кочівля може привести до більшого кількісного медозбору, але вимагає вдосконалення систем утримання бджіл для забезпечення продуктивності на тривалий термін.

Список використаної літератури

1. Yevhenii Marynchenko, Tetiana Serha, Tetyana Chumak, Anna Makogin, Vasyl Salabai. (2023). Psychological aspects of the landscape of modern organizational and pedagogical conditions of training of specialists through the integration of education, science and production in Ukraine. AD ALTA-Journal of Interdisciplinary Research. 2023. Vol.13. Issue 1, Special Issue XXXIV. Pp. 207–216. URL: <https://www.magnanimitas.cz/13-01-xxxiv>

2. Ліпський П., Сенчило О. Роль бджільництва у забезпеченні реалізації цілей сталого розвитку України. Сучасне бджільництво: проблеми, досвід, нові технології : зб. матеріалів науково-практ. конф. з міжнар. участю, м. Київ, 20 серп. 2021 р. Київ, 2021. С. 48–50.

3. Маринченко Є. О., Росновський М. Г. Роль педагога професійного навчання у впровадженні сучасних інноваційних технологій у галузі сільськогосподарського виробництва. *Педагогічний часопис Волині*. 2019. № 3. С. 57–64.

4. Маринченко Є. О., Ситніков О. М., Кучер О. А. Оновлення змісту ОК підготовки майбутніх педагогів професійного навчання сільськогосподарського профілю з урахуванням інноваційних процесів у сільськогосподарському виробництві. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія*

«Психологія», Серія «Медицина»): журнал. 2022. № 12(17) 2022. С.499 (Index Copernicus International).

5. Скоромна О., Разанова О. . Розвиток галузі бджільництва як джерело структури продовольчої безпеки. Аграрна наука та харчові технології. 2019. № 3. С. 106.

Мартиненко Віктор Леонідович,
*магістрант кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка;*
Науковий керівник: Вовк Б. І.,
*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка.*

ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТИ

Інтенсивний розвиток теорії та технологій сільськогосподарського виробництва, інноваційні процеси в соціокультурній та економічній життєдіяльності українського сільського соціуму, потреба села в новому поколінні інтелігенції, здатної співвідносити ринкові відносини з проблемами морально-етичної самореалізації, поставили перед системою вищої професійної освіти проблему структурного та змістовного оновлення процесу підготовки робітничих кадрів галузі сільського господарства і, зокрема, підготовки педагогів професійного навчання, які володіють сучасною психолого-педагогічною, методичною та професійною підготовкою.

Аналіз наукової літератури та практичний досвід отриманий під час проходження педагогічних практик показує, що ефективність професійної підготовки забезпечується цілеспрямованою та взаємопов'язаною діяльністю закладу вищої освіти, сільськогосподарських підприємств та базовими установами практичної підготовки здобувачів.

Наукові дослідження останніх років вказують на те, що успішність професійної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання забезпечується за наступних умов:

- наступність та безперервність освіти;
- інтеграція освіти;
- диференціація навчання;
- підвищення контролю за якістю підготовки;
- використання різних концепцій та моделей підготовки;
- розробка та впровадження концепцій навчальної творчої діяльності;
- врахування індивідуальних особливостей здобувачів.

Сучасні вимоги до фахівця, що поєднує в своїй професійній діяльності аграрну (технічну) та педагогічну підготовку, визначають необхідність створення системи професійної підготовки, що забезпечує формування внутрішньої мотивації та спрямованості на професійно-педагогічну діяльність у закладах ПТО.

Модернізація освітніх програм підготовки фахівців для сфери ПТО спрямована не лише на зміну змісту освіти, щоб дати студентам сучасні знання з психолого-педагогічного та методичного циклу, але й забезпечення можливості практичного використання отриманих знань у професійній діяльності.

Поетапні, цілеспрямовані та інтегровані дії викладачів з формування професійно-педагогічної мотивації та спрямованості здобувачів сприяють розвитку як мотивації навчання у закладі вищої освіти, так і мотивації майбутньої професійної діяльності фахівця.

Систему професійно-педагогічної підготовки студентів можна представити у вигляді алгоритму (покрокового виконання дії для досягнення мети - отримання обраної спеціальності). В рамках навчання майбутніх педагогів професійного навчання здійснюється інтеграція освітнього, виховного, соціокультурного, інтелектуального та управлінського компонентів у двох напрямках:

«Горизонтальна інтеграція» - між освітніми діями в системі «студент-студент»;

«Вертикальна інтеграція» - між викладачами та студентами.

Прикладом інтегрованої професійної підготовки студентів до педагогічної діяльності є сукупність діяльності педагогічного колективу закладу вищої професійної освіти, основною метою якої є об'єднання наукового, інтелектуального і матеріально-технічного потенціалу студентів, інформаційних та інших організацій для створення єдиної системи безперервної професійно-педагогічної освіти майбутнього фахівця.

Функціонування алгоритму професійно-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання у вищому навчальному закладі здійснюється на основі реалізації системно-діяльнісного підходу з акмеологічною та андрагогічною спрямованістю.

Процес професійно-педагогічної підготовки здобувачів до педагогічної діяльності буде ефективний за дотримання таких умов:

- наявності у студентів внутрішньої професійно-педагогічної мотивації;
- педагогічної спрямованості та досвіду реалізації професійно-педагогічних умінь;
- готовності викладачів до створення ситуації самодостатнього професійно значущого успіху майбутніх педагогів професійного навчання.

Отже, розвиток сільськогосподарського сектору потребує системної модернізації професійно-педагогічної підготовки, зокрема, через інтеграцію освіти та впровадження системно-діяльнісного підходу, сприятиме

формуванню внутрішньої мотивації та спрямованості майбутніх фахівців на професійну діяльність у сільському господарстві, відповідно до сучасних вимог та потреб галузі.

Список використаної літератури

1. Савченко І. В. Сучасні підходи до підготовки педагогів професійного навчання у сільському господарстві. Київ: Видавництво "Університетська книга". 2018. 250 с.

2. Ковальчук В.І., Ігнатенко С. В., Росновський М. Г., Ігнатенко Г. В., Вовк Б.І., Опанасенко В. П., Самусь Т. В., Ігнатенко О.В. Підготовка майбутніх педагогів професійного навчання на засадах компетентнісного підходу : кол. монографія / за наук. ред. В. І. Ковальчука Глухів: Глухівський НПУ ім. О.Довженка, 2020. С. 83-117.

3. Гончаренко Л. В. Роль інтеграції освіти у підготовці педагогів професійного навчання. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. 2019. 15 с.

Марушко Павло Володимирович,
*аспірант кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

СТРАТЕГІЇ ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

У сучасному світі, де науково-технічний прогрес диктує свої правила, дослідницька компетентність стає все більш важливою для успішної професійної діяльності. Це стосується і бакалаврів, які, володіючи дослідницькими навичками, зможуть не лише використовувати отримані знання, але й самостійно генерувати нові ідеї, аналізувати інформацію та знаходити інноваційні рішення.

Студент, який навчився самостійно здобувати знання в освітньому процесі, прагне самоосвіти, інтерпретації та трансформації засвоєних знань у практику та вдосконалення майбутньої професійної діяльності. Відповідно, фахівці, які володіють дослідницькою компетентністю, має здатність активно використовувати отримані знання, продуктивно аналізувати фактичну інформацію, застосовувати її в нових умовах, створювати нові, ефективні технології у професійній діяльності.

Значимість та незамінність дослідницької компетентності доведено працями вітчизняних фахівців у галузі наукознавства та дидактики вищої школи, що свідчить про її особливе місце у системі ключових компетентностей сучасного фахівця. На сучасному етапі розвитку педагогічної науки

дослідженнями в напрямку вивчення дослідницької компетентності займалась: І. Буцик, П. Лузан, В. Курок, В. Кулешова, В. Опанасенко, В. Манько, І. Зязюн та ін. Аналіз наукових праць дослідників дозволив виявити, що формування дослідницької компетентності здобувачів великою мірою залежить від організації їх навчально-дослідницької діяльності, методики та рівня сформованості навчальних і дослідницьких умінь по закінченню навчання у ЗВО.

Порівняльний аналіз досліджень і думок науковців дозволив зробити узагальнюючий висновок про те, що дослідницька компетентність розглядається, як комплекс особистісно-значущих знань, умінь, навичок і відносин суб'єкта, спрямованих на усвідомлення проблемного завдання, самостійний пошук його вирішення через використання сучасних інформаційних технологій, які забезпечують отримання інноваційного продукту дослідницької діяльності.

Розвиток дослідницької компетентності здобувачів ЗВО – це поетапний процес інтелектуальної та соціально значущої діяльності, що включає організацію мислення, динаміку розумових здібностей, пізнавальних процесів, індивідуального стилю творчо-пошукової діяльності. Відповідно до методологічного принципу особистісно-діяльнісного підходу нами було визначено детермінанти розвитку проблемно-пошукової діяльності та основні етапи формування дослідницької компетентності студентів.

На першому, мотиваційному етапі суб'єкти освіти – викладачі та студенти – виконують пошук наукової проблеми. Під час визначення проблеми наукового пошуку актуалізується її сутність, конкретизуються локальні завдання дослідження, намічаються шляхи їх вирішення.

На другому етапі, етапі планування, студенти разом із педагогом розробляють план інтелектуально-пошукової діяльності, роблять вибір інформаційно-технологічного інструментарію на вирішення проблеми.

На третьому етапі, етапі конкретних дій, цілі дослідницької роботи трансформуються та перетворюються на проблемно-пошукові дії бакалаврів здобувачів з використанням пошукових технологій.

На четвертому, вербальному, здійснюється наукова дискусія з обраної проблеми; в результаті діалогу студентів та викладачів уточнюються проблемні точки, спрямовані на отримання попереднього результату; відбувається порівняння отриманого результату з наміченою метою.

На п'ятому, корекційному етапі, проводяться корекція одержаного результату інтелектуальної діяльності суб'єктів освіти та її апробація на практиці.

На шостому, результативному етапі отримані результати практичної та інтелектуальної діяльності дослідників впроваджуються в практику. А у свідомості здобувачів формуються здатності, найважливіші для науково-дослідної діяльності. Продукти творчої праці можуть бути представлені в різних формах: у вигляді проектів, предметів, схем, технологій, моделей тощо.

Отже формування дослідницької компетентності у здобувачів є актуальним завданням сучасної вищої школи. Запропонована система етапів розвитку дослідницьких компетенцій може бути використана викладачами для організації навчально-дослідницької діяльності студентів бакалаврату.

Список використаної літератури

1. Кулешова В.В. Формування пошуково-дослідницьких умінь майбутніх інженерів-педагогів : навч.-метод. посіб. для викладачів та самостійної роботи студентів інженерно-педагогічних спеціальностей. Харків : УПА, 2007. 91 с.
2. Опанасенко В.П. Формування дослідницьких умінь майбутніх інженерів-педагогів у процесі вивчення дисциплін професійно-орієнтованого циклу: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Глухів, 2016. 234 с.
3. Лузан П.Г., Сопівник І.В., Виговська С.В. Методологія та організація науково-педагогічних досліджень : підручник. Київ : Міленіум, 2016. 491 с.
4. Буцик І.М. Методична система розвитку дослідницької компетентності майбутніх фахівців з агроінженерії у процесі вивчення сільськогосподарських дисциплін: автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.02; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ, 2021. 41 с.
5. Манько В. М. Дидактичні умови формування у студентів професійно-пізнавального інтересу до спеціальних дисциплін. Соціалізація особистості : зб. наук. пр. Національного педагогічного ун-ту ім. М. Драгоманова. Київ : Логос, 2000. Вип. 2. С. 153–16.

Марченко Станіслав Сергійович,
кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри технологічної і професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

Підвищення ефективності освіти не можливо без створення нових форм навчання. Використання інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ) відкриває для вчителя нові можливості у викладанні свого предмета, що сприятиме розвитку інтересу учнів до навчання.

Класичні й інтегровані уроки в супроводі мультимедійних презентацій, on-line тестів і програмних продуктів дозволяють учням поглибити знання, підвищити результативність навчання та свій інтелектуальний рівень, прищепити навички самостійного навчання, самоорганізації, полегшити вирішення практичних завдань, дозволяє вчителю раціонально використовувати навчальний час, який він раніше витрачав на крейдові записи

й малюнки на дошці [2].

При використанні ІКТ необхідно прагнути до реалізації всіх потенційних можливостей особистості: пізнавальних, моральних, творчих комунікативних й естетичних. Щоб ці задатки були реалізовані на досить високому рівні, необхідна педагогічна компетентність учителя в галузі інформаційних технологій [3].

Для високого комунікативного компонента своєї діяльності вчитель трудового навчання та технологій повинен володіти різними комп'ютерними програмами та засобами інформаційних технологій, до яких, у першу чергу, можна віднести: телекомунікації, мережеве встаткування; мультимедійне й периферійне встаткування; операційні системи; текстові й графічні редактори; СУБД; спеціалізовані засоби навчального призначення (навчальні системи, електронні підручники, бази даних, електронні журнали та ін.); засоби забезпечення інформаційної безпеки [1].

Впровадження телекомунікаційних технологій у навчальний процес закладів середньої освіти пов'язане з вирішенням ряду проблем. У першу чергу це обмеженість ресурсів школи (фінансування, якість каналів зв'язку, рівень використовуваної комп'ютерної техніки). Другою проблемою на сьогодні є невідповідність викладацького складу й відсутність методичних розробок щодо застосування ресурсів глобальних мереж у навчальному процесі. Для забезпечення якісного освітнього процесу вчителі повинні бути фахівцями у своїй галузі, відповідати загальним вимогам, які висуваються до педагога, пройти курс базової підготовки, розробити власну оригінальну методику й використовувати її в процесі навчання. Підвищити кваліфікацію викладацьких кадрів з використання інформаційних технологій допомагає Інтернет-навчання, розробка й впровадження елективних курсів самими педагогами, створення в школі творчих груп з обміну досвідом.

Другою проблемою, на нашу думку, може виступати те, що вивчення учнями прикладного програмного забезпечення починається тільки зі старших класів і практично у більшості учнів формується відношення до комп'ютера як до дорогої та захопливої іграшки. Але проектна діяльність використовуватися вже у початковій школі. І на уроках технологій починаючи з 5 класу вже необхідно навчити дитину створювати презентації на комп'ютері. Тому в школі просто необхідне для учнів усіх вікових груп опанування навичками використання інформаційних технологій у своїй навчальній, науково-дослідній і практичній діяльності. Тільки тоді учні почнуть сприймати комп'ютер як універсальний інструмент для роботи в будь-якій галузі людської діяльності.

Виникає питання, яка програма відповідає потребам учителя? Адже ця програма повинна бути зрозуміла з першого знайомства, як вчителю, так і учням. Вчитель повинен мати можливість при підготовці до уроку займатися творчістю. Так при поясненні нового матеріалу й проведенні практичних робіт з різних розділів програми «Технології» можна використовувати такі комп'ютерні програми: текстовий редактор Microsoft Word, електронні таблиці Microsoft Excel, графічні редактори, програми для створення Gif-анімації,

системи автоматизованого проєктування, Інтернет браузері тощо.

Застосування інформаційних технологій на уроках технології дозволяє: проводити уроки у нетрадиційній, новій для учнів формі; створювати яскравий емоційний фон, що дозволяє розвивати уяву, фантазії, креативність, ініціативність. Використовуючи інформаційні технології на уроках трудового навчання та технологій учні ефективніше освоюють такі способи й прийоми, які необхідні при здійсненні дослідницької діяльності: уміння бачити проблеми; уміння висувати гіпотези; уміння спостерігати; уміння проводити експерименти; уміння давати визначення поняттям та інші.

Результати проєктної діяльності необхідно оформлювати на комп'ютері, що надає ряд переваг: учні розвивають навички володіння інформаційно-комунікативними й цифровими технологіями; на вищому рівні проходить захист проєкту; розвиваються дизайнерські навички учнів (естетичне оформлення слайдів); проєкти-презентації учнів можуть надалі служити прекрасним наочним матеріалом до уроків технології.

З вище сказаного можна зробити висновок, що інформаційно-комунікаційні технології відкривають принципово нові можливості в галузі освіти, у навчальній діяльності й творчості учнів. При використанні ІКТ на заняттях з технологій підвищується мотивація до навчання й стимулюється пізнавальний інтерес учнів, зростає ефективність самостійної роботи. З розвитком комп'ютерних технологій виникає така ситуація, коли ІКТ і після навчання залишаються основними інструментами подальшої професійної діяльності людини. Розвиток дослідницьких умінь і інтересу до науково-дослідної діяльності учнів відбувається під час розробки проєктних завдань, передбачених у змісті освітньої галузі «Технології». Використання інформаційних технологій буде сприяти поглибленню знань, умінь і навичок, а застосування нетрадиційних методик навчання може вплинути на формування практичних умінь і навичок учнів в освоєнні матеріалу.

Список використаної літератури

1. Кулінка Ю. С. Професійна підготовка майбутніх учителів технології до проєктування мультимедійного уроку // Гуманітарний вісник ДНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Вип. 5. Том III'(54). 2014. С. 394–401.
2. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології: навч. посіб. / Г.Г. Швачич та ін. Дніпро: НМетАУ, 2017. 230 с.
3. Яновський А. О. Організація пошуково-дослідницької діяльності з використанням інформаційно-комунікаційних технологій: навч.-метод. Посібник. Одеса: Південноукраїнський держ. пед. ун-т ім. К.Д. Ушинського, 2009. 156 с.

Маханьков Роман Романович,
*магістрант кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка;*

Науковий керівник: Маринченко Є. О.,
*доктор філософії, доцент кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ДО ПИТАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК СКЛАДНИКА ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

За умов переходу більшості закладів професійної освіти на дистанційну чи змішану форми навчання, у зв'язку з військовим станом на Україні, набуває ще більшої актуальності питання розвитку комп'ютерної компетентності майбутніх освітян.

Перед вишами, де здійснюється підготовка майбутніх педагогів, постає завдання не тільки ефективної організації освітнього процесу, але й формування готовності вчителів до роботи в навчальних закладах за різних форм навчання.

Для повсякчасного використання комп'ютерної техніки в освітньому процесі педагогу необхідно на високому рівні володіти практичними прийомами роботи з комп'ютером.

Враховуючи зазначене, мова йдеться про здатності обгрунтованого застосовування цифрових технологій та мережі Internet з метою досягнення окреслених цілей освітнього процесу [1].

Загалом необхідне засвоєння нових підходів до проектування технологій навчання.

Фахова підготовка майбутніх педагогів є досить різноплановим процесом, адже її зміст включає як психолого-педагогічну підготовку, так і фахову підготовку, зокрема, у певній предметній галузі чи виробництві.

Та незалежно від спеціальності вкрай важливе розуміння здобувачами освіти необхідності оволодіння системою знань та вмінь для впровадження дистанційної (змішаної) форми навчання.

Необхідна психологічна готовність майбутніх освітян до такого виду інноваційної діяльності; прояв бажання застосовувати мультимедійні засоби навчання тощо [2].

Практичний досвід засвідчує, що для підвищення ефективності освітнього процесу у виші та формування методичної компетентності майбутніх педагогів доцільне залучення їх до різнопланової діяльності з мультимедійними засобами навчання.

Зазначена педагогічна умова з однієї сторони створює передумови для поглиблення у майбутніх фахівців методичних знань упровадження

мультимедійних засобів в освітній процес загальноосвітньої чи професійної школи, а з іншої сприяє активізації їх пізнавальної діяльності, спонукає до саморозвитку комп'ютерної компетентності [3].

До переваг такого виду засобів навчання можна віднести:

- можливість забезпечення індивідуальної траєкторії навчання;
- можливість неодноразового повторного перегляду;
- можливість для більш глибокого узагальнення навчальної інформації;
- можливість реалізації «золотого правила» дидактики тощо.

Для прикладу наведемо обґрунтованість використання в освітньому процесі віртуальних екскурсій.

Низкою науковців досліджено ефективність включення до освітнього процесу вишу екскурсій як методу навчання та як ефективної організаційної форми.

За дистанційної форми навчання віртуальна екскурсія виступає також ефективним мультимедійним засобом, що включає в себе фото (репродукції картин, фотографії винахідників, знаменитих педагогів тощо) та відео зображення (фрагменти технічних, наукових, мистецьких відео, відкритих уроків тощо), текстовий або аудіо супровід, засоби навігації.

Віртуальна екскурсія відрізняється від навчальної екскурсії віртуальним відображенням реально існуючих об'єктів.

Підготовчий етап до проведення віртуальної екскурсії охоплює декілька складників:

- обґрунтованість доцільності віртуальної екскурсії (конкретизація мети та завдань);
- окреслення її змісту;
- розробка технічної складової (навігація, інтерактивність тощо);
- проектування етапу включення в освітній процес.

Для активізації пізнавальної діяльності студентів у процесі віртуальної екскурсії обґрунтованим є застосування інтерактивних технологій.

Ефективним є підхід, коли перед екскурсією здобувачі освіти отримують проблемні питання або творчі завдання.

Отже, за сучасних умов розгляд компетентності майбутнього педагога неможливий без такого її складника, як комп'ютерна компетентність [4].

Однією із педагогічних умов її розвитку є обґрунтоване впровадження в освітній процес мультимедійних засобів навчання.

Список використаної літератури

1. Мірошніченко В.О. Використання сучасних інформаційних технологій: формування мультимедійної компетентності (для спеціальності-історія) [текст] навч. посіб / за ред. Бохамова К.О. Київ: «Центр учбової літератури», 2015. 296 с.

2. Гуржій А. М. Інформаційно-комунікаційні технології у професійно-технічній освіті: [монографія] / А.М. Гуржій, Р.С. Гуревич, М.Ю. та ін.; за ред. академіка НАПН України Гуржія А.М. У 2 частинах. Ч. 1. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2016. 412 с.

3. Орлик О. В. Засоби підвищення ефективності організації самостійної роботи студентів // Теорія та методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі. 2010. № 6. С. 179-184.

4. Ігнатенко О. В. Будова та основні складові інформаційних систем: навчально-методичний посібник. Суми, видавничо-виробниче підприємство «Мрія», 2022. 100 с. ISBN 978-966-473-311-0

Масліч Світлана Володимирівна,

кандидат педагогічних наук, старша викладачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти

ПОДОЛАННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

З огляду на війну, яку веде РФ проти українського народу, з 24 лютого 2022 року в Україні запроваджено воєнний стан як особливий правовий режим, що вносить певні корективи у життя суспільства, у т.ч. й освітній процес, який зазнає значних змін. Дії агресора призводять до руйнації й пошкодження інфраструктури й закладів освіти, зміни формату навчання здобувачів освіти, порушення психоемоційної стабільності учасників освітнього процесу та ін. На сьогоднішній день в Україні від бомбардувань постраждало 3798 закладів освіти, з них 365 зруйновано повністю [1]. За даними моніторингових досліджень, проведеними Державною службою якості освіти України, ключовими викликами освітнього процесу в умовах війни в країні є:

- нестабільні умови навчання;
- обмеженість способів організації навчально-пізнавальної діяльності;
- зниження мотивації та нестабільний психоемоційний стан учнів / учениць та вчителів [3].

В Україні в усіх закладах освіти вже 2 роки поспіль освітній процес відбувається за дистанційною та змішаною формами навчання, що є однією з причин освітніх (навчальних) втрат. Зважаючи на тему нашого дослідження, передусім з'ясуємо різницю між навчальними (освітніми) втратами та навчальними прогалинами / розривами у навчанні (табл. 1).

Таблиця 1

Тлумачення понять «освітні втрати» та «навчальні прогалини»

Навчальні (освітні) втрати	Навчальні прогалини / розриви у навчанні

Втрата знань і навичок, академічний регрес через певні перерви в навчанні конкретного учня	Відмінності між фактичними результатами, академічним прогресом учня та очікуваними результатами, які встановлюють стандарти чи передбачені середньостатистичними даними

Джерело: [2].

Загальновідомо, що особливе місце у системі освіти посідають заклади професійної освіти (ЗПО), у яких відбувається підготовка майбутніх кваліфікованих робітничих кадрів. Така підготовка об'єднує 2 складові: професійно-теоретичну та професійно-практичну. Окрім того, якщо навчання відбувається на основі базової середньої освіти, майбутні кваліфіковані робітники у ЗПО здобувають і повну загальну середню освіту. Доречно зауважити, що результати навчання з загальноосвітньої підготовки та професійної здобувачів освіти ЗПО значно різняться. Якщо результатами професійної підготовки здебільшого є достатній та високий рівень, то загальноосвітньої – середній. Як приклад розглянемо окремі показники успішності здобувачів освіти ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг» за I семестр 2023-2024 н.р. (табл. 2, рис. 1).

Таблиця 2

Результати успішності здобувачів освіти ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг» з предметів професійно-теоретичної підготовки за I семестр 2023-2024 н.р.

Професія	Предмет	Середній бал	Рівні навчальних досягнень			
			початковий	середній	достатній	високий
Перукар (перукар-модельєр)	Перукарська справа	8,3	0,0	17,6	59,1	23,3
Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів	Ремонт колісних транспортних засобів	7,6	0,0	30,5	43,5	26,0
Кухар	Технологія приготування їжі	7,6	0,0	23,4	64,8	11,8
Оператор з обробки інформації та програмного забезпечення	Експлуатація персонального комп'ютера	7,4	0,0	20,0	72,0	8,0
Агент з організації туризму	Моніторинг туристичного ринку	7,6	0,0	28,0	52,0	20,0
Монтажник радіоелектронної апаратури та приладів	Спеціальна технологія	7,4	0,0	29,0	56,0	15,0

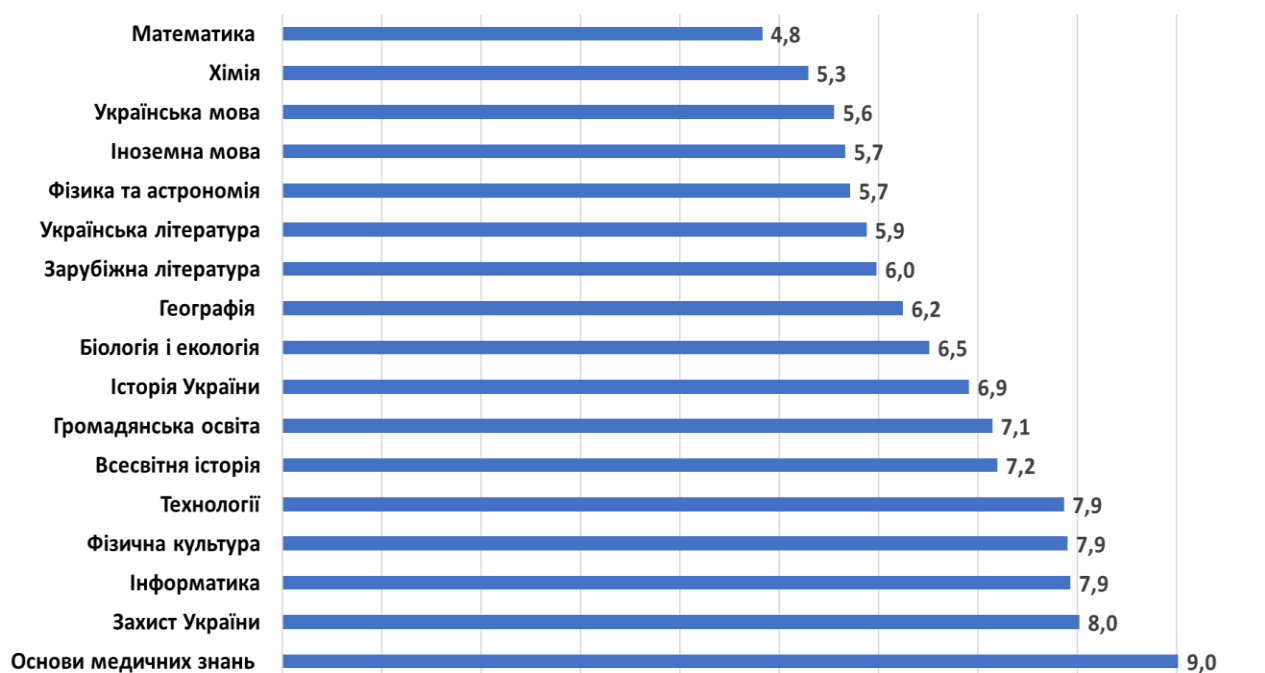

Рис. 1. Середній бал здобувачів освіти ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг» з предметів загальноосвітньої підготовки за I семестр 2023-2024 н.р.

Про низькі результати навчання здобувачів освіти ЗПО з предметів загальноосвітньої підготовки свідчать і результати дослідження PISA-2022, оприлюднені у грудні 2023 року, відповідно до яких «учні професійно-технічних закладів освіти приблизно на три роки відстають від учнів із ліцеїв, гімназій і спеціалізованих шкіл. Ця тенденція простежується також і щодо читання та природничо-наукових дисциплін» [4]. Таким чином, моніторинг результатів навчання дає підстави стверджувати про наявність у ЗПО освітніх втрат і навчальних прогалин / розривів у навчанні.

Як підвищити рівень навчальних досягнень здобувачів освіти ЗПО? Передусім необхідно діагностувати освітні втрати, залучивши усі види контролю: усне опитування, бесіди, зворотній зв'язок, контрольні та діагностичні роботи, тестування тощо. З'ясувавши ступінь освітніх втрат та прогалин у знаннях та практичних навичках здобувачів освіти, необхідно спрямувати зусилля педагогічних працівників на їх подолання. При цьому важливим є використання форм і методів навчальної діяльності, які сприятимуть підвищенню якості та рівня навчальних досягнень учнів. Важливе значення у цьому процесі відіграє мотивація навчальної діяльності. Тобто здобувачі освіти повинні чітко усвідомлювати необхідність вивчення кожної теми освітньої програми. Водночас кращому (ефективному) засвоєнню теоретичного матеріалу сприяє й вибір активних форм навчальної діяльності. Це можуть бути ділові та рольові ігри, метод проектів, інтерактивні форми навчання тощо. Принагідно зазначимо, що уроки виробничого навчання за своєю суттю є активними методами навчання, адже вони сприяють формуванню практичних умінь та навичок майбутніх кваліфікованих

робітників. Їхній успішній реалізації сприяє використання інноваційних форм та методів, співпраця з роботодавцями, використання сучасного матеріально-технічного забезпечення.

Як ми вже зауважували, практично в усіх вітчизняних закладах освітній процес відбувається за змішаною формою навчання. Можливість повернення до очної форми безумовно сприятиме подоланню освітніх втрат в усіх закладах освіти, у т.ч. ЗПО. У свою чергу, випускники ЗПО будуть цікавими для роботодавців й затребуваними на ринку праці, коли вони успішно опанують освітні програми, передбачені освітніми стандартами, й матимуть сформований перелік компетентностей, необхідних для подальшої професійної діяльності та особистісного розвитку.

Список використаної літератури

1. Мапа зруйнованих і пошкоджених закладів освіти. URL: <https://saveschools.in.ua/> (дата звернення: 23.03.2024).

2. Освітні втрати: як учителю їх діагностувати та компенсувати. URL: <https://osvita.ua/school/method/90113/> (дата звернення: 24.03.2024).

3. Як компенсувати «освітні втрати»: рекомендації для органів влади, засновників і директорів закладів освіти. URL: <https://sqe.gov.ua/yak-kompensuvati-osvitni-vtrati-rek/> (дата звернення: 23.03.2024).

4. PISA-2022: короткий огляд усіх основних результатів. URL: <https://nus.org.ua/articles/pisa-2022-korotkyj-oglyad-usih-osnovnyh-rezultativ/> (дата звернення: 24.03.2024).

Минтус Оксана Іванівна,

*викладач вищої категорії відділення харчових
технологій та ресторанного сервісу*

ДПТНЗ «Шосткинського вищого професійного училища»

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ НА УРОКАХ ТЕОРЕТИЧНОГО НАВЧАННЯ В ПТНЗ

Анотація: У статті розглядаються особливості використання штучного інтелекту (ШІ) на уроках теоретичного навчання в ПТНЗ, вимоги та підходи до структурування змісту та методики його використання в структурі ПТО.

Ключові слова: штучний інтелект, безпека, прогрес, теоретичне навчання, заклади професійно-технічної освіти.

Штучний інтелект увірвався в життя освітян з відкриттям доступу до сервісу ChatGPT у листопаді 2022 року. Але за цей час було багато дискусій, статей, дописів, круглих столів, семінарів про ШІ, що здається, він з нами вже давно.

Але насправді не здається. Бо технології штучного інтелекту, зокрема й ті, що лежать в основі славнозвісного ChatGPT, існують уже не один десяток років. Рекомендаційні алгоритми YouTube, інтернет-магазинів, розпізнавання відбитків пальців, голосове введення тексту, прокладання маршрутів на картах – усе це приклади застосування певних технологій штучного інтелекту.

Сьогодні кожна галузь науки і суспільного життя існує у тісному зв'язку із машинами. Вони виконують завдання, які раніше була в змозі виконувати лише людина. Науковий прогрес охопив усю життєдіяльність суспільства, і найвищим його проявом сьогодні є створення штучного інтелекту (ШІ). Особливе місце ШІ займає в освіті, що передбачає персоналізований підхід до здобуття знань.

Питанню ролі штучного інтелекту (ШІ) приділяється значна увага у сучасному світі. Такі імена як І. Маска, С. Хокінга, М. Цукерберга, Д. Безоса одразу постають в нашій уяві у нерозривнім зв'язком із ШІ. Однак, теоретичною основою є наукові праці зарубіжних вчених, серед них Н. Бостром, Д. Ланье, Д. Маркоф, М. Форд. Не обійшли своєю увагою це питання в своїх наукових дослідженнях й українські вчені. Напрями використання ШІ в сучасних умовах досліджують А. Дубчак та Я. Литвиненко; переваги та ризики застосування технологій ШІ – Ю. Перучок; штучний інтелект розглядається як мультимодальна лінгводидактична система – А. Банарцева та Л. Малигіна; загальні питання застосування технологій ШІ в освітньому процесі – В. Грицишин, Н. Габрусєва, А. Шевченко, Г. Андрощук. Проте питанню визначення ролі штучного інтелекту у процесі теоретичного навчання у закладах професійно-технічної освіти приділено мало уваги, що визначає актуальність нашого дослідження.

Мета статті – визначити роль штучного інтелекту на уроках теоретичного навчання у закладах професійно-технічної освіти.

Предмет – особливості опанування навчальних предметів за допомогою штучного інтелекту.

Об'єкт – процес застосування штучного інтелекту на уроках теоретичного навчання у закладах професійно-технічної освіти.

Методи дослідження: узагальнення та систематизація наукових джерел з елементами теоретичного аналізу та синтезу, структурно-системний аналіз дозволив проаналізувати та узагальнити зібраний матеріал.

Виклад основного матеріалу. Історія штучного інтелекту починається у 1956 році, коли відбулась конференція в Дартмутському коледжі, на якій вперше було використано термін «штучний інтелект». Наступним кроком у розбудові теорії штучного інтелекту стала програма GPS, основна функція якої розв'язання будь-яких логічних задач.

Штучний інтелект сьогодні – це здатність машин і програм аналізувати отриману інформацію, робити висновки, приймати на їхній основі рішення. Ключова характеристика ШІ – пристроїв – вміння постійно навчатися, накопичувати знання і успішно застосовувати їх, тобто це здатність до тих дій, які виконує людський мозок.

Штучний інтелект трактується як: можливість системи автономно підбирати найбільш якісний варіант вирішення проблеми з набору наперед визначеного набору варіантів [2]; здатність автоматизованої системи або комп'ютерної програми виконувати функції людини, приймаючи оптимальне рішення на основі аналізу зовнішніх чинників та з урахуванням життєвого досвіду людства [1]; вміння вирішувати складні завдання; здатність до навчання, узагальнення і аналогій; можливість взаємодії із зовнішнім світом шляхом спілкування, сприйняття й усвідомлення сприйнятого [2]; наука і технологія, здатна відтворити процеси мислення людського мозку і направити їх на створення і обробку різних комп'ютерних програм, а також інтелектуальних машин, здатних повністю замінити і спростити людську роботу [3].

Серед дослідників штучного інтелекту прийнято розрізняти два його типи – слабкий та сильний. Перший передбачає можливість виконання лише вузького переліку завдань. Прикладами таких систем є мобільні додатки для голосового управління Google Assistant, Аліса та Siri, які дозволяють віддавати голосові команди операційній системі і отримувати зрозумілу відповідь, тобто ці додатки виконують певний перелік функцій. На противагу цьому, сильний штучний інтелект здатний виконувати будь-яке людське завдання, проте подібної системи штучного інтелекту ще не створено, але здійснюються розробки в цьому напрямку [5].

У проєкті «Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні» його визначають як «властивість систем коректно інтерпретувати зовнішні дані відповідно до поставленої мети, навчатися з таких даних та використовувати результати навчання для досягнення поставлених цілей, у тому числі зі збирання та використання нових даних шляхом взаємодії з навколишнім середовищем». У цьому сенсі, завданнями освіти мала б бути підготовка фахівців, здатних розробляти і використовувати системи, що мають таку властивість. Тому є доцільним використання спеціально розроблених програм та додатків. Одним із таких є інтерактивна платформа Classroom від Google.

Мій практичний досвід використання Classroom від Google дає можливість спостерігати за активним впровадженням штучного інтелекту у процес вивчення предметів з професійно-теоретичної підготовки. Платформа може контролювати час виконання завдань, зберігати усі результати (рис. 1).

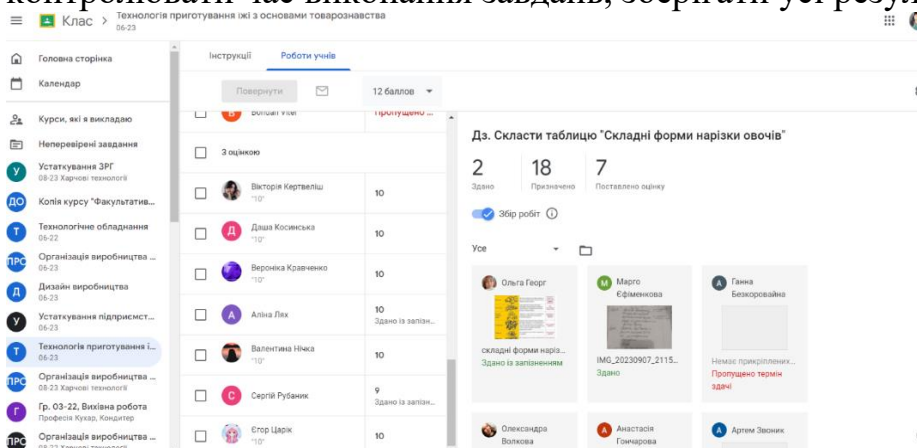

Рис. 1. Інтерактивна платформа Classroom від Google

Зокрема, на інтерактивній платформі Classroom від Google викладачі можуть давати завдання здобувачам освіти переглядати відео на YouTube з освітньою метою. За допомогою ШІ викладач може створювати варіанти запитань до цих відео. Здобувачі освіти можуть відповідати один одному, можуть редагувати відповідь (рис. 2).

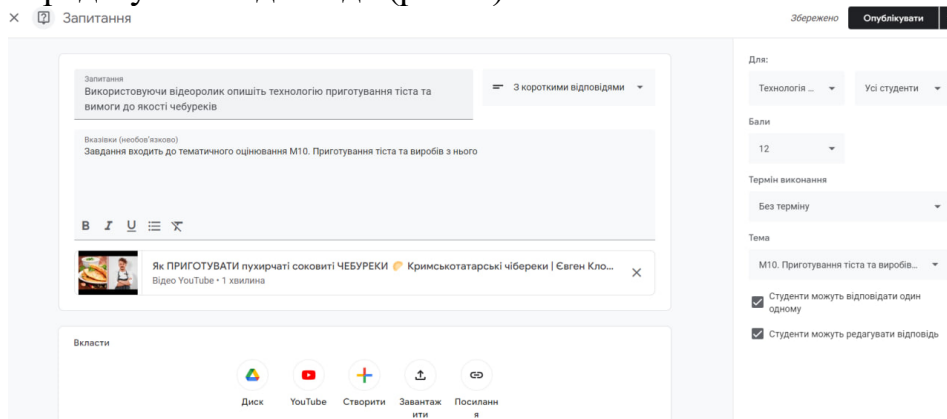

Рис. 2. Інтерактивна платформа Classroom від Google

Серед головних дидактичних функцій, що реалізує Classroom є пізнавальна, розвиваюча, тренувальна, діагностична, комунікативна. Classroom – інноваційна онлайн платформа, що надає багато видів різноманітної діяльності з вивчення предметів професійно-теоретичної підготовки в різноманітному форматі; забезпечує індивідуальний зворотній зв'язок; дозволяє виконувати завдання 24/7; підтримує різні стилі навчання; надає здобувачам освіти велику кількість контрольованої практики на базі ПК, які можна практикувати будь-де і коли .

Можливість самостійного вивчення предметів професійно-теоретичної підготовки за допомогою ШІ, особливістю якого є здатність вирішувати слабо структуровані і погано формалізовані завдання, в комп'ютерних технологіях є цікавою як для викладача, так і для здобувача освіти. У того, хто навчається, розширюється набір педагогічних засобів, що демонструє велику ефективність, на відміну від традиційних методів навчання, процес навчання відбувається цікавіше і продуктивніше. Однак, вважаю, дискусійним залишається питання безпеки застосування ШІ. Робота із ШІ має бути відповідальною та свідомою.

Висновки. Google використовує штучний інтелект у своїх продуктах, включаючи Google Classroom, для покращення навчального процесу. Штучний інтелект допомагає автоматизувати процеси, забезпечує персоналізоване навчання та підтримку здобувачів освіти. Крім того, Google використовує штучний інтелект для аналізу та розуміння великих обсягів даних, що дозволяє покращити якість навчання та результативність здобувачів освіти.

Список використаної літератури

1. Горбенко С. С., Мелешкевич Л. М. Штучний інтелект як технологія створення автоматизованих інтелектуальних систем. Thesis, КНУТД, 2016.

2. Єфремов М. Ф., Єфремов Ю. М. Штучний інтелект, історія та перспективи розвитку. Вісник ЖДТУ. Серія «Технічні науки», 2016. (2(45)). С. 123–126.

3. Пельчер М. Переваги та недоліки застосування штучного інтелекту у сферах управління. 2018.
URL:http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/25207/2/MSNK_2018v2_Pelcher_M-Advantages_and_lack_of_application_72-73.pdf

4. Погореленко А. К. Штучний інтелект : сутність, аналіз застосування, перспективи розвитку. Науковий вісник херсонського державного університету, 2018. № 32. С. 22–27.

5. Порохова О. Є. Сутність і проблематика штучного інтелекту. Одеса, 2019. 30 с.

Мігяєв Михайло Олександрович,
*магістрант кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка;*
Науковий керівник: Маринченко Є. О.,
*доктор філософії, доцент кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ПРОБЛЕМИ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ В АПК ТА ОСНОВНІ ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Агропромисловий комплекс України (АПК) являє собою велике за розмірами міжгалузеве формування, до якого входять економічно, технологічно та організаційно поєднані з переробною промисловістю різноманітні галузі сільського господарства, які працюють на землі та забезпечують його сировиною, промисловість, яка виробляє засоби виробництва та виробничо-технічне забезпечення (сільськогосподарська техніка, хімічні засоби захисту рослин, мінеральні добрива і т.п.). В умовах сьогодення важливим фактором, який об'єднує галузі комплексу у єдину цілісну систему, є корисний кінцевий валовий продукт, який виробляється переробною промисловістю на останній, заключній стадії технологічного процесу виробництва продуктів харчування та сировини для переробної промисловості. На сьогоднішній день аграрії всього світу намагаються бути справжніми ощадливими господарями, що перш за все пов'язано з величезною потребою в різного виду ресурсах і високими ризиками (погодні умови, хвороби рослин, шкідники і т.п.) в технологіях виробництва в такій специфічній галузі економіки як сільське господарство.

Вказана галузь – це окрема ланка ланцюга, швидка модернізація якого може забезпечити підйом всієї економіки країни. Воно є базовою галуззю, яка сама відтворюється та забезпечує сировиною багато галузей вітчизняної промисловості. Як показує світовий багаторічний досвід, це можливо лише за

достатніх інвестицій та наданні АПК пріоритету розвитку. В Україні сільське господарство є пріоритетною галуззю. Тому в розвитку агропромислового комплексу України важливу роль відіграє впровадження новітніх сучасних технологій та досягнень науково-технічного прогресу. Інновації є засобом підвищення ефективності виробництва продукції, а також засобом адаптації підприємств АПК до змін соціального, економічного, політичного середовища.

У результаті проведених аналітичних досліджень ми встановили, що суттєвої економії енергетичних ресурсів у галузі сільськогосподарського виробництва майбутній майстер виробничого навчання та педагог професійного навчання можуть запропонувати при вивченні наступних організаційних заходів в процесі вивчення дисциплін сільськогосподарського профію:

- впровадження більш нових та сучасних конструктивних рішень які закладаються при проектуванні сільськогосподарської техніки і енергетичного обладнання, котрі передбачають зниження питомих матеріалів - та енергозатрат (навчальна дисципліна «Теорія розрахунку автомобілів і сільськогосподарських машин»);

- покращення структури машино-тракторного парку, максимального збільшення частки дизельного транспорту, утворення автопоїздів із використанням причепів та автопричепів, розвитку та вдосконалення мережі автомобільних доріг в сільській місцевості (навчальна дисципліна «Експлуатація машино-тракторного парку»);

- повного задоволення потреб сільськогосподарського виробництва типовими нафтохраними, а також пересувними заправними станціями, використання в сільському господарстві супутніх енергетичних ресурсів, використання альтернативних та відновлюваних джерел енергії (навчальна дисципліна «Паливо та мастильні матеріали»);

- використання індустріальних технологій виробництва або ж безвідходних технологій переробки сільськогосподарської продукції (навчальна дисципліна «Технологія виробництва та переробка продуктів рослинництва»);

Практично в усіх випадках є можливість використання декількох варіантів енергозберезувальних заходів.

На наш погляд, найбільш сприятливим з технічної та економічної точок зору для України є проведення заходів з енергозбереження, що мають правовий статус державної політики. У вказаному контексті енергозберігаюча політика в умовах сьогодення повинна розглядатися як сукупність дій, що відповідають загальнонаціональним інтересам, а саме, забезпечення життєздатності економіки, охороні навколишнього природного середовища, стратегії безпеки [1].

Ресурсозбереження та енергозбереження на сьогоднішній день — це актуальний напрям використання природного потенціалу окремих природно-економічних зон та природних ресурсів країни, який забезпечує економію та раціональне їх та використання та підвищення виробництва продукції агропромислового комплексу країни використовуючи ту саму кількість

сировини, основних та допоміжних матеріалів, а також палива. Основні напрями далекоглядного ресурсозбереження зводяться до таких організаційно-технічних заходів як: комбіноване використання мінеральних, сировинних і паливних ресурсів; запровадження ресурсозберігаючих процесів та технологій виробництва; повторне використання у переробній промисловості вторинної сировини; покращення використання земельного фонду, контроль родючості ґрунтів; надійне регулювання лісокористування, збереження продуктивності лісів, а також їх відновлення; збереження природних ресурсів при розміщенні нових промислових об'єктів тощо [2]. Загалом, комбінований розвиток всіх напрямків щодо ресурсозбереження дає поштовх та можливість створити нову модель господарювання, яка буде базуватися на раціональному використанні наявних ресурсів, найбільш оптимальному використанні первинних і вторинних ресурсів, а також безвідходного виробничого циклу. Важливою стратегією енергозбереження в сільському господарстві є також зменшення споживання енергії та енергоносіїв на тону виробленого продукту галузей рослинництва та тваринництва, використання нетрадиційних і відновлюваних джерел енергії.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» // Газ. «Голос України», №190 (4940) від 12.10.2010 р.
2. Росновський М. Г., Самусь Т. В. Актуальні питання енергозбереження в галузі рослинництва України. Матеріали міжнар. наук.-техн. конф. [«Фундаментальні та прикладні проблеми сучасних технологій»], (Тернопіль, 19 –21 травн. 2010 р.) Терноп. нац. тех. ун-т ім. І.Пулюя. Т., 2010. 614 с.

Молошній Руслан Миколайович,
*магістрант кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ТРЕНІНГ ЯК ТЕХНОЛОГІЯ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Вдосконалення підготовки майбутніх педагогів професійного навчання є одним із головних завдань сучасної вищої освіти, що відображено в Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту» та «Національній доктрині розвитку освіти». Наскрізними догмами даних нормативно-правових актів є покращення фахової підготовки фахівців з вищою освітою, формування їх професійних умінь та навичок.

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» постійно здійснюється оновлення змісту, структури та методів навчання у ЗВО, впроваджуються в освітній процес міжнародні та галузеві стандарти з фахової підготовки.

В Україні все більш популярним методом навчання стає тренінг, як інноваційний метод навчання, в ході якої відбувається активне засвоєння учасниками знань, умінь і навичок.

Проаналізувавши наукові джерела можна дійти висновку, що провідні науковці та дослідники інновацій в освіті визнають тренінгові технології одним із дієвих способів підготовки майбутнього педагога [2, с. 186].

Виробництво подарувало педагогіці таке поняття, як «технологія», тобто сукупність певних дій, операцій, процесів та їх послідовності, як своєрідного алгоритму досягнення запланованого результату.

Лівшун О. В. виділяє наступні компоненти технології: «1) мета реалізації процесу; 2) предмет, що підлягає технологічним змінам; 3) способи та методи впливу; 4) упорядкованість та організація, які протиставлені стихійним процесам; 5) засоби технічного впливу» [1, с. 284].

Педагогічна технологія (грец. *techne* – майстерність і *logos* – слово, вчення) – сукупність психолого-педагогічних настанов, які визначають спеціальний підхід і композицію форм, методів, способів і засобів у навчально-виховному процесі [1, с. 284].

Відносно самого поняття «педагогічна технологія», то воно широко використовується у педагогічній та психологічній науках та має понад 300 визначень, що пояснюється тим, як автори бачать освітній процес в цілому.

Такі науковці та дослідники, як С. Литвиненко, М. Малькова, О. Лугова, Г. М'ясоїд, І. Зверева, В. Павловський, О. Луганцева та ін., у своїх працях приділяють увагу питанню тренінгів у процесі підготовки педагогів. Проте, поза увагою провідних науковців, дослідників та педагогів залишається проблема використання тренінгових технологій як технології інтерактивного навчання майбутніх педагогів професійного навчання, у тому числі й готовності їх до застосування даної технології у своїй професійній діяльності.

Мельничук І. М. вказує: «Наукова дефініція поняття «тренінг» розглядається як форма інтерактивного навчання, метою якого є розвиток міжособистісної та професійної поведінки [2, с. 187]. До атрибутів тренінгу належать тренінгова група, тренінгове коло, спеціальне приміщення та інвентар для тренінгу, тренер, правила встановлені у групі, атмосфера взаємодії, структура та оцінювання тренінгу.

Одним з ключових елементів активних методів навчання є тренінгові технології, метою яких є формування умінь та навичок у студентів на основі певного рівня знань, які й визначають рівень його професіоналізму.

Тренінг, як і будь-яка технологія інтерактивного навчання, має низку особливостей, до яких належить, по-перше, груповий процес (свого роду суспільство в мініатюрі), по-друге, активність учасників (обмін інформацією між тренером і групою, а також між самими учасниками групи; вільне висловлювання свої думки кожним учасником, прищеплення навичок і вироблення моделі поведінки), по-третє, мета навчання (пошук відповіді на запитання, набуття учасниками досвіду, допомога учасникам у саморозвитку), по-четверте, принцип «тут і зараз» (відтворення (імітація, моделювання)

проблемних ситуацій, що можуть виникнути у реальному житті), по-п'яте, сама атмосфера занять (неформальна атмосфера проведення тренінгу, зручне розташування місця проведення, зворотний комунікативний, емоційний та інтелектуальний зв'язок між членами групи), по-шосте, поєднання різних індивідуальних стилів (вибір техніки та способу подання інформації залежить від індивідуальних особливостей та рівня сприймання інформації учасниками: інтелектуального, емоційного та фізичного [3, с. 47]).

Сьогодні особливого значення набуває розуміння того факту, що «саме тренінг дає змогу реалізувати необхідні умови розвитку професійного й особистісного самоусвідомлення» [4, с. 154], що є важливим для майбутніх педагогів, як фахівців, які під час проведення тренінгу повинні забезпечити створення неформального, невимушеного спілкування, яке дасть можливість групі віднайти безліч варіантів розвитку та розв'язання поставленої проблеми.

Формування відповідних умінь й навичок залучити до взаємодії, налагоджувати взаємовідносини, створювати доброзичливу атмосферу є тією основою, що сформує практичні навички для застосування тренінгів майбутніми педагогами професійного спрямування під час їхньої професійної діяльності.

Отже, формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання до застосування тренінгових технологій у своїй професійній діяльності включає використання тренінгових технологій у професійній підготовці, передачу здобутого досвіду в уміння висловити власні почуття, думки та ідеї, а також набуття особистісного досвіду шляхом врахування зворотного зв'язку при взаємодії у групі.

Список використаної літератури

1. Лівшун О. В. Педагогічна технологія формування професійної готовності майбутнього вчителя технології. *Педагогічний дискурс*. Хмельницький, 2013. Вип. 14. С. 283-288.
2. Мельничук І. М. Цільові аспекти використання тренінгів. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи* : зб. наук. праць Уманського держ. пед. ун-ту ім. П. Тичини. Умань, 2007. Вип. 19. С. 185–192.
3. Рогульська О. О., Тарасова О. В. Використання тренінгових технологій для активізації зацікавленості студентів в особистісному зростанні. *Тенденції забезпечення якості освіти: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Дніпро, 22 січня 2021 р.)*. Дніпро, 2021. С. 46 – 48.
4. Цюняк О. Формування професійної готовності майбутніх магістрів початкової освіти до інноваційної діяльності засобами тренінгових технологій. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. Збірник наукових праць. Умань, 2020. Вип. 1(12), ч. 2. С.152-157.

Муковоз Микола Сергійович,
*аспірант кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ І ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНОЇ ОСВІТИ І ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Модернізація освітніх процесів в Україні, характер сучасної економіки, особливості розвитку її сфер підвищують роль професійної орієнтації молоді.

Пошук нових підходів до змісту профорієнтаційної роботи в освіті пов'язаний із забезпеченням супроводу молодого покоління і підготовки до осмисленого вибору свого майбутнього. У педагогічну практику введено нові явища та поняття: професійна орієнтація, професійна проба, професійний відбір, професійні компетенції та компетентність та інші.

В умовах недостатньої професійної спрямованості у старших класах закладів середньої освіти випускники шкіл залишаються незатребуваними на ринку праці. 70% старшокласників віддають перевагу тому, щоб «знати основи головних предметів, а поглиблено вивчати лише ті, які вибираються, для складання ЗНО(НМТ)».

Реалізація Концепції професійного навчання актуалізує проблему професійного самовизначення старшокласників, проте сучасне професійне навчання традиційно орієнтоване на внутрішньо-системні освітні завдання; профільна підготовка має низький профорієнтаційний характер, обмежується екскурсіями і зустрічами з представниками закладів П(ПТ)О.

В результаті школярі виявляються слабо поінформованими у складному світі професій, і часто їх вибір є необґрунтованим, неадекватним та випадковим, а проектування власної професійної кар'єри відбувається під впливом широкого спектру різних факторів.

Профорієнтаційна робота молоді за своєю сутністю є не лише проблемою педагогічною, а й суспільною. Сутність профорієнтації як суспільної проблеми проявляється у необхідності подолання протиріччя між об'єктивно існуючими потребами ринку праці в збалансованій структурі кадрів і суб'єктивними професійними напрямками молоді, що традиційно склалися.

Н.М. Мирончук стверджує, профорієнтація - це система заходів, спрямованих на виявлення особистісних особливостей, інтересів і здібностей у кожної людини для надання їй допомоги у свідомому виборі професії, що найбільше відповідають її індивідуальним здібностям [2].

Профорієнтацію визначають, як науково-практичну систему діяльності, що здійснюється школою, сім'єю, виробничими колективами, закладами професійної освіти, вищої, середньої та спеціальної освіти, культури. Їхня робота спрямована на досягнення відповідності здібностей особистості школяра, вимогам професії, що обирається, і потребам суспільства [3].

Профорієнтаційна робота у школі, безпосередня участь школярів у суспільно корисній діяльності, продуктивній праці допомагають їм вивчити свої інтереси, схильності та обрати самостійно професію.

Професія (від латів. «professio» – офіційно зазначене заняття, спеціальність) – вид трудової діяльності, занять, що вимагають певної підготовки та є джерелом існування людини.

Поняття «орієнтація» використовується у ряді наук. І скрізь воно так чи інакше пов'язане з визначенням місцезнаходження та з вибором напрямку руху. В енциклопедії орієнтація (фр. orientation буквально – спрямовувати на схід) визначається у прямому та переносному значенні, у прямому – вміння розібратися у навколишній обстановці, у переносному – напрямок наукової, суспільної та іншої діяльності у певний бік [1].

У широкому значенні слова профорієнтація – система суспільного та педагогічного впливу на молодь, з метою її підготовки до свідомого вибору професії, система державних заходів, що забезпечує науково-обґрунтований вибір професії. У вузькому значенні слова профорієнтація – цілеспрямована діяльність з формування у учнів внутрішньої потреби та готовності до свідомого вибору професії.

Профорієнтація в особистісному значенні - тривалий соціальний процес освоєння особистістю тієї чи іншої професії.

Таким чином, профорієнтація здійснюється як би на 2-х рівнях - суспільному та особистісному. Ці рівні взаємопов'язані.

Таким чином, професійна орієнтація складає систему спільної діяльності школи, батьків, позашкільних установ, державних та громадських організацій, підприємств, установ з надання допомоги учням у виборі сфери праці та професії, щодо вдосконалення процесу професійного та соціального самовизначення відповідно до покликання особи та потреб суспільства у кваліфікованих кадрах.

Можна виділити такі аспекти професійної орієнтації: соціальний аспект - формування ціннісних орієнтацій молоді у професійному самовизначенні; економічний аспект - процес управління вибором професії молоді відповідно до потреб суспільства та можливостей особистості; психологічний аспект - вивчення структури особистості, формуванні професійної спрямованості, здатності до усвідомленого вибору; педагогічний аспект - з формуванням суспільно значущих мотивів вибору професії та професійних інтересів; медико-фізіологічний аспект – оцінка стану здоров'я школяра відповідно до критеріїв профпридатності.

Завдання профорієнтаційної роботи: сформувані позитивне ставлення до праці; навчитися розумітися на змісті професійної діяльності; навчитися співвідносити вимоги, що висуваються професією, зі своїми індивідуальними якостями.

Принципи профорієнтаційної діяльності.

Принцип свідомості у виборі професії виражається відповідно до обраної професії інтересам, нахилам, здібностям особистості.

Принцип відповідності потреб особистості та суспільства виражається відповідно до обраної професії особистістю та одночасно потребам суспільства у кадрах певної професії. Порушення принципу призводить до незбалансованості у професійній структурі кадрів.

Принцип активності у виборі професії характеризує тип діяльності в процесі професійного самовизначення. У цьому певну роль покликані зіграти: практична спроба сил самих учнів у процесі трудової та професійної підготовки, поради батьків та їх професійний досвід, пошук та читання (за цікавою для теми) літератури, робота під час практики та багато іншого.

Принцип виховного характеру профорієнтації полягає у необхідності здійснення профорієнтаційної роботи відповідно до завдань формування гармонійної особистості, у єдності морального, трудового, економічного, естетичного, правового та фізичного виховання. Основу принципу характеру профорієнтації, що виховує, становить моральність як стрижень всієї роботи, як основа її організації.

Принцип розвитку особистості школяра у процесі профорієнтаційної роботи пов'язаний: з новим типом провідної діяльності – навчально-професійною; з визначенням свого місця у житті та внутрішньої позиції, формуванням світогляду, моральною свідомістю та самосвідомістю; з розширенням діапазону фактично доступних людині чи нормативно обов'язкових соціальних ролей; з розширенням сфери життєдіяльності; з розвитком мислення, філософської рефлексії; тяги до абстрагування, широких узагальнень, пошуку загальних закономірностей та принципів, що стоять за приватними фактами; з збільшенням ступеня індивідуалізації в інтересах та здібностях, з формуванням активної життєвої позиції, самовизначенням, усвідомленням власної значущості, формуванням переконань та цінностей; з усвідомлення себе як частки, елемента соціальної спільності (соціальної групи, нації тощо), вибір свого майбутнього соціального стану та способів його досягнення; розширенням кола особистісно значимих соціальних відносин; з посиленням особистісного контролю, самоврядування; становленням стійкої самосвідомості та стабільного образу «Я».

На основі цих принципів і має будуватися профорієнтаційна робота школярів.

Список використаної літератури

1. Коропецька О. М. Профорієнтація та профвідбір. Івано-Франківськ, 2005. 236 с.
2. Мирончук Н. М. Особливості життєвого самовизначення та формування професійних намірів старшокласників. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*, 2010. 71с.
3. Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції державної системи професійної орієнтації населення. URL:

[<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/469-2018-%D1%80#Text> (дата звернення: 03.03.2024)].

Муковоз Микола Іванович,
*студент кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка;*
Науковий керівник: Маринченко Є. О.,
*доктор філософії, доцент кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ДО ПИТАННЯ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Динаміка соціально-економічного розвитку суспільства, демократизація та гуманізація освіти зумовлюють необхідність визначення ефективних шляхів та засобів забезпечення підготовки висококваліфікованих креативних спеціалістів. Звідси актуальною проблемою сучасної психолого-педагогічної науки та практики є розвиток творчої особистості майбутніх педагогів професійного навчання, оскільки від її вирішення багато в чому залежить якість підготовки в майбутньому кваліфікованих робітників в умовах закладів професійної професійно-технічної освіти [1].

У сучасних умовах педагог повинен мати здатність творчо і нестандартно мислити. Тому одним із найважливіших завдань вищих педагогічних закладів освіти на сучасному етапі є пошук найбільш ефективних та дієвих форм роботи з розвитку креативності майбутніх освітян.

До питання розвитку творчої обдарованості людини звертались низка науковців, зокрема, Р. Штернберг вивчав зв'язок креативності та інтелекту, С. Сисоева вивчала індивідуально-психологічні особливості творчих людей і т.д..

Саме педагог багато в чому супроводжує та надихає творчий розвиток людини у найбільш чутливі до педагогічного впливу періоди його життя. Метою та результатом педагогічної творчості є творчий розвиток тих, хто навчається, який передбачає поступове формування у них здатності до творчості - невід'ємної якості особистості, що поєднує у собі спрямованість та мотиви, творчі здібності та психічні процеси, характерологічні якості особистості, що забезпечують успіх у творчості [2].

На відміну від особистісного підходу до вивчення процесу формування креативної особистості освітянина, у дослідженні творчості педагога пріоритет надається діяльнісному підходу: творча професійна діяльність педагога вважається провідним фактором, що впливає на розвиток творчих здібностей. При цьому саме у процесі творчої професійної діяльності розкриваються творчі можливості педагога, відбувається їх реалізація та розвиток. У таких умовах

виникає необхідність підготовки до розуміння рівня власної творчої професійної педагогічної діяльності, формування потреби аналізувати власний педагогічний досвід та реалізовувати педагогічний досвід інших з урахуванням своєї творчої індивідуальності.

У процесі підготовки педагогів необхідно враховувати особистість та якості творчої особистості, у тому числі: спрямованість на самореалізацію, в якій виявляються духовно-естетичні якості особистості; прагнення до досягнення мети, коли творчість є сенсом життя; незалежність та автономія думок та суджень; відкритість та щирість особистості, її справжність; оригінальність розв'язання задачі при створенні художнього образу, ініціативність та гнучкість особистості; віра у власні сили та їх адекватна оцінка; високий рівень рефлексії, самокритики та критичного мислення; відкритість досвіду, сприйняття незвичайного, нового, оригінального в навколишньому світі та передача власного ставлення до світу [3].

Професійно-педагогічна підготовка майбутніх педагогів професійного навчання має свої особливості та має дві мети: по-перше, розвивати творчі здібності освітян та стимулювати їх творчий пошук засобами навчальної, позанавчальної, дослідницької та самостійної роботи; по-друге, озброїти майбутніх педагогів прийомами, методами, технологіями стимулювання та розвитку творчого потенціалу у процесі навчальної та позанавчальної діяльності. Аудиторна робота відіграє винятково важливу роль у розвитку творчих здібностей майбутніх педагогів професійного навчання.

Формуванню творчої особистості майбутнього фахівця в освітньому процесі сприяє використання нетрадиційних форм та методів навчання, інноваційних технологій навчання, спрямованих на розвиток творчих здібностей: вирішення професійних завдань моделювання та вирішення педагогічних ситуацій, мікронавчання, творчі зміни, дидактичні, рольові та ділові ігри, діалогічні форми та методи взаємодії суб'єктів освіти, реалізація науково-дослідних проєктів, конкурсів, творчих майстерень, дискусій з проблем сучасної освіти тощо. Перевага перед простим сприйняттям готової інформації полягає в тому, що при вирішенні тих чи інших завдань освітянин активно і творчо мислить, а це призводить не тільки до міцності та ґрунтовності знань, але й до набуття цінної розумової якості – здатності орієнтуватися у будь-якій ситуації та самостійно знаходити шляхи вирішення нестандартного завдання.

Індивідуально-диференційована система навчання, в основі якої лежить індивідуально-диференційований підхід, створює гнучкі умови для активного перетворення власної навчальної діяльності та її пристосування до педагогічних вимог педагогів. Кожен студент, виходячи з педагогічних вимог індивідуально-орієнтованого плану, визначає персональну програму навчальної діяльності. Це пов'язано з тим, що ця система навчання забезпечує взаємозв'язок мотиваційної і регулятивної поведінки сторін з допомогою широкого використання механізмів мотивації, стимулюючих успіхи у навчанні.

Важливою складовою освітнього процесу ЗВО є науково-дослідна робота, яка є органічною частиною освіти, основним елементом та рушійною силою його розвитку. Це необхідна умова підготовки майбутніх креативних педагогів професійного навчання. Окреслена робота сприяє розвитку творчого мислення, творчих здібностей, умінь та навичок дослідницького характеру, поглибленню знань з конкретного предмета [3].

Як бачимо, педагогічна творчість відображає процес особистісно-професійної реалізації та самореалізації педагога у професійно-педагогічній діяльності [2].

Таким чином, креативність педагога професійного навчання є обов'язковою характеристикою цілісної особистості, обумовленої відповідними психолого-педагогічними умовами та високим рівнем сформованості його професійних та особистісних якостей. Тому стратегія творчого підходу до організації освітнього процесу у вищій школі повинна включати усвідомлення майбутніми педагогами професійного навчання власних особистісних та професійних можливостей, розвиток педагогічних здібностей; задоволення потреб у новизні та нестандартних способах вирішення професійних завдань.

Список використаної літератури

1. Підготовка майбутніх педагогів професійного навчання на засадах компетентнісного підходу : кол. монографія / за наук. ред. В. І. Ковальчука. Глухів: Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2020. 194 с.
2. Дубасенюк О. А. Креативний підхід до професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів 2011, С. 23-28.
3. Енциклопедія освіти, Харків, 2008, 1040 с.

Назирів Родіон Шавкатович,
аспірант спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

РОЗВИТОК АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДІВ СИСТЕМИ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ВИМОГ СУЧАСНОЇ НОРМАТИВНОЇ БАЗИ

Наявна система військової освіти не повною мірою забезпечує безперервний професійний розвиток військових фахівців упродовж військової кар'єри, набуття ними мовних компетентностей, які уможливають належне виконання завдань оборонного планування, сумісного застосування Збройних Сил та інших складових сил оборони, здійснення спільних дій у складі об'єднаних органів військового управління, у тому числі разом з відповідними структурами держав-членів НАТО.

Мовна підготовка військовослужбовців регламентується низкою нормативних документів, а саме: Концепція трансформації системи військової освіти (1997), Дорожня карта удосконалення мовної підготовки у Збройних силах України (2021), Ціль партнерства Україна-НАТО G1200 «Мовні вимоги» (2021), «Інструкція про курси іноземних мов у Збройних Силах України» (2017), «Основні засади мовної підготовки особового складу у системі Міністерства оборони України» (2019), «Інструкція з проведення мовного тестування у системі Міністерства оборони України» (2019), стандарт НАТО STANAG 6001 (2014).

Концепція трансформації системи військової освіти [4] передбачає нові підходи до здобуття військової освіти в мережі військових закладів. В ній, зокрема, наголошується на недосконалій системі вивчення іноземних мов військовослужбовцями, що «не забезпечує достатній рівень володіння іноземними мовами для ефективної участі в заходах міжнародного оборонного співробітництва, міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки, впровадження стандартів та процедур НАТО», а серед основних завдань трансформації системи військової освіти визначається: «забезпечення достатнього рівня знань іноземних мов військовослужбовцями складових сил оборони в обсязі, необхідному для впровадження політик і стандартів НАТО в діяльність усіх ланок органів військового управління та ефективної участі у заходах міжнародного оборонного співробітництва, міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки та навчання за кордоном».

Підґрунтям для створення високоефективної системи мовної підготовки військовослужбовців є «Основні засади мовної підготовки особового складу у системі Міністерства оборони України» [2], реалізацію яких передбачається здійснити у 2 етапи: 2019-2024 рр. («продовження заходів щодо розвитку та посилення (оптимізації) системи мовної підготовки особового складу Збройних Сил України»), 2025-2030 рр. («поступове запровадження вимоги обов'язкового професійного володіння англійською мовою особовим складом Збройних Сил України при просуванні по службі на посади, що пов'язані з використанням іноземної мови у службовій діяльності, збільшення у складі Збройних Сил України військових частин і підрозділів, взаємосумісних з відповідними військовими частинами (підрозділами) країн-членів і партнерів НАТО» [2].

Вимоги щодо обов'язкового володіння англійською мовою встановлюються до осіб, «які претендують на зайняття посад військовослужбовців офіцерського складу, які проходять військову службу за контрактом, перелік посад яких встановлюється Кабінетом Міністрів України» [3].

Дорожня карта удосконалення мовної підготовки у Збройних силах України [1] визначає стратегічну мету та шляхи підвищення ефективності мовної підготовки, а також чіткий перелік необхідних заходів зі створення безперервної системи розвитку іншомовної компетентності військовослужбовців ЗС України. В ній, зокрема наголошується на особливому

значенні сформованості стійкої позитивної внутрішньої мотивації особового складу ЗС України щодо вивчення іноземних мов, що може досягатися через активізацію навчально-пізнавальної діяльності (поєднання всіх напрямів освітньої діяльності задля отримання ефективного результату; включення різних форм, методів і засобів навчання; постійного інтерактивного зворотного зв'язку усіх суб'єктів освітнього процесу; сталого підтримання рівня знання мови та самовдосконалення; стимулювання особового складу до самоосвіти та лідерства тощо) та ефективний механізм просування/використання кадрового менеджменту підготовлених в мовному відношенні кадрів, залишення їх на військовій службі протягом потрібного часу.

Сертифікація військовослужбовців щодо володіння іноземною мовою здійснюється відповідно до міжнародного стандарту NATO STANAG 6001 [5], яким визначено стандартизовані мовленнєві рівні (СМР) для військовослужбовців: СМР 0 (Відсутність практичного вміння); СМР 0+ (Завчений мінімум); СМР 1 (Вживання); СМР 1 + (Вживання +); СМР 2 (Функціональний); СМР 2+ (Функціональний +); СМР 3 (Професійний); СМР 4 (Експертний). Успішне складання мовного тесту засвідчує володіння військовим фахівцем іноземною мовою на рівні, достатньому для іншомовного спілкування у професійній сфері.

Завдання формування майбутнього покоління військових покладається на заклади системи військової освіти, що зумовлює актуальність проблеми розвитку англomовної компетентності майбутніх викладачів закладів системи військової освіти у процесі професійної підготовки з урахуванням сучасних нормативних вимог.

Список використаної літератури

1. Дорожня карта удосконалення мовної підготовки у Збройних силах України (на 2021-2025 роки) (2021). URL: https://www.mil.gov.ua/content/education/doroznya_karta_2021.pdf
2. Основні засади мовної підготовки особового складу у системі Міністерства оборони України (2019). URL: <https://nuou.org.ua/assets/documents/osn-zas-mp.pdf>
3. Про застосування англійської мови в Україні. Проект закону України (2023). URL: <https://ips.ligazakon.net/document/ji09534b>
4. Про трансформацію системи військової освіти. Постанова КМУ від 15 грудня 1997 р. № 1410 (1997). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1410-97-%D0%BF#Text>
5. СТАНАГ 6001. Мовний стандарт» (2014). URL: https://nuou.org.ua/assets/documents/dodb_stanag_6001.pdf

Негрій Олександр Володимирович,
*магістрант кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка;*

Науковий керівник: Маринченко Є. О.,
*доктор філософії, доцент кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

РОЛЬ ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ У ВПРОВАДЖЕННІ ІННОВАЦІЙ В ГАЛУЗЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

На сучасному етапі розвитку української держави виникає гостра потреба створення системи інноваційного розвитку галузі сільськогосподарського виробництва на основі єдності освіти, науки і виробництва. Неабияку роль у цьому контексті відіграють педагоги професійного навчання, які мають готувати фахівця, здатного розв'язувати пріоритетні завдання сільського господарства і агропромислової галузі, реалізовувати інноваційні проекти, спрямовані на підвищення ефективності та результативності наукового забезпечення розвитку виробництва.

Вважаємо, що сільськогосподарське виробництво – це саме та сфера, в якій можуть бути всесторонньо реалізовані інноваційні ідеї сьогodнішніх випускників спеціалізації «015 Професійна освіта. Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології».

Дослідженням проблем інноваційної діяльності та впровадження інновацій в галузі сільськогосподарського виробництва досліджувались у працях науковців: В.Г. Андрійчука, В.І. Благодатного, В.О. Василенка, С.А. Володіна, О.І. Дація, О.В. Донця, В.О. Заготова, М.В. Зубця, С.М. Ілляшенка, М.І. Кісіля, М.Ф. Кропивка та ін [1-4].

У своєму дослідженні зупинимося більш детально на інноваціях у сфері аграрного сектора та на тих питаннях інноваційної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання, які згодом працюватимуть у закладах професійної освіти та готуватимуть робітничі кадри для системи професійної освіти сільськогосподарського профілю.

У сучасних умовах оновлення та розвитку професійної освіти важливими складовими інноваційного підходу в процесі підготовки майбутніх педагогів професійної освіти є впровадження комплексних навчальних екскурсій.

На думку багатьох дослідників, основні завдання екскурсії полягають у збагаченні знань тих, що навчаються, встановлення зв'язків теорії з практикою, життям, вихованні шанобливого ставлення до праці, природи, розвиток творчих здібностей, спостережливості, пам'яті, мислення майбутніх педагогів професійного навчання, їх самостійності; формування естетичних почуттів, активізації пізнавальної і практичної діяльності тощо [5].

Наші спостереження показують, що в умовах сьогодення комплексні навчальні екскурсії набувають вагомого інноваційного значення, оскільки жодне майстерне слово чи найбільш точна наочність не замінять живого споглядання. Результати побаченого і отримані на екскурсіях відомості заповнюють можливі прогалини у знаннях студентів, пов'язані з вадами сприймання та уявлення; а враження, отримані під час екскурсій, стимулюють їх до засвоєння навчального матеріалу з професійно-орієнтованих дисциплін, пробуджують їхню допитливість та активність.

Враховуючи значну вартість різних сільськогосподарських машин та агрегатів, приладів та устаткування та їх часткову або ж повну відсутність в навчальних закладах освіти, проведення комплексних навчальних екскурсій у даний час при підготовці майбутніх педагогів професійного навчання є як ніколи актуальним заходом інноваційного спрямування [2].

В останні роки майбутні педагоги професійного навчання факультету технологічної та професійної освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка спеціальності: «015 Професійна освіта. Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології», здійснили комплексні навчальні екскурсії до таких підприємств різної форми власності як: сільськогосподарське підприємство «ТОВ Велетень»; молочно-товарна ферма по виробництву молока на промисловій основі; підприємство по переробці конопель «Лінен оф Десна»; агропромисловий холдинг «Росток-Холдинг».

На прикладі екскурсії на тваринницький комплекс покажемо роль цього заходу в процесі інноваційної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання.

За своїм змістом цю екскурсію слід вважати інноваційною, оскільки тваринницький комплекс займається виробництвом молока на промисловій основі. За видом екскурсія є комплексною, тому що під час її проведення студенти отримують знання з декількох навчальних тем та предметів, зокрема, з навчальних дисциплін: «Основи тваринництва», «Технологія виробництва і переробка продуктів тваринництва». Студенти під час таких екскурсій можуть детально ознайомитися з сучасними технологіями утримання тварин, їх годівлею та напуванням, утилізацією гною, видами та способами підготовки кормів, доїнням корів та контролем якості молока, штучним осіменінням тварин, доглядом за новонародженими телятами, ветеринарно-профілактичними заходами по збереженню поголів'я і т.п.

Також майбутні педагоги професійного навчання отримали певні знання з таких навчальних дисциплін, як «Машини та машиновикористання в тваринництві», «Охорона праці», «Основи стандартизації та управління якістю продукції сільського господарства», «Електропривод та автоматизація сільськогосподарського виробництва» та ін.

Отже, екскурсії це досить ефективний метод залучення майбутніх педагогів професійного навчання до вивчення інновацій в галузі

сільськогосподарського виробництва, до формування мотивації, навчальної та фахової діяльності майбутніх педагогів професійного навчання.

Список використаної літератури

1. Білінська В. Сучасні інноваційні технології в сільському господарстві: основна характеристика та перспективи впровадження. Вісник Київського національного університету імені Т.Г. Шевченка. Серія «Економіка». Київ, 2015. с. 74-80.
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. Київ, 2004. – 352 с.
3. Гордійчук А.І. Ефективність галузей сільського господарства та їх інноваційний розвиток. Київ, 2008. URL: elibrary.nubip.edu.ua/7331/1/10gai.pdf (дата звернення: 15.01.2019)
4. Міжуй А.С. Інноваційна діяльність в сільському господарстві. Київ, 2011 URL: www.rusnauka.com/27_NNM

Опанасенко Віталій Петрович,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

РЕАЛІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ МАШИН

Під педагогічними умовами, ми розуміємо сукупність обставин, що сприяють формуванню відповідного рівня професійної компетентності з дисципліни «Сільськогосподарські та меліоративні машини» через відповідну організацію навчального процесу з урахуванням потреб, інтересів, можливостей особистості. Беручи до уваги дидактичні принципи та різні підходи й погляди сучасних педагогів-дослідників було визначено наступні педагогічні умови:

- спрямованість на формування у студентів стійкої професійно-орієнтованої мотивації до опанування знань і вмінь з дисципліни «Сільськогосподарські та меліоративні машини»;
- забезпечення взаємозв'язку дисципліни «Сільськогосподарські та меліоративні машини» зі змістом майбутньої професійної діяльності у процесі набуття здобувачами професійних знань, умінь та навичок вирішення організаційних, педагогічних, і технологічних завдань;
- використання у процесі навчання студентів активних форм, методів та інноваційних засобів навчання, що надають можливість моделювати ситуації, функціональні можливості яких є основою для формування їх професійної компетентності;

– розробка навчально-методичного забезпечення для формування у студентів професійної компетентності з дисципліни «Сільськогосподарські та меліоративні машини».

Розглянемо першу педагогічну умову, що пов'язана з забезпеченням професійно-орієнтованої мотивації студентів. Для забезпечення формування у здобувачів освіти мотивації до опанування професійних знань, умінь і навичок з вищезазначеної дисципліни викладачі повинні стимулювати їх до активної діяльності під час освітнього процесу, формуванню в них суб'єктної позиції щодо власного професійного становлення. Для розвитку професійної мотивації здобувачів освіти необхідно: залучати майбутніх фахівців до написання творчих праць різних видів, організовувати з ними бесіди, диспути тематично пов'язані до тем робочої програми дисципліни; допомагати студентам у плануванні і реалізації подальшого процесу професійного саморозвитку; не тільки організовувати разові зустрічі під час відкритих лекцій чи екскурсій з висококваліфікованими фахівцями виробництва, а й залучати їх до освітнього процесу в якості викладачів-практиків; залучати студентів до різних видів науково- та навчально-дослідницької роботи, участі в науково-практичних конференціях на професійну тематику, що надає можливість надати їхній пізнавальній мотивації змістовного характеру.

Друга педагогічна умова пов'язана з необхідністю забезпечення взаємозв'язку змісту дисципліни «Сільськогосподарські та меліоративні машини» із специфікою професійної діяльності на сільськогосподарському виробництві. Тобто – викладачу потрібно насичувати зміст навчального матеріалу інформацією, що стосується: організаційних, проектно-конструкторських, технологічних завдань та типів діяльності сучасного інженера-технолога, інженера з охорони праці сільськогосподарського виробництва; завдань з експлуатації, обслуговування та ремонту сільськогосподарською технікою характерних для трактористів-машиністів та слюсарів з ремонту сільськогосподарської техніки тощо. Знов-такі, залучення практиків з виробництва на окремих етапах заняття суттєво підвищує його ефективність. Відповідно забезпечується реалізація принципу зв'язку теорії з практикою, враховуючи особливості специфіки виробничого середовища в якому будуть працювати майбутні фахівці.

Реалізація третьої педагогічної умови передбачає застосування методів активного навчання. На таких заняттях розкриваються здібності студентів, формуються вміння швидко думати, аналізувати, брати на себе відповідальність і, крім контролю знань, відбувається їх узагальнення та поглиблення. Серед методів активізації пізнавальної діяльності ділові (рольові) ігри набувають достатньо широкого розповсюдження, вони підвищують ефективність фахової підготовки здобувачів освіти, дозволяють економити час, засоби для проведення експерименту, моделювати майбутню самостійну професійну діяльність та розвивати творчий потенціал студентів, формувати в них професійну компетентність фахівця з вищою освітою. Наряді з використанням ігрових форм широкого розповсюдження набувають і проблемне та

дослідницьке навчання, основною перевагою якого є занурення майбутніх педагогів професійного навчання у наукове пізнання та через навчально та науково-дослідницьку діяльність.

Таким чином, з метою формування мотиваційно-ціннісного компонента професійної компетентності нами надається перевага використанню таких методів та прийомів, як: створення творчої атмосфери під час вивчення фахових дисциплін з використанням інноваційних методик навчання і викладання (проблемні, дослідницькі або ігрові технології); професійний зміст та фахова спрямованість навчання.

Щоб сформувати когнітивно-рефлексивний компонент професійної компетентності на нашу думку доцільно використовувати наступні методи і форми організації навчальних занять: підготовка творчих проектів, що спрямовані на вивчення технологій сільськогосподарського виробництва, застосування комп'ютерного навчання – виконання тестів, моделей технологічних процесів та машин), впровадження активних методів навчання, серед яких виокремлюємо проблемне навчання, ділові ігри, наукові конференції, тощо, а також самостійну роботу з інформаційними джерелами професійного спрямування.

Впровадження цифрових технологій навчання дає можливість створювати таке середовище, у якому одночасно з традиційним навчанням можна використовувати навчальні засоби нового покоління. Таким чином, з метою формування практично-діяльнісного компонента професійної компетентності доцільно використовувати наступні методи навчання: ситуаційний метод навчання, метод дискусії, виконання проблемно-пошукових завдань на сільськогосподарську тематику; використання тестових завдань із самоперевіркою та самоконтролем.

Формування професійної компетентності у майбутніх педагогів професійного навчання також на нашу думку буде забезпечено під час виконання четвертої педагогічної умови – використання відповідного організаційно-методичного забезпечення освітнього процесу. Компонентами організаційно-методичного забезпечення навчального процесу у ЗВО є: державні стандарти освіти; навчальні плани; навчальні та робочі програми, силабуси з дисципліни «Сільськогосподарські та меліоративні машини»; підручники та навчальні посібники; інструктивно-методичні матеріали до лабораторних занять; індивідуальні завдання для самостійної роботи студентів; матеріали поточного та підсумкового контролю до лабораторних занять; навчально-матеріальна база.

Список використаної літератури

1. Авраменко Є. В., Опанасенко В. П., Самусь Т. В. Формування професійної компетентності майбутніх агроінженерів щодо використання AgTech-інновацій у сільському господарстві. *«Наука і техніка сьогодні» (Серія*

«Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Фізико-математичні науки», Серія «Техніка»): журнал. 2023. № 10(24) 2023. С. 188 – 197.

2. Ковальчук В. І., Ігнатенко С. В., Росновський М. Г., Ігнатенко Г. В., Вовк Б. І., Опанасенко В. П., Самусь Т. В., Ігнатенко О. В. *Підготовка майбутніх педагогів професійного навчання на засадах компетентнісного підходу* : кол. монографія / за наук. ред. В. І. Ковальчука. Глухів: Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2020. 194 с.

3. Опанасенок В. П., Самусь Т. В. Реалізація проектної технології під час вивчення педагогами професійного навчання технічних дисциплін циклу професійної підготовки Збірник наукових праць. Наукові інновації та передові технології. Педагогіка. Київ, 2022. № 9(11). С. 167-179.

4. Самусь Т. В. Організація пізнавальної діяльності студентів в умовах проведення освітнього процесу з використанням дистанційних технологій. *Освіта і наука XXI століття: Матеріали звітної науково-практичної конференції викладачів (4 травня 2022 р.)* / Глухівський НПУ ім. О. Довженка. Глухів, 2022. С. 161 – 162.

5. Yevhenii Marynchenko, Tetiana Serha, Tetyana Chumak, Anna Makogin, Vasyl Salabai. (2023). Psychological aspects of the landscape of modern organizational and pedagogical conditions of training of specialists through the integration of education, science and production in Ukraine. AD ALTA-Journal of Interdisciplinary Research. Vol.13. Issue 1, Special Issue XXXIV. Pp. 207–216.

Остапенко Анна Вікторівна,
*доктор філософії, науковий співробітник
лабораторії науково-методичного супроводу
підготовки фахівців у коледжах і технікумах
Інституту професійної освіти НАПН України*

ПРОГРАМИ ДЛЯ БЕЗПЕРЕРВНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ КОМПЕТЕНЦІЙ ВИКЛАДАЧІВ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

В освітній сфері часто використовується вислів «навчання протягом усього життя» «learning throughout the entire life», що представляє багато заходів, які ініціюються викладачами з метою вдосконалення свого професійного досвіду. Викладач постійно самонавчається, вчиться відповідати на потреби і запити своїх студентів, навчається справлятися зі змінами в соціумі та університетських вимог. Метою безперервного самонавчання є «актуалізація, розвиток і розширення знань, отриманих викладачами з початкового навчання та пропонувати їм нові та професійні знання та компетенції, оскільки, ці заходи вносять зміни в знання і здібності викладачів, щоб краще відповідати практичним проблемам в аудиторіях. Постійне навчання дозволяє викладачам зрозуміти зв'язок між деякими видами діяльності і методи навчання та чого навчаються студенти. Однак, викладачі

самовдосконалюються не є гарантією того, що кожен конкретний підхід до навчання матиме бажані результати для студентів [1, с.802]. Підготовка самовдосконаленню викладачів – це навчальна діяльність протягом усього життя, яка починається з початкової підготовки і продовжується протягом усієї педагогічної діяльності. Вчені провели дослідження щодо безперервного навчання викладачів й аналіз навчальних курсів для самовдосконалення та ідентифікація досягнутих компетенцій після завершення програми навчання викладачів. Згідно з результатами, рівень самонавчання на курсах професійної підготовки був дуже високим, підкреслюючи їхній інтерес до будь-якої теми, що стосується професійного розвитку викладачів у конкретному навчанні. Безперервне само-професійне навчання є запорукою якісних послуг в освіті які надають викладачі, також активно реагували на потреби та виклики часу для впровадження нових освітніх документів у освіті. Безперервну самоосвіту викладачів можна визначити як набір заходів і практик, які допомагають викладачу залишатися в межах освітнього простору компетентним професіоналом, оскільки викладач повинен залишатися авторитетним у будь-якому часовому контексті. Оскільки підготовку викладачів класифікують на три етапи: початкова підготовка викладачів (підготовчий курс перед викладання аудиторією, як повністю відповідальний викладач); фаза вступу (узгоджений, підтримуючий процес навчання для молодих викладачів, які викладають у перші роки навчання); безперервне професійне навчання (процес без відриву від роботи). Безперервне самонавчання було є і залишається у більшості випадків, додатковою альтернативою для практики викладання. Програми підготовки викладачів стають все більш гнучкими, пропонуючи програми неповного робочого дня, дистанційне навчання, навіть підготувати викладача за дуже короткий період через інтенсивні заняття. Але, щоб отримати якісну освіту, безперервне навчання має сприйматися як невід’ємна частина діяльності викладача та професійний розвиток. Проїшов курси викладачі намагалося визначити навчальні програми, які вони брали участь протягом останніх п’яти років, щоб: визначити основні курси для викладачів; визначивши переваги, що пропонували участь у цих курсах (кредити, компетенції тощо); визначили заклади які пропонували послуги професійного навчання [1, с.803]. Курси з метою отримання ІТ-компетенцій пов’язані з дидактичною діяльністю викладачів в закладах вищої освіти, оскільки, багато в чому залежить від їхніх здібностей і компетенції володіти засобами масової інформації та демонструвати інтерактивні здібності в аудиторії. Оскільки, нове покоління студентів приходить в заклади вищої освіти більш розвинутими в нових технологіях, викладачі стикаються з необхідністю бути в курсі та знаходити нові методи залучення студентів до навчання використовуючи нові інформаційно-комунікаційні технології. Першим кроком у впровадженні ІТ в педагогічну діяльність стали розроблені курси для педагогів оволодіння комп’ютером. Тривалість курсів коливалася від 8 до 6 годин місяців, залежно від рівня складності. Кількість кредитів, отриманих за проходження курсів, змінюється залежно від тривалості курсу від 15 до 70 [1, с.804]. Група

викладачів брала участь в інших курсах на тему міждисциплінарних проєктів, реалізованих засобами мультимедіа та інформаційного суспільства. Ці курси були здебільшого організовані CCD, і мінімум кількостей кредитів становила 15. Інтерес викладачів до ІТ-компетенцій актуальний для іміджу освітньої системи визначає підвищення якості навчання як розвиток компетенцій для вчителів і студентів одночасно. Курси за наставництвом у навчанні. Наставництво є відносно новою концепцією в нашій освітній культурі. Завдяки особистому розвитку викладачі можуть досягти власного досвіду з наставником до рівня досконалості (професіонала викладача). Наставники можуть бути не обов'язково з освітнього середовища, а викладачі, що мають багаторічний досвід навчання та підготували не одне покоління студентів, зберігаючи при цьому високі стандарти професіоналізму. Курси з підготовки викладачів з тренерства де респонденти, що пройшли курси, стали тренерами в освітній діяльності. Терміни курсів коливалися від 35 годин до 6 місяців. Для проходження курсів учасники в середньому отримали 60 кредитів. Курси з підготовки викладачів котрі оцінюють якість навчання. Результат цих курсів був розвиток компетентностей, необхідних в оцінювальній діяльності, забезпечення якості освіти, оцінювання дидактичної діяльності викладачів, викладачів оцінювання, оцінювання шляхом порівняння освітніх систем на міжнародному рівні. Тривалість курсів коливалася від 20 годин до 6 місяців, кількість отриманих кредитів від 15 до 60. Більшість курсів були від некомерційних організацій, але були курси для викладачів, що фінансувалися POSDRU, призначеною для розвитку людських ресурсів. Середня тривалість курсу, який фінансувався POSDRU, становить 6 місяців. Курси, призначені для підготовки дидактичної або методичної кваліфікації. Курси з метою полегшення навчальної програми та отримання педагогічних компетенцій. Таким чином, викладачі навчаються для набуття педагогічних компетенцій, які починають свою педагогічну кар'єру і зосереджені на охопленні всього навчального плану, використовують альтернативні та інноваційні методи навчання. Тривалість навчання варіювалася від кількох днів (переважно для випускного іспиту) до 6 місяців. Мінімальна кількість кредитів становила 30, для проходження екзамену-70 кредитів [1, с.805]. Спеціальні курси для навчальних предметів (всі курси, специфічні за предметами). Тематика курсів містить інноваційні методи навчання, а також використання освітніх платформ або комп'ютерне навчання, а також використання методики при плануванні лекцій. Викладачі, також підвищували свою педагогічну компетентність беручи участь у заходах, як конференції чи зустрічі, а також тематичні курси незалежні від навчання (наприклад, надання першої допомоги). Компетенції, отримані після самонавчання на курсах у яких викладачі брали участь й вони набули компетенції. Учасників дослідження назвати три компетенції, які вони здобули під час самонавчання на курсах підвищення педагогічної кваліфікації 1) компетенції для використання інформаційних пристроїв, компетенції для роботи з додатками (програмне забезпечення) та освітніми платформами, компетенції для ІТ у навчанні. Ряд компетенцій отримані для викладачів

корисні у їхній щоденній рутині, а також для створення баз даних з метою оцінювання та управління результатами студентів, а також створення та постійно додавання даних до файлів студентів (робочі аркуші або оцінювання). Набуття компетенцій для онлайн-викладання призводить до інтеграції цих платформ у процес навчання та створює умови для здійснення інтерактивного процесу навчання; 2) комунікаційні компетенції набуті викладачами, котрі закінчили курси з підвищення кваліфікації, вони отримали комунікаційні компетенції (викладачі-студенти-батьки студентів) [1, с.806-807]. У категорії компетентності викладання та навчання викладачі опановують нові методи навчання, які викладають респонденти. Крім того, нові інновації асоціюється з ефективністю набуття найсучасніших методів викладання та полегшують розподіл часу підготовки до пар щоб педагог міг ефективно передавати інформацію і в той же час підтримувати комунікацію з студентами. Компетенція викладача яку розвивають деякі курси – це «конкретизувати знання відповідно до освітніх потреб та вимог студентів». Методи навчання, якими користується викладач у своїй діяльності, мають бути активними щоб інформацію могли засвоїти студенти, незалежно від їх рівня. Частина учасників дослідження набули управлінські компетенції, оскільки, викладач керує ресурсами, які використовуються на парах, а також стратегії в організаціях пар (працювати в команді). 3) останньою категорією та набутими компетентностями є компетентності консультування та управління: здатність керувати та протистояти непередбачуваним ситуаціям, ефективно управління складними та конфліктними ситуаціями, здібності викладачі можуть використовувати, щоб знати про своїх студентів. Складні ситуації та конфлікти серед студентів є частиною цих аспектів, вирішення яких базується на цих компетенціях. Оскільки, здібності до заповнення різних документів, написання проектів, управління документами та знання європейського законодавства у сфері освіти, організації та ведення позааудиторних документів, маркетингу, вивчення іноземних мов необхідно викладачеві [1, с.806-807].

Висновки. Отже, рівень участі викладачів на курсах самоосвіти дуже високий, що підкреслює зацікавленість для професійної підготовки з відповідної теми. Отримані відповіді викладачів ґрунтувалися на тому, що найбагатша палітра курсів із сфери ІТ. Більшість викладачів розвинули та вдосконалили свої компетенції й підвищили ефективність навчання за останні п'ять років у сфері ІТ. Оскільки, компетенції сприяли збагаченню педагогічного досвіду визначення інтерактивних, інноваційних методів для реалізації навчального процесу.

Список використаної літератури

1. Dumitru G. The Teacher`s Perceptions Toward the Continuous Training Programs and Identifying the Achieved Competences. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 2015. Vol. 180. P. 802-807. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042815015566>

Отамась Інна Григорівна,
*кандидат історичних наук, проректор з наукової роботи та
 цифровізації, доцент кафедри професійної та вищої освіти
 Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти»*

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ТА ВІДКРИТІ ОСВІТНІ РЕСУРСИ ДЛЯ ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ

Відкрита освіта набуває все більшої актуальності в сучасному світі. Вона передбачає доступність та відкритий доступ до навчальних ресурсів, знань і можливостей навчання для всіх зацікавлених осіб. Запровадження відкритої освіти має велике значення для розвитку освітньої системи, підвищення якості навчання та створення рівних можливостей для всіх [5]. Досліджувана тема актуальна, тому що педагогічні та науково-педагогічні працівники постійно досліджують нові та інноваційні методи та інструменти щоб залучити своїх здобувачів освіти до навчання. Новим інструментом для відкритої освіти, є ChatGPT (GPT: Generative Pretrained Transformer), модель обробки природної мови, розроблено OpenAI. OpenAI ChatGPT розроблено спеціально для додатків, що базуються на розмовах і чатах, і має здатність розуміти та генерувати людський текст у відповідь на запити користувачів. Це робить його корисним для таких програм, як чат-боти, віртуальні помічники та інші розмовні системи ШІ.

Так, ChatGPT має 570 Гб даних, 300 мільярдів слів і має близько 175 мільярдів параметрів. ChatGPT розглядають як «комп'ютерного робота» з яким можна говорити про що завгодно. Щоб розпочати роботу з ChatGPT потрібно створити свій акаунт [4]. Штучний інтелект (або AI) застосовується для опису інтелектуальних можливостей комп'ютерів для прийняття рішень. Більшість експертів у цій сфері сходяться на тому, що є три категорії (або типи) штучного інтелекту:

- Штучний інтелект вузького спектру, або ANI(Artificial Narrow Intelligence) – перший рівень штучної свідомості, яка спеціалізується на прийнятті рішень лише в одній сфері: наприклад, може обіграти світового чемпіона із шахів, але може зробити тільки це і нічого більше.

- Загальний штучний інтелект, або AGI (Artificial General Intelligence) – штучний інтелект другого рівня, який досягає та перевершує рівень людської свідомості: може розв'язувати математичні та логічні завдання, абстрактно мислити, порівнювати та засвоювати складні ідеї.

- Штучний суперінтелект, або ASI (Artificial Super Intelligence) – третій рівень розвитку технологій штучного інтелекту, де він є розумнішим у трильйони разів [3].

Одними з таких онлайн-ресурсів, які можуть допомогти освітянам є:

1. Khan Academy – <https://uk.khanacademy.org/> – цей ресурс пропонує безкоштовні онлайн-уроки з різних предметів, від математики до мистецтва.
2. TED-Ed – <https://ed.ted.com/> – TED-Ed пропонує навчальні відео та уроки на

різноманітні теми. 3. Google Classroom – <https://classroom.google.com/> – Google Classroom – це безкоштовна платформа для управління класом та спільної роботи. 4. IBM Watson Education – <https://www.ibm.com/watson/education/> – цей ресурс використовує штучний інтелект, щоб надати освітянам інструменти для персоналізованого навчання, оцінювання та аналітики. Він допомагає освітянам створювати індивідуальні плани навчання та отримувати рекомендації для кожного учня та інші.

Використання штучного інтелекту у навчальному процесі – не фантастичне майбутнє, а сьогоднішня реальність. Ми повинні розуміти, що в реальному житті та професійній діяльності люди все більше користуватимуться подібними застосунками в LMS, і ймовірно, протягом наступних років це стане нормою. LMS – це освітня платформа, призначена для організації та контролю за навчанням в онлайн. За допомогою такої системи можна запросто створювати нові курси, розмежовувати доступ для різних категорій користувачів, стежити за успіхами студентів та виконувати безліч інших важливих операцій з мінімальними витратами ресурсів. З розвитком штучного інтелекту, якість онлайн-освіти на платформах LMS вийшла зовсім новий рівень.

Технологія штучного інтелекту досить широко використовується в сучасних LMS, і допомагає компаніям досягати кращих результатів у навчанні співробітників та студентів. Тому пропонуємо розглянути основні сценарії застосування ШІ у цій сфері. Існує три типи сприйняття інформації: візуальний, слуховий та дискретний. І якщо людині-візуалу надавати більше відео та графічного контенту, процес навчання для нього буде проходити набагато легше та успішніше. Алгоритми штучного інтелекту здатні виявляти такі уподобання користувачів та адаптувати освітню програму під кожного з них. В результаті результативність учнів значно зростає. Крім того, ШІ може враховувати стиль та темп навчання кожного користувача, та надавати йому необхідні матеріали, щоб заповнити прогалини у знаннях. Часто LMS – це міжнародні платформи, тому власникам освітнього бізнесу доводиться витрачати чимало ресурсів на адаптацію контенту під різні мови. Проте впровадження штучного інтелекту допоможе легко подолати проблему мовного бар'єру. Алгоритми ШІ виконують точний і безпомилковий переклад не тільки тексту, але також аудіо- та відеофайлів, чим роблять LMS-систему максимально доступною для всіх користувачів, незалежно від мови спілкування.

Отже, відкрита освіта і ШІ є необхідним елементом розвитку сучасного світу, що забезпечує доступність навчання та підвищує рівень кваліфікації людей. Забезпечення рівних можливостей для участі у навчальному процесі та розвитку навичок є важливим завданням в контексті розвитку відкритої освіти.

Список використаної літератури

1. The 2019 UNESCO Recommendation on Open Educational Resources (OER). URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000383205>
2. Jahic, I., M. Ebner, and S. Schön. 2023. "Harnessing the Power of Artificial Intelligence and ChatGPT in Education—A First Rapid Literature Review." In Proceedings of EdMedia + Innovate Learning, edited by T. Bastiaens, 1489–1497. Vienna: Association for the Advancement of Computing in Education (AACE). <https://www.learntechlib.org/p/222670>
3. Sabzalieva, E., and A. Valentini. 2023. ChatGPT and Artificial Intelligence in Higher Education: Quick Start Guide. Paris: UNESCO. Accessed January 16, 2023. https://www.iesalc.unesco.org/wp-content/uploads/2023/04/ChatGPT-and-ArtificialIntelligence-in-higher-education-Quick-Start-guide_EN_FINAL.pdf
4. ChatGPT. URL: <https://chat.openai.com/>
5. Про освіту: Закон України від 04.06.1991 №1144-XII. (Редакція станом від 02.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 20.10.2023).

Пахомов Ілля Володимирович,
старший викладач кафедри психології, педагогіки та менеджменту
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
ДЗВО «УМО» НАПН України

ПІДГОТОВКА ВИКЛАДАЧІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ УКРАЇНИ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В умовах повоєнного відновлення України особливої актуальності набуває проблема якісної підготовки кваліфікованих робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти (далі – П(ПТ)О). Формуванням їх професійних компетентностей безпосередньо займаються педагогічні працівники закладів П(ПТ)О – майстри виробничого навчання та викладачі професійно-теоретичної підготовки. Підготовка їх до інноваційної діяльності здійснюється також під час проходження підвищення кваліфікації у Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (далі – Інституті). Вона здійснюється викладачами Інституту при проведенні різних форм навчальних занять: онлайн-лекцій, семінарських занять, тематичних дискусій, конференцій, спецкурсів, семінарів-практикумів, які проводяться із застосування хмарного сервісу Microsoft Teams платформи Office 365.

Викладачі професійно-теоретичної підготовки ЗП(ПТ)О проходять підвищення кваліфікації за трьома етапами, з яких два - очні (45 та 30 навчальних годин), один – дистанційний (75 навчальних годин). Підготовка слухачів до інноваційної діяльності відбувається в процесі вивчення усіх п'яти

навчальних модулів: «Трудові відносини і охорона праці в закладі професійної освіти», «Педагогічний менеджмент і психологія професійної діяльності», «Дидактика професійної освіти», «Освітні інновації в професійній діяльності викладача закладу професійної (професійно-технічної) освіти» та «Інноваційні технології в професійній діяльності викладача закладу професійної (професійно-технічної) освіти».

Інноваційні технології формування професійних компетентностей здобувачів П(ПТ)О розглядаються під час вивчення кожного змістовного модуля.

Наприклад, при вивченні модуля «Трудові відносини і охорона праці в закладі професійної освіти» під слухачам пропонуються наступні курси **варіативної складової**: «Екологічні аспекти сталого розвитку», «Сучасні стандарти охорони праці», «Механізми соціального захисту педагогічних працівників ЗП(ПТ)О», а також «Інтелектуальна власність у трудових відносинах педагогічних працівників ЗП(ПТ)О».

При вивченні модуля «Педагогічний менеджмент і психологія професійної діяльності» інноваційні педагогічні технології розглядаються при проходженні наступних курсів варіативної складової: «Профорієнтаційна робота в закладах П(ПТ)О», «Розвиток здоров'язберезувальної компетентності педагогічних працівників», «Технології запобігання та розв'язання конфліктів учасників освітнього процесу», «Розвиток критичного мислення педагогів професійної (професійно-технічної) освіти», «Булінг в освітньому середовищі: попередження та конструктивне подолання (кібербулінг, селфіманія, психологічні особливості інтернет – залежності», а також «Психологічні аспекти готовності педагогічних працівників до інноваційної діяльності».

Велика увага інноваційним педагогічним технологіям приділяється і при вивченні модуля «Дидактика професійної освіти», особливо при оволодінні наступними курсами варіативної складової: «Компетентнісний урок виробничого навчання як цілісна дидактична система», «Новітні виробничі технології в галузі», «Форми організації освітнього процесу в ЗП(ПТ)О», а також «Дидактичні принципи виробничого навчання».

Наступні два навчальні модулі («Освітні інновації в професійній діяльності викладача ЗП(ПТ)О» та «Інноваційні технології в професійній діяльності викладача закладу П(ПТ)О») безпосередньо присвячені інноваційним педагогічним технологіям.

Наприклад, навчальний модуль «Освітні інновації в професійній діяльності викладача ЗП(ПТ)О» включає наступні варіативні курси: «Методика розроблення навчально-технічної документації», «Методика розроблення робочого зошита», «Методика розроблення портфоліо для атестації і сертифікації педагога», «Розвиток технічної творчості педагога П(ПТ)О», «Кейс-технології в професійній діяльності педагога П(ПТ)О».

Найбільш докладно інноваційні педагогічні технології розглядаються в процесі вивчення модуля «Інноваційні технології в професійній діяльності викладача ЗП(ПТ)О», до якого відносяться наступні змістовні модулі:

«Педагогічні технології в професійній діяльності педагогічного працівника ЗП(ПТ)О», «Гуманізація виховного процесу в ЗП(ПТ)О», «Цифрові технології в ЗП(ПТ)О».

В рамках змістовного модуля «Гуманізація виховного процесу в ЗП(ПТ)О» передбачені наступні вибіркові курси: «Основні проблеми превентивної педагогіки», «Розвиток медіакультури і медіаграмотності педагога ЗП(ПТ)О», «Розвиток готовності педагогічних працівників до інноваційної діяльності», «Тайм-менеджмент як складник організаційної культури педагога», «Моніторинг якості освіти в контексті взаємодії зі стейкхолдерами», а також «Фасилітація в професійній діяльності педагога».

В рамках змістовного модуля «Цифрові технології в ЗП(ПТ)О» передбачені наступні варіативні курси: «Технології дистанційного навчання в умовах ЗП(ПТ)О», «Хмарні технології в освіті», а також «Технологія проведення вебінарів».

По кожному заняттю викладач у вкладці «Дописи» та «Файли» хмарного сервісу Microsoft Teams платформи Office 365 приєднує матеріали електронного навчального курсу, які слухачі можуть завантажити: завдання до семінарських занять, комплекс практичних тестових завдань, проблемно-пошукові питання для самостійної та індивідуальної роботи, презентації, анотацію електронного курсу, глосарій ключових слів, інформацію про викладача, профіль типової освітньої програми та сама програма, робочий навчальний та тематичний плани курсу, цифрова бібліотека. Перевірити рівень сформованості компетентностей з кожної теми слухачі можуть за контрольними тестами, розташованими у вкладці «Завдання» хмарного сервісу Microsoft Teams платформи Office 365.

Цифрова бібліотека, яка міститься у кожному електронному навчальному курсі, містить, як правило, посилання на електронні ресурси: нормативно-правові акти, посібники та підручники, автореферати дисертацій чи самі дисертації, періодичні видання, сайти наукових, освітніх чи виробничих установ тощо. Для кожного електронного навчального курсу науково-педагогічними та педагогічними працівниками Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти розроблені відповідні навчально-методичні посібники, які містять основну інформацію з даного курсу.

Практичною реалізацією інноваційних педагогічних технологій є єдина освітньо-цифрова екосистема, яка міститься на офіційному сайті Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти і включає: LMS «Профосвіта» (<https://profosvita.org/>, зареєстровано більше 8000 учасників), хмарний сервіс Microsoft Teams платформи Office 365 (понад 4000 зареєстрованих), Школу педагогічного коучингу та її цифровий двійник – Віртуальну школу педагогічного коучингу, Консалтинговий центр, онлайн-консультаційний пункт «Новітні виробничі технології», інформаційно-аналітичний ресурс «Методична скарбничка», онлайн-центр психологічної підтримки «ReVita», онлайн-Академію цифрових технологій, цифрову бібліотеку Інституту, цифрові навчальні курси, цифрові програмно-методичні

комплекси, персональні веб-ресурси викладачів, власний сайт Інституту (<https://binpo.com.ua/>), власний ютуб-канал (<https://t1p.de/six2k>), телеграм-канал (https://t.me/binpo_umo), віртуальні рубрики на сайті Інституту для неформальної освіти та професійного розвитку фахівців.

Більшість слухачів, які проходять підвищення кваліфікації у Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти, використовують у роботі матеріали, розташовані у вкладці «Методична скарбничка» LMS «Профосвіта» (<https://profosvita.org/>) на офіційному сайті Інституту. У ній містяться найкращі методичні розробки навчальних занять, об'єднані у професійні розділи, наприклад «Токар», «Слюсар», «Зварювальник» тощо, а також «Виховні заходи». Педагогічним працівникам закладів П(ПТ)О досить зручно знаходити відповідні розділи та завантажувати методичні матеріали, які їх цікавлять. Проведене нами опитування понад 200 слухачів показало, що усі вони ознайомлені зі змістом розділу «Методична скарбничка», переважна більшість (65%) завантажували та використовували в роботі методичні розробки звідти, а третина (35%) планують це зробити. Жоден зі слухачів не зазначив, що цей розділ не є корисним для них.

Велику зацікавленість проявляють слухачі і до цифрової бібліотеки Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти, яка також розташована на офіційному сайті закладу. Вона складається з наступних розділів: «Наукова бібліотека ОП «Педагогіка вищої школи», «Наукова бібліотека ОП «Психологія», «Наукова бібліотека ОП «Менеджмент», «Монографії», «Навчальні та навчально-методичні посібники, положення», «Наукові публікації в періодичних виданнях, які включені до наукометричних баз, рекомендованих МОН, зокрема Scopus або Web of Science Core Collection», «Статті у наукових фахових виданнях, затверджених ДАК України», «Матеріали конференцій, тези доповідей», «Презентаційні матеріали», «Віртуальна полиця», «Фотогалерея праць БІНПО» та «Дайджести видань».

Таким чином, в процесі підвищення кваліфікації в Інституті відбувається підготовка викладачів професійно-теоретичної підготовки ЗП(ПТ)О до інноваційної діяльності із застосуванням платформи Teams та сайту закладу (особливо у розділах «Методична скарбничка» та «Бібліотека»). Питання, пов'язані з інноваційними педагогічними технологіями, включені до кожного змістовного модуля освітніх програм підвищення кваліфікації викладачів професійно-практичної підготовки ЗП(ПТ)О.

Пашенко Тетяна Миколаївна,
*кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник
лабораторії науково-методичного супроводу підготовки
фахівців у коледжах і технікумах
Інституту професійної освіти НАПН України*

ТЕХНОЛОГІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ САМООСВІТИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ФАХОВИХ КОЛЕДЖІВ

Професіоналізм та компетентність педагогічних працівників є потужним двигуном реформування сучасного суспільства та модернізації освіти. Суспільство формує соціальне замовлення, що полягає у необхідності підготовки ерудованих, науково освічених фахівців, здатних творчо застосовувати свої знання практично. У разі реформи освітньої системи, змінюються не тільки методика передачі знань чи система оцінювання результатів, а також відбувається збільшення інформаційного обміну до небувалого розміру. У зв'язку з цим зростає роль сучасного педагога, який має бути спроможним передбачати тенденції розвитку майбутнього, планувати його вже сьогодні. Він повинен постійно займатися саморозвитком, бути різнобічно освіченим як у своїй предметній галузі, удосконалюючи конкретні дієві методики, так і розумітися на культурі, педагогіці, психології, нових інтерактивних інструментах, що уможливають ефективну професійну діяльність щодо підготовки конкурентоспроможних фахівців. Саме особистісне професійне зацікавлення викладача в удосконаленні своєї майстерності лежить в основі творчого підходу до самоосвіти.

Актуальність дослідження проблеми самоосвіти педагога зумовлена розвитком інформаційного суспільства, реформуванням сучасної системи професійної освіти, зростанням інноваційної діяльності педагогічних колективів, новими функціями професійно-педагогічної діяльності викладача у сучасних соціально-економічних умовах. «Самоосвіта – це організована, самостійна, систематична, пізнавальна діяльність, спрямована на досягнення суспільно значущих освітніх цілей, задоволення пізнавальних інтересів, загальнокультурних і професійних запитів і підвищення професійної кваліфікації; будується зазвичай за зразком систематизованих форм навчання, але регулюється самим суб'єктом» [2, с. 76]. Результат процесу самоосвіти це формування у педагога здатності адекватно та ефективно співвідносити теоретичні знання, практичні реальні вміння та навички, у тому числі вміння самостійно знаходити оптимальні рішення в різних умовах педагогічної діяльності, навички оперативного пошуку та аналізу необхідної інформації з різних джерел. Основними принципами самоосвіти є безперервність, цілеспрямованість, інтегративність, об'єднання загальної та професійної культури, взаємозв'язок і наступність, доступність, випереджальний характер, постійне прагнення вищих ступенів розвитку, варіативність та ін.

Учені виокремлюють основні напрями діяльності, у яких педагог має займатися самоосвітою: *професійне спрямування* (теорія викладання предмета; вивчення відповідних нормативних документів, науково-методичної літератури; дослідження можливостей організації освітньої діяльності з метою розвитку навичок критичного мислення у здобувачів освіти та формування у них інформаційної культури); *психолого-педагогічне спрямування* (вивчення та застосування знань з психолого-педагогічної літератури, дослідження індивідуальних особливостей здобувача освіти); *методичне спрямування* (вивчення сучасних педагогічних технологій, форм, методів та прийомів навчання, реалізація яких є найбільш ефективною у навчальному процесі); *інформаційне спрямування* (комп'ютерні технології, інтернет-ресурси); *комунікативне спрямування* (взаємодія між суб'єктами освітнього процесу); *розвиток особистих компетентностей* (імідж, мистецтво спілкування, лідерські риси, педагогічний такт тощо) [1; 3].

Форми самоосвіти можна умовно поділити на дві групи – індивідуальну та групову. В індивідуальній формі ініціатором є сам педагог, проте ініціювати та стимулювати цей процес можуть також керівник методичного об'єднання та методист. Групова форма самоосвіти існує у вигляді роботи методичного об'єднання, мережових педагогічних співтовариств, семінарів, практикумів, курсів підвищення кваліфікації тощо, які забезпечують зворотний зв'язок між результатами індивідуальної самоосвіти педагога та підвищенням професіоналізму всього педагогічного колективу.

Мережеві педагогічні співтовариства – нова форма організації самоосвіти освітян. Мережеве педагогічне співтовариство – це інтернет-ресурс, створений для спілкування однодумців, педагогів різних освітніх закладів, бажаючих поділитися досвідом, розповісти про себе, дізнатися потрібну інформацію. Мережеве співтовариство відкриває перед педагогами такі можливості: використання відкритих, безкоштовних та вільних електронних ресурсів; самостійне створення мережевого навчального змісту; освоєння інформаційних концепцій, знань та навичок; спостереження за діяльністю учасників спільноти.

Кожен педагогічний працівник, враховуючи внутрішні та зовнішні мотиви, запити, що пред'являються сучасним суспільством, вплив морально-психологічного клімату, що склався в колективі, та вимоги адміністрації освітньої установи, визначає свою траєкторію самовдосконалення та саморозвитку. Технологія організації самоосвіти педагогів може бути подана у вигляді наступних етапів:

1-й етап – *усвідомлення* необхідності самоосвіти приходить через самопізнання, яке уможливорює встановити рівень власних здібностей і можливостей щодо самоосвіти;

2-й етап – *саморефлексія*, переоцінка своїх досягнень та невдач у педагогічній діяльності, завдяки рефлексивній оцінці у викладача формується ставлення до себе як суб'єкта професійної діяльності;

3-й етап – *діагностичний*, який передбачає створення певного настрою на самостійну роботу, аналіз труднощів, постановку проблеми, вивчення

психолого-педагогічної та методичної літератури з обраної проблеми, планування та прогнозування результатів;

4-й етап – *практичний*, під час якого відбувається накопичення педагогічних фактів, їх добір та аналіз, перевірка нових методів роботи, постановка експериментів. Практична робота продовжує супроводжуватися вивченням літератури;

5-й етап – *узагальнюючий*, відбувається підбиття підсумків, оформлення результатів, презентація матеріалів на засіданнях методичних об'єднань, педагогічних рад тощо;

6-й етап – *впроваджувальний*, у якому педагог у процесі подальшої роботи використовує власний досвід, займається його поширенням [3].

Адміністрація освітнього закладу має сприяти формуванню у педагога стійкої потреби у самоосвіті, спонукати його до вивчення нової інформації та досвіду, вчити самостійно набувати знання, привчати до самоаналізу та самооцінки.

Результатом самоосвіти педагога повинні бути підсумки, що підтверджують зростання його професійної майстерності. До них можуть належати розроблені методичні посібники, навчальні програми дисципліни, дидактичні матеріали з предмета, що викладається, методичні рекомендації, написані наукові статті, розроблені банки тестування, тобто все те, що пов'язано з впровадженням нових форм, методів і прийомів навчання. Головна роль у процесі самоосвіти належить аналізу своїх можливостей, спрямованому на вміння конкретизувати проблему, творчо переосмислювати процес навчання і бути готовим до пошуку нового.

Самоосвіта педагога буде продуктивною, якщо: в процесі самоосвіти реалізується потреба педагога до власного розвитку та саморозвитку; педагог володіє способами самопізнання та самоаналізу педагогічного досвіду; педагог має розвинену здатність до рефлексії, готовність до педагогічної творчості; здійснюється взаємозв'язок особистісного й професійного розвитку та саморозвитку.

Список використаної літератури

1. Бурлука О. В. Самоосвіта особистості як необхідний компонент сучасного освітнього процесу. *Гілея: зб. наук. праць* / Нац. пед. ун-т ім. М. Драгоманова. Київ, 2015. Вип. 101. С. 369–372.
2. Самарук Н. Структура та педагогічні умови формування самоосвітньої компетентності майбутніх фахівців. *Молодь і ринок*, 2019. Вип. 9 (176), С. 75-81.
3. Темченко О. В. Управління самоосвітою педагога як засіб підвищення його професійної компетентності. URL: www.nbuv.gov.ua/.../Temchenko_st.pdf.

Пиццол Сергій Євгенійович,
*аспірант кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ)

В сучасному українському суспільстві велика кількість дослідників акцентує увагу на значимості життя та здоров'я людини як головної цінності. У нашій країні триває інтенсивна кампанія з просування здорового способу життя протягом тривалого часу. Проте з розвитком суспільства настає час для перегляду традиційних методів та підходів до формування здоров'язбережувальних компетентностей у здобувачів освіти [1].

Під час реформування професійно-технічної освітньої системи стає актуальним формування соціального, психологічного та фізичного здоров'я учнівської молоді. Проведення досліджень у даному напрямку, на думку авторів, стають важливою передумовою для успішної самореалізації, розвитку компетентностей та виховання відповідальних громадян, здатних до свідомого суспільного вибору та орієнтації своєї діяльності на користь суспільства, а також досягнення високих результатів у професійній сфері. Автори розглядають життєдіяльність людини як інтегративний процес взаємодії фізичних, психічних та соціальних аспектів [4].

Модернізація сучасної системи професійної (професійно-технічної) освіти, на думку Шкарлета С., потребує розв'язання низки ключових завдань, таких як: необхідність оновлення самої системи, створення ефективних механізмів регулювання, оновлення структури та змісту навчальних програм, а також підвищення практичної орієнтації освіти. В центрі державної політики стоїть увага до освітніх потреб особистості, яка готова й здатна до постійного самовдосконалення; професійна освіта має сприяти розвитку трудового потенціалу, базуючись на підготовці компетентних, творчих та активних фахівців, які здатні відповідати вимогам промислово-інноваційного розвитку економіки [5].

Здоров'язбережувальна культура, як про це пише Поліщук Н. А, є комплексною концепцією, спрямованою на збереження та підтримку здоров'я людини, яка охоплює не лише фізичний, але й психологічний, соціальний та емоційний аспекти. Ця культура передбачає відповідальне ставлення до власного здоров'я та здоров'я оточуючих, прийняття здорових звичок та здійснення активних зусиль для запобігання захворюванням та підтримки загального благополуччя [2, с. 19].

На нашу думку, формування здоров'язбережувальної культури серед здобувачів освіти у закладах професійної та професійно-технічної підготовки є надзвичайно важливим аспектом сучасної педагогічної практики. Цей процес не лише сприяє збереженню та зміцненню фізичного та психічного здоров'я

учнів, але й формує в них свідоме ставлення до власного здоров'я та вміння вживати необхідні заходи для його підтримки і поліпшення [3].

Основні напрями формування здоров'язбережувальної культури учнівської молоді, на нашу думку, маю спиратися на наступні компоненти:

1. Організація здоров'язбережувального середовища, а саме заклади професійної та професійно-технічної освіти повинні створювати сприятливі умови для здорового способу життя, наприклад забезпечити здорове харчування учнів, надати їм можливість прояву фізичної активності, налагодити спілкування з кураторами і одногрупниками, надати за потреби психологічну підтримку.

2. Включення здоров'язбережувальних тем у навчальний план з метою отримання здобувачами освіти систематичних знань про здоров'я, правильне харчування, фізичну активність, психологічний комфорт та інші фактори в рамках вивчення навчальних предметів.

3. Проведення здоров'язбережувальних заходів та заходів профілактики захворювань, наприклад організовувати спортивні заходи, тренінги зі здорового способу життя, консультації з психологами та лікарями, тематичні лекції та семінари.

4. Розвиток особистісних якостей учнів та формування у них навичок самоконтролю, самоорганізації, вміння вирішувати проблеми та приймати відповідальні рішення щодо свого здоров'я.

5. Постійна співпраця з батьками у процесі формування здоров'язбережувальної культури, наприклад організовувати спільні заходи, бесіди, спортивно-масові чи оздоровчі заходи, просвітницькі кампанії, проводити консультування батьків.

Отже, всі означені заходи спрямовані на те, щоб учні мали змогу отримати не лише професійну освіту, але й сформувати навички та уміння, які допоможуть їм зберігати та зміцнювати своє здоров'я протягом усього життя.

Таким чином, проведені дослідження приводять нас до висновку про те, що здоровий спосіб життя призводить до становлення культури здоров'я у учнів професійних та професійно-технічних закладів освіти, що вважається невід'ємною частиною особистості та показником рівня її вихованості. Ця культура проявляється у знаннях, вміннях та навичках, спрямованих на збереження, відтворення та зміцнення здоров'я, і відображається в рівні поведінки, що сприймається у зв'язку з власним здоров'ям.

Виявлено, що здоров'язбережувальна культура сприяє формуванню свідомого та відповідального ставлення до власного здоров'я та здоров'я спільноти, покращує якість життя та знижує ризик розвитку захворювань. Вона виступає основою для створення здорового та щасливого українського суспільства.

Список використаної літератури

1. Пиццола С. Є. Формування здоров'язбережувальної культури в учнів у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. *Підготовка майстра виробничого навчання, викладача професійного навчання до впровадження в освітній процес інноваційних технологій*: матеріали VII Всеукраїнського науково-методичного семінару (3 листопада 2023 р.) / Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка. Глухів, 2023. С. 144-145.

2. Поліщук Н. А. Підвищення якості превентивного виховання – шлях до формування здоров'язбережувального освітнього середовища. *Формування інноваційного здоров'язбережувального освітнього середовища: досвід проектування і реалізації*: матеріали круглого столу / упоряд. Н. А. Поліщук. Луцьк: ВІППО, 2018. С. 18-22.

3. Самусь Т. В. Формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх інженерів-педагогів у процесі професійної підготовки : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка. Глухів, 2016. 246 с.

4. Самусь Т. В. Теоретико-методичні засади формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів професійного навчання у процесі професійної підготовки. *Сучасні здоров'язбережувальні технології: монографія* / за заг. ред. проф. Ю. Д. Бойчука. Харків: Оригінал, 2018. С. 383 – 388.

5. Шкарлет Сергій. Модернізація професійної (професійно-технічної) освіти це виклик часу. Офіційний веб-сайт МОН України, 2020. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/modernizaciya-profesijnoyi-profesijno-tehnicnoyi-osviti-ce-viklik-chasu-sergij-shkarlet> (дата звернення: 11.03.2024)

Примаков Олег Аркадійович,
кандидат технічних наук, старший науковий співробітник,
викладач ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ФАХОВА ОСВІТА В ГАЛУЗІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА: ЗАВДАННЯ, ВЕКТОР РОЗВИТКУ, ІННОВАЦІЙНІ РІШЕННЯ

Сільське господарство в Україні – це одна зі стратегічних галузей виробництва, що забезпечує не тільки харчову незалежність, а й виступає одним із джерел наповнення бюджету країни (у різні роки від 10 % до 14 % частки ВВП) [2, 4].

Сектор агропромислового виробництва сьогодні не може успішно розвиватися без наявних висококваліфікованих кадрів, що забезпечують фахові освітні установи, завданням яких є не просто якісна підготовка відповідних фахівців (агрономів, техніків, інженерів тощо), а й забезпечення відповідності

кваліфікаційних вимог за обраними спеціальностями до умов сучасного ринку праці.

Заклади освіти в межах своєї компетенції впроваджують систему заходів щодо підвищення якості професійної підготовки як здобувачів освіти, так і кваліфікованих працівників, з урахуванням освітніх і суспільних викликів. Доцільність й ефективність запровадження новацій в освітньому процесі насамперед залежить від повноцінного вивчення потреб ринку праці на нові компетентності випускників освітніх закладів, постійної співпраці цих закладів з роботодавцями на всіх етапах освітнього процесу, гнучкості в удосконаленні освітніх програм і стратегій [5].

Навчальні заклади виконують свої функції в межах загальної державної політики щодо надання освітніх послуг [1, 5], що дозволяє здобувачам освіти вільно долучитися до одержання обраної професії в будь-якому куточку країни. При цьому рівень навчальних послуг та їх якість залежить від рівня впровадження сучасних інноваційних методів викладання й можливостей залучення виробничих і наукових новацій в освітній процес.

Незважаючи на відкритість і перспективність професійно-технічної освіти, кількість потенційних здобувачів освіти за цим напрямом щороку зменшується. Тільки до 20 % випускників середніх шкіл зважаються на здобуття професійної освіти, більшість націлені на здобуття вищої. Невтішна статистика – до 90 % старшокласників із сільських шкіл не вмотивовані на навчання й реалізацію в сфері сільськогосподарського виробництва. До основних причин постійного зменшення попиту на професійно-технічну освіту належить і несприятлива кон'юнктура на ринку праці, і складні умови праці, і зниження престижності аграрних професій [3].

Отже, основне завданням професійної освіти сьогодні – це надання знань, умінь, навичок і формування компетентності певних рівнів й обсягів, що дозволяють вести професійну діяльність в обраній сфері й виконувати роботу з конкретної професії або спеціальності з можливістю їх постійного вдосконалення й цілеспрямованого поглиблення, що в підсумку забезпечувало б новий рівень якості одержаних знань і престижність аграрної освіти.

В останні роки система освіти використовує механізми змішаного навчання – поєднуючи онлайн-навчання, традиційне – аудиторне й самостійне навчання. Це вимога часу, що змушує освітян не тільки підтримувати рівень освітніх послуг, а й підвищувати його. Відповідно якісно надані освітні послуги трансформуються у високоякісних спеціалістів, які затребувані на ринку праці в будь-які часи.

Україна завжди була аграрною країною, а тому актуальність професійної освіти, направленої саме на сектор АПК, є незаперечною. Сьогоднішній спеціаліст в аграрному секторі – це не просто фахівець, який виконує певний набір покладених на нього обов'язків (водій, ремонтник, агроном), – це людина, яка має орієнтуватися в різних обставинах, спеціаліст, який уміє аналізувати й приймати відповідні рішення, що можливо лише тоді, коли він орієнтується в суміжних спеціальностях, цікавиться новаціями в професії, розвивається. Для

того щоб людина певної професії була схильна до такого аналітичного виду діяльності, їй необхідно прививати подібний алгоритм мислення вже на етапі навчання професії через відповідні методики навчання, упроваджуючи приклади з навколишнього професійного середовища.

З огляду на нові тенденції на ринку праці не зайвим буде зауважити, що фахова освіта має бути максимально гнучкою та професійно орієнтованою, оскільки задовольняти ринок праці актуальними професіями є основним її завданням. Новітні стратегії реформування освітнього процесу повинні враховувати останні досягнення в науково-технічній та виробничій сфері, орієнтуватися на запровадження останніх напрацювань у науково-педагогічній практиці, а також включати в себе ґрунтовну співпрацю з відповідними науковими організаціями, що забезпечують удосконалення й модернізацію агропромислового і переробного комплексу.

Отже, існує потреба у створенні ефективних моделей щодо організації навчального процесу для здобувачів освіти з метою доповнення вже існуючої змішаної форми навчання. Оскільки сільськогосподарське виробництво на цьому етапі розвитку орієнтовано на впровадження інновацій та останніх досягнень науки й техніки, доцільно використати методи залучення здобувачів освіти безпосередньо до різних етапів виробничого процесу в системі АПК.

Співпраця закладів освіти з науковими установами – це ефективна практика змішаної форми навчання, що дозволяє здобувачам одержувати унікальні знання безпосередньо з «джерела» їх генерації. Аграрна наука сьогодні створює унікальні сорти сільськогосподарських культур, адаптовані під агрокліматичні умови нашого регіону, що є основою агровиробництва й незамінним ресурсом для ефективного ведення господарської діяльності. Відповідно до сортів створюються інноваційні агротехнології, технічні засоби й обладнання, методи ведення наукових досліджень, технології переробки і зберігання продукції. Достатньо велика кількість компаній націлена на реалізацію науково-виробничого потенціалу на власних виробничих потужностях, розуміючи, що для функціонування аграрного виробництва необхідна наявність висококваліфікованих кадрів, забезпечення якими є спільною задачею із закладами освіти.

Достатньо ефективна форма виходу на ринок новітніх досягнень й унікальних методів ведення бізнесу відбувається через підтримку виробниками новацій – стартапів, де інвестор відпрацьовує певні нововведення, залучаючи до цього молоді й активні кадри з прицілом на подальше постійне працевлаштування в якості унікальних професіоналів. Залучення здобувачів освіти в подібні програми допоможе через систему фінансової мотивації та професійного росту організувати оптимальну модель освітнього процесу, яка передбачає поєднання теоретичних знань і практичних навичок, що в підсумку сформує спеціаліста, затребуваного на ринку праці.

Доцільним й ефективним механізмом упровадження інновацій у сучасну систему формування професійної фахової освіти має виступати ідея щодо співпраці закладів освіти, виробничників і наукових формувань у формі

структурних об'єднань, хабів або науково-технічних парків, з оптимальною можливістю реалізації викликів часу на високому науково-технічному й професійному рівні. Практичним прикладом подібної співпраці може виступати регіонально орієнтоване об'єднання закладів професійної освіти з науковими закладами, що займаються нішовими агрокультурами. Формат співпраці науки з освітніми закладами дозволить повністю сформуванню розуміння щодо потреби певних спеціалістів на ринку праці, розробити ґрунтовну навчальну програму, а за необхідності – і курси перекваліфікації кадрів.

Отже, сучасний ринок праці все більше потребує нових фахівців з унікальними компетенціями, а задовольняти зростаючий попит необхідно через механізми системної науково-дослідної роботи, своєчасного та якісно організованого освітнього процесу, орієнтованого на певне галузеве спрямування. Професійна фахова освіта має бути не просто елементом системного сталого розвитку суспільства, а й повинна активно долучатися до постійного моніторингу потенційно актуальних напрямів розвитку сучасного виробництва, удосконалюючи практики компетентнісних підходів і налагоджуючи ланцюги взаємодії «освіта → наука → виробництво».

Висновок.

Удосконалення вітчизняної системи професійної аграрної освіти лежить через модернізацію системи співпраці освітян і роботодавців, а також трансформацію таких її елементів:

- створення оптимальної моделі співфінансування системи профільної професійної освіти через залучення до підготовки кадрів зацікавлених роботодавців і стейкхолдерів;
- формування інформаційної бази освітніх послуг, доступної для потенційних здобувачів і працівників освіти;
- створення необхідних освітніх програм для формування нових професій або курсів перекваліфікації існуючих спеціалістів у відповідності до останніх вимог ринку;
- пошук можливостей щодо налагодження міжнародних зв'язків із метою набуття реальних освітніх практик для викладачів і здобувачів освіти;
- розробка заходів із популяризації аграрної освіти серед різних соціальних груп і вікових категорій та підвищення рівня престижності відповідних професій;
- розширення способів щодо впровадження принципів універсального дизайну навчання на різних етапах освітнього процесу;
- розробка державних програм щодо підтримки професійної аграрної освіти через грантові програми, систему пільг для здобувачів, міжнародні практикуми тощо.

Список використаної літератури

1. Закон України Про фахову передвищу освіту № 2745-VIII від 23.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text> (дата звернення: 04.10.2023).

2. Міністерство аграрної політики та продовольства України. Продовольство. URL: <http://surl.li/fofbm> (дата звернення: 04.03.2024).

3. Професійна аграрна освіта в Україні: як перезавантажити систему на користь ринку. URL: <http://surl.li/rnzwi> (дата звернення: 12.03.2024).

4. Статистичні дані. Сільське господарство. URL: <http://surl.li/rnzvy> (дата звернення: 13.03.2024).

5. Указ Президента України Про пріоритетні заходи щодо розвитку професійної (професійно-технічної) освіти № 130/2021 від 30.03.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/130/2021#Text> (дата звернення: 04.10.2023).

Приходько Наталія Анатоліївна,
*викладач вищої категорії, старший викладач
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»*

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ ГЕОГРАФІЇ ЯК ВАЖЛИВОЇ СКЛАДОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Швидкий розвиток цифрових технологій у сучасному світі вносить значні зміни в усі сфери життя, включаючи освіту, що робить необхідним для педагогічних працівників володіння високим рівнем інформаційно-цифрової компетентності. А це передбачає не лише вміння користуватися цифровими технологіями, а й критичне осмислення й ефективне використання їх у професійній діяльності й повсякденному житті; охоплює вміння працювати з різними програмними засобами, аналізувати й обробляти інформацію, використовувати цифрові ресурси для самоосвіти й професійного розвитку, а також ефективно спілкуватися за допомогою цифрових засобів.

Державний стандарт базової середньої освіти визнає інформаційно-комунікаційну компетентність як одну з ключових компетентностей, необхідних для успішного функціонування в сучасному суспільстві [2]. Це підкреслює важливість інтеграції цифрових технологій у процес навчання й підготовку педагога професійного навчання до життя в цифровій епосі.

Інформаційно-цифрова компетентність педагогічного працівника об'єднує кілька ключових напрямків, що визначаються в такий спосіб:

1. Орієнтування в інформаційному просторі й критична оцінка інформації.
2. Використання електронних освітніх ресурсів.
3. Використання цифрових технологій в освітньому процесі [3, с. 4].

Зміни, що відбуваються в освіті сьогодні, впливають на характер навчання. Медіасередовище значно вплинуло на методику викладання географії,

зробивши актуальними активні й інтерактивні методи навчання. Сучасна географічна освіта майже неможлива без інформаційно-комунікативних технологій. Вони стимулюють максимальний рівень мотивації здобувачів освіти до навчання й активізують їхню пізнавальну активність. Оволодіння сучасними комунікаційними засобами, уміння вибирати й обробляти інформацію – ось головні завдання, що стоять перед майбутніми педагогами сьогодні. Тому особливо важливим є навчити здобувачів освіти користуватись інформаційними технологіями, взаємодіяти в медіапросторі, уникати суперечностей між можливостями науки й техніки і власними навичками.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в освітньому процесі географії дозволяє реалізувати різноманітні дидактичні можливості навчального заняття (рис.1).

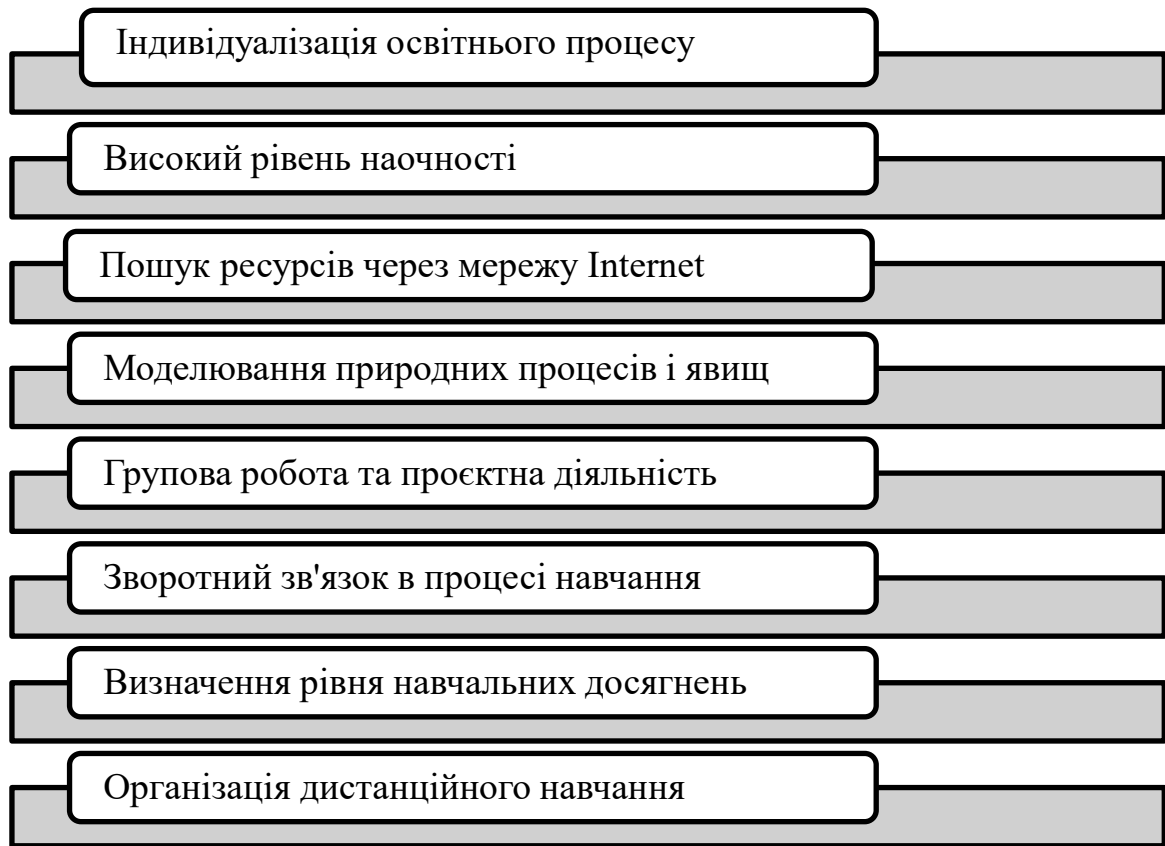

Рис.1. Дидактичні можливості навчального заняття з використанням ІКТ

Інформаційно-комунікаційні технології успішно використовуються як під час занять, так і позанавчальних заходів, у дослідницькій діяльності. Викладач географії постійно користується електронними картами, атласами й різними засобами візуалізації, як-от: фото, відео, схеми, таблиці й презентації. Для оцінювання знань здобувачів освіти можуть бути використані різноманітні електронні тести. Особливо актуальним стає використання ІКТ в контексті організації дистанційного навчання.

Використання комп'ютера на занятті, зокрема систем презентацій і відеоматеріалів, приводить до підвищення якісного рівня використання наочності, підвищення продуктивності занять, реалізації міжпредметних

зв'язків, а також створює можливість для організації проєктної діяльності здобувачів освіти.

Використання картографічних джерел інформації є невід'ємною складовою процесу вивчення географії. Електронні карти й підручники активно використовуються на всіх етапах уроку, сприяючи систематизації та закріпленню знань здобувачів освіти. Практичні роботи на контурних картах, у тому числі й електронних, дозволяють студентам наносити географічну інформацію та відпрацьовувати вміння здійснювати роботу з картами.

З метою стимулювання інтересу до вміння читати карту використовуються різноманітні методи, наприклад, прийом «Уявна онлайн-подорож». Цей метод дозволяє здобувачам освіти відчутти практичну цінність навичок читання карти, коли вони створюють маршрути й відзначають географічні об'єкти на електронних картах.

Додатковий матеріал із різноманітних відеожурналів, енциклопедій, відеоматеріалів також допомагає розширити географічні знання й зрозуміти географічні концепції. Ці джерела можуть використовуватися під час підготовки до навчальних занять або демонструватися в ході проведення занять, що збагачує освітній процес і робить його цікавішим для здобувачів освіти.

Варіантами опитування на занятті з використанням ІКТ є географічний відеодиктант, програмовий контроль, перевірка географічної номенклатури на електронних контурних картах і робота з інтерактивною картою. Комп'ютерні тренажери використовуються для попереднього практичного відпрацювання навичок і вмінь роботи з контурною картою, а також аналізу карт атласу. Електронні навчальні курси з географії, що містять тематичні карти, таблиці й запитання в розрізі змістових блоків, ілюстрації, також виступають інструментом для цього [1].

Розвиваючи творчий підхід до вивчення географії, важливо практикувати завдання зі створення тестів здобувачами освіти й добір проблемних питань. Це сприяє формуванню вміння самостійно опрацьовувати літературу, розвиває логічне мислення й навички структурування здобутих знань.

Використання інформаційного середовища на заняттях із географії дозволяє підвищити якість навчання, зробити його динамічним і забезпечує реалізацію дидактичних принципів (наочність, доступність, індивідуальний підхід і самостійність) у навчальній діяльності майбутнього педагога професійного навчання.

Створення відповідного медіасередовища в рамках навчальних занять із географії є відповіддю на виклики сучасного глобалізованого світу, де зміни відбуваються дуже швидко, і дозволяє закладу освіти стати місцем для особистісного й соціального розвитку здобувачів освіти. Завдяки використанню ІКТ, можна суттєво покращити якість освіти майбутнього фахівця, підготувати конкурентоспроможного випускника, успішну особистість XXI століття, яка буде затребувана на ринку праці в сучасному суспільстві.

Список використаної літератури

1. Глуховцов О.В. Формування інформаційно-цифрової компетентності учасників освітнього процесу на уроках географії. URL: <https://naurok.com.ua/stattya-formuvannya-informaciyno-cifrovo-kompetentnosti-uchasnikiv-osvitnogo-procesu-na-urokah-geografi-211479.html> (дата звернення: 16.03.2024).
2. Державний стандарт базової середньої освіти. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/ (дата звернення: 16.03.2024).
3. Методичні рекомендації щодо формування інформаційно-цифрової компетентності педагогічних працівників. Київ: ДУ «Український інститут розвитку освіти», 2021. URL: <https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2022/07/metodychni-rekomendacziyi-z-rozvytku-cyifrovoyi-kompetentnosti.pdf> (дата звернення: 16.03.2024).

Пруняк Володимир Васильович,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри початкової освіти Криворізького ДПУ

ДИСКУРС ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ СУЧАСНОГО ВИКЛАДАЧА ВИШУ

Однією з найважливіших умов успішної професійної діяльності педагога є його професійна компетентність, педагогічна майстерність і, звичайно, наявність педагогічних здібностей для забезпечення ефективної освітньої діяльності. Педагогічна майстерність – явище складне і багатогранне, оскільки включає в себе все те, що забезпечує високий рівень професійної діяльності педагога. Це насамперед, як зазначав І. Зязюн, його фактичний фаховий рівень (забезпечується глибоким, професійним знанням предмета та методики його викладання), набутий педагогічний досвід, комунікативна компетентність, загальна культура, педагогічна техніка (уміння володіти собою, а також уміння ефективно співпрацювати із здобувачами освіти) тощо [3, с. 34-35]. Важливу роль у становленні особистості викладача, його педагогічної майстерності відіграє рівень його мовної, мовленнєвої і комунікативної компетентності. Вивчення і розмежування понять «мова», «мовлення», «комунікація» дозволили виокремити в сучасній психолінгвістиці та лінгводидактиці ще один важливий компонент – дискурс.

Дискурсом називають виражену словами мовленнєво-мисленнєву діяльність, складовими якої є мовні і позамовні складники. Вона являє собою цілісну комунікативну ситуацію з усіма її компонентами: інформація (текст), учасники комунікації (адресант і адресат, їх специфіка), умови спілкування, його мета і завдання, форма реалізації комунікативної взаємодії. Дискурс – це зразок комунікативної поведінки індивідуума у певній соціальній сфері. У

кожному конкретному випадку комунікативної взаємодії він характеризується зміною компонентів ситуації спілкування. Автори короткого тлумачного словника лінгвістичних термінів дають таке визначення дискурсу: «Дискурс (фр. discours – промова, виступ) – це:

1) зв'язне мовлення в конкретних соціокультурних, психологічних умовах. Дискурс відбиває ситуацію безпосередньої мовної діяльності з урахуванням форм спілкування, поведінки, міміки, жестів мовця;

2) текст разом з умовами його творення, сприймання, динамічний контекст культури, у якому здійснюється прочитання тексту та його вплив на свідомість читача» [2, с. 47-48].

Як бачимо, ключовими поняттями дискурсу мовознавці вважають мовлення і текст. Саме вони разом із компонентами «ситуація» й «умови спілкування» свідчать про динамічність і процесуальність комунікації, психологічну і соціокультурну зумовленість дискурсу. Важливо також зазначити, що лінгвісти розглядають дискурс як складне комунікативне явище у поєднанні з позалінгвістичними факторами – когнітивними, психологічними, ситуативними, соціокультурними тощо, які сприяють розумінню тексту. Оскільки воно являє собою міркування, виголошення переконливої інформації і реалізується у певній сфері діяльності людини, то є всі підстави вважати, що дискурс пов'язаний з риторикою і системою мовних функціональних стилів. Тому його слід розглядати у сукупності із середовищем, в якому реалізується комунікація. Залежно від цього дискурс розглядають «і як функціональний стиль, різновид мовлення (усний, писемний, науковий, діловий, літературний), різновид функціонального стилю, його реалізацію у різних сферах спілкування (юридичний, судовий, газетний, радіодискурс...)» [1, с. 137]. Отже, дискурс як явище комунікативної взаємодії виходить за межі власне спілкування, бо враховує ще й низку екстралінгвістичних чинників (ситуація, мета, завдання, умови спілкування), які сприяють досягненню поставленої комунікативної мети, реалізації стратегії спілкування. Через це дискурс часто називають «мовою, зануреною у життя».

Найбільш вичерпне визначення дискурсу запропонував Ф. Бацевич: «Дискурс (франц. discours – мовлення) – це тип комунікативної діяльності, інтерактивне явище, мовленнєвий потік, що має різні форми вияву (усну, писемну, невербальну), відбувається в межах конкретного каналу спілкування, регулюється стратегіями і тактиками учасників; синтез когнітивних, мовних і позамовних (соціальних, психологічних, психічних тощо) чинників, залежних від тематики спілкування, і має своїм результатом формування різноманітних мовленнєвих жанрів» [1, с. 138]. Отже, дискурс поєднує в собі **мовлення** і ситуацію, в якій воно реалізується. Він являє собою як безпосередній процес мовлення, так і все те, що пов'язано із процесом спілкування – комунікативним актом. У зв'язку з цим А. Загнітко під дискурсом розуміє «комунікативну подію, що може бути описана або як послідовність пов'язаних один з одним мовленнєвих актів (або висловлень), або як певна послідовність речень, що складають основу такого опису [3, с. 138].

Сучасні дослідження дискурсу пов'язані з аналізом усної й писемної форм вияву мовної комунікації. Причому увага звертається на реальні умови вияву акту комунікації у процесі усної і писемної взаємодії, оскільки обидві форми мовлення характеризуються цілою низкою відмінностей, зумовлених впливом екстралінгвістичних факторів, що діють у кожному конкретному випадку реалізації говоріння, слухання і письма.

Дискурс як сукупність висловлювань завжди реалізується в певному середовищі і належить до певної соціальної системи. Тому розрізняють такі його варіанти залежно від сфери діяльності людини: економічний, політичний, філософський, медичний, психологічний, педагогічний тощо.

Дослідниця педагогічного дискурсу А. Нікітіна подає таке його тлумачення: це «процес мовленнєвого й немовленнєвого спілкування між тим, хто навчає, і тим, хто навчається; складниками цього процесу є суб'єкти спілкування – адресант і адресат (з певним набором особистісних характеристик), які мають відповідну інтенцію (намір), встановлюють між собою контакт; повідомлення, що містить навчальну інформацію; канал комунікації; контекст, що сприяє реалізації навчальної мети» [5, с. 41]. Отже, сучасний педагог повинен не тільки дбати про зміст і форму своїх висловлювань, а й враховувати цілу низку екстралінгвістичних чинників, від яких залежить стиль викладу інформації, специфіка його мовлення. Урахування цих факторів сприятиме як адекватному сприйняттю адресатами виголошеної інформації, так і досягненню комунікативної або навчальної мети.

Залежно від мети і завдань, форм і умов педагогічного спілкування А. Нікітіна виділяє у межах педагогічного дискурсу «дискурс, що міститься в підручниках, навчальних посібниках» і називає його як «дидактичний, педагогічний, навчальний дискурс або навчально-педагогічний» [5, с. 41]. Його основна функція – «процес передачі й засвоєння знань, умінь і навичок» [5, с. 41]. І він пов'язаний з писемною формою мовлення. У той же час дослідниця залишає поза увагою усне навчальне мовлення, яке в освітній діяльності педагогів суттєво переважає писемний варіант. Воно побутує у таких жанрах: лекція, пояснення вчителя на уроці чи викладача на практичному або семінарському занятті, консультація, виступ студента під час захисту курсової чи кваліфікаційної роботи тощо. Отже, маємо всі підстави для виділення окремого типу педагогічного дискурсу під назвою «дискурс усного навчального мовлення».

У доповіді аналізується весь спектр впливу головних і другорядних екстралінгвістичних факторів, які зумовлюють специфіку усного навчального мовлення як основної форми педагогічного спілкування і сприяють реалізації комунікативної та навчальної мети, що є однією з умов формування педагогічної майстерності викладача вишу.

Список використаної літератури

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2004. 344 с.
2. Ярмоленко С. Я., Бирик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник/ за ред. С.Я. Ярмоленко. Київ: Либідь, 2001. 223 с.
3. Загнітко А. Сучасний лінгвістичний словник. Вінниця: ТВОРИ, 2020. 920с.
4. Зязюн І. А., Крамущенко Л. В., Кривонос І. Ф. та ін. Педагогічна майстерність: підруч. / за ред. І.А. Зязюна. Київ: Вища школа, 1997. 349 с.
5. Нікітіна А. В. Педагогічний дискурс учителя-словесника: монографія. Київ: Ленвіт, 2013. 338 с.
6. Пруняк В. В. Опанування навичок усного науково-навчального мовлення як передумова становлення професійної і творчої особистості педагога. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2022. №2. С.43–50. ULR: [https://doi.org/10.31499/2307-4914.2\(26\).2022.267602](https://doi.org/10.31499/2307-4914.2(26).2022.267602)

Пугач Михайло Іванович,
*магістрант кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка;*
Науковий керівник: Маринченко Є. О.,
*доктор філософії, доцент кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ТВАРИННИЦТВА»

Модернізація вищої освіти України є одним із найважливіших стратегічних завдань на сьогоднішньому етапі забезпечення якості підготовки здобувачів вищої освіти на рівні міжнародних стандартів. Вирішення даного завдання можливе за рахунок зміни традиційних педагогічних методик та впровадження інноваційних педагогічних технологій, бо основне завдання інноваційних технологій полягає насамперед у визначенні найбільш діючих шляхів і засобів досягнення успіхів в професійній діяльності.

Використання інноваційних педагогічних технологій не можливе без відмови від традиційної системи освіти, але одночасно потрібно зберегти найкраще, що було напрацьовано багаторічним педагогічним досвідом. Саме тому на сьогодні необхідним є створення та впровадження в освітній процес інноваційних педагогічних технологій як одного з найважливіших напрямів підготовки майбутніх педагогів професійного навчання [1].

Оновлення та розвиток професійної освіти є важливим складником інноваційного підходу в процесі підготовки майбутніх педагогів професійного

навчання під час вивчення ними дисципліни «Основи тваринництва» є проведення практичних занять на підприємствах сільськогосподарського виробництва. Дані заняття є необхідними оскільки надають можливість створити найбільш оптимальні умови для наближення змісту навчальної дисципліни до реального виробництва, дослідження та спостереження майбутніми педагогами професійного навчання різних виробничих процесів, розширення світогляду, формування в них необхідних професійних компетентностей, посилення практичної спрямованості освітнього процесу[3].

Під час дослідження наші спостереження засвідчили, що в умовах сьогодення практичні заняття в умовах виробництва набувають вагомого інноваційного значення, оскільки жодне майстерне слово чи найбільш точна наочність не замінять живого споглядання. Результати побаченого й отриманого на таких заняттях відповідно заповнюють можливі прогалини в знаннях здобувачів, пов'язані з вадами сприймання та уявлення; а отримані під час занять на виробництві враження стимулюють їх до засвоєння навчального матеріалу з дисциплін професійної підготовки. У процесі вивчення дисципліни «Основи тваринництва» проведення таких занять на молочно-товарному комплексі ферми ТОВ «Велетень» включає також інноваційний аспект і дозволяє ознайомити із сучасним обладнанням для утримання великої рогатої худоби за технологіями Західної Європи; вивчити способи утримання худоби (Голштинська порода) – безприв'язний спосіб, що сприяє застосуванню сучасних засобів механізації, кращій організації і спеціалізації праці; засвоїти сучасні підходи до приготування та роздавання кормів для великої рогатої худоби; вивчити високопродуктивні та низькопродуктивні раціони з різним співвідношенням сухих і вологих кормів, роботу сучасної доїльної установки для доїння в доїльних залах (Ялинка 50°) [4].

Здійснений аналіз проведених досліджень науковців із проблеми інноваційної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання для закладів вищої освіти сільськогосподарського профілю засвідчили, що одним із важливих елементів їх інноваційної діяльності можуть бути демонстраційні полігони або експерименти. На них за інноваційними технологіями в різних куточках країни проводиться вивчення нових технологій вирощування та збирання сільськогосподарських культур, транспортування врожаю; аналізують ознаки та стадії зрілості культур; вивчають особливості конструкцій сільськогосподарських машин та агрегатів; удосконалюють навички налагодження та керування сільськогосподарською технікою, її технічного обслуговування та ремонту тощо. На вказаних ділянках сконцентровані на невеликій за розміром площі всі новітні технології, що створюються у світі в галузі сільськогосподарського виробництва. Оскільки це можна побачити на власні очі, тому цю можливість необхідно обов'язково використовувати під час інноваційного вивчення майбутніми педагогами професійного навчання дисциплін циклу професійної підготовки, зокрема й такої, як «Інноваційні технології в сільськогосподарському виробництві» [2].

Отже, інтеграція освітнього середовища закладу вищої освіти та виробничих підприємств створюють умови для ефективного формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання шляхом використання інноваційних педагогічних технологій.

Список використаної літератури

1. Ігнатенко Г. В., Маринченко Є. О. Інноваційні технології у підготовці майбутніх педагогів професійного навчання сільськогосподарського профілю: навч.-метод. посіб. Суми: Видавець Вінніченко М. Д., 2021. 172 с.
2. Ігнатенко Г. В., Маринченко Є. О. Інноваційні педагогічні технології в процесі підготовки майбутніх інженерів-викладачів. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету ім. О. Довженка*. 2017. № 2 (34). С. 40–47.
3. Маринченко Є. О., Росновський М. Г. Роль педагога професійного навчання у впровадженні сучасних інноваційних технологій у галузі сільськогосподарського виробництва. *Педагогічний часопис Волині*. 2019. № 3. С. 57–64.
4. Маринченко Є. О. Інноваційні підходи у підготовці викладачів професійної освіти в освітньому просторі європейських країн. *Порівняльна професійна педагогіка*. 2017. Вип. 7 (2). С. 81–86.

Рожков Олександр Миколайович,
аспірант кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Світові тенденції, пов'язані із змінами у суспільному ладі, ринку праці та технологізації різних сфер життєдіяльності, представляють серйозний виклик для системи освіти. На сьогоднішній день суспільство стоїть на порозі четвертої промислової революції, яка відзначається злиттям технологій і розмиттям меж між фізичними, цифровими і біологічними сферами. Це супроводжується виникненням нових областей людської діяльності та потребою у нових компетентностях [1; 2].

Четверта промислова революція вносить нові виклики, змінюючи умови життя та створюючи необхідність для освіти у використанні здоров'язбережувальних технологій. Дослідження показують погіршення стану здоров'я студентської молоді, що свідчить про необхідність удосконалення заходів здоров'язбереження в системі освіти.

Аналіз наукових джерел дав змогу виділити групу проблем пов'язаних з формуванням здорового способу життя:

1. *Виклики четвертої промислової революції*: Зміни в суспільстві, пов'язані з технологічним прогресом та злиттям різних сфер, створюють нові області діяльності та вимагають розвитку нових компетентностей. Це уможливорює вплив на спосіб життя, включаючи здоров'я, і створює труднощі у формуванні здорового способу життя серед молоді.

2. *Необхідність запровадження здоров'язбережувальних технологій*: Вчені та дослідники визначають необхідність впровадження здоров'язбережувальних технологій у освітній процес. Однак це може виявитися викликом для педагогів у закладах освіти по забезпеченню ефективності цих технологій та їх впливу на здоров'я студентської молоді.

3. *Погіршення стану здоров'я студентської молоді*: Дослідження свідчать про погіршення стану здоров'я здобувачів освіти, що може бути пов'язане з рядом факторів, таких як військові дії, спосіб життя, стрес, недостатня фізична активність тощо. Це вказує на необхідність удосконалення здоров'язбережувальних заходів в системі освіти.

4. *Потреба у взаємодії біологічних та соціальних аспектів*: Здоров'язбереження розглядається як взаємодія біологічних і соціальних аспектів. Формування здорового способу життя вимагає розгляду цілісної сутності людини та врахування взаємодії різних компонентів, таких як психічний стан, мотивація, стиль життя та поведінка.

5. *Роль освіти та педагогічних зусиль*: Освіта має велике значення в розвитку особистості здобувачів освіти, але вона стикається з завданням підготовки молоді до змін у суспільстві. Для цього важливо розвивати у здобувачів готовність до адаптації та позитивне ставлення до інновацій.

Розв'язання цих проблем вимагає комплексного підходу, спрямованого на адаптацію системи освіти до нових реалій та розробку ефективних стратегій формування здоров'язбереження життя серед молоді.

Сучасні вчені виявляють зацікавленість у здоров'язбереженні молоді, аналізують існуючі виклики та пропонують нові підходи. У своєму дослідженні, М. Удовенко розглядає необхідність формування здорового способу життя серед молодого покоління та підростаючих осіб в Україні та вважає ключовою умовою для стабільного та продуктивного розвитку країни в майбутньому [3].

Т. Юхимчук [4] досліджує особливості впровадження сучасних здоров'язбережувальних технологій у освітньому процесі. Автор аналізує діяльність сучасного освітнього закладу з точки зору збереження здоров'я учнівської молоді, вважає творчу реалізацію здоров'язбережувальних технологій необхідною умовою ефективності такої діяльності.

Зусилля педагогів сучасних навчальних закладів, зокрема закладів вищої освіти, спрямовані на розвиток особистості здобувача у всіх аспектах. Цей розвиток передбачає формування особистісних якостей, що допомагають вирішувати проблеми в різних сферах життя – як особистого, так і суспільного.

Для того, щоб майбутні випускники мали конкурентні переваги на ринку праці, важливо допомогти їм сформувати готовність до змін, здатність адаптуватися та позитивно сприймати інновації. Навчання освітян оцінювати можливі наслідки впровадження інновацій важливо, оскільки застосування нових технологій неодмінно вносить зміни в умови праці, що може призвести до відміни деяких негативних факторів і поява інших.

Результати аналізу стану здоров'я молоді дозволяють зробити висновок про складні виклики, з якими стикаються освітяни під час впровадження в освітній процес технологій здоров'я збереження та моделі здорового способу життя. Дослідження свідчать про погіршення стану здоров'я студентської молоді [5, с. 383].

Проведений педагогічний експеримент оцінки ефективності педагогічних умов та методики, розвитку здоров'язбережувальної компетентності здобувачів ЗВО дав змогу виявити, що дана компетентність у майбутніх освітян, головним чином, виражена на низькому та середньому рівнях (особливо в контексті когнітивних та операційно-діяльнісних критеріїв). Вони не мають чіткого уявлення про важливість та місця здоров'язбережувальних технологій у своїй майбутній професійній діяльності; відсутня повна свідомість щодо необхідності засвоєння знань у цьому напрямку; відсутні знання про засоби, форми і методи організації оздоровчої роботи зі студентами; відсутні навички планування профілактично-оздоровчих заходів у навчальній роботі та відсутня здатність до самоаналізу, саморефлексії, самоконтролю та коригування своєї діяльності в галузі здоров'язбереження [5, с. 152].

На наш погляд для подолання вищезазначених проблем необхідна комплексна система заходів, спрямована на:

- формування у майбутніх освітян мотивації до збереження та зміцнення власного здоров'я;
- оснащення їх знаннями, уміннями та навичками, необхідними для організації оздоровчої роботи;
- створення сприятливих умов для впровадження здоров'язбережувальних технологій в освітній процес.

Для цього необхідно:

- включити до навчальних планів ЗВО дисципліни, що стосуються збереження та зміцнення здоров'я, формування здорового способу життя;
- організувати курси підвищення кваліфікації для педагогів з питань впровадження здоров'язбережувальних технологій;
- проводити семінари, тренінги, майстер-класи з даної тематики для студентів; створити на базі ЗВО центри здоров'я, де студенти могли б отримати консультації фахівців, пройти обстеження, взяти участь у оздоровчих програмах.

Отже сучасні виклики, пов'язані зі змінами у суспільному ладі та технологічним прогресом, ставлять перед системою освіти серйозні завдання, зокрема в удосконаленні здоров'язбережувальних заходів. Зростаюче погіршення стану здоров'я студентів вимагає не лише впровадження сучасних

методик та технологій в освітній процес, але й акцентує увагу на формуванні мотивації до здорового способу життя та забезпеченні необхідних знань і навичок у галузі здоров'язбереження серед майбутніх освітян, щоб забезпечити стабільний та продуктивний розвиток суспільства в майбутньому.

Список використаної літератури

1. Ковальчук В.І. Формування індивідуальних стратегій навчання студентів засобами інноваційних педагогічних технологій. Молодий вчений. 2018. №12. С. 100-102.

2. Петько Л.В. Виклики ХХІ століття для освітнього простору України. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія"*. Серія : Педагогіка. Миколаїв, 2017. Т. 303. Вип. 291. С. 10–14.

3. Удовенко М. А. Проблема формування здорового способу життя підростаючого та молодого покоління як необхідна умова успішного безперервного розвитку України. Матер. Криворізької сесії I Всеукр. наук.-практ. конф. з Міжнар. участю «Придніпровські соціальногуманітарні читання» Кривий Ріг, 2012. Ч. 4. С. 137–138.

4. Юхимчук Т. І. Інноваційні педагогічні технології здоров'язбереження як потужний інструмент оптимізації оздоровчої діяльності ліцеїстів. *Педагогіка здоров'я: зб. наук. пр. VI Всеукр. наук.-практ. конф.* Харків, 2016. С. 483–488.

5. Самусь Т. В. Теоретико-методичні засади формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів професійного навчання у процесі професійної підготовки. Сучасні здоров'язбережувальні технології: монографія за заг. ред. проф. Ю. Д. Бойчука. Харків, 2018. С. 383–388.

Романчук Ірина Вікторівна,
здобувачка освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти
Кременчуцького національного університету
імені Михайла Остроградського;
Беспарточна Олена Іванівна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології,
педагогіки та філософії Кременчуцького національного університету
імені Михайла Остроградського

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГА В УМОВАХ ОСВІТНІХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Досліджуємо особливості формування професійного розвитку педагога в умовах освітніх трансформацій. Виявлено, що формування професійного розвитку педагога стає ключовим аспектом, щоб відповідати викликам

сучасності та забезпечувати ефективне навчання та розвиток учнів. Встановлено, що в контексті освітніх трансформацій формування професійного розвитку педагога стає необхідним завданням, спрямованим на підвищення якості освіти, адаптацію до змін у суспільстві та забезпечення успіху учнів у сучасному світі.

Сучасне освітнє середовище переживає значні трансформації, що вимагають адаптації та постійного професійного зростання вчителів та педагогів. Зміни в технологіях, соціальних умовах, економічному контексті та підходах до навчання прискорюють необхідність в удосконаленні навичок та знань учителів для забезпечення якісної освіти. Формування професійного розвитку педагога стає ключовим аспектом, щоб відповідати викликам сучасності та забезпечувати ефективне навчання та розвиток учнів.

Освітні трансформації, зокрема швидкість та складність змін, які відбуваються в сучасному світі, роблять питання професійного розвитку педагога надзвичайно актуальними [1].

Використання сучасних технологій у навчальному процесі вимагає від педагогів постійного оновлення своїх навичок та знань для ефективного використання цих інструментів. Сучасна шкільна аудиторія відрізняється різноманітністю потреб, здібностей та індивідуальних характеристик учнів, що вимагає від педагогів розвинених підходів до навчання та підтримки кожного учня. Світ стає все більш зв'язаним і відкритим, що створює потребу в розвитку міжкультурної компетентності у педагогів та вміння працювати в міжнародних комунікативних середовищах.

Перш за все, важливо зазначити, що освітні трансформації включають в себе не лише зміни в змісті навчання, але й перетворення в методах викладання, організації навчального процесу та взаємодії між учнями та вчителями. Педагоги повинні бути готові до впровадження новітніх підходів, які включають в себе активне навчання, диференційований підхід до учнів, інтерактивність та інші методи, спрямовані на залучення учнів до навчального процесу та розвиток їх критичного мислення та творчих здібностей.

Зрозуміло, що формування професійного розвитку педагога вимагає систематичної роботи над самим собою. Педагог повинен постійно поглиблювати свої знання в області педагогіки, психології, новітніх технологій та інших суміжних галузях. Це може бути здійснено за допомогою участі в професійних семінарах, курсах підвищення кваліфікації, читання спеціалізованої літератури, а також спілкування з колегами та обміном досвідом [2].

Також важливим елементом формування професійного розвитку педагога є розвиток педагогічної майстерності. Це означає вміння застосовувати теоретичні знання в практичній діяльності, вміння ефективно керувати класом, створювати сприятливу атмосферу для навчання та розвитку кожного учня, а також виявляти та розвивати їхні таланти та здібності.

Формування професійного розвитку педагога в умовах освітніх трансформацій включає в себе різноманітні підходи та ініціативи, спрямовані

на постійне підвищення якості освіти та адаптацію до змін у суспільстві. Наведемо кілька прикладів конкретних заходів, які можуть сприяти формуванню професійного розвитку педагога в умовах освітніх трансформацій рис. 1.

Рис.1. Заходи формування професійного розвитку педагога в умовах освітніх трансформацій

– Використання онлайн-курсів та вебінарів.

Педагог може активно використовувати онлайн-платформи для навчання, де можна отримати доступ до актуальних курсів з педагогіки, новітніх методик навчання, а також обмінюватися досвідом з колегами з усього світу.

– Участь у професійних конференціях та семінарах.

Педагог може приймати участь у міжнародних або національних конференціях з педагогічних тематик, де він зможе ознайомитися з останніми трендами в галузі освіти та поділитися своїм досвідом з іншими учасниками.

– Стажування та обмін досвідом.

Педагог може взяти участь у програмах стажування або обміні досвідом з колегами з інших країн або регіонів. Це дозволить йому вивчати різноманітні підходи до навчання та використовувати їх у своїй власній практиці.

– Впровадження інноваційних методик.

Педагог може експериментувати з новітніми педагогічними методиками, такими як зворотний клас, проектне навчання, адаптивне навчання тощо. Наприклад, використання ігрових технологій у навчанні може допомогти покращити залученість учнів та підвищити їхню мотивацію до навчання.

– Співпраця з батьками та громадою.

Педагог може активно взаємодіяти з батьками учнів та місцевою громадою, організовуючи зустрічі, воркшопи або відкриті уроки. Це дозволить педагогу отримати зворотний зв'язок від батьків та громади та врахувати їхні потреби та очікування у процесі навчання [3].

Ці приклади демонструють різноманітність можливостей для формування професійного розвитку педагога в умовах освітніх трансформацій. Кожен педагог може обирати ті методи, які найбільше відповідають його потребам та сприяють подальшому розвитку вчителя і покращенню якості освіти.

Формування професійного розвитку педагога в умовах освітніх трансформацій є критично важливим завданням, яке потребує систематичного та постійного підходу. Сучасний педагог повинен бути готовим до змін, активно вдосконалювати свої навички та знання, впроваджувати новітні педагогічні підходи та технології для забезпечення ефективного навчання та розвитку учнів [4].

Зазначимо, що успішне формування професійного розвитку педагога може бути досягнуте завдяки співпраці між освітніми закладами, організаціями підтримки вчителів, державними та місцевими установами. Важливо створити умови для постійного професійного зростання педагогів, щоб вони могли ефективно відповідати на виклики сучасності та забезпечувати якісну освіту для майбутніх поколінь.

Отже, подальший успішний розвиток освітньої системи залежить від зусиль усіх учасників освітнього процесу у формуванні професійного розвитку педагога. Лише через постійне самовдосконалення та адаптацію до нових вимог і технологій ми зможемо забезпечити якісну освіту та успіх учнів у сучасному світі.

Список використаної літератури

1. Колеснікова І. В. Цифровізація освітнього процесу в закладі післядипломної педагогічної освіти. Науковий часопис Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи, 2020. Випуск 78. С. 117-120.
2. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа». URL: <https://www.kmu.gov.ua/nras/249613934>.
3. Концепція розвитку цифрових компетентностей. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text>.
4. Морзе, Н., Базелюк, О., Воротникова, І., Дементієвська, Н., Захар, О., Нанаєва, Т., ... & Чернікова, Л. Опис цифрової компетентності педагогічного працівника (проект). Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету, 2019. С. 1-53.

Рубанова Світлана Яківна,
викладач обліково-фінансових дисциплін
ВСП «Краматорський фаховий коледж промисловості,
інформаційних технологій та бізнесу ДДМАА»

АВТОРИТЕТ ВИКЛАДАЧА ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТА

Однією з особливостей педагогічної діяльності у закладі фахової передвищої освіти є особистість викладача. Викладач має усвідомлювати всю суть свого основного обов'язку – виховання гідних громадян країни, висококваліфікованих спеціалістів для розбудови України.

Принцип національної спрямованості навчально-виховного процесу має стати основоположним під час реформування вищої школи. Тільки за таких умов вона створить інтелектуальний потенціал нації і справжніх патріотів України, від яких залежатиме майбутнє нації, народу, держави.

С. Гончаренко у своїй праці зазначає, що авторитет учителя – це загально визнана учнями та їхніми батьками значущість достоїнств учителя й заснована на цьому сила його виховного впливу на дітей. До таких достоїнств належать висока духовність, культура, інтелігентність, ерудиція, високі моральні якості, педагогічна майстерність. Професійний авторитет учителя значною мірою залежить також від його становища в суспільстві [1, с.14].

О. Романишина зазначає, що формування і розвиток особових якостей студента значно більшою мірою залежить від професійного підходу викладача, ніж від суті та змісту, відповідно організованих виховних аспектів. Безпосереднє завдання викладача, передусім викладача гуманітарних дисциплін, полягає в тому, щоб запропонувати студентській молоді альтернативу щодо формування загальної культури. З огляду на актуальність проблеми, а також низький рівень мотивації студентів щодо розвитку власної культури, вважаємо другим важливим завданням викладача саме формування мотивації, спонукання студентів до зацікавлення, усвідомлення та бажання сприймати відомості, засвоювати знання, формувати і розвивати відповідні вміння і навички [2, с. 118].

У сучасний нелегкий період життя нашої держави авторитету викладача сприяє його громадська відповідальність та соціальна активність. Діяльність викладача не має обмежуватися аудиторними заняттями, а й доповнюватися різноманітними видами поза навчальної діяльності. Можна виділити як один із напрямів волонтерську діяльність.

Головною метою виховання молодого покоління для викладачів сучасної освітньої генерації має стати формування цілісної і гармонійно розвиненої особистості студента з високою національною самосвідомістю. Завдяки самосвідомості досягається духовна єдність поколінь, наступність національної культури і безсмертя нації.

Для успішної реалізації виховної функції необхідно завжди враховувати

те, що, на відміну від знань, духовні, моральні, національні цінності засвоюються шляхом емоційних переживань, а не за допомогою логічного розуміння і запам'ятовування [3, с. 116].

Сучасний період розвитку суспільства в нашій державі відкриває широкі можливості для оновлення змісту освіти, що дає змогу формувати духовно багате покоління людей. Це обумовлює новий підхід викладача закладу вищої освіти до виховання студентської молоді.

Забезпечення цілісності навчально-виховного процесу та його належної ефективності неможливе без відповідності науково-педагогічного складу вищої школи високим духовно-культурним стандартам суспільства. Більш того, на нас істотною мірою лежить завдання з формування цих стандартів та їх впровадження у суспільну практику. Адже цілком зрозуміло, що саме на викладачеві лежить основна відповідальність і за формування фахової компетенції студента, і за розвиток його світогляду, що має ґрунтуватися не тільки на науковій картині світу, а й на духовно-моральнісних цінностях. Для успішної реалізації цих завдань самому викладачеві необхідно володіти достатнім рівнем духовної культури. Отже, якщо він не хоче перетворитися на ремісника, викладач має постійно відповідати очікуванням суспільства і студентів, добре розуміти їх і виступати для них взірцем професіонала та особистості, яку вони б хотіли наслідувати [4, с. 142].

Авторитет викладача, його особистість відіграє важливу роль у процесі патріотичного виховання. Саме викладач формує у студентів повагу та любов до Батьківщини, відданість, готовність захищати її незалежність і територіальну цілісність.

Список використаної літератури

1. Гончаренко С. У. Авторитет учителя. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 366 с.
2. Рузяк Т. І. Формування професійної культури учнів закладів професійно-технічної освіти сфери обслуговування : автореф. дис. доктора філософії: 015. Національний університет «Львівська політехніка». Львів, 2022. 32 с.
3. Каплінський В. В. Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник. Вінниця : ТОВ «Ніланд ЛТД». 2015. 224 с.
4. Пономарьов О. С. Духовність педагога в системі філософії його професійної культури. Особливості підготовки сучасного фахівця. Харків : 2012. с. 137-147.

Самусь Тетяна Володимирівна,
*кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри
професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ЗАСТОСУВАННЯ ВЕБ-КВЕСТУ ЯК ОДНОГО З ЕЛЕМЕНТІВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Характерною ознакою сучасної вищої освіти України є її цифровізація. Цифрова компетентність, ключовим елементом якої є здатність впевнено, критично та відповідально використовувати цифрові технології для здобуття освіти, майбутньої професійної та соціальної діяльності, стає невід'ємною складовою образу конкурентоспроможного фахівця. Здійснюється відцифровування та об'єднання всіх видів інформаційних ресурсів людства в глобальну мережу. Робота з такими інформаційними джерелами потребує нових, добре сформованих умінь і навичок використання цифрових засобів навчання та професійної діяльності, необхідних для ефективного виконання професійних завдань, сформованого критичного мислення, комунікабельності, креативності. Саме тому якісна освіта, яка має змогу забезпечити формування та розвиток загальних компетентностей, у тому числі й цифрової, стає основним чинником особистісного професійного росту майбутнього фахівця.

Сучасна система освіти, в основу якої покладено студентоцентрований підхід, не тільки заохочує здобувачів освіти до самостійності й відповідальності як суб'єктів освітнього процесу, але й покликана створити освітнє середовище яке буде орієнтоване на побудову індивідуальної освітньої траєкторії кожного окремого майбутнього фахівця враховуючи його потреби та інтереси [1].

Такі виклики сьогодення потребують впровадження в освітнє середовище інноваційних педагогічних й цифрових технологій, засобів та методів взаємодії викладача зі здобувачами освіти, які здатні активізувати навчальну діяльність студентів, підвищити ефективність їхньої самостійної діяльності, реалізацію творчих здібностей, забезпечити ефективне засвоєння знань зі здатністю їх використання на практиці. Однією з інноваційних технологій яка здатна задовільнити ці вимоги є «веб-квест».

Ця технологія є об'єктом педагогічних досліджень ще з 1995 року, завдяки своїм організаційним особливостям, сюжетності та комунікативним можливостям. Активне її впровадження в освітній процес підготовки педагогів професійного навчання відбувається останній час за рахунок: готовності викладачів до інтеграції Інтернет-ресурсів в освітнє середовище; стрімкого розвитку цифрової компетентності у всіх учасників освітнього процесу; можливості доступу до високошвидкісного Інтернету в закладах освіти; наявності технічних засобів у всіх учасників освітнього процесу. Використання технології веб-квестів в освітньому процесі забезпечує посилення мотивації здобувачів

освіти до навчання, активізацію їхньої пізнавальної активності, створення умов для самореалізації, а також формування індивідуальної траєкторії розвитку здобувачів освіти, критичного мислення, особистісних якостей, необхідних фахових компетентностей [2].

Досліджуючи методологічні аспекти веб-квестів О. Тимченко зауважує, що більшість сучасних дослідників виокремлюють обов'язкові складові частини веб-квестів до яких відносять: пошук та аналіз інформації в мережі Інтернет; розв'язання навчального завдання проблемно-пошукового характеру; активна пізнавальна діяльність здобувачів освіти [3]. Під час створення та подальшого впровадження веб-квесту в освітній процес дослідники враховують структуру цієї технології розроблену Б. Доджем і Т. Марчем [4; 5], яка має наступні обов'язкові компоненти:

- 1) вступ (з визначеною темою);
- 2) завдання (з питаннями на які необхідно відповісти);
- 3) процес (передбачає ознайомлення здобувачів освіти з алгоритмом виконання завдань, надаються рекомендації щодо пошуку та використання інформаційних джерел);
- 4) перелік джерел (для забезпечення ефективного пошуку);
- 5) система оцінювання (передбачає наявність чітких критеріїв оцінювання завдань);
- 6) висновки (забезпечують зворотній зв'язок між викладачем і здобувачами використовуючи обмін враженнями про веб-квест, а також передбачають обговорення рекомендацій щодо його покращення.

При цьому, вони розглядають веб-квест як інноваційну технологію, яка за допомогою проблемно-пошукових завдань з елементами гри та мережевих ресурсів інтернету надає можливість здобувачам освіти засвоювати навчальний матеріал.

Важливим під час розробки веб-квесту є вибір засобів їх створення й розміщення (платформ і сервісу). Тож, під час їх вибору доцільно звертати увагу на можливості використання зображень, відео, посилань тощо. У свою чергу ми можемо запропонувати декілька веб-ресурсів та інструментів для створення веб-квестів: Blogger, Thinglink, Genially, Movie Maker, Weebly, Wix, Wordpress, Jimdo, Sites.google, Umaigra (UI), Padlet, Loupe, Popplet.

Як бачимо, наразі відбувається інтенсивна цифровізація освіти, зростає роль інноваційних технологій, впровадження яких дозволяє викладачу підвищити мотиваційну сферу та пізнавальну активність здобувачів освіти в сучасних умовах. Для викладачів використання веб-квестів у поєднанні з традиційними засобами дозволяє розвивати креативність, дослідно-пошукові уміння та навички.

Список використаної літератури

1. Ігнатенко Г. В., Опанасенко В. П., Самусь Т. В. Формування методичної компетентності педагогів професійного навчання в процесі педагогічних практик: *навчально-методичний посібник*. Суми, 2017. 112 с.

2. Опанасенко В. П., Самусь Т. В. Міждисциплінарний підхід як основа компетентнісного підходу в закладах вищої освіти. *«Перспективи та інновації науки» (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)* : журнал. 2023. № 9(27) 2023. С. 337 – 347.

3. Тимченко О. В. Методичні аспекти створення і реалізації веб-квестів *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Серія 5. Вип. 82, 2021. С.172-177.

4. Dodge B. Some Thoughts About WebQuests. WebQuest.org : site. URL : http://webquest.org/sdsu/about_webquests.html (дата звернення: 23.03.2024).

5. March T. What's on the Web? Sorting Strands of the World Wide Web for Educators. URL : <http://www.ozline.com/learning/webtypes.html> (дата звернення: 23.03.2024).

Сергєєва Лариса Миколаївна,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри професійної і вищої освіти
Центрального інституту післядипломної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»;
Микитюк Світлана Миколаївна,
директор Навчально-методичного центру
професійно-технічної освіти у Чернівецькій області

ЛОГІСТИЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 21.05.2019 р. № 693 «Про проведення експерименту всеукраїнського рівня за темою «Управління розвитком закладів професійної (професійно-технічної) освіти на засадах педагогічної логістики» на базі Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Чернівецькій області (директор С. Микитюк) вперше здійснено прикладне наукове дослідження, за результатами якого педагогічна логістика стає новим міждисциплінарним напрямом.

Означена тема є надзвичайно актуальною, адже після завершення війни зростатиме попит і на професії, пов'язані з логістикою, і на теорію та методіку управління закладами освіти на засадах педагогічної логістики.

Розробка практичних рекомендацій щодо формування механізму управління розвитком ЗП(ПТ)О на засадах педагогічної логістики потребує виявлення чинників, що визначають мотивацію випускників у виборі професій та закладу освіти, ставлення роботодавців до ЗП(ПТ)О, визначення підходів до

оцінювання та аналізу конкурентоспроможності ЗП(ПТ)О, розробку практичних рекомендацій щодо схвалення управлінських рішень на засадах інформаційної логістики в процесі реалізації стратегії ЗП(ПТ)О тощо.

Логістичний процес управління розвитком ЗП(ПТ)О направлений на обслуговування руху різних видів потоків (сервісного, інтегрованого з фінансовим, матеріальним, інформаційним потоком, кадровим потоком, що пов'язаний з потоками знань та здоров'я) з метою спрямованого управлінського впливу на їх параметри, а їх чітка спрямованість на продукування знань через використання інтелектуального потенціалу, говорить про можливість розгляду логістичної системи як підсистеми управління розвитком ЗП(ПТ)О [1].

Сформоване у ході експерименту бачення досліджуваної проблематики дозволило гіпотетично припустити, той факт, що базовими потоками освітньої логістичної системи ЗП(ПТ)О буде потік тих, хто навчається (здобувачі освітніх послуг), потік здоров'я, спрямований на розвиток і реалізацію творчого потенціалу та тривалість активної діяльності здобувачів освітніх послуг, а обслуговують його сервісний потік, інтегрований з фінансовим, матеріальним та / або інформаційним потоком, а також кадровий потік та потік знань, який включає в себе такі ланки як виробництво знань, видалення застарілих і дистрибуцію (розподіл) знань у відкритому освітньому середовищі.

Екстраполювання принципів і функцій логістики на педагогічний процес ЗП(ПТ)О дає можливість перейти від відомих механізмів управління (планування і контролю) до створення та запровадження в процес управлінського циклу, що визначає ефективність функціонування системи управління навчальною роботою, структурно-функціональних зв'язків між суб'єктом і об'єктом управління; методів організації освітнього процесу, що включають всі суб'єкти управління (керівників, викладачів, здобувачів освіти, стейкхолдерів), організації взаємодії дидактичної, методичної, виховної, інформаційної та матеріально-технічної підсистем.

Дослідження показало, що управління розвитком ЗП(ПТ)О на засадах педагогічної логістики може враховувати кілька етапів:

- *підготовчий етап*: визначення рівня логістичної досконалості закладу освіти та формування і реалізація системи управління логістичними потоками в ЗП(ПТ)О;

- *етап формування* логістичної стратегії, розробка та реалізація стратегічного логістичного плану управління логістичними потоками, впровадження системи управління логістичними потоками;

- *етап оцінювання впливу* логістичних потоків закладу освіти на ефективність його діяльності.

За результатом упровадження моделі управління розвитком ЗП(ПТ)О на засадах педагогічної логістики зроблено висновок, що формування ефективних кадрового та сервісного потоків починається із задоволення потреб постачальників послуг. Якщо ЗП(ПТ)О фокусує свою логістичну діяльність на потребах практичної реалізації отриманих знань, стає особливо важливо розробляти вимоги до якості освітніх послуг і технологій для підтримки

логістичної системи. У зв'язку з цим, розробка стратегії розвитку потенціалу викладачів ЗП(ПТ)О відіграє важливу роль у побудові ефективної логістичної системи. При переході до суспільства знань, освітні технології стають все більш орієнтованими на клієнта, а здобувачі освіти (споживачі освітніх послуг) стають більш відповідальними за власне навчання [2].

Отже, логістична система це – адаптивна система зі зворотним зв'язком, яка складається, як правило, з кількох підсистем і має розвинені зв'язки з зовнішнім середовищем.

Важливими компонентами логістичної системи є: *сервісний, матеріальний та інформаційний* потоки. Фактично, від структури сервісного потоку і рівня надання освітніх послуг залежить конкурентоспроможність ЗП(ПТ)О. Ще однією ключовою проблемою для ефективного функціонування логістичної системи ЗП(ПТ)О є те, що вона може бути реалізована як для людей, так і людьми. Тому *кадровий потік* є вихідним пунктом для аналізу, який передуює концептуалізації пропозиції про надання освітніх послуг та її розробку в готовий освітній продукт.

З метою реалізації *кадрового потоку*, запроваджено проведення серії щотижневих міжобласних вебінарів «Маркетинг і логістика». Колом для обговорення стали проблеми застосування основних принципів логістики (комплексність, варіативність) в управлінні розвитком ЗП(ПТ)О; логістичний підхід до формування потоку знань при підготовці конкурентоздатного кваліфікованого фахівця; цифровий логістичний потік як передумова формування ключових навичок здобувачів освіти ЗП(ПТ)О; екофасилітаційний підхід в управлінні інноваційними процесами в ЗП(ПТ)О на засадах педагогічної логістики; фінансовий та матеріальний логістичні педагогічні потоки розвитку ЗП(ПТ)О; ефективне використання кадрової логістики як передумови формування навичок аналітичного мислення здобувачів освіти при підготовки конкурентоспроможних фахівців та інші. Проведено 20 вебінарів для більше ніж 450 учасників із 7 областей України [3].

Дослідження показало, що сервісний потік повинен відображати організаційну відповідь на виявлені потреби та бажання цільового сегмента в певному соціально-економічному контексті та в освітній логістичній системі. У зв'язку з означеним підкреслено сервісну функцію регіональних Навчально (науково)-методичних центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти, зростання їхньої ролі як логістичних центрів.

Засобами реалізації логістичної стратегії має бути розробка стратегічного логістичного плану та впровадження відповідної системи логістичного менеджменту. На завершальному етапі у процесі формування і впровадження логістичної стратегії необхідно вирішити питання організації системи обліку та оцінювання ефективності діяльності ЗП(ПТ)О.

Реалізація планів та завдань експерименту сприяла цілеспрямованому створенню нових, інноваційних форм, методів, засобів діяльності за допомогою прогнозованої логістичної моделі в управлінні розвитком ЗП(ПТ)О, а саме: підвищився рівень згуртування управлінських команд в забезпеченні

діяльності конкурентоспроможного закладу освіти; зросла організаційна та корпоративна культура педагогічних працівників ЗП(ПТ)О-учасників експерименту.

Список використаної літератури

1. Сергеева Л. М., Микитюк С. М. Управління розвитком закладу професійної (професійно-технічної) освіти на засадах педагогічної логістики: методичні рекомендації. Чернівці. «Букрек», 2022. 56 с.

2. Larysa M. Sergeieva, Tetiana I. Stoychik, Olena V. Tarasova, Tetiana S. Sulyma, Iryna V. Tarasiuk. Development of the modern educational environment of the institution of professional (vocational-technical) education in the digital space. *Journal of Higher Education Theory and Practice*. Vol. 22(7) 2022 S.91–104.

3. Сергеева Л. М. Поняття педагогічної логістики. *Логістика формування навичок успішності*: матеріали науково-методичного вебінару учасників педагогічного експерименту регіонального рівня з теми «Формування м'яких навичок (soft skills) майбутніх кваліфікованих робітників в освітньому середовищі закладу професійної (професійно-технічної) освіти» 29.09–03.11.2022 р. / за наук. ред. професора Л. М. Сергеевої. Чернівці, Видавничий дім «Букрек», 2023. 104 с.

Сєврюкова Валентина Єгорівна,

*старший викладач ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»;*

Литус Валентина Володимирівна,

студентка 11 ТЛС групи спеціальності

015.36 Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості)

РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ В МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Творча особистість відрізняється оригінальністю розуму, здатністю постійно доносити знання, уміння й навички в стислій, проте цікавій формі до здобувачів освіти.

У своїй педагогічній творчості видатні освітяни під метою виховання людської особистості розуміли її зміст, тобто й характер зовнішніх проявів, і внутрішньої переконаності, і виховання, і знання – усю картину людської особистості [5].

До головних складових педагогічної майстерності належить професійне знання предмету й методики його викладання. Розвиток технічно-творчих здібностей студентів при вивченні дисциплін швейного профілю відкриває нові перспективи творчого аспекту, що залежить від педагогічної творчості викладача.

Творчість завжди індивідуальна. Якщо здобувачі освіти виконують таку роботу, що їм не під силу або занадто просту (не потребує розумової діяльності), то вони не виявляють до неї особливої цікавості й досить часто працюють пасивно. Тому дуже важливо так спланувати роботу студентів, щоб кожен із них отримував завдання відповідно до його можливостей і здібностей.

Творча форма роботи реалізується через завдання розробити модель одягу, оздобити його. Це одна з основних форм організації творчої діяльності здобувачів освіти. Однак не всі студенти мають художній смак, уміють творчо мислити в деяких ситуаціях і під час виконання конкретних трудових прийомів. Отож здобувачі освіти, які мають творчі здібності, але знаходяться в однакових умовах з іншими, починають мислити шаблонно. Моделі, що вони створюють, дуже часто позбавлені індивідуальності.

Тому, щоб індивідуалізувати підхід до кожного студента, ураховуючи його творчі здібності й рівень підготовки, ми використовуємо принцип добору моделі залежно від їхніх здібностей – на прикладі моделей-аналогів. Такий підхід дає змогу за короткий час зобразити у вигляді малюнків цілу низку моделей, які відрізняються одна від одної зовнішніми елементами й оздобленням. Навіть здобувачі освіти зі слабким уявленням зможуть методом добору представити моделі-аналогі, з яких потім виділять найбільш удачу. Такий принцип добору моделей дає змогу студентам самостійно творчо мислити, не копіюючи модель в інших.

Як відомо, одним із перевірених і надійних шляхів залучення здобувачів освіти у творчу діяльність є організація гурткової роботи. Зокрема, студенти коледжу залучені до роботи в дизайн-студії «Від малюнка до готового виробу», що має на меті створення шитого або в'язаного нового одягу, аксесуарів, оздоблення, а також відновлення старого одягу. Нерідко робота здобувачів освіти супроводжується їхнім і задоволенням, і незадоволенням як процесом, так і результатом праці, а звідси – і впевненість, і сумніви, тобто настрій, що по-різному може впливати на процес творчості.

Приділяючи увагу кожному студенту, викладач активізує його думки, спонукає проявляти ініціативу в перевірці результатів своєї роботи й виконанні прийнятих рішень, виховує почуття відповідальності, самоконтролю, змушує міркувати над пошуком шляхів щодо виконання поставлених завдань, учить обґрунтовувати свою думку, критично ставитися до отриманих результатів.

Індивідуальність – сукупність психічних властивостей, характерних рис і досвіду кожної особистості, що відрізняють її від інших індивідів; людина як носій індивідуальних властивостей, певних характерних ознак і рис [4].

Індивідуалізація навчальної роботи – система виховних і дидактичних засобів, які відповідають цілям діяльності й реальним пізнавальним можливостям колективу, окремих студентів і груп студентів, що дозволяють забезпечити навчальну діяльність студента на рівні його потенціальних можливостей з урахуванням цілей навчання [3].

Індивідуальний підхід у навчанні вважається принципом, за якого формуються риси особистості здобувачів освіти, а також хід навчання всієї

групи знаходить педагогічний вплив на кожного студента. Спочатку варто визначити рівень знань і вмінь здобувачів освіти з ручної та механічної обробки матеріалів, а потім, з урахуванням їхньої індивідуальної особливості, організувати і проводити заняття. Мета цього підходу полягає у створенні для обдарованих студентів умов праці в індивідуальному темпі, виборі власних способів засвоєння знань.

Свобода здобувачів освіти при виборі способу вивчення навчального матеріалу значно підвищує мотивацію навчання. Водночас індивідуальний підхід до навчання висуває значні вимоги до професійної підготовки викладача, який має бути готовим консультувати студентів відразу всіх і спілкуватися щодо проблем, які виникають у процесі навчання.

В основі індивідуального підходу до здобувачів освіти лежить принцип гнучкості, котрий вимагає такої перебудови викладання матеріалу, щоб можна було швидко перебудувати і пристосувати його до індивідуальних особливостей обдарованих студентів. Такий підхід до навчання дає змогу організувати процес роботи в групах.

Заняття дизайн-студії особливі. Завдяки їхній специфіці викладач близький до здобувача освіти, який свою роботу намагається зробити максимально індивідуальною. На заняттях немає навчання, а є розв'язання проблеми методом спроб, експерименту, аналізу, порівняння. І саме через самостійний пошук відбувається розкриття творчості й активності студентів коледжу в процесі вивчення дисциплін, оскільки самі студенти відчують відповідальність за свою роботу.

Так, при вивченні тем здобувачам освіти пропонується перелік завдань із різним рівнем складності. Наприклад, опановуючи розділ «Буфи», перша група виконує буфи за схемами; друга – за схемами із застосуванням ілюстративних малюнків; третя (найбільш складне завдання) виконує основні прийоми кольорової вишивки на буфах із застосуванням до деталей одягу. Результати такої роботи сприяють розвитку творчої активності студентів, стимулюють їх бажання перейти в більш сильну групу, що дозволяє уважніше вивчити можливості кожного здобувача освіти.

У процесі педагогічної творчості педагог демонструє все краще, що в нього є, своє ставлення до справи, яка його цікавить і якою він хоче зацікавити інших. Він виконує професійну функцію, створює позитивний емоційний фон для творчого діалогу як форму взаємодії «студент – викладач».

Тому творчий педагогічний процес постійно виключає монотонність, нудьгу, пасивність. Взаємодія «студент – викладач» забезпечується здатністю педагога викликати інтерес, свободу думки, інтелектуальну напругу, добровільний пошук істини самими здобувачами освіти.

Виходячи з такого визначення педагогічної творчості, можна сформулювати професійний портрет творчого педагога, який відрізняється своєю свідомістю, формами мислення, спілкуванням і діяльністю. Головне його задоволення – не позбавити себе можливості пофантазувати щодо більш удосконаленого варіанту педагогічної діяльності.

Отже, досліджуючи різні види і способи покращення роботи зі здобувачами освіти, треба пам'ятати: важливо бачити передусім особистість із її індивідуально-психологічними особливостями, розумовими здібностями, темпераментом, попередньою підготовкою тощо. Враховуючи особистісні якості кожного студента й використовуючи різні підходи до навчання, ми маємо всі можливості підготувати творчого майбутнього педагога з високими педагогічними здібностями.

Список використаної літератури

1. Єршова О. Педагогічні технології у професійному навчанні. *Професійно-технічна освіта*. 2005. № 2. С. 16–17.
2. Єжова О., Гур'янова О. Технологія оброблення швейних виробів. Видавництво: Центр навчальної літератури, 2019. 254 с.
3. Горонескуль Т. Проектний підхід до інноваційного розвитку гімназистів. *Трудове навчання*. 2009. № 3. С. 3–7.
4. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. Київ: Академвидав, 2004. 200 с.
5. Майсеюк Н.Є. Педагогіка. Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Вид. 3-тє, допов. Київ: КДНК, 2001. 608 с.
6. Тхоржевський Д.О. Концепція педагогічної освіти та підготовка вчителя трудового навчання. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 1999. № 3. С. 25.

Синиця Дмитро Олександрович,
викладач ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ: ПРОБЛЕМАТИКА Й ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДХОДУ

У сучасних умовах загострення внутрішньої ситуації в Україні необхідність реформування національної системи освіти і її інтеграція до європейського освітнього простору породжує проблему підготовки фахівців за світовими стандартами. Оновлення якості освіти в Україні здійснюється шляхом трансформації освітньої традиційної системи на всіх рівнях: від дошкільної освіти до вищої та освіти дорослих. Навчання фахівців у сучасних умовах потребує організації навчального процесу з використанням інновацій – процесу створення, упровадження й поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних й управлінських технологій, які підвищують рівень досягнень

структурних компонентів освіти і сприяють переходу системи до якісно іншого стану.

Реформування освітньої системи та її інноваційний розвиток вимагають спільних зусиль держави, регіонів і навчальних закладів для подолання проблем, що виникають в умовах інноваційної трансформації.

Такі проблеми можна поділити на три основні категорії.

Перша включає реалізацію основних науково-методичних функцій освітніми закладами. Це охоплює проведення наукових досліджень, організацію навчального процесу й розробку нового методичного забезпечення. Такі заходи спрямовані на створення відповідних умов для підготовки майбутніх фахівців, чиї фахові навички відповідають потребам сучасного ринку праці.

Друга категорія належить до зміни зовнішніх факторів, що впливають на популярність спеціальностей і попит на фахівців із відповідними компетенціями на ринку праці. Для аналізу необхідно враховувати попит різних регіонів України й визначати перелік пріоритетних спеціальностей відповідно до рівнів підготовки і спеціалізацій.

Третя категорія пов'язана з обсягом державного фінансування й замовленням на підготовку необхідної кількості фахівців. Рівень ефективності витрат державних коштів визначається в тому, наскільки успішно випускники навчальних закладів (коледжів, університетів тощо) знаходять роботу.

Для розв'язання цих проблем варто використовувати інноваційний підхід до організації навчальної діяльності в сучасних умовах.

Розвиток інноваційної діяльності в Україні потребує від людини низки важливих професійних якостей, тобто компетентності, що включають у себе знання, навички, уміння і способи мислення, розділені на загальні й спеціалізовані. Однак ключові компетентності, які дозволяють ефективно діяти в різних сферах життєдіяльності та є частиною загальногалузевих освітніх стандартів, набувають особливого значення в сучасному навчальному середовищі. Крім того, цифрова трансформація суспільства приводить до зростання попиту на технічні компетентності, особливо в галузі ІТ, і розвиток особистісних здібностей. Для розв'язання проблем першої категорії необхідно створювати віртуальні класи й відповідне методичне забезпечення навчального процесу.

Проблеми другої категорії можуть бути розв'язані шляхом забезпечення оптимального співвідношення між попитом на фахівців відповідного рівня, що утворився на ринку праці, і якістю професійної освіти, що надається. Важливим є проведення аналізу попиту на ринку праці на фахівців із пріоритетних спеціальностей разом із вивченням показників працевлаштування випускників освітніх закладів. Ефективним буде формування переліку закладів освіти, які можуть забезпечити належний рівень підготовки фахівців у цих пріоритетних напрямках. Здобуття якісної освіти й набуття відповідних компетентностей, що будуть важливими в майбутній професії, є більш імовірним у високорозвинених регіонах. Інновації в освіті мають значний вплив на

розв'язання різних соціально-економічних проблем, зокрема, на виявлення і розвиток потенційних можливостей регіонів й окремих територій через раціональне залучення молоді до їх розвитку.

Щодо проблем третьої категорії, то співпраця між освітніми закладами й підприємствами повинна розпочинатися з укладання договорів на проходження виробничої практики, що сприяє набуттю студентами відповідних компетентностей. Наприклад, організація системи фахової передвищої освіти неможлива без створення відповідних умов для підготовки конкурентоспроможних фахівців, які можуть поєднувати теоретичні знання з практичними вміннями й навичками.

Отже, навчання майбутніх фахівців у сучасних умовах повинно ґрунтуватися на новаторських методах, ураховувати перспективи розвитку європейського освітнього простору і вимагає спільних зусиль державного й регіонального управління освітою.

Список використаної літератури

1. Артюшина М.В. Інноваційна діяльність у професійно-технічній освіті: поняття, підходи, технології. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2014. № 37. 537 с. С. 133–137.
2. Батенко Л.П., Загородніх О.А., Ліщанська В.В. Управління проектами: навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2004. 231 с.
3. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка: навчальний посібник. Київ: Б.в., 2007. 655 с.

Синиця Ніна Олексіївна,
викладач ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ВПЛИВ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ НА ЯКІСТЬ МАТЕМАТИЧНОЇ ОСВИТИ: ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ

Сучасний світ неперервно трансформується завдяки різноманітним технологічним змінам. У цьому контексті освіта не залишається осторонь, і цифрова трансформація визначає нові напрямки розвитку навчання. Однією з важливих галузей, що відчуває вплив цих змін, є математична освіта.

Однією з ключових областей цифровізації є освіта, спрямована на підвищення якості підготовки фахівців й активізацію навчальних процесів. Удосконалення освітнього процесу за допомогою цифровізації включає можливість адаптивного управління розвитком особистісних якостей на основі цифрового сліду пізнавальної та професійної діяльності. Також важливим є максимальний рівень індивідуалізації освітньої діяльності й урахування особистісних особливостей кожного здобувача освіти. Це приводить до

підвищення наочності в освіті, прискорення темпу засвоєння інформації та уникнення рутинної роботи, що не вимагає суттєвих розумових зусиль.

Основною перевагою цифровізації є її широкі можливості для подальшого розвитку. У майбутньому цифровізація в освіті продовжить зростати, висуваючи перед викладачами виклик оволодіти новими «дисциплінами» і вибрати ті, що найбільше сприятимуть організації навчального процесу.

Історія математики визначала дві категорії математиків: математики-філософи, які акцентували увагу на математичних ідеях й аналітичних дослідках, і математики-обчислювачі, які бачили суть математики в обчисленнях, цифрах і формулах. Розвиток комп'ютерних технологій значно збільшує значення й статус останніх.

За цифровізації освіти важливо збільшити увагу до аналітичних методів дослідження, щоб запобігти втраті їхньої значущості серед інших можливостей, що надає комп'ютерна математика. Це підходить до навчання, яке залишається актуальним і в епоху цифровізації освіти, сприяючи розв'язанню проблем і недоліків.

Сучасне завдання полягає в новому регулюванні норм права інформаційних відносин і врахуванні формування нового цілісного світогляду на основі світових тенденцій у розвитку науки. Використання цифрових технологій в освітньому процесі сприяє підготовці фахівців до конкурентоспроможності в сучасному суспільстві.

Цифрова трансформація в сфері освіти відкриває нові можливості для вдосконалення навчання математики. Використання інтерактивних платформ, віртуальних ігор і навчальних додатків дозволяє зробити математичні концепції більш доступними й зрозумілими для здобувачів різних вікових груп. Технології реалізації віртуальних експериментів і симуляцій допомагають здобувачам освіти більш ефективно розуміти складні математичні концепції [1, с. 40].

Щоб упровадження цифрових технологій привело до покращення математичної освіти, необхідно враховувати певні аспекти. По-перше, важливо забезпечити доступність технічних засобів і програмного забезпечення для всіх здобувачів освіти. Це дозволить уникнути виникнення цифрового розриву й забезпечить рівні умови для всіх учасників навчального процесу.

По-друге, викладачі повинні активно працювати над розробкою інноваційних навчальних програм, що поєднують у собі традиційні методи навчання із сучасними цифровими технологіями. Такий підхід сприятиме розвитку критичного мислення, аналітичних навичок і вмінь працювати з інформацією в умовах цифрового середовища.

Розглянемо основні аспекти цифрової трансформації, що сприяють розвитку математичної освіти, роблячи її більш доступною, цікавою та ефективною для здобувачів освіти:

1. Розробка й використання цифрових платформ, що адаптуються до індивідуальних навчальних потреб здобувачів освіти, надаючи

персоналізований підхід до навчання й дозволяючи викладачам відстежувати прогрес кожного здобувача.

2. Використання цифрових інструментів для створення віртуальних лабораторій та симуляцій, що дозволяють здобувачам освіти проводити віртуальні експерименти й дослідження, збільшуючи практичний досвід вивчення математики.

3. Упровадження елементів гейміфікації та ігрових підходів для залучення здобувачів освіти, створення конкурентного середовища й підвищення мотивації до вивчення математики.

4. Створення й використання цифрових мультимедійних ресурсів для візуалізації математичних концепцій, що полегшує їх засвоєння та сприяє зрозумілій передачі матеріалу.

5. Використання цифрових платформ для організації співпраці й групового навчання, що сприяє взаємодії між здобувачами освіти, обміну ідеями та розв'язанню математичних завдань.

6. Використання цифрових інструментів для надання зворотного зв'язку й оцінювання, що дозволяє здобувачам освіти легше розуміти свої помилки і викладачам визначати слабкі місця для подальшого вдосконалення навчання [2].

7. Використання інтерактивних мобільних додатків й ігор для навчання, що дозволяють здобувачам освіти вивчати математику у вигляді ігор і викликів, зберігаючи високий рівень зацікавленості.

8. Залучення до вивчення математики шляхом використання відкритих онлайн-ресурсів і курсів від провідних освітніх платформ й установ.

9. Упровадження технології розширеної реальності (AR) і технології віртуальної реальності VR для створення іммерсивних математичних середовищ, які допомагають здобувачам освіти відчувати абстрактні концепції та покращують їх розуміння.

Ці методи і стратегії цифровізації спрямовані на підвищення якості навчання математики й ефективного подолання освітніх втрат.

Цифрова трансформація математичної освіти є необхідним етапом у розвитку сучасного освітнього процесу. Використання цифрових інструментів може ефективно зменшити освітні втрати й покращити рівень засвоєння математичних знань учнями. Щоб досягти успіху, важливо поєднувати традиційні підходи до навчання з інноваційними технологіями й активно залучати здобувачів освіти до цифрового навчання.

Список використаної літератури

1. Буряк О.О. Цифрові інструменти для організації змішаного навчання в шкільній природничо-математичній освіті: науково-методичний посібник. Житомир: ТОВ «Видавничий дім “Бук-Друк”», 2021. 122 с.

2. Худoley О.М., Бех І.М. Використання інтерактивних технологій на уроках фізики та математики. *Наука і освіта*. 2019. № 2 (61). С. 60–65.

Ситніков Олег Миколайович,
*аспірант кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЙНОГО КОМПОНЕНТУ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Дослідження проблеми опису та формування цифрової компетентності педагога в цифровому освітньому середовищі – один з напрямків, що активно розвиваються в галузі дослідження професійної діяльності педагога. Сьогодні це поняття залишається недостатньо вивченим: відсутні чіткі визначення даного феномену, опис його компонентної структури та шляхів формування.

Модель цифрової компетенції педагога ЮНЕСКО складається з п'яти основних галузей професійної цифрової компетентності: мотивація до навчання у цифровому середовищі; освітня діяльність та оцінювання; моделювання та проектування освітнього середовища; поширення цифрового контенту; професійний розвиток педагога [2].

Цифрова компетентність педагога передбачає готовність до професійної діяльності в цифровому освітньому середовищі, його здатність до пошуку, аналізу та творчого перетворення інформації, здатність до оволодіння вміннями та навичками в галузі цифрових технологій, володіння вміннями та навичками відбору, проектування та розробки цифрових засобів навчання, вибору цифрових технологій для реалізації освітнього процесу [1].

Структура цифрової компетентності педагогічного працівника в більшості досліджень представлена чотирьома ключовими компонентами, що враховують особливості професійно-педагогічної діяльності: мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний та оцінювально-рефлексивний.

Мотиваційний компонент цифрової компетентності майстра виробничого навчання в сучасних умовах становить особливий інтерес, тому що він відображає усвідомлену потребу особистості в застосуванні цифрових технологій у професійній діяльності.

Реалізація моделі з формування цифрової компетентності майбутніх майстрів виробничого навчання здійснюється за допомогою застосування викладачем цифрових освітніх ресурсів та цифрових технологій під час проведення лекційних та практичних занять, самостійним створенням здобувачем освіти цифрових ресурсів для представлення свого виступу на практичних заняттях. У процесі навчання використовуються як традиційні, так і сучасні форми та методи навчання, сучасні цифрові технології та можливості цифрового освітнього середовища [3].

Спираючись на результати науково-педагогічних досліджень, мотиваційний компонент цифрової компетентності майбутніх майстрів виробничого навчання розглядається як сукупність внутрішніх та зовнішніх мотивів до своєї майбутньої професійної діяльності, що характеризується

прагненням майбутнього педагога до застосування цифрових технологій, бажанням самовдосконалюватись у сфері цифрових освітніх технологій, прагнення до досягнення успіху під час розв'язання нестандартних завдань. Показниками сформованості мотиваційного компонента є: професійно-особистісна позиція стосовно професійної діяльності в умовах цифровізації освіти; зацікавленість до проблем цифровізації освіти; психологічний комфорт у процесі освоєння цифрових технологій; власні мотиви до освоєння цифрових технологій та використання цифрових освітніх ресурсів; потреба у досягненні результатів освоєння цифрових технологій тощо [4].

Для формування цифрової компетентності майбутніх майстрів виробничого навчання необхідно розробити комплекс завдань, який являє собою спеціальний дидактичний засіб, що об'єднаний єдиною дидактичною метою – сформувати цифрову компетентність та всебічно розвивати здобувача освіти. Розроблений комплекс завдань повинен реалізовувати загальні дидактичні функції (розвиваючу, навчаючу та виховну), а також специфічні функції (мотиваційну, інформаційну, рефлексивну).

Високий рівень сформованості мотиваційно компонента цифрової компетентності дозволить майстру виробничого навчання вдосконалюватися в галузі цифрових технологій, вивчати нові цифрові та педагогічні технології та їх дидактичні можливості для ефективно організації освітнього процесу.

Список використаної літератури

1. Ottestad G., Kelentrić M. Professional Digital Competence in Teacher Education. *Nordic Journal of Digital Literacy*. 2014. Vol. 9. № 4. P. 243–249.
2. UNESCO ICT Competency Framework for Teachers (Version 3). France: United Nations Educational, 2018. 66 p.
3. Моїсеєнко М. В., Ків А. Ю. Дидактичні умови формування цифрової компетентності студентів педагогічних університетів. *Educational Dimension*. 2020. Vol. 54. Issue 2. P. 165–178.
4. Поясок Т. Б., Беспарточна О. І. Організація педагогічної взаємодії учасників освітнього процесу в комп'ютерно орієнтованому навчальному середовищі закладу вищої освіти. *Інформаційні технології та засоби навчання*. 2018. Том 67. № 5. С. 199–212.

Скібіна Олена Володимирівна,
*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
професійної освіти, ресторанного і туристичного бізнесу
Луганського Національного університету ім. Тараса Шевченка*

ФОРМУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Сучасні підходи до розв'язання освітніх проблем висувають нові вимоги до професійної підготовки фахівців професійного навчання. Процес професійної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання має бути орієнтований на реалізацію потреб суспільства у компетентних, високоосвічених фахівцях, здатних проектувати та технологічно реалізовувати форми взаємодії, організації відносин між суб'єктами освітнього процесу.

У зв'язку з цим постає питання з'ясування проблеми формування технологічної компетентності майбутнього педагога професійного навчання у відповідності до основних ідей сучасної парадигми освіти. Технологічна компетентність сьогодні виступає як найважливіша частина підготовки конкурентоспроможного педагога. Процес її формування складний та багатогранний, кожен його елемент вимагає окремої уваги. Технологічна компетентність є важливою складовою професійної компетентності майбутнього педагога професійного навчання. Професійна компетентність є складно організованою системою в зміст якої входять особистісний, професійний та технологічний компоненти, критерії їх сформованості, функції, що забезпечують її реалізацію, а також компетенції [1].

Вивченням проблеми формування технологічної компетентності фахівця займалися такі науковці, як: П. Атутов, В. Зуєв, Г. Онушкін, А. Урсул, Г. Хаматгалеева та ін. Формування технологічної компетентності відображено у роботах О. Нікіфорової, яка представляє комплекс умов для формування технологічної компетентності педагога. Автор розглядає технологічну компетентність, як частину структури особистісно-професійного типу, яка представлена сукупністю інтелектуальних, проєктувальних та творчих здібностей. А. Урсул визначає, що технологічна компетентність є сукупністю якостей, на які впливають мотиваційний, соціальний, етологічний та етичний фактори.

Однак, серед науковців не сформувалося єдиного погляду на зміст технологічної компетентності майбутнього педагога професійного навчання. Тому для виявлення значення технологічної компетентності у світлі ідей сучасної парадигми освіти, необхідно з'ясувати її сутність. Дослідження показало, що потреба у технологічній складовій професійної підготовки педагогів професійного навчання є невід'ємною умовою розвитку професійно-педагогічної освіти. У зв'язку з цим процес підготовки повинен включати методи наукового пошуку, проблемності, творчих форм навчально-професійної, навчально-пізнавальної діяльності, розробку професійно-творчих проєктів.

Технологічна компетентність є важливим компонентом у професійній підготовці педагогів, що включає не тільки систему знань, умінь, норм і цінностей, але і можливість технологічних засобів для професійно-особистісного розвитку майбутніх педагогів професійного навчання. Технологічна компетентність забезпечує виконання педагогічних функцій, організацію взаємодії суб'єктів освітнього процесу, управління навчальним процесом, створення професійно-творчого простору, проектування та реалізацію навчально-професійної діяльності, етапність професійно-пізнавальної діяльності, отримання гарантованого результату підготовки майбутніх педагогів професійного навчання.

Технологічна компетентність представляється як сукупність професійних та особистісних характеристик педагогів професійного навчання. Ідеї компетентнісного підходу дають можливість інтеграції якостей особистості педагога професійного навчання, які відображаються в управлінській, проектній, соціальній, педагогічній компетенції [3].

Педагогічна компетенція включає педагогічну свідомість, суму педагогічних знань, що дозволяють цілеспрямовано здійснювати цілепокладання, планування, виконання, контроль, аналіз, корекцію та прогнозування професійно-педагогічної діяльності.

Показниками соціальної компетенції є розвиток відносин з іншими людьми, усвідомлення себе як людини у світі, групі; готовність дотримуватися правил життя; відповідальність, цілеспрямованість, впевненість у собі; готовність до діалогу, співробітництва у виконанні соціальних функцій; повага до прав та обов'язків людей, вільна орієнтація в інформаційно-пізнавальному просторі.

Показниками проектної компетенції виступає активність особистості, у якій є потреба до проектної діяльності, що розвивається у процесі всього життєвого шляху; створення педагогічних проектів та організація власної діяльності для розробки педагогічних об'єктів і систем; наявність здібностей до професійно-творчого розвитку.

Показниками управлінської компетенції виступають знання, уміння, норми, цінності, що дозволяють досліджувати, проектувати, здійснювати організацію, коректність, контрольованість професійно-педагогічних, соціально-економічних, організаційно-управлінських та інших процесів з метою створення умов для їх ефективного здійснення та забезпечення якості педагогічного процесу.

Таким чином, технологічна компетентність педагога професійного навчання розуміється як інтегративна якість професійної підготовки, яка структурується взаємозв'язком педагогічних, управлінських, проектних, соціальних компетенцій та є детермінантою ефективної професійно-педагогічної діяльності. Функціональне уявлення технологічної компетентності педагогів професійного навчання пов'язують із видами професійно-педагогічної діяльності.

Дослідження показало, що функції технологічної компетентності проявляються у взаємодії суб'єктів професійної діяльності, у різних формах організації навчального процесу. Технологічна компетентність безпосередньо забезпечує особистісно-професійний розвиток студентів: оволодіння управлінськими, педагогічними, проектними, соціальними знаннями, вміннями, нормами та цінностями, а також способами здійснення управлінсько-педагогічної, проектно-технологічної діяльності, формування соціальної взаємодії.

Проблема формування технологічної компетентності буде ефективно вирішена, якщо в навчальному процесі буде реалізовано такі види професійно-педагогічної діяльності:

- навчально-професійної (моделювання навчально-виховної діяльності; аналіз, простування та організація професійно-педагогічних ситуацій; діагностування та прогнозування розвитку професійно-значимих якостей особистості педагога професійного навчання);
- науково-дослідницької (організація навчально-дослідницької роботи; формування креативних здібностей; використання інновацій у професійно-педагогічній діяльності);
- освітньо-проектувальної (проектування навчально-професійних цілей та завдань, змісту навчального матеріалу, методики професійного навчання та дидактичних засобів, проектування форм, методів та засобів контролю результатів професійно-педагогічної діяльності);
- організаційно-технологічної (організація навчально-виробничого процесу, організація навчально-технологічного середовища у професійно-освітньому процесі) [2].

Отже, взаємозв'язок педагогічної, соціальної, проектної, управлінської компетенцій забезпечує інтеграцію відповідних видів підготовки до єдиного професійно-освітнього простору, в якому актуалізується технологічна спрямованість професійно-педагогічної діяльності. Реалізація цієї ідеї дозволяє перевести знанієвий та діяльнісний компоненти в проектну та педагогічну компетенції. Проектування складових технологічної компетентності педагога професійного навчання та зміна зв'язків цих компонентів уможливають підвищення ефективності професійно-педагогічної освіти.

Таким чином, формування технологічної компетентності через взаємозв'язок навчальних та наукових процесів виступає одним із інноваційних підходів в організації освітніх процесів. В зв'язку з цим технологічну компетентність можливо уявити, як інтегративне перетворення на основі міждисциплінарного підходу, що носить інноваційний характер.

Список використаної літератури

1. Бех І. Д. Компетентнісний підхід у сучасній освіті. *Вища освіта України*. 2009. №3 (додаток 1). Тематичний випуск «Педагогіка вищої школи: методологія, теорії, технології». С. 21-24.

2. Глузман О. В. Базові компетентності: сутність та значення в життєвому успіху особистості. *Педагогіка і психологія*. 2009. № 2. С. 51–61.

3. Каньковський І. Є. Структура та зміст компетенцій інженера-педагога. Проблеми інженерно-педагогічної освіти : зб. наук. праць. Х. : УІПА, 2013. Вип. 40/41. С. 59–68.

Скомороха Наталія Петрівна,
заступник директора з НВР
ДПТНЗ «Шосткинське вище професійне училище»
Сумської області

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОСТІ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗАКЛАДІВ П(ПТ)О: З ДОСВІДУ РОБОТИ ШОСТКИНСЬКОГО ВИЩОГО ПРОФЕСІЙНОГО УЧИЛИЩА

У статті розкрито проблему формування національно-культурної ідентичності учнівської молоді закладів П(ПТ)О. Визначено особливості формування національної ідентичності учнів з досвіду роботи Шосткинського вищого професійного училища»: подається система виховної роботи закладу, підходи до розуміння національно – патріотичного виховання сучасної молоді як системи заходів спрямованих на формування «нового» українця, що діє на основі національних та європейських цінностей.

Практичне значення статті полягає в тому, що її матеріали можуть використовуватися в організації виховної роботи закладів загальної освіти, професійно-технічної, підготовці педагогів, педагогічній практиці студентів, бібліотечних працівників – усіх, хто виявляє інтерес до питань національно-патріотичного виховання.

Ключові слова: національно-патріотичні цінності, особистість, виховання патріотизму, любов до народу, батьківщини, держави, мова, національна ідентичність, соціальні зміни, досвід роботи, моральні цінності.

Суттєві зміни в політичному та громадському житті українського суспільства актуалізують питання національно-патріотичного виховання дітей та молоді, яке вперше за роки незалежності України розглядається як головний чинник збереження національної безпеки та єдності. Патріотизм стає індикатором, маркером духовного оздоровлення народу, передбачає трансформацію громадянської свідомості, пробуджує національну самосвідомість й ґрунтується на моральній основі. Рубікон духовного оновлення, який було перейдено під час Революції гідності, сконструював нові суспільно-політичні реалії, пов'язані із захистом Вітчизни від зовнішньої агресії та наявністю внутрішніх, сплетених у «гордіїв вузол» соціальних, економічних та політичних проблем, способи розв'язання яких залежать від побудови нової стратегії виховання молодого покоління на основі

співробітництва між системою освіти, органами державної влади та громадськими організаціями [1].

Формування у підлітків національно-культурної ідентичності є проблемою державної ваги і національної безпеки. Виклики, перед якими стоїть наша країна: відстоювання власної територіальної цілісності, становлення політичної нації, зростання ролі власної причетності і відповідальності за долю України вимагають уваги до виховання підростаючого покоління та актуалізують формування у підлітків національно-культурної ідентичності. Актуальність формування національно-культурної ідентичності обумовлена необхідністю досягнення й засвоєння національно-культурних цінностей українського народу, історичної пам'яті, збереження національної автентичності та традицій. Важлива роль у цьому плані відводиться позакласній діяльності закладів освіти. Про необхідність активізації уваги до формування у підростаючого покоління національно-культурної ідентичності йдеться в Законах України «Про освіту», «Про культуру», «Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у ХХ столітті», Указі Президента «Про пріоритетні заходи щодо сприяння зміцненню національної єдності та консолідації українського суспільства, підтримки ініціатив громадянськості у цій сфері», Постанові Верховної Ради «Про вшанування героїв ООС та вдосконалення національно-патріотичного виховання дітей та молоді», у Національній стратегії розвитку освіти, Проекті Концепції гуманітарного розвитку України, Концепції українського патріотичного виховання дітей та учнівської молоді в умовах сучасних модернізаційних змін; Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2020-2025 роки (Указ Президента №286 /2019 від 18.05.2019).

Актуальність, педагогічна значущість проблеми, виявлені суперечності та доцільність наукового пошуку шляхів її вирішення зумовили вибір теми «Упровадження сучасних технологій національно-патріотичного виховання як засобу формування патріотичної свідомості й утвердження української громадянської ідентичності».

Для народу, який не пропонує Світу національного доробку, а прагне бути лише реципієнтом чужих цінностей і надбань, у ХХІ столітті уготована єдина дорога – бути розчиненим і упокореним. Тому висока і благородна місія національної культури і освіти – оберігати й утверджувати Ідентичність Української Нації як фундаментальну цінність буття.

Ключовим внутрішнім фактором духовної безпеки нації виступає національна самоідентифікація, яка втілюється у почуттях, цінностях –

«Я-Українець» – «Ми-Українці». Сутність цих почуттів, цінностей полягає у дієвій причетності особистості до своєї нації, до роду у широкому розумінні цього слова. Особистість має прийняти історичну естафету вищих духовних надбань нації, жити і діяти на їх основі та примножувати їх з урахуванням викликів теперішнього часу.

Проблема національно-культурної ідентичності висвітлена у наукових джерелах. До питання формування національно-культурної ідентичності

зверталися філософи, психологи, педагоги.

У сучасних умовах світоглядні уявлення і переконання української молоді формуються у контексті драматичних реалій, переоцінки історичного минулого, розвінчування міфів, утвердження демократизму, полікультуралізму, поваги до розмаїття думок, різних поглядів на різні аспекти суспільного життя [2].

Відповіддю на виклики сучасного світу має стати національне виховання учнівської молоді, котра формуватиме ядро української інтелігенції на основі національної ідеї.

Національна ідея об'єднує й консолідує суспільство, сприяє виробленню активної життєвої позиції молодій людині, становленню її як особистості. Національний характер виховання полягає у формуванні людини як громадянина України незалежно від її етнічного та соціального походження, віросповідання та передбачає створення спільноти самодостатніх людей, які об'єднані національною ідеєю та оберігають свої цінності й свободи.

Національне виховання має стати фундаментом становлення світогляду молодій людині, на якому формуються фахові знання та професійна відповідальність.

Головна мета національного виховання учнівської молоді – це формування свідомого громадянина – патріота Української держави, активного провідника національної ідеї, представника української національної еліти через набуття молодим поколінням національної свідомості, активної громадянської позиції, високих моральних якостей та духовних запитів.

Пріоритетом у виховній роботі ДПТНЗ «Шосткинське вище професійне училище» є формування національної ідентичності учнів, виховання громадянина України, здатного до самостійного мислення, суспільного вибору і діяльності, спрямованої на процвітання України.

Це цілісна, узгоджена система роботи всього педагогічного колективу, яка вибудована за такими напрямками діяльності: військово-патріотичне виховання, духовно-моральне виховання, громадянська освіта, виховання історичної пам'яті, волонтерська діяльність, підтримка інститутів громадянського суспільства, громадських ініціатив дітей та молоді, інформаційна підтримка національно-патріотичного виховання.

Повномасштабне вторгнення російських агресорів на територію України внесло свої корективи в усі сфери суспільного життя. Особливо вразливою є освітня галузь, оскільки вона стосується дітей та молоді, – основи нашого майбутнього. І саме тому, швидка реакція та виважені кроки в освітньо-виховному середовищі є відповідальним викликом для педагогічної спільноти України. Громадянська освіта займає особливе місце у цьому вимірі. Її виняткова місія полягає не лише у допомозі на шляху до розуміння дітьми й молоддю механізмів функціонування різних аспектів суспільного життя, а й у сприянні формуванню у них стійких демократичних цінностей [5].

Важливими моральними цінностями, які визначають патріотичну поведінку особистості, є совість, чесність, свобода, справедливість, повага,

толерантність, гідність, відповідальність. Моральність особистості стимулює патріотичну поведінку, застерігає від правопорушень.

В училищі проведено ряд заходів соціально-психологічною службою: лекції, тренінги, диспути, бесіди на теми: «Попередження насильства щодо дітей у сім'ї», «Профілактика кризових ситуацій», «Протидія виявам насильства», «Сім'я, етика сімейних стосунків», «Здоровим бути – престижно», «Стоп булінг!» та ін.

Заклад співпрацює з Клінікою, дружною до молоді, Шосткинським відділом поліції, дитячою кримінальною службою, міським центром безоплатної правової допомоги, Шосткинською міськрайонною філією Сумського обласного центру зайнятості.

У сучасних умовах важливо, щоб молоде покоління не тільки пов'язувало своє майбутнє з Україною, а й хотіло берегти, розбудовувати й захищати її. Тому захист Вітчизни – почесний обов'язок кожного.

Метою військово-патріотичного виховання є формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття любові до України, пошани до видатних вітчизняних історичних діячів, готовності до виконання громадянських і конституційних обов'язків

Освітні заходи спрямовані на відновлення й відкриття закритих сторінок історії України та видатних особистостей українського державотворення. Без минулого – немає майбутнього.

З цією метою проводяться конференції, засідання круглого столу, тематичні зустрічі із залученням учасників бойових дій різних війн, готуються тематичні виставки, проводяться екскурсії, учні беруть участь у міських та обласних тематичних заходах, проводиться пошукова робота.

Кожне покоління українців зобов'язане захистити пам'ять про тих, хто ціною свого життя, силою волі, нескореного духу та характеру зробив усе для того, щоб не загасити вогонь свободи і вільнодумства, права називатися українцем і жити у вільній Україні.

Саме для цього в різних регіонах країни складаються книги пам'яті загиблих синів і дочок України в російсько-українській війні. Не винятком став і наш навчальний заклад. Розпочата робота над створенням Книги пам'яті, присвяченій загиблим героям-випускникам.

В історико-краєзнавчому музею ДПТНЗ «Шосткинське ВПУ» зберігаються матеріали про героїв-випускників, які навіки залишаться на сторінках сумної історії нашого училища, створена постійно діюча виставка, присвячена загиблим випускникам ДПТНЗ «Шосткинське ВПУ». Пам'яті В. Кондратенка встановлена меморіальна дошка, відбувся мітинг-реквієм, присвячений урочистому її відкриттю. Відбулися заходи з нагоди презентації книги В. Кондратенка, куди ввійшли спогади викладачів, майстрів, колишніх учнів про героя. Відеоробота про нашого учня посіла I місце у міському конкурсі IT-технологій. Сьогодні кімната слави поповнюється новими іменами (їх вже 25, на жаль).

На виховних годинах частими гостями є учасники бойових дій,

випускники, які сьогодні боронять кордони нашої країни та інші герої нашого міста.

З метою формування ціннісних орієнтирів учнівської молоді, вивчення духовно-історичної спадщини України, поваги до народних традицій і звичаїв, обрядів, фольклору проводяться заходи різного формату: патріотичні ігри з учнями шкіл «Козацькому роду нема переводу», свято родинної пісні, фестиваль «Вареники-Шостка-Фест», зустрічі з видатними людьми, щедрувальний вертеп, учні беруть участь у міському конкурсі «У світі все починається з мами», йде пропагування української мови (день писемності, День рідної мови, Шевченківські свята, «Вишиванка – генетичний код нації», День української хустки).

Одним із ключових напрямків національно-патріотичного виховання сьогодні є волонтерська робота.

Участь молодих людей у волонтерському русі допомагає їм формувати власні лідерські якості і творчі здібності, активну громадську позицію, сприяє самовираженню особистості, дає їм можливість зробити особистий внесок у вирішення соціальних проблем, випробувати свої можливості, беручи участь у проектах і програмах соціальної спрямованості [7].

Повномасштабна війна росії проти нашої країни залучила сотні тисяч українців до волонтерства, в тому числі і молодь.

Волонтерській діяльності в Шосткинському вищому професійному училищі відводиться вагоме місце.

Ще у 2002 році лідерами учнівського самоврядування Шосткинського вищого професійного училища було створено волонтерський загін «Небайдужі серця», який мав на меті не залишатися осторонь всіх викликів, поставлених суспільством: підтримка здорового способу життя, захист довкілля, здійснення посильної допомоги дітям з особливими потребами, літнім людям, ветеранам другої світової війни, воїнам-учасникам Антитерористичної операції та операції Об'єднаних сил, їх родинам; проведення дослідницько-пошукової роботи; співпраця з місцевими волонтерськими організаціями тощо. Результатом такої роботи є численні заходи, уроки мужності, акції та зустрічі, які сприяють залученню учнівської молоді до вирішення важливих соціальних проблем та формуванню гармонійної, громадсько-активної особистості.

У 2016-2017 навчальному році волонтери закладу започаткували видання учнівського альманаху у межах обласного конкурсу волонтерських загонів «Ветеран живе поруч». Видання є своєрідним звітом про щорічну роботу волонтерського загону.

Кожного навчального року зібрані матеріали презентувалися на спільному засіданні історико-краєзнавчого гуртка, волонтерського загону «Небайдужі серця» та засіданні лідерів учнівського самоврядування. Перший номер такого журналу вийшов у 2017 році. Кожен альманах має свою назву, підпорядкований певній пошуковій роботі. На сьогодні - це вже 6 видань.

Варто відмітити, що наш альманах не один рік поспіль посідав призові місця в області, а також неодноразово ставав лауреатом Міжнародного

конкурсу шкільних медіа в м. Миколаєві.

З часу повномасштабного вторгнення росії в Україну основним напрямком нашої діяльності стала допомога Армії. Волонтери закладу разом з усім педагогічним колективом активно включилися в роботу і почали новий вид волонтерства: плетіння маскувальних сіток та кікімор для потреб ЗСУ. Десятки кікімор та сотні метрів маскувальних сіток було відправлено за призначенням.

Волонтери закладу мають у кого переймати досвід, адже у нашому місті є міські волонтерські організації: «Шостка Добро» та «З любов'ю в серці», які залучають до своєї роботи молодь міста і також на своєму прикладі показують, як сьогодні кожен з нас може підтримувати наших воїнів і наближати перемогу.

Приємно зазначити, що волонтерська діяльність нашого училища вже неодноразово була відзначена грамотами і подяками, а головне, словами вдячності від наших захисників.

Сьогодні наше суспільство об'єдналося і кожен українець намагається внести хоч крихту своєї допомоги і пришвидшити таку довгоочікувану перемогу. Тільки в єдності наша сила! Тільки разом до Перемоги!

Одним із принципів виховання у ДПТНЗ «Шосткинське ВПУ» є поєднання педагогічного керівництва з ініціативою і самодіяльністю учнів. З цією метою створено і є дієвим учнівське самоврядування.

Учнівське самоврядування підтримує всі ініціативи відділу молоді та спорту, бере участь у всіх заходах, запропонованих відділом, підтримує проекти обласного рівня: «Зробимо Україну чистою», фестиваль «Сходинки духовності», «Слобожанський оберіг», «Серце до серця», «Голос крові: ми українці», «Увіковічуємо слово Кобзаря», «Солодка випічка для бійців», «Ветеран живе поруч», «Моральний вчинок», «Мак пам'яті» та ін.

Учні закладу під керівництвом педагогів підготували цілий ряд проєктів національно-патріотичного спрямування: «Я – українець, і я цим пишаюся», «Ми – Українці з великої літери», «Україна – моя країна, а Сумщина – наш рідний край», «Козацькому роду – нема переводу».

На початку навчального року у Шосткинському ВПУ стартував соціальний проєкт «Відбудуємо країну разом», який має за мету піднесення іміджу училища, виявлення і створення умов для розвитку творчо-обдарованої молоді, пропаганду робітничих професій українською та англійською мовами.

Проєкт має такі розділи: «Успішні випускники», «Живемо на повну», «Казкова майстерня».

Цікавою частиною проєкту є розділ «Успішні випускники». Щороку навчальні заклади випускають у самостійне життя частину своїх учнів. А чи завжди ми знаємо, як складається їхня доля? Ми вирішили вивчити це питання і збрали інформацію про те, як влаштувалися наші випускники після закінчення закладу.

За підсумками такої пошукової роботи створили альбом «Успішні випускники Шосткинського ВПУ», де розмістилися цікаві історії кар'єрного сходження понад сотні колишніх наших учнів.

Наступний розділ проєкту – «Живемо на повну». Учні нашого закладу завжди беруть активну участь у роботі гуртків художньої самодіяльності, технічної творчості, у суспільно-наукових проєктах, спортивних змаганнях, святах, концертах, акціях (Флешмоб «Моя професія – моє майбутнє», Обласна акція ДИСТАНЦІЙНИЙТИМБІЛДІНГ, ПІДТРИМАЄМОГЕРОІВ).

У закладі існує чимало гарних традицій, ініціаторами яких є саме учнівське самоврядування. Однією з таких є проведення щорічного рейтингового конкурсу серед найкращих учнів закладу – «ТОП ВПУ» .

Згідно з положенням конкурсу кожна група визначає найкращого учня за наступними критеріями: навчальні досягнення, активна участь у житті групи та училища, професійні навички, життєва позиція.

Матеріали конкурсанти оприлюднюються на сайті училища та на сторінці закладу у фейсбуці. Переможці рейтингового конкурсу визначаються рішенням журі, враховуючи результати онлайн-голосування.

Родзинкою в розділі «Живемо на повну» є агітбригада «Позитив», з уст якої лунає головний меседж проєкту: «Навчатися в училищі – модно і престижно» .

На базі нашого навчального закладу у 2022 році створено навчально-практичний центр з підготовки кваліфікованих робітників за професіями «кухар, кондитер, офіціант».

Розділ проєкту «Казкова майстерня», яка працює на базі цього центру, сьогодні є надзвичайно популярною серед малечі і школярів Шосткинської громади. Поряд з досвідченими майстрами училища наші учні проводять майстер-класи, таким чином вдосконалюючи свої професійні компетентності. А поки випікаються пиріжки, булочки, тістечка, піци гуртківці закладу розважають гостей. Тільки за цей рік у НПЦ відбулося більше 100 майстер-класів для школярів.

Результати роботи над проєктом «Відбудуємо країну разом» презентуються в «День кар'єри», який традиційно проводиться у кінці навчального року. День Кар'єри вшановує здобувачів освіти, які проявили себе протягом навчального року і мають здобутки за певними номінаціями (вони змінюються за потребою часу). В цьому році вони є наступними: волонтер року, журналіст року, спортивний олімп, творче сузір'я, лідер року, молодіжне підприємництво, екологічна ліга, ТОП ВПУ - 2023

Учнівське самоврядування – ефективна форма підготовки суспільством свого гідного і прогресивного майбутнього.

З метою підвищення рівня обізнаності населення щодо роботи, що здійснюється у закладі у напрямку національно-патріотичного виховання, формування національної ідентичності учнівської молоді вся інформація про проведення заходів висвітлюється на сайті училища <https://shvpu.osv.org.ua/>, у соціальних мережах, відео розміщені на ютуб-каналі. Заклад тісно співпрацює з місцевим телебаченням, інтернет-газетою «Шостка-інфо». Педагоги та учні друкують свої доробки з даної теми у фахових газетах і журналах:

- «Час молодих» (обласне видання лідерів учнівського самоврядування);
- «Освіта Сумщини»;
- «Профтехосвіта»;
- «Освіта і суспільство».

Виховання учнівської молоді – це формування свідомого громадянина – патріота Української держави, активного провідника національної ідеї, представника української національної еліти через набуття молодим поколінням національної свідомості, активної громадянської позиції, високих моральних якостей та духовних запитів.

Це комплексний процес та результат засвоєння й активного відтворення людиною соціально-культурного досвіду (знань, цінностей, норм моралі, традицій тощо) на основі її діяльності, спілкування і відносин, обов'язковий фактор розвитку особистості і виступає одним із основоположних соціальних процесів, що забезпечує повноправне існування людини в суспільстві.

Сучасний освітній процес має не тільки формувати необхідні компетенції, надавати ґрунтовні знання з різних предметів, але й формувати громадянина, духовно й морально зрілу особистість, готову протистояти викликам глобалізації життя [4].

Таким чином, сучасне виховання має здійснюватися у контексті національної культури, яка є унікальною, неповторною, зі своєю ментальністю та ґрунтуватися на моральних та патріотичних цінностях, вироблених українським народом упродовж століть. Саме за таким принципом і формується патріотична свідомість та утверджується національна ідентичність і громадянськість учнівської молоді у Шосткинському ВПУ.

Формування української громадянської ідентичності, український патріотизм повинен стати провідною виховною ідеєю усіх сучасних закладів освіти. Слава Україні!

Список використаної літератури

1. Журба К. О. Справедливість у смисложиттєвому вимірі особистості // Нова педагогічна думка: науково-методичний журнал. 2015. № 2 (82).
2. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі. К.: Знання України, 2010.
3. Нагорна Л. П. Ідентичність національна // Енциклопедія історії України: у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін.; Інститут історії України НАН України. К.: Наук. думка, 2005.
4. Філіпчук Г. Національна ідентичність: культурно-освітній вимір: Монографія. Чернівці: Друк Арт, 2016.
5. Шкільна І. М. Виховання відповідальності як вияву моральної самосвідомості у старших підлітків/ Матеріали VII Міжнародного фестивалю 28 педагогічних інновацій у 2-х т. Т.1 / [Упор. Назаренко Г.А.]. Черкаси: ЧОПОП, 2015.

6. Національно-патріотичне виховання в закладі освіти Возсіятського ліцею.

URL: http://vozsiyatskeschool.edukit.mk.ua/informaciya_pro_zaklad/nacionaljno-patriotichne_vihovannya/?prnt=prnt&prnt=prnt&prnt=prnt&prnt=prnt&pvi=pvi&prnt=prnt&prnt=prnt

7. Українське волонтерство – явище унікальне. Йому завдячуємо суверенітетом. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2324579-ukrainske-volonterstvo-avise-unikalne-jomu-zavdacuemo-suverenitetom.html>

8. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді. URL: <http://ippo.kubg.edu.ua/archives/6436>

Сорока Валерій Вікторович,
доктор філософії, викладач вищої категорії
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

РОЗВИТОК МОТИВАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО ОПАНУВАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Орієнтованість освітнього процесу на формування в майбутніх майстрів виробничого навчання навичок використання цифрових технологій у професійній діяльності потребує відповідних змін в організації навчання.

Застосування цифрових технологій у навчанні дозволяє майбутньому майстру виробничого навчання виступити в ролі активного суб'єкта педагогічної взаємодії, здатного самостійно організовувати свою діяльність у напрямі виконання конкретних професійно орієнтованих завдань. Це значно підвищує його пізнавальну й комунікативну активність, що також обов'язково має бути спроектована на організаційно-дидактичні аспекти діяльності здобувачів освіти [4].

Для ефективного використання цифрових технологій під час виконання навчальних й організаційних освітніх завдань застосовують різноманітні засоби: навчальні комп'ютерні програми, інструменти комп'ютерного тестування, цифрові довідники, енциклопедії та словники, навчальні посібники й підручники, електронні бібліотеки, електронні журнали, сервіси й платформи.

На сьогодні освіта повинна бути спрямована на майбутнє, що вимагає від людини вміння ефективно працювати з великими потоками інформації. При збільшенні обсягів і швидкості її надходження особливо актуальними стають уміння, пов'язані зі сприйняттям, обробленням і перетворенням інформації. Сучасне уявлення про якісну освіту передбачає вільне володіння цифровими технологіями. Відповідно процес навчання має бути спрямований на створення умов для формування вмінь у здобувачів освіти визначати можливі джерела вибору інформації та стратегію її пошуку. А для цього педагоги мають постійно вдосконалювати власні навички роботи із сучасними цифровими технологіями.

Так, базова інформаційна грамотність педагога передбачає володіння такими навичками [2]:

- виявлення й усвідомлення інформаційних потреб;
- виявлення джерел інформації;
- визначення місця розташування або пошук інформації;
- аналіз й оцінювання якості інформації;
- організація, зберігання або архівування інформації;
- використання інформації відповідно до етичних норм;
- створення нових знань й обмін ними;
- аналіз й оцінювання змісту й обсягу знайденої інформації.

Опанування різних сфер застосування цифрових технологій в освіті створює для педагога умови щодо професійного розвитку й педагогічного зростання, а їх удосконалення дозволить скористатися сучасними дидактичними можливостями цифрових освітніх ресурсів.

Педагог має стати для здобувача освіти модератором, розробником освітніх траєкторій, тьютором, організатором проєктного навчання, координатором освітньої онлайн-платформи. Крім загальних і компліментарних цифрових навичок, необхідних для ефективного застосування можливостей цифрових технологій у своєму повсякденному житті, педагог повинен володіти й спеціальними навичками з використання новітніх сервісів.

Для того, щоб майбутній майстер виробничого навчання зміг використовувати цифрові технології, він має насамперед усвідомлювати цінність і необхідність їх застосування в професійній діяльності. У студентів часто на перший план виходять прагматичні мотиви, пов'язані з виконанням часткових, ситуативних завдань. У цих умовах особливо важливо передбачити спеціальні заходи щодо стимулювання навчальної діяльності, підтримки позитивної мотивації до учіння, створення сприятливого режиму роботи [5]. Необхідно залучити студентів до самостійної діяльності – учіння, імітуючи практику, неодноразово підсилюючи можливості аналізу й синтезу явищ і процесів. Застосування цифрових технологій (комп'ютерних тренажерів, відеоматеріалів, різних програмних засобів, графічних і текстових редакторів, онлайн-сервісів і платформ тощо) дозволяє це реалізувати.

Мотивація до застосування цифрових технологій у сучасних умовах є надзвичайно важливим чинником, що обумовлює успішність подальшої професійної діяльності. Мотиви є мобільною системою, на яку можна впливати. На формування мотивації до застосування цифрових технологій впливають психологічні характеристики студентів, специфіка освітнього процесу. Цілеспрямовано формуючи стійку систему мотивів навчальної діяльності, можна допомогти майбутньому фахівцю в професійній адаптації та професійному становленні.

Використання цифрових технологій на сьогодні є обов'язковою умовою підготовки майбутніх фахівців. Застосування сучасних цифрових середовищ в освітньому процесі дає змогу формувати загальні й фахові компетентності, налагоджувати самостійне навчання здобувачів освіти, сприяти взаємодії з

викладачами, мати доступ до систематизованого навчально-методичного матеріалу [1].

Ефективним засобом мотивації та освітньої самореалізації студента є можливість поповнення інтернету власними матеріалами, самостійно перетвореною інформацією. Можливість демонстрування здобувачами продуктів власної освітньої діяльності створює широкі можливості для їх колективного обговорення, розвитку й експертного оцінювання творчих досягнень.

З використанням ігрових технологій викладач отримує дієвий спосіб формування мотивації навчання, творчого осмислення матеріалу, ситуативного закріплення знань [33].

Уведення в освітній процес комп'ютерних вебквестів дозволить розвивати навички освітньої діяльності; формувати позитивне емоційне ставлення до процесу пізнання, підвищити мотивацію до навчання, якість засвоєння знань із предмету; розвивати творчий потенціал здобувачів; формувати загальні вміння щодо оволодіння стратегією засвоєння навчального матеріалу.

Отже, для підвищення внутрішньої мотивації майбутніх майстрів виробничого навчання до застосування цифрових технологій доцільно:

1. Популяризувати освітні цифрові тренди, інноваційні педагогічні технології та методи шляхом демонстрування прикладів і результатів їх практичного застосування під час викладання дисциплін.

2. Залучати здобувачів освіти до створення й виконання завдань із використанням цифрових інструментів.

3. Проводити майстер-класи й тренінги з використання цифрових технологій для виконання таких педагогічних завдань, як-от: робота з електронним контентом, візуалізація, спільне письмо, управління проєктами, формувальне оцінювання, дослідження й пошук, робота з мобільними пристроями, спілкування й обмін повідомленнями, управління процесом навчанням і т. п.

4. Запроваджувати системи заохочення здобувачів освіти, які активно долучаються до освітнього процесу, з використанням цифрових технологій.

5. Використовувати технології адаптації комп'ютерних ігрових методів до освітнього процесу для активного залучення студентів до процесу здобуття освіти.

6. Уводити в освітній процес комп'ютерні вебквести.

Проблему розвитку мотивації та позитивного ставлення здобувачів вищої освіти до опанування цифрових технологій як перспективний напрям удосконалення професійної підготовки дозволяє частково розв'язати організація спеціальних заходів – тренінгів, в основі яких – виконання комплексу вправ, спрямованих на розвиток умінь і соціальних установок.

Список використаної літератури

1. Kovalchuk V., Soroka V., Zaika A. Significance of Digital Competence of the Specialist of Auto Transport Profile in Professional Activities. *Society. Integration. Education: proceedings of the International Scientific Conference (Rēzekne, 22–23 May 2020)*. Rēzekne, 2020. Vol. 1. Pp. 481–492.

2. Гаврілова Л.Г., Топольник Я.В. Цифрова культура, цифрова грамотність, цифрова компетентність як сучасні освітні феномени. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2017. Вип. 61 (5). С. 1–11.

3. Ковальчук В.І. Методичні рекомендації щодо застосування ігрових технологій в процесі викладання дисциплін соціально-гуманітарного циклу. Київ: Видавничо-редакційний відділ НУБіП України, 2017. 56 с.

4. Ковальчук В.І., Федотенко С.Р. Інноваційні технології навчання – основа модернізації професійної освіти. *Молодий вчений*. 2018. Вип. 12. С. 425–429.

5. Сорока В.В. Педагогічна майстерність в умовах цифрової освіти. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. 2021. Вип. 1 (45). С. 250–257.

Тарасюк Ірина Володимирівна,

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри професійної і вищої освіти

Центрального інституту післядипломної освіти

ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ

Сучасний ринок праці вимагає підготовки фахівців готових до здійснення інноваційної діяльності. Якісна підготовка майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи є запорукою розвитку сфери обслуговування. Особливої актуальності набуває питання впровадження інноваційної діяльності у процес підготовки майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи.

Інноваційна діяльність в галузі освіти досліджується педагогічною інноватикою – окремою галуззю педагогіки. Над проблемами інноватики працюють сучасні вітчизняні педагоги, вчені (І. Бех, Л. Буркова, Л. Даниленко, І. Зязюн, О. Киричук, О. Козлова, В. Кремень, В. Мадзігон, К. Макагон, С. Подмазін, В. Пінчук, О. Савченко, А. Сологуб, Н. Федорова, А. Фурман, М. Ярмаченко та ін.). У теорію та методику навчання майбутніх фахівців-виробничників великий внесок зробили вчені-педагоги С. Батищев, А. Біляєва, В.Ледньов, Н. Ничкало, Д. Тхоржевський, Б. Федоришин, С. Шапоринський, А. Щербаков.

Серед напрямів досліджень, що розробляються вітчизняними та зарубіжними науковцями, виокремлюємо такі: визначення структури, закономірностей функціонування та розвитку інноваційних процесів у

педагогічних системах (В. Курило, О. Лоренсов, В. Паламарчук, І. Підласий, В. Пінчук, М. Поташник, О. Саранов та ін.); експертиза, оцінювання та відбір освітніх нововведень, моніторинг інноваційних освітніх процесів (О. Абдуліна, Л. Буркова, Л. Даниленко, В. Кальней, О. Касьянова, О. Орлов та ін.); вивчення та узагальнення світового педагогічного досвіду інноваційного спрямування (О. Іонова, М. Кларін, Т. Кошманова та ін.); розробка методологічних основ становлення інноваційних закладів освіти й удосконалення системи управління ними (О. Киричук, В. Паламарчук, В. Риндак, Н. Федорова та ін.); обґрунтування структури, змісту та результатів інноваційної діяльності в освіті (К. Ангеловські, Л. Буркова, Л. Даниленко, Н. Клокар, О. Козлова, Ю. Максимов, А. Найн та ін.); теоретико-методологічні основи підготовки вчителів до інноваційної діяльності (В. Докучаєва, Н. Клокар, О. Козлова, К. Макагон, Ю. Максимов, Л. Подимова, Т. Поніманська, Р. Скульський).

Педагог є головним суб'єктом інноваційної діяльності, який повинен орієнтуватися в освітніх інноваціях, застосовувати їх у своїй роботі та володіти різними педагогічними технологіями, бути готовим до самореалізації в діяльності та самостійного інноваційного пошуку. Важливим у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи є готовність педагогів до впровадження педагогічних інновацій у навчально-виховний процес.

Інновації – знову створені (застосовані) і (або) удосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, які істотно поліпшують структуру і якість виробництва й (або) соціальної сфери [1].

Зазвичай інновація спочатку сприймається як чужорідний елемент у педагогіці, часто викликає різку протидію. З часом інновація перевіряється практикою, набуває масового визнання. Згодом новий підхід до навчання чи виховання стає відомим і входить до системи навчально-виховної роботи [5]. Вид діяльності, пов'язаний із трансформацією наукових досліджень і розробок, інших науковотехнологічних досягнень у новий чи покращений продукт, введений на ринок, в новий чи покращений технологічний процес, використовуваний у практичній діяльності, чи новий підхід до соціальних послуг є інноваційною [3].

Термін «проект» часто пов'язують з поняттям «проблема». Проект як проблема «може означати справжню ситуацію творчості, де людина перестає бути просто власником ідей, відмовляється від свого, приватного, щоб отримати шанс натрапити на щось інше, наповнитися ним, виявити його в своїй творчості» [3]. Розв'язання проблеми має на увазі використання різноманітних методів, засобів навчання, умінь, знання з різних галузей науки та техніки. Під проектом розуміється обґрунтована, спланована і усвідомлена діяльність, спрямована на формування певної системи творчо-інтелектуальних і предметно-перетворювальних знань і вмінь.

Тож сутність методу проектів полягає у функціонуванні цілісної системи дидактичних засобів (змісту, методів, прийомів тощо), що адаптує навчально-виховний процес до структурних і організаційних вимог у навчальному проектуванні. Це, у свою чергу, передбачає системне та послідовне моделювання вирішення проблемних ситуацій, які потребують:

- активізації пошукових зусиль учасників педагогічного процесу;
- дослідження і розробки оптимальних шляхів вирішення проектів;
- неодмінного публічного захисту і аналізу підсумків упровадження [2].

Особливу увагу педагогічним працівникам необхідно звертати на застосування засобів, що активізують розумову діяльність: ділові, рольові ігри, аналіз конкретних виробничих ситуацій, проблемний виклад матеріалу та інші. При цьому інноваційна діяльність є дуже важливим компонентом в підготовці майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи та має складатись з наступних напрямків інноваційної діяльності, як: створення авторських програм, запровадження у навчальний процес різноманітних видів, форм, методів навчання, ефективне поєднання традиційних та інноваційних підходів. Цю умову необхідно використати під час викладання методичних курсів з предметів, що становлять основу навчання. Викладачі, які здійснюють підготовку майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи, повинні оволодіти базовими знаннями з педагогічної інноватики, інформацією про інноваційні підходи, що застосовуються в освітній діяльності [2].

Отже, інноваційна діяльність повинна бути основою організації освітнього процесу педагогічними працівниками та його вдосконалення. Вивчення питань впровадження інновацій під час підготовки майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи є актуальним та перспективним у світлі модернізації системи освіти.

Список використаної літератури

1. Закон «Про інноваційну діяльність». Відомість Верховної Рада України. 2002. № 40
2. Мироненко Н. Місце інноваційної діяльності у професійній підготовці майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи. URL: <http://surl.li/rurwo> (дата звернення 18.03.2024 р.).
3. Науково-інноваційний менеджмент. URL: <http://angio-veritas.com/innovatsiji/naukovo-innovatsijnyj-menedzhment/> (дата звернення 18.03.2024 р.).
4. Полат Е.С. Метод проектів на уроках іноземної мови. Іноз. мови в школі. 2000. № 2. С. 3-10.
5. Сас Н.М. Використання досягнень соціології, менеджменту, педагогіки у розвитку інноваційних процесів соціальної сфери. URL: <https://ap.uu.edu.ua/article/278> (дата звернення 18.03.2024 р.).

Ткаченко Юрій Юрійович,
*магістрант кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка;*

Науковий керівник: Маринченко Є. О.,
*доктор філософії, доцент кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ЗАЛУЧЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДО ПРОЄКТНО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЗВО

Доробки сучасних учених вказують на те, що одним із механізмів розвитку особистості та підвищення якості сучасної професійної освіти є залучення здобувачів освіти до проектно-дослідницької діяльності. Вона передбачає досить специфічну інтелектуально-творчу діяльність, яка породжується в результаті дії механізмів пошукової активності, що виникає, коли здобувачі освіти залучаються до цього виду діяльності. Якщо ця діяльність спроектована на пошук раціональних шляхів використання на практиці отриманих результатів наукових досліджень фундаментального характеру в народному господарстві, то це прикладні наукові дослідження. Проектно-дослідницька діяльність пробуджує в студента ініціативу, відповідальність, творче мислення, творчий пошук.

Традиційно у ЗВО розрізняють дослідницьку діяльність здобувачів освіти, яка здійснюється у позанавчальний час та під час освітнього процесу.

Наразі досить поширеною формою залучення здобувачів освіти до проектно-дослідницької діяльності є виконання ними проєктів.

Проєкт ([лат.](#) projectus – «кинутий уперед», «виступаючий», [рос.](#) проект, [англ.](#) project, design, [нім.](#) Projekt).

Проєкт поняття багатоаспектне – це:

- сукупність документів (розрахунків, креслень, макетів тощо), необхідних для зведення споруд, виготовлення машин, приладів і т. ін.;
- попередній текст якого-небудь документа, що виноситься на обговорення, затвердження;
- задуманий план дій; задум, намір [1].

Проблему звернення до проектно-дослідницької діяльності, покладену в основу розвитку й удосконалення різних аспектів дослідницьких умінь студентів, висвітлено в працях О. Микитюка [3], В. Шейко [4] та ін.

Ми погоджуємося з твердженням, що проектно-дослідницьку діяльність студентів варто спрямовувати на розвиток системи інтелектуальних творчих якостей особистості: «інтуїції (пряме бачення суті речей без обґрунтування); креативності мислення (здатність продукувати інноваційні технології розв'язання проблемних завдань); творчої уяви (самостійне створення нових образів, що реалізуються в оригінальних результатах діяльності);

дивергентності мислення (здатність запропонувати декілька підходів до розв'язання одного завдання, бачити проблеми, об'єкти в різних ракурсах); оригінальності мислення (своєрідність якостей розуму, способу розумової діяльності); асоціативності мислення (здатність використовувати асоціації, в т. ч. аналогії)» [2].

У змісті проектно-дослідницької діяльності майбутнього педагога професійного навчання нами заплановано виконання майбутнім педагогом професійного навчання мініпроєкту під час вивчення освітнього компоненту «Технічне конструювання і моделювання», який за тематикою відображає інноваційні процеси у сільськогосподарському виробництві. Міні проєкт виконується майбутнім педагогом професійного навчання на останньому році навчання під час здобуття ОС «Бакалавр».

У руслі нашого дослідження використання цифрових технологій з урахуванням змісту проєктів пов'язано з використанням програми для автоматизованої побудови креслення КОМПАС-3D.

Система КОМПАС-3D нами використовувалася для побудови тривимірних креслень деталей під час виконання студентами міні-проєктів на теми: «Конструювання та виготовлення картоплекопалки ККГ-1» (рис. 1); «Виготовлення корисної моделі луцилки кукурудзяної» (рис. 2); «Міні-верстат для свердління бджолиних рамок» (рис. 3); «Конструювання та виготовлення контрольного вулика» (рис. 4).

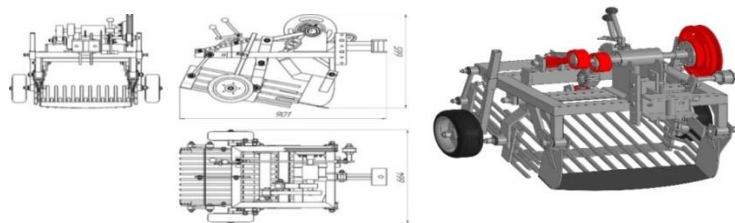

Рис. 1 Авторський міні-проєкт корисної моделі «Конструювання та виготовлення картоплекопалки ККГ-1»

Рис. 2 Авторський міні-проєкт корисної моделі «Проектування та виготовлення луцилки для обмолоту качанів кукурудзи»

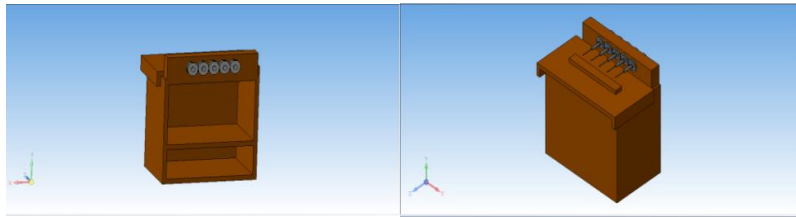

Рис. 3 Авторський міні-проект корисної моделі «Міні-верстат для свердління бджолиних рамок»

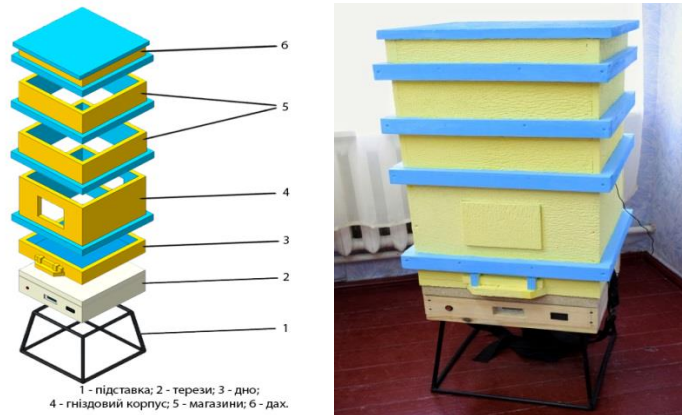

Рис. 4 Авторський міні-проект корисної моделі «Конструювання та виготовлення контрольного вулика»

Зауважимо, що на технічному конструюванні та моделюванні виконання міні-проектів мало груповий характер (підгрупа з 3 осіб).

Нами запропоновані та впроваджені такі теми міні-проектів:

1. Проектування та виготовлення стенда для перевірки форсунок дизельного двигуна.
2. Проектування та виготовлення стенда для перевірки термостатів.
3. Проектування та виготовлення картоплесаджалки до дизельного мотоблока 12 кінських сил.
4. Проектування та виготовлення транспортерної мінікартоплекопалки до мінітракторів.
5. Проектування та виготовлення медогонки радіально-хордової з електроприводом та пультом керування.
6. Проектування та виготовлення сортувальної машини для картоплі.

Висновки: Проектно-дослідницька діяльність найбільш продуктивна, коли пронизує весь період здобуття фаху, організовується як під час аудиторної, так і позааудиторної роботи, характеризується наступністю та підсумковою роботою, зокрема, у вигляді виконання мініпроектів під час вивчення освітнього компоненту «Технічне конструювання і моделювання».

Список використаної літератури

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь, 2001. 1440 с.
2. Ігнатенко Г. В., Маринченко Є. О., Ігнатенко К. В. Місце науково-дослідної роботи у фаховій підготовці майбутніх педагогів професійного навчання. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2020. Вип. 2. С. 39-41.

3. Микитюк О. М. Становлення та розвиток науково-дослідної роботи у вищих педагогічних закладах України (історико-педагогічний аспект): монографія. Харків, 2001. 256 с.

4. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник. Київ, 2003. 295 с.

Толмачов Володимир Сергійович,
кандидат технічних наук, доцент
кафедри технологічної і професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ СИСТЕМ І МЕТОДІВ ВІЗУАЛЬНОГО ПРОГРАМУВАННЯ

Візуальне програмування – це метод програмування, де робочий процес створення програми, замість написання коду, базується на використанні графічних елементів, таких як блоки або символи. Зазвичай візуальне програмування використовується для створення програм під час навчання або реалізації простих проектів. Вивчення систем і методів візуального програмування допомагає майбутнім учителям розуміти основні концепції програмування та логіку алгоритмів через графічний інтерфейс.

Крім того, візуальне програмування може бути привабливим для учнів, оскільки дозволяє їм бачити конкретні результати своєї роботи швидше, ніж у випадку звичайного текстового програмування. Таким чином, вчителі, які мають досвід у використанні візуального програмування, можуть краще зацікавити та залучити учнів до вивчення програмування.

Для роботи системи візуального програмування використовують об'єктно-орієнтований підхід, який є дуже простим для сприйняття та розуміння, оскільки він багато в чому схожий на поведінку людини. Сутністю та головним елементом об'єктно-орієнтованого програмування є об'єкт. Кожен окремий об'єкт при використанні його в програмі впливає на інші об'єкти, які, у свою чергу, також взаємодіють із іншими. Кожен окремий об'єкт має свої властивості та поведінку. У такому випадку будь-яка програма – це набір об'єктів, які впливають один на одного.

Під час навчання необхідно працювати з об'єктами таким чином, щоб під час виконання програми, взаємодія цих об'єктів призвела до будь-якого результату.

На сьогодні частіше за все, під час навчання стають в нагоді такі візуальні мови програмування:

– Google Blockly (<https://developers.google.com>). Розробником візуального середовища є корпорація Google. З'явився Google Blockly у 2012

році. У цьому візуальному середовищі передбачено онлайн «хмара-сховище», куди завантажуються створені програми, якими можна вільно користуватися.

– Scratch (<https://scratch.mit.edu/>). Візуальне середовище Scratch підходить для вивчення програмування та математики. Кольорові блоки, що нагадують елементи конструктора Lego, дозволяють швидко зрозуміти основи програмування, розробляти цікаві квести та інтерактивні презентації.

– Alice (<https://www.ps.uni-saarland.de/alice/>). Мова для веб-розробок Alice була створена майже 25 років тому – у 1998 році, а останнє її оновлення було випущено нещодавно – у 2013 році. Але досі його використовують як початківці так і досвідчені професіонали. Принцип роботи середовища полягає у наявності готових блоків, призначених для розробки нескладних програм.

– KTurtle (<https://apps.kde.org/uk/kturtle/>). Мова KTurtle – одна з найулюбленіших у дітей. Головний персонаж програми – весела черепашка. Це середовище, як і решта візуальних продуктів, має комплект команд і готові елементи. З їхньою допомогою можна керувати не тільки віртуальною черепашкою, але й іншими об'єктами.

У системі візуальних мов відсутнє поняття синтаксису, тому вони створювалися спеціально для дітей.

– App Inventor (<https://appinventor.mit.edu/>). App Inventor також відноситься до візуально орієнтованих середовищ, створених корпорацією Google. Інструмент дозволяє розробляти програми на Андроїді. У навчанні ця мова застосовується не так часто, як, наприклад, Scratch. Але вона допомагає отримати базові знання з програмування, не заглиблюючись у складні поняття кодів, змінних та синтаксису.

– Snap! (<https://snap.berkeley.edu/>) Цей продукт розроблявся як продовження Scratch. Відрізняється від нього тільки наочним інтерфейсом. Дисплей поділяється на три частини з різними наборами опцій, що дозволяє створювати прості комп'ютерні ігри та робити анімацію.

Візуальне програмування просте для вивчення, допомагає візуалізувати алгоритми та логіку програм, забезпечує інтерактивність та миттєвість змін, сприяє швидкій розробці програм, підвищує продуктивність виконавця, а також сприяє спільній роботі. Формування цифрової компетентності майбутніх учителів інформатики в цій області може покращити їхні шанси у подальшій роботі та дозволить їм успішно впроваджувати інноваційні методи навчання в своїх класах.

Список використаної літератури

1. Category:Visual programming languages [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Visual_programming_languages.
2. Величко В.Є. Використання технології візуального програмування в університетській освіті засобами вільного програмного забезпечення / В.Є. Величко // Вісник Житомирського державного університету: Педагогічні науки. – Випуск 4 (76). – С. 51-55.

3. Dehouck R. The maturity of visual programming. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://www.craft.ai/blog/the-maturity-of-visual-programming>.

Туряниця Зоя Василівна,
*кандидат педагогічних наук, заступник директора
з навчально-виховної роботи,
викладач фахових дисциплін вищої категорії,
викладач-методист ВСП «Професійно-педагогічний
фаховий коледж Глухівського НПУ ім. О. Довженка»*

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПІВ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ПРОЦЕСІ ВИХОВНОЇ РОБОТИ З МАЙБУТНІМИ МАЙСТРАМИ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Національно-патріотичне виховання – один з основних напрямів, що передбачає: свідоме ставлення до потреби захищати територіальну цілісність Української держави; знання традицій та звичаїв українського народу і толерантне ставлення до культури й етнічних особливостей народів, які живуть на території нашої країни і за її межами; володіння рідною мовою; повагу до державної національної символіки; дотримання правових норм; бережне ставлення до навколишнього середовища і природних багатств України.

Відповідно до Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України, національно-патріотичне виховання дітей та молоді є комплексною системною й цілеспрямованою діяльністю органів державної влади й місцевого самоврядування, громадських об'єднань і благодійних організацій, сім'ї, закладів освіти, інших інститутів щодо формування в молоді патріотичної свідомості, почуття вірності й любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського й конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави [1, с. 3].

Національно-патріотичне виховання реалізується через принципи, визначені в Концепції. Поряд із загальноприйнятими принципами дитиноцентризму, природовідповідності, культуровідповідності, гуманізму, урахування вікових й індивідуальних особливостей виокремлено й специфічні, а саме: національної спрямованості, самоактивності й саморегуляції, полікультурності, соціальної відповідності, історичної та соціальної пам'яті, міжпоколінної наступності [1, с. 4–5].

У системі виховання майбутніх майстрів виробничого навчання у фаховому коледжі передбачено реалізацію зазначених принципів.

Розглянемо, як же реалізуються принципи Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України в закладі фахової передвищої освіти, зокрема у Відокремленому структурному підрозділі

«Професійно-педагогічний фаховий коледж Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка», в освітньому процесі підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання спеціальностей 015.37 Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології) та 015.38 Професійна освіта (Транспорт).

У рамках реалізації принципу національної спрямованості в закладі освіти було проведено заходи: урок мужності з нагоди Дня вшанування захисників Донецького аеропорту в Україні; круглий стіл «Україна – європейська держава» з нагоди Дня Соборності; зустріч у літературній вітальні «Героїзм українців у творчості українських письменників» із нагоди Дня пам'яті героїв Крут; флешмоб «Моя, Україно, єдина» з нагоди Дня єднання; онлайн-вікторина «Україна в полум'ї війни» до 10-річчя від початку російсько-української війни; інформаційна вікторина «Символіка України» з нагоди Дня державного герба України й першого офіційного Державного герба України тощо.

Принцип самоактивності й саморегуляції реалізовувався через проведення таких заходів: професійний дайджест на тему «Живи і працюй в Україні», дискусія з елементами тренінгу «Гендерна рівність. Ми всі різні, але рівні», обговорення проблеми за круглим столом «Чому важливо сортувати сміття?» тощо.

Відкрите онлайн-засідання студентського наукового гуртка «Міжнародні організації» на тему «НАТО – активна і провідна роль у забезпеченні світу і безпеки на міжнародній арені» і тематичний діалог «Великі математики Європи» засвідчують реалізацію принципу полікультурності.

Принцип соціальної відповідності реалізувався через організацію зустрічей здобувачів освіти із заступником начальника відділу комплектування Сумського прикордонного загону Державної прикордонної служби України і з представником Харківського університету повітряних сил імені Івана Кожедуба з метою популяризації військових професій для захисту України тощо.

Проведення таких заходів, як урок історичної пам'яті на тему «Крим: історія та сьогодення» з нагоди Дня кримського спротиву російській окупації, інформаційної години у формі історичного екскурсу «Перша Конституція Пилипа Орлика», екскурсія до майстерні-музею світла (м. Глухів), було здійснено в рамках реалізації принципу історичної та соціальної пам'яті.

З метою реалізації принципу міжпоколінної наступності ми провели такі виховні заходи: віртуальну екскурсію в музей хліба Сумського міського центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді; презентацію тематичної виставки літератури «Наукові досягнення в галузі льонярства й коноплярства»; розвагу з елементами фольклору «Прийди, Весно, з радістю!», розроблену членами студентського наукового гуртка «Art-фантазія», тощо.

Отже, національно-патріотичне виховання є важливим складником формування професійної компетентності майбутніх майстрів виробничого навчання у фаховому коледжі. Принципи Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України реалізуються через виховні заходи, а організаторами й учасниками є здобувачі освіти.

Список використаної літератури

1. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України: наказ від 29 липня 2019 № 1038 / Міністерства освіти і науки України. URL: <http://surl.li/kzem> (дата звернення: 01.11.2023).

Урсакі Олександр Володимирович,
аспірант Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Проблема збереження здоров'я людини завжди була актуальною в історії людства. Ідеї формування здорового способу життя беруть свої коріння зі стародавніх часів, коли суспільство потребувало фізично міцних і здорових людей, зокрема воїнів, здатних захищати суспільство.

Першою систематизацією уявлень про здоровий спосіб життя можна вважати стародавні пам'ятки – Веди, у яких викладено основні принципи поведінки, що є передумовою здорового способу життя.

Будь-яка професійна діяльність вимагає сформованості у фахівців здоров'язбережувальної компетентності, яку можна розглядати як один зі складників професійної компетентності [3, 5].

Формування здоров'язбережувальної компетентності особливо важливе для такої категорії молоді, як майбутні вчителі фізичної культури, оскільки сучасний фахівець фізкультурного профілю повинен мати не лише високий рівень професійної підготовки, а й міцне здоров'я.

Проблемі якісної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту приділяється велика увага в Законах України – «Про вищу освіту» (2014), «Про освіту» (2017), Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року; у Національній стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року.

Різні її аспекти досліджували Ю. Бойчук, О. Дворнікова, А. Мітяєва, О. Соколенко, П. Рибалко, В. Успенська, С. Халайджі й інші. Науковці зазначають, що сучасний фахівець із фізичної культури має бути не лише висококваліфікованим професіоналом, а й мати високий рівень здоров'я.

У такому випадку фізична культура і спорт перетворюються на важливі чинники щодо забезпечення нормального функціонального стану організму, оптимальної інтелектуальної працездатності й формування важливих для професійної діяльності особистісних якостей [6, с. 36].

Науковці трактують здоров'язбережувальну компетентність як «інтегральну, динамічну рису особистості, що виявляється у здатності організувати здоровий спосіб життя й регулювати здоров'язбережувальну

діяльність; адекватно оцінювати свою поведінку, а також вчинки й погляди навколишніх; зберігати й реалізовувати власні здоров'язбережувальні позиції в різних, зокрема несприятливих умовах, виходячи з особисто усвідомлених і засвоєних моральних норм і принципів, а не за рахунок зовнішніх сил; протистояти негативному натиску, протидіяти впливам, що суперечать внутрішнім установкам, поглядам і переконанням, активно їх перетворювати, самостійно приймати моральні рішення» [2, 4]. Зазначається, що поняття «здоров'язбережувальна компетентність» також можна визначити як певний рівень медично-валеологічної грамотності, стан соціального благополуччя, ступінь розвитку творчих сил, фізичних, психічних і розумових здібностей людини, виражених в організації її діяльності й ставленні до самої себе, до інших людей, до природи [6].

Разом із тим здоров'язбережувальна компетентність передбачає не тільки медично-валеологічну інформативність, а й застосування здобутих знань на практиці, володіння методиками зміцнення здоров'я та запобігання захворюванням [2].

Оскільки невід'ємним компонентом здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фахівців є спрямованість на збереження і зміцнення здоров'я, Д. Воронін зазначає, що її формування потребує наявності в студентів стійкої мотивації до здорового способу життя і здійснення здоров'язбережувальних заходів [3, с. 9].

Під здоров'язбережувальною компетентністю розуміється інтегральна якість фахівця, що забезпечує успішне збереження і зміцнення фізичного, соціального, психічного й духовного здоров'я свого і здоров'я оточення. Вона забезпечує організацію здорового способу власного життя у фізичній, соціальній, психічній, духовній сферах й організацію своєї праці. Основним критерієм цієї компетентності є стан оптимальної відповідності, гармонії між біологічним, психологічним і соціальним у житті й діяльності людини.

Отже, поняття здоров'язбережувальна компетентність науковцями розуміється переважно як сукупність фізичних й інтелектуальних якостей людини, необхідних для самостійного й ефективного виконання завдань збереження здоров'я [7].

Зі здоров'язбережувальною компетентністю пов'язане поняття «здоров'язбережувальні технології». Т. Бойченко зазначає, що сутність здоров'язбережувальних технологій полягає в проведенні відповідних коригувальних, психолого-педагогічних, реабілітаційних заходів задля поліпшення якості життя особистості; формування більш високого рівня її здоров'я, навичок здорового способу життя; забезпечення професійної діяльності та її мінімальної фізіологічної «вартості» [1; с. 40–43].

Як було обґрунтовано вище, здоров'я є основною життєвою цінністю, що входить до системи ціннісних орієнтацій людини й регулює її життєдіяльність. Можливості кожної людини свідомо зберігати й підтримувати своє здоров'я визначаються способом її життя. Разом із тим розумна організація життя вимагає не лише відповідних знань й умінь, а й певної мотивації. З огляду на

висловлене, можна зробити висновок, що формування здоров'язбережувальної компетентності потребує розвитку відповідних мотивів, цінностей і переконань. У такий спосіб, одним із компонентів здоров'язбережувальної компетентності майбутнього фахівця фізичної культури є аксіологічний компонент, що виявляється в усвідомленні цінності здоров'я та необхідності його збереження, у турботі про своє здоров'я та здоров'я інших людей, у мотивації до збереження здоров'я.

Список використаної літератури

1. Бойченко Т. Формування здоров'яформувальної та здоров'язбережувальної компетентності учнівської молоді. *Профтехосвіта*. 2009. № 1. С. 40–43.
2. Бойчук Ю.Д. Еколого-валеологічна культура майбутнього вчителя: теоретико-методичні аспекти: монографія. Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. 357 с.
3. Воронін Д.Є. Формування здоров'язберігаючої компетентності студентів вищих навчальних закладів засобами фізичного виховання: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07. Херсон, 2006. 20 с.
4. Єдинак Г. [Деякі теоретико-методичні аспекти посилення мотивації студентів до систематичної фізичної активності оздоровчої спрямованості.](#) *Вісник Чернігівського нац. пед. у-ту імені Т.Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки*. Чернігів: ЧНПУ, 2014. Вип. 118, Т. 3. С. 109–114.
5. Кісельов В.О., Рибалко П.Ф. Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації спортивно-масових заходів. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. 2020. Вип. 3 (44). с. 63–70.
6. Рибалко П.Ф. Особливості професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до подальшої фахової діяльності. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: наук. Журнал*. Суми, 2019. № 9 (93), С. 235–245.
7. Сущенко Л.П. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (теоретико-методологічний аспект): монографія. Запоріжжя: ЗДУ, 2003. 442 с.

Усок Олена В'ячеславівна,
 викладач вищої категорії, старший викладач
 ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
 Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ФОРМУВАННЯ В ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ВМІНЬ І НАВИЧОК ЩОДО РОЗУМІННЯ ЗМІСТУ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ Й ПРАВИЛЬНОГО ЇХ ВИКОНАННЯ

Тестування – процес, що передбачає оперативне й своєчасне контролювання засвоєння кожним здобувачем освіти навчального матеріалу. Це – спосіб визначення рівня знань і вмінь студентів за допомогою тестових завдань – складової тесту [1].

Тест – це сукупність тестових завдань, за результатами виконання яких можна визначити рівень знань і вмінь здобувачів освіти з певної навчальної дисципліни [1].

Залежно від функцій тести поділяються на навчальні (відстежується рівень засвоєння матеріалу на різних етапах – повторення, закріплення тощо); контрольні (підсумовується робота над опрацюванням матеріалу; мета такого тесту полягає в оцінці знань, умінь здобувачів освіти в рамках окремих тем); модульні (допомагають виявити рівень знань студентів у межах змістового модуля); екзаменаційні (передбачають екзаменаційний контроль й охоплюють увесь навчальний матеріал); державна атестація (з метою простежити рівень підготовки здобувачів освіти до професійної діяльності після здобуття освіти за відповідним освітньо-кваліфікаційним рівнем); конкурсний відбір (під час вступної кампанії, що проходить у закладах освіти); оцінювання залишкових знань студентів, що вони отримали в попередньому семестрі або навчальному році; самоконтроль [1].

Варто зазначити, що в умовах дистанційної освіти тести відіграють неабияку роль, позаяк викладач може без утруднень установити рівень знань здобувачів освіти з теми, підтеми, модуля тощо й виставити відповідний бал.

Систематичне тестування студентів з української мови є своєрідним тренуванням перед проходженням національного мультипредметного тесту (НМТ). Однак у здобувачів освіти ще потрібно сформуванню вмінь й навички щодо розуміння змісту тестових завдань задля правильного їх виконання.

Цього можна досягти, якщо скористатися певними діями. Засвідчимо це на прикладі окремих демонстраційних тестів НМТ 2023 [2]:

Знайти рядок, у якому підкреслені букви позначають той самий звук

А Заспівала сопілочка осьдечки за вікном.

Б Відповіддаючи їм, не забуддте поддякувати.

В Ці квитки можна обмінати в касі вокзалу.

Г Лікувальні можливості живокосту безмежні.

1. Рядок А.

У словах *заспівала* й *сопілочка* підкреслена буква **С** позначає твердий звук [с]. А в слові *осьдечки* підкреслена буква **С** позначає м'який звук [с']. Це означає, що в цьому рядку зайве слово *осьдечки*.

2. Рядок Б.

У словах *забу^дте* й *по^дякувати* підкреслена буква **Д** позначає м'який звук [д']. А в слові *відпові^даючи* підкреслена буква **Д** позначає твердий звук [д]. Значить, у цьому рядку зайве слово *відпові^даючи*.

3. Рядок В.

У словах *к^витки* й *к^асі* буква **К** позначає звук [к], а в слові *вок^залу* – [г]. Це означає, що в цьому рядку слово *вок^залу* – зайве.

4. Рядок Г.

У словах *мо^жливості*, *ж^ивоко^{ст}у* й *безме^жні* буква **Ж** позначає твердий звук [ж].

Доходимо висновку, що правильна відповідь Г.

Букву *И* на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка

А пр..буток, пр..варений, пр..своєння

Б пр..бічник, пр..славний, пр..леглий

В пр..хований, пр..звисько, пр..гріти

1. Рядок А.

Це буде правильний варіант, оскільки всі слова на місці пропуску пишуться з **и**. Однак не варто поспішати – потрібно впевнитися в цьому остаточно.

Тому аналізуємо наступні рядки:

2. Рядок Б.

У слові *преславний* префікс **пре-** можна замінити на слово **дуже** – дуже славний. У цьому рядку слово *преславний* зайве.

3. Рядок В.

Слово *прізвисько* – одне з трьох (ще *прізвище*, *прірва*), що пишуться з префіксом **прі-**. Тому слово *прізвисько* тут зайве.

Отже, дійсно, рядок А є правильною відповіддю.

Тож якщо студентів учити в такий спосіб розв'язувати тестові завдання – спочатку уважно прочитати, потім проаналізувати кожний рядок зі словами, то буде велика ймовірність того, що правильних відповідей у них буде значно більше.

Здобувачі освіти мають зрозуміти, що тестування не можна проходити швидко й спонтанно, а над кожним звуком, буквою, складом, словом, реченням, текстом треба подумати – згадати норми сучасної української літературної мови, правила граматики тощо.

Отже, і для викладача, і для здобувачів освіти тестовий контроль в освітньому процесі є зручним і корисним методом щодо оцінювання знань і вмінь. За короткий проміжок часу в педагога є можливість оцінити студента, установити прогалини в його знаннях, визначити, наскільки ефективні його методи й результативна праця. Водночас здобувач освіти може визначити, над

чим йому ще треба працювати, щоб досягти високого результату, тим самим формуючи власну мотивацію до навчання.

Список використаної літератури

1. Методичні рекомендації щодо формування тестових завдань і тестів.
URL: <https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/pages/2137/26metodychnirekomendaciyi-296-311.pdf>
2. Український центр оцінювання якості освіти. Демонстраційний варіант НМТ 2023. URL: <https://lv.testportal.gov.ua/demotest.ukrainian/question>

Федотенко Людмила Григорівна,
викладач вищої категорії
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Англійська мова є важливим засобом міжкультурного спілкування і сприяє вербальному порозумінню громадян різних країн, забезпечує такий рівень їхнього культурного розвитку, що дозволяє вільно орієнтуватись і комфортно почуватись у будь-якій країні світу.

Вивчення англійської мови, а згодом подальше її використання в професійній діяльності – це один із ключових моментів опанування професійними компетентностями майбутніх майстрів виробничого навчання.

У наш час, коли освітній процес – це переважно дистанційне навчання, педагоги все більше вдаються до використання інноваційних технологій із метою забезпечення якості освіти, зокрема в опануванні здобувачами іноземною мовою.

Термін «інновація» означає оновлення освітнього процесу, що спирається переважно на внутрішні фактори. Запозичення цього терміна пов'язане з бажанням виокремити мотиваційний бік навчання, відмежуватися від чергових «переможних методик», які за короткий час повинні дати максимальний ефект незалежно від особливостей студентської групи й окремих здобувачів освіти, їхніх бажань, здібностей тощо.

Поняття «технологія» виникло у світовій педагогіці також як протиставлення чинному поняттю «метод». Недолік методу полягає в його негнучкості й статистичності.

Розробкою інноваційних технологій навчання займалися І.Д. Бех, О.Я. Савченко (педагогічна технологія створення ситуації успіху);

Л. Виготський, Ч. Темпл, Д. Стіл, К. Мередіт (технологія розвитку критичного мислення); В. Коваленко (ігрові технології); Л. Пироженко, О. Пометун (інтерактивні технології); І. Чечель, О. Пехота (технології проєктного навчання) [1].

Основна мета використання інноваційних технологій на заняттях з англійської мови – це розвивати мовленнєву культуру, творчі здібності, критичне мислення здобувачів освіти, професійну мовленнєву компетенцію; формувати в них стійку мотивацію до вивчення англійської мови і практичні уміння й навички в усіх видах мовленнєвої діяльності [2].

Визначальними серед інноваційних засобів навчання іноземної мови залишаються інтернет-технології, такі мережеві засоби зв'язку, як-от: Google Classroom, Google Meet, Zoom, E-mail, Viber, Telegram, Facebook, Whats App тощо.

Використовуються електронні додатки – «Хмара тегів» – візуальне уявлення списку категорій. Ключові слова тут найчастіше являють собою окремі слова, і важливість кожного ключового слова позначається розміром шрифту або кольором; «Мапа думок або інтелект-карта» – діаграма, на якій зображаються слова, ідеї, завдання або інші елементи, розташовані радіально навколо основного слова або ідеї; «Timeline» – інструмент, що допомагає проілюструвати розвиток певної події в часі й просторі тощо.

На заняттях широко застосовуються технології ситуативного моделювання, які відтворюють умови реальної професійної ситуації та здатні виробити в здобувачів освіти англійськомовні практичні навички; технологія ділової гри, цінність якої полягає в активізації мислення, розвитку самостійності, формуванні творчості майбутнього майстра виробничого навчання, наближенні до реалій життя.

Залишається актуальною проєктна діяльність – вид роботи (переважно в групах), метою якого є підготовка кінцевого продукту англійською мовою, – альбому, словника, довідника, творчого подання інформації у вигляді мультимедійної презентації тощо. Мета проєктної діяльності – дати здобувачу освіти можливість виконати роботу, побудовану на одержаних знаннях з іноземної мови, а також уміннях і навичках, здобутих упродовж певного періоду навчання [4].

Використання інноваційних технологій на заняттях з іноземної мови має свої переваги у формуванні англійськомовної компетентності майбутнього майстра виробничого навчання:

- активізує мислення;
- мотивує навчання;
- підвищує якість знань;
- сприяє розвитку розумових здібностей;
- заохочує до самовираження;
- розширює можливості пред'явлення навчальної інформації;
- підвищує інтерес до професії;
- орієнтує в інформаційному просторі.

Інноваційна діяльність становить основу й зміст інноваційних освітніх процесів і сприяє оновленню педагогічного процесу в цілому. Водночас оновлене навчання формує сучасного, конкурентоспроможного фахівця.

Список використаної літератури

1. Впровадження інноваційних технологій навчання – умова інноваційного розвитку закладів освіти. URL: <http://surl.li/rrrgm> (дата звернення: 15.03.2024).
2. Інноваційні технології навчання на уроках англійської мови в початковій школі. URL: <http://surl.li/rrrgp> (дата звернення: 15.03.2024).
3. Інноваційні технології навчання: навч. посібн. для студ. вищ. техн. навч. закл. / відп. ред. Х.Ш. Бахтіярова; наук. ред. А.В. Арістова; упорядн. словн. С.В. Волобуєва. Київ: НТУ, 2017. 172 с. URL: <http://surl.li/rrrgw> (дата звернення: 14.03.2024).
4. Федотенко Л.Г. Значення інноваційних технологій у формуванні англійської компетентності майбутніх майстрів виробничого навчання. *Підготовка майстра виробничого навчання, викладача професійного навчання до впровадження в освітній процес інноваційних технологій*: матеріали V Всеукр. наук.-методичн. семінару, 5 лист. 2021 року. Глухів, 2021. С. 223–224.

Харченко Тетяна Іванівна,
*магістрантка кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ САМООСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сучасна ситуація в Україні характеризується рядом суттєвих соціальних та економічних змін. Заклади вищої освіти (ЗВО) відіграють у цій ситуації важливу роль, оскільки від якості підготовки фахівців, яких вони випускають, значною мірою залежать темпи та ефективність багатьох перетворень, подальший розвиток культури та духовного багатства суспільства. З цим пов'язані процеси модернізації вітчизняної системи вищої освіти.

Наразі відбувається перехід до нової, інформаційної стадії суспільного розвитку. За таких умов особливої актуальності набуває здатність фахівця чітко орієнтуватися у стрімкому інформаційному потоці. У зв'язку з цим випускнику ЗВО необхідно вміти:

- здійснювати пошук інформації,
- критично її оцінювати та переробляти,
- знаходити нові способи вирішення професійних завдань,

– бути готовим до постійного самовдосконалення.

Це, в свою чергу, сприятиме успішному працевлаштуванню випускника, що забезпечує як матеріальне благополуччя, так і духовний розвиток особистості.

Відповідно, освітній процес ЗВО має бути орієнтований на підвищення конкурентоспроможності випускників на ринку праці, має готувати студентів до ефективного здійснення самоосвіти. У зв'язку з цим гостро постає завдання формування самоосвітньої діяльності студентів в освітньому процесі ЗВО.

Теоретичний аналіз сучасних педагогічних досліджень показав, що питання розвитку та формування самоосвітньої діяльності здобувачів в освітньому процесі ЗВО залишається досі недостатньо розробленим як у теоретичному, так і в практичному плані. Більшість досліджень у цій галузі зорієнтовані на вивчення різних аспектів підготовки здобувачів до цього виду діяльності, тоді як проблема визначення ходу, динаміки та закономірностей розвитку самоосвіти залишається за рамками цілісного педагогічного дослідження.

Вивчення наукових досліджень дозволило з'ясувати, що розвиток самоосвітніх умінь послідовно проходить ряд етапів:

Перший етап:

- Має характер стихійного пізнання.
- Характеризується ситуативною зовнішньою детермінацією.
- Відбувається під впливом випадково створених зовнішніх умов.

Другий етап:

- Здійснюється під впливом зовнішнього управління.
- Пізнання детермінується цілеспрямованими зусиллями педагога.

Третій етап:

- Самоуправління пізнанням.
- Управляється та контролюється самим суб'єктом пізнання.

Саме на цьому етапі формується самоосвітня діяльність.

Формування самоосвітньої діяльності студентів в освітньому процесі ЗВО потребує спеціального, цілеспрямованого педагогічного супроводу та передбачає: педагогічну організацію спонукань, формування у студентів потреб у самоосвітній активності та діяльності та оптимально організовану взаємодію суб'єктів навчального пізнання: викладачів та студентів.

Таким чином, формування самоосвітньої діяльності студентів є важливим завданням сучасної вищої освіти. Реалізація цього завдання потребує розробки спеціальних програм та методик, спрямованих на розвиток у студентів вмінь самостійно здобувати знання, критично їх оцінювати, застосовувати на практиці та постійно підвищувати свій професійний рівень.

Список використаної літератури

1. Гавриленко, О. М. Педагогічні аспекти формування самоосвітньої діяльності студентів в умовах вищого навчального закладу. Вісник

Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2020. № 1 (102). С. 74-78.

2. Вовк Б.І. Формування самоосвітньої компетентності майбутніх викладачів практичного навчання ПТНЗ: Дис....канд. пед. наук: 13.00.04. Глухів, 2018. 324 с.

3. Кірієнко, В. С. Сучасні підходи до формування самоосвітньої діяльності студентів в умовах вищого навчального закладу. *Педагогічний дискурс*. 2018. Вип. 24. С. 136-143.

Шаповалова Марина Василівна,

кандидат хімічних наук, методист 2 категорії кабінету експериментальних освітніх методик Національного центру «Мала академія наук України»;

Халявка Тетяна Олександрівна,

кандидат хімічних наук, методист 2 категорії кабінету експериментальних освітніх методик Національного центру «Мала академія наук України»;

Кононець Людмила Анатоліївна,

кандидат біологічних наук, викладач-методист Київського торговельно-економічного фахового коледжу Державного торговельно-економічного університету

РОЗВИТОК СИТУАТИВНОГО ІНТЕРЕСУ В УКРАЇНСЬКІЙ ОСВІТІ: ПОТЕНЦІАЛ МЕТОДИКИ SUPPLEMENTAL INSTRUCTION

В освітньому просторі України присутнє ключове завдання: залучення методів, що підтримують дослідницьку ініціативу та збуджують інтелектуальний інтерес серед учнів та студентів різного віку. Це має особливе значення в українському контексті, адже такий підхід не тільки сприяє зміцненню психологічного благополуччя молоді в умовах воєнного часу, а й готує їх до майбутнього відновлення країни. Важливо також культивувати у молодих осіб лідерські та активні риси характеру для ефективної інтеграції наукової освіти у сучасний освітній процес.

Зацікавленість особи грає значну роль в освітньому процесі, будучи станом залученості або готовності до взаємодії з певними предметами чи ідеями (Hidi & Ann Renninger, 2006). Освітні втручання можуть модифікувати інтерес. Виділяють індивідуальний та ситуативний інтерес (Kraep, 2002). Індивідуальний означає тривалу залученість до певної теми, тоді як ситуативний інтерес пов'язаний із тимчасовою привабливістю діяльності або завдання (Chen et al., 2001).

У контексті викликів, що стоять перед Україною, ситуативний інтерес набуває особливої актуальності. Він може бути спонтанним (triggered-SI) або більш тривалим (maintained-SI), коли студенти поглиблюються у вивчення

теми. Підтримка такого інтересу може перетворити його на особистий (Dewey, 1913; Hidi & Ann Renninger, 2006; Hidi & Baird, 1986; Hidi & Harackiewicz, 2000; Krapp, 2002; Mitchell, 1993). Вплив на мотивацію мають також залученість (Fredricks et al., 2004), благополуччя (Bates & McKay Boren, 2020; Renshaw, 2015; Renshaw & Arslan, 2016) та задоволеність (Ritzhaupt, 2019), а позитивні та негативні фактори впливають на емоційний стан (PANAS) (Ebesutani et al., 2012; Laurent et al., 1999). Однак, акцент на розвитку maintained-SI вважається пріоритетним, оскільки дослідження цифрової математичної гри показали, що без його підтримки спостерігається значне зниження залученості студентів (Rodríguez-Aflecht et al., 2018).

Застосування методики додаткової інструкції («Supplemental Instruction») вважається перспективним рішенням для стимулювання розвитку ситуативного інтересу (SI). Ця стратегія орієнтована на зміцнення академічних умінь студентів, сприяючи тим самим їхньому кращому втіленню в навчальному середовищі та збільшенню академічної успішності (ТСаО, 2008).

У США «Supplemental Instruction» вже добре зарекомендувала себе як інструмент мотивації студентів, особливо в рамках важких курсів, де студентська мотивація зазвичай нижча, таких як органічна хімія (UniversityOfFlorida, n.d.). Використання цієї методики може ефективно вплинути на процес навчання хімії серед українських студентів, як це було успішно реалізовано в навчальних програмах з органічної хімії в Університеті Флориди. Такий досвід свідчить про значне поліпшення академічних результатів та якості освіти з органічної хімії (Barth, 2021; Salame & Nazir, 2019).

Втілення «Supplemental Instruction» у навчальний процес може кардинально підвищити якість академічної освіти, забезпечуючи глибоке розуміння складних дисциплін, як-от хімія, та формуючи стимулююче інтерактивне навчальне середовище. У світлі теорій мотивації (Schunk et al., 2014), цей підхід може викликати у студентів внутрішній імпульс до навчання, роблячи освітній процес більш захопливим та значущим, особливо через акцент на ситуативному інтересі, який спонукає до глибшого вивчення предмету.

Таким чином, методики «Supplemental Instruction» може бути цікавою для навчальної практики в Україні та відіграватиме вирішальну роль у підвищенні якості академічної освіти, забезпечуючи студентам глибоке розуміння предметів, особливо у складних дисциплінах на кшталт хімії. Ця методика не лише сприятиме створенню стимулюючого інтерактивного середовища, але й мотивуватиме студентів через розвиток ситуативного інтересу, відповідно до теорій мотивації, роблячи навчання захоплюючим і значущим процесом. Важливим є зміщення акценту на розвиток maintained-SI, що, як показано дослідженнями, є критичним для підтримки високого рівня залученості і глибини освітнього процесу, особливо в умовах, що вимагають від молоді адаптації та відновлення країни в післявоєнний період.

Список використаної літератури

1. Barth, O. (2021). The Effect of Supplemental Instruction on Educational Accomplishments and Behaviors of Organic Chemistry Scholars. *Water and Environmental Sustainability*, 1(1), 30–36. <https://doi.org/10.52293/wes.1.1.3036>
2. Bates, M., & McKay Boren, D. (2020). *Assessing Wellbeing in Schools An Educator's Practical Guide to Measuring Wellbeing*.
3. Chen, G., Gully, S. M., & Eden, D. (2001). Validation of a New General Self-Efficacy Scale. *Organizational Research Methods*, 4(1), 62–83. <https://doi.org/10.1177/109442810141004>
4. Dewey, J. (1913). Interest and effort in education. In *Interest and effort in education*. Houghton, Mifflin and Company.
5. Ebesutani, C., Regan, J., Smith, A., Reise, S., Higa-McMillan, C., & Chorpita, B. F. (2012). The 10-item Positive and Negative Affect Schedule for Children, Child and parent shortened versions: Application of item response theory for more efficient assessment. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 34(2), 191–203. <https://doi.org/10.1007/s10862-011-9273-2>.
6. Fredricks, J. A., Blumenfeld, P. C., & Paris, A. H. (2004). School Engagement: Potential of the Concept, State of the Evidence. *Review of Educational Research*, 74(1), 59–109. <https://doi.org/10.3102/00346543074001059>.
7. Hidi, S., & Ann Renninger, K. (2006). The four-phase model of interest development. *Educational Psychologist*, 41(2), 111–127. https://doi.org/10.1207/s15326985ep4102_4.
8. Hidi, S., & Baird, W. (1986). Interestingness-A Neglected Variable in Discourse Processing. *Cognitive Science*, 10(2), 179–194. https://doi.org/10.1207/s15516709cog1002_3.
9. Hidi, S., & Harackiewicz, J. M. (2000). Motivating the Academically Unmotivated: A Critical Issue for the 21st Century. *Review of Educational Research*, 70(2), 151. <https://doi.org/10.2307/1170660>
10. Krapp, A. (2002). An educational-psychological theory of interest and its relation to SDT. In *Handbook of self-determination research*. (pp. 405–427). University of Rochester Press.
11. Laurent, J., Catanzaro, S. J., Rudolph, K. D., Joiner, T. E., Potter, K. I., Lambert, S., Osborne, L., & Gathright, T. (1999). A measure of positive and negative affect for children: Scale development and preliminary validation. *Psychological Assessment*, 11(3), 326–338. <https://doi.org/10.1037/1040-3590.11.3.326>
12. Mitchell, M. (1993). Situational interest: Its multifaceted structure in the secondary school mathematics classroom. *Journal of Educational Psychology*, 85(3), 424–436. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.85.3.424>
13. Renshaw, T. L. (2015). A Replication of the Technical Adequacy of the Student Subjective Wellbeing Questionnaire. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 33(8), 757–768. <https://doi.org/10.1177/0734282915580885>
14. Renshaw, T. L., & Arslan, G. (2016). Psychometric Properties of the Student Subjective Wellbeing Questionnaire With Turkish Adolescents: A Generalizability Study. *Canadian Journal of School Psychology*, 31(2), 139–151.

<https://doi.org/10.1177/0829573516634644>

15. Ritzhaupt, A. (2019). Measuring Learner Satisfaction in Self-Paced E-Learning Environments: Validation of the Electronic Learner Satisfaction Scale (eLSS). *International Journal on E-Learning*, 18(3), 279–299. <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=eric&AN=EJ1218534&lang=es&site=ehost-live%0Ahttps://www.learntechlib.org/primary/p/178466/>

16. Rodríguez-Aflecht, G., Jaakkola, T., Pongsakdi, N., Hannula-Sormunen, M., Brezovszky, B., & Lehtinen, E. (2018). The development of situational interest during a digital mathematics game. *Journal of Computer Assisted Learning*, 34(3), 259–268. <https://doi.org/10.1111/jcal.12239>

17. Salame, I. I., & Nazir, S. (2019). The Impact of Supplemental Instruction on the Performance and Attitudes of General Chemistry Students. *International Journal of Chemistry Education Research*, 3(October), 53–59. <https://doi.org/10.20885/ijcer.vol3.iss2.art1>

18. TCAO. (2008). *The Supplemental Instruction supervisor's manual*. The University of Missouri Press.

19. UniversityOfFlorida. (n.d.). *What is Supplemental Instruction?* [https://academicresources.clas.ufl.edu/tutoring/study-groups/#:~:text=Supplemental Instruction \(SI\) \(sometimes,with challenging courses each semester.](https://academicresources.clas.ufl.edu/tutoring/study-groups/#:~:text=Supplemental Instruction (SI) (sometimes,with challenging courses each semester.)

Шевцова Карина Володимирівна,
магістрантка ННІ педагогіки і психології
Глухівського НПУ ім. О. Довженка;
Науковий керівник: Пінчук І.О.,
доктор педагогічних наук, доцент
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ГІПОТЕЗИ ТА ТЕОРІЇ НАВЧАННЯ НА ОСНОВІ ДІЯЛЬНІСНО ОРІЄНТОВАНИХ ЗАВДАНЬ

Люди вивчали іноземні мови, вивчають і будуть вивчати. В різні періоди історії вивчення іноземних мов відбувалося по різному. Вчені та вчителі завжди перебували у пошуку найкращих методів. В результаті утворилося багато теорій і гіпотез з приводу того, яким чином треба вчити іноземні мови аби мати найкращі результати. Але не зважаючи на те, що на сьогодні вже існує безліч думок, процес пошуку продовжується.

В даній роботі було розглянуто гіпотези та теорії навчання на основі діяльнісно орієнтованих завдань, а саме:

– *Гіпотеза взаємодії:*

Суть цієї гіпотези – опанування мови відбувається за допомогою інтеракції учасників, які вивчають мову, взаємодії у спілкуванні з іншими учасниками [2], [1]. Починаючи вивчати іноземну мову учні повинні якнайбільше спілкуватися і саме в спілкуванні відбувається вивчення мови. Але

іноді таке спілкування може не мати сенсу коли один із учасників неправильно вимовляє або плутає слова. В такому випадку інший учасник намагається зрозуміти зміст того, що хоче сказати його співрозмовник. В результаті, коли помилку знайдено і досягається взаєморозуміння, той учасник спілкування, який робить помилку, звертає увагу на те, що спілкування не могло відбутися нормальним чином через помилку. Тоді відбувається корекція помилки співучасником бесіди і продовжується спілкування задля досягнення виконання поставленого завдання [2].

Звичайно, в процесі вивчення мови, учні будуть робити помилки під час спілкування, але також можливо, що учні будуть допомагати один одному у виправленні цих помилок. Взаємодія та взаємодопомога сприятимуть до виконання змістовного та автентичного завдання.

Також в даній гіпотезі є важливим подання інформації, перед виконанням завдання (input) задля успішної та змістовної взаємодії учнів та результат виконання завдання (output) – результат взаємодії. Перед виконанням завдання вчитель може надавати мовні структури, вокабуляр (нові слова), фонологію та, якщо є необхідність, культурні моменти задля успішного спілкування. Деякі дослідники вважають, що інформація, яка подається (input) є основою вивчення мови, інші ж вважають, що лише подання інформації і її заучування недостатньо для вивчення мови, а що використання такої інформації на практиці є необхідним у вивченні будь-якої іноземної мови [5], і це є основою підходу навчання на основі діяльнісно орієнтованих завдань (TBLT). Цей підхід дає можливість в отриманні інформації (input), її використанні та досягненні результатів використання отриманої інформації за допомогою виконання педагогічних завдань (ПЗ), що сприяє змістовному спілкуванню. Тобто, учні не просто вчать теорію, але й відразу використовують цю теорію на практиці за допомогою діяльнісно орієнтованих завдань.

Викладання мови на основі діяльнісно орієнтованих завдань (TBLT) використовують теорії оволодіння дугою іноземною мовою (SLA), а також кілька освітніх філософій, таких як: орієнтованість на учня, навчання в дії та рихтування або скаффолдинг.

– *Освітні теорії:*

1) Орієнтованість на учня.

Ця теорія пов'язана з особливостями учнів, їх вродженими здібностями до вивчення мов, їх готовності до вивчення іноземної мови, їх потреб та інтересів щодо того, що вивчати. Навчання в будь-якій школі базується на підручнику. Отже, щоб мотивувати дітей до навчання, вчитель може оцінювати теми підручників за інтересом учнів та організовувати навчальну програму за допомогою учнів. Це не значить, що 100% учні обирають що вони хочуть вивчати, а що ні. Вчитель обирає розділи, які вони повинні опрацювати, а потім учням надається можливість обрати додаткові два-три розділи.

Але орієнтованість на учня – це не просто розробка програми з врахуванням інтересів учнів. Учні повинні бути готовими і здатними до навчання. Вчителі, використовуючи програму, яка базується на діяльнісно

орієнтованих завданнях, повинні реагувати на лінгвістичні проблеми, які виникають в учнів. Для вчителів-початківців це може бути складно, так як іноді такі вчителі-новачки не можуть дати відповідь на деякі лінгвістичні питання, які можуть виникнути в учнів. Викладання на основі діяльнісно орієнтованих завдань (TBLT) ставить за мету готувати учнів до майбутніх комунікативних ситуацій і відповідно до цього коригувати викладання мови.

2) *Навчання на практиці.*

Ця теорія досягається тільки тоді, коли учні беруть участь у виконанні завдань. Основна мета – практика, тобто спілкування іноземною мовою, яку вивчається, в даному випадку – англійська. Але учні знаходяться в дуже обмежених можливостях, якщо вони вивчають англійську мову не в англійських країнах, або ж хоча б не в тих країнах, де англійська є однією з державних, тобто, обов'язкових мов. В такому випадку учні не можуть отримати практику використання іноземних мов в реальному житті, поза класом. В цьому випадку вчителі створюють завдання, які імітують ті ситуації з реального життя і, таким чином, учні можуть хоча б в класі отримати хоч якийсь досвід автентичного спілкування іноземною мовою і який може підготувати учнів до майбутньої комунікації іноземною мовою. При розробці таких завдань можуть використовуватися різні матеріали та способи, які дозволять зімітувати ті комунікативні ситуації, які можуть виникнути в учнів при використанні іноземної мови: дискусії, рольові ігри, дебати, використання автентичних англійських матеріалів.

3) *Риштування або скафолдинг.*

Учні є різні, з різним рівнем підготовленості. Для деяких вивчення мови не є проблемою, але є такі учні, яким це дається важкою. Риштування – це спосіб підтримки учнів вчителями у їхніх зусиллях виконувати завдання. Завдання можуть становити певний рівень складності. Слід зазначити, що занадто легкі завдання можуть здаватися нудними, або ж навпаки, якщо завдання задано важкі, то учні можуть навіть не намагатися виконувати їх, а просто здатися. Інтерес в обох випадках може втратитись. Вчителі повинні розуміти кому і яку підтримку надавати і коли цю підтримку прибрати. Вчителі, при розробці завдань, повинні знати рівень розвитку учнів і робити завдання на той потенційний рівень розвитку, щоб учням було не дуже легко і не дуже важко, а саме на той рівень, на який учні в змозі виконати завдання з допомогою однокласників або ж підтримки вчителя.

Деякі учні не можуть самостійно виконувати такі завдання. І якщо немає ніякої допомоги таким учням, то вони просто з самого початку оголошення завдання здаються і нічого не роблять. Таким учням потрібна покрокова інструкція виконання завдання, щоб вони наближалися до результату потрохи, ніби по сходинках. І дуже важливо для таких учнів давати зворотній зв'язок і підбадьорювати, заохочувати, тоді це буде мотивувати їх.

4) *Співпраця та мотивація.*

У навчання на основі діяльнісно орієнтованих завдань (TBLT) вчитель та учні співпрацюють один з одним. Вчителі обирають цільові завдання (ЦЗ), які

базуються на потребах та інтересах учнів, і на їх основі розробляють педагогічні завдання (ПЗ). Для вивчення мови проводиться робота в парах і малих групах, яка допомагає всім учням включитися в процес виконання завдання разом з однокласниками. На таких уроках взаємодопомога та співпраця є важливими. Перевагою такої взаємодопомоги та співпраці під час виконання цікавих та актуальних завдань є мотивація до отримання результату.

Філософії орієнтованості на учня, навчання на практиці, рихтування, співпраці та мотивації, які були описані вище, є лише частиною декількох концепцій навчання на основі діяльнісно орієнтованих завдань (TBLT) [3], [4], [6].

Список використаної літератури

1. Gass, S. M., & Mackey, A. (2006). Input, interaction and output: An overview. *AILA review*, 19(1), 3-17.
2. Long, M. (1996). The role of the linguistic environment in second language acquisition. In W. Ritchie & T. Bhatia (Eds.), *Handbook of second language acquisition* (pp. 413-468). Academic Press.
3. Long, M. (2015). *Second language acquisition and task-based language teaching*. West Sussex: John Wiley and Sons, Inc.
4. Nunan, D. (2004). *Task-based language teaching*. New York: Oxford University Press.
5. Swain, M. (1995). Three functions of output in second language learning. *Principles and practice in applied linguistics: Studies in honor of HG Widdowson*, p.125-144.
6. Wills, D., & Wills, J. (2007). *Doing task-based teaching*. Oxford: University Press.

Шилко Сергій Олексійович,
спеціаліст вищої категорії, старший викладач,
завідувач відділення професійної освіти
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Сьогодні перед закладами професійної (професійно-технічної) освіти стоїть низка складних завдань, спрямованих на підготовку кваліфікованих робітників відповідно до потреб ринку праці. Конкурентність ринку праці як необхідна умова підготовки високопрофесійного фахівця передбачає формування методичної компетентності майстра виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Сучасний етап реформування національної освіти характеризується інноваційними змінами, спрямованими на модернізацію, системне впровадження в освітній процес сучасних педагогічних і виробничих технологій, створення ефективних моделей та механізмів підготовки висококваліфікованих кадрів.

Ключова роль у підготовці конкурентоспроможних робітників належить педагогам професійної освіти. Саме від майстра виробничого навчання, його методичної компетентності, що поєднує професійні вміння в певній галузі, технологічні знання з відповідного виробництва й майстерність педагогічної діяльності, залежить професійна підготовка учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Майстер виробничого навчання повинен бути готовим розробляти освітні й методичні матеріали, які б відповідали сучасному розвитку освіти й виробництва, упроваджувати високоефективні форми й методи навчання, новітні педагогічні технології. Формування компетенцій – зміна змісту, засобу, технологій, а зміна технологій – це зміна обставин, за яких знання й уміння формуються. Компетентність – це здатність діяти на основі отриманих знань.

Компетентність як інтегральна професійно-особистісна характеристика визначається «готовністю» і здатністю виконувати професійно-педагогічні функції відповідно до прийнятих у соціумі в цей момент норм і стандартів.

Майстер виробничого навчання відповідає за кінцевий результат усього педагогічного процесу при підготовці робітничих кадрів, тобто за переведення знань у практичні професійні вміння й навички (професійна підготовка).

Професійні компетенції включають теоретичні знання з конкретної професії, уміння й навички виконувати технологічні процеси, операції, прийоми, тому майстер виробничого навчання обов'язково повинен мати робітничу кваліфікацію відповідного рівня.

Важко підготувати професійно компетентного фахівця в умовах, коли майстер виробничого навчання сам не володіє новітніми технологіями, новою технікою. Також не менш важливим є організація педагогічного процесу з метою передачі знань, умінь учням, що і є змістом методологічної професійної компетенції.

Аналіз моделі професійної компетентності й умов, що стимулюють професійне зростання майбутнього майстра виробничого навчання, дають можливість більш цілісно вивчити процес удосконалення професійно-педагогічної майстерності, розглянути освітню ситуацію в різних аспектах і ракурсах, визначити цілі й завдання, відповідно до яких має відбуватися процес підготовки педагога, а самому ж майстру виробничого навчання – визначити власний рівень професійної компетентності, створити індивідуальну траєкторію професійного зростання, спрогнозувати програму самотворення, саморозвитку й самореалізації, оскільки професійна компетентність педагогічного працівника – це результат творчої професійної діяльності, інтегрований показник особистісно-діяльнісної сутності педагога.

У такий спосіб, формування професійної компетентності входить у загальний контекст формування особистості. Тому важливим аспектом розуміння компетентності є її оцінно-світоглядна спрямованість, що характеризує людину як суб'єкта спеціалізованої діяльності в системі суспільного розвитку праці. Тут ураховується здатність людини давати кваліфіковані судження, приймати адекватні й відповідні рішення в проблемних ситуаціях, планувати і виконувати дії, що приводять до раціонального й успішного досягнення поставлених цілей. Тому під компетентністю може розумітися стійка здатність виконувати певний вид діяльності, що включає такі аспекти, як-от: глибоке розуміння сутності виконуваних завдань і розв'язуваних проблем; гарне знання досвіду, що є в цій галузі, активне оволодіння його найкращими досягненнями; уміння обирати засоби і способи дії, адекватні конкретним обставинам місця й часу; почуття відповідальності за досягнуті результати; здатність учитися на помилках і вносити корективи в процес досягнення цілей. У межах цього підходу поєднується, зокрема, поняття «компетентність» і «готовність», що визначаються не як тотожні, а як зв'язок між внутрішнім потенціалом і реальним його втіленням.

Отже, професійна компетентність може розумітися як один зі структурних компонентів професійної готовності до конкретного виду діяльності.

Список використаної літератури

1. Життєва компетентність особистості: наук.-метод. посіб. / за ред. Л.В. Сохань, І.Г. Єрмакової [та ін.]. Київ: Богдана, 2003. 520 с.
2. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: бібліотека освітньої політики / за заг. ред. О.В. Овчарук. Київ, 2004. 111 с.

Шустик Ігор Сергійович,

аспірант Інституту професійної освіти НАПН України

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР У ФАХОВИХ КОЛЕДЖАХ

За останні роки спостерігається підвищення вимог до діяльності фахових коледжів медичного профілю у зв'язку з необхідністю випускати таких фахівців, які б змогли працювати інноваційно та були потрібні сучасним роботодавцям, не тільки досконало могли оволодіти спеціальністю, але й мали навички комунікабельності, вміли адаптуватись до нових змін тощо.

Проведений аналіз літератури, вивчення досвіду роботи медичних фахових коледжів дозволяє зробити висновок, що нині є чимало проблем у вітчизняній медичній освіті, які перешкоджають їй швидко реформуватися в напрямі європейських і світових стандартів. Насамперед, це зниження якості

професійної підготовки майбутніх молодших медичних спеціалістів внаслідок низької мотивації студентів і викладачів до самовдосконалення; обмежена кількість клінічних баз і недостатнє їхнє використання в освітньому процесі; невідповідність умов навчання вимогам сьогодення; застосування застарілих традиційних педагогічних технологій; низький рівень інформатизації освітньої галузі та інше [3, с. 170].

Професійну підготовку майбутніх молодших спеціалістів на прикладі медичних сестер І. Сірак розуміє «як складову системи їхньої ступеневої освіти, яка передбачає оволодіння знаннями, вміннями, навичками, визначеними в Галузевому стандарті, необхідними майбутнім фахівцям з метою надання медсестринської допомоги пацієнтам і спрямованість на максимально ефективну їхню підготовку до професійної самореалізації» [4, с. 6].

Для впровадження медсестринського процесу в дію потрібно майбутньому фахівцю мати багатоспекторну обізнаність, бути компетентним в професійному спрямуванні, володіти знаннями з психології, міжособистісного спілкування і, застосовуючи міжпредметну інтеграцію, досягати бажаного результату. Рівень професійної підготовки медичної сестри повинен відповідати галузевому стандарту фахової передвищої освіти України, освітньо-кваліфікаційній характеристиці молодшого спеціаліста галузі знань 1201 Медицина, напряму підготовки «Сестринська справа», спеціальності «Сестринська справа», кваліфікації «Сестра медична».

Медсестринство на сьогодні є основною компонентою медицини та вимагає особливої уваги. Всю власну професійну діяльність медична сестра спрямовує на впровадження етапів медсестринського процесу, перебуваючи в постійному оточенні пацієнтів, будує з ними взаємини, які спрямовані на відновлення стану здоров'я та сприяють фізичному та психічному їхньому одужанню. Саме вона покликана брати безпосередню участь у різносторонній реабілітації пацієнтів, створювати мікроклімат доброзичливості, розміреності – важливої складової в досягненні задоволення потреб пацієнта. Ось чому так важлива чітка, злагоджена робоча взаємодія всіх учасників освітнього процесу фахових коледжів, яка сприятиме багатогранному вихованню майбутньої медичної сестри, формуванню комплексу її ключових компетентностей, зокрема екологічної, та бездоганного володіння нею маніпуляційною технікою і повним теоретичним обсягом знань, що забезпечить досконале виконання призначень лікаря, впровадження та реалізацію всіх етапів медсестринського процесу для вирішення та задоволення потреб пацієнта. Реальні соціальні потреби в отриманні якісної медичної допомоги та доступі до охорони здоров'я вимагають змін у медичній освіті.

Аналізуючи викладений матеріал, можна зробити висновок про важливість екологічної компетентності, яка є ознакою цивілізації. Вона є складовою частиною екологічної культури особистості, яка становить результат засвоєння цінностей збереження середовища, усвідомлене ставлення людини до природи, що забезпечує збереження, збагачення довкілля і створює сприятливі

умови її життя і вдосконалення [1, с. 276]. Можна зацентувати увагу на моральності особистості та стверджувати, що «екологічна компетентність» є сукупністю вимог і норм до екологічної діяльності, готовністю людини їх дотримуватися.

Отже, екологічна складова є одним із компонентів освітнього процесу, і саме тому дозволяє формувати в молодого покоління вміння критично мислити, аналізувати ситуацію й оперативно реагувати на глобальні виклики часу [2, с. 8]. Тому, екологічна компетентність майбутніх медичних сестер дозволяє через гармонізацію системи «людина – природа» найбільш адекватно визначити своє місце у навколишньому світі, максимально повно актуалізувати життєві ресурси, більш повно розкритися та проявити свої здібності у професійній медичній сфері професійної діяльності.

Список використаної літератури

1. Каленський А. А., Герлянд Т. М., Нагаєв В. М. Концепція розроблення та використання екоорієнтованих педагогічних технологій у професійній (професійно-технічній) освіті *Moderní aspekty vědy: XXIV. Díl mezinárodní kolektivní monografie / Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2022. Str. 275–285.*

2. Лук'янова Л. Б. Екологічна освіта у професійно-технічних навчальних закладах: теоретичні і практичні аспекти: монографія. Київ: Міленіум, 2006. 249 с.

3. Примачок Л. Л. Виховання майбутніх медичних працівників як складник їх професійного становлення. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: зб. наук. праць.* 2015. №. 19 (2). С. 162-173.

4. Сірак І. П. Формування готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Вінниця, 2017. 262 с.

Ювченко Тетяна Михайлівна,
викладач ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ДЛЯ ПЕДАГОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ Й ОБМІНУ ДОСВІДОМ

Сучасна освітянська спільнота активно використовує соціальні мережі як засіб для спілкування, спільної роботи й обміну досвідом. Тож необхідно досліджувати різні аспекти використання інтернет-мереж у педагогічному середовищі та їх вплив на професійний розвиток освітян.

Використання соціальних мереж у спільній роботі й обміні досвідом серед педагогів є важливим елементом сучасної освітньої практики. Вони створюють унікальні можливості для спілкування, взаємодії та професійного розвитку, що сприяє підвищенню якості освіти в цілому.

Нині є багато соціальних інтернет-мереж, що відіграють значну роль у житті суспільства [1]. Вони надають можливість створювати віртуальні спільноти педагогів, коли ті, знаходячись у різних куточках світу, мають унікальну можливість обмінюватися ідеями, досвідом і ресурсами, тобто співпрацювати і взаємодіяти.

Соціальні мережі дозволяють освітянам знаходити менторів й отримувати підтримку від колег. Це особливо допомагає новачкам у сфері освіти швидше адаптуватися й розвиватися професійно.

Педагоги можуть використовувати соціальні мережі для організації онлайн-дискусій, вебінарів й інших освітніх заходів, що сприяє поширенню знань й ідей у педагогічній спільноті.

Використання інтернет-мереж вимагає від освітян розвитку медіаграмотності й умінь критично оцінювати інформацію, а також стимулює професійний розвиток і самовдосконалення.

Існують яскраво виражені переваги використання соціальних мереж у педагогічному середовищі, як-от: легкість спілкування, доступність ресурсів і широкі можливості для співпраці. Однак, також важливо враховувати недоліки, зокрема, ризик зловживання, відволікання від основних завдань і можливість поширення недостовірної інформації.

Для успішного використання соціальних мереж у педагогічному середовищі необхідно встановити чіткі правила етикету й забезпечити конфіденційність даних. Це може включати обмеження доступу до груп або форумів, перевірку джерел інформації та відповідальне використання особистої інформації.

З розвитком технологій інтернет-мереж варто очікувати подальшого зростання їх значення в педагогічному середовищі. Нові функції та можливості, як-от застосування штучного інтелекту для персоналізації навчання або впровадження віртуальної реальності для покращення навчального процесу, можуть стати реальністю в недалекому майбутньому.

Звичайно, використання соцмереж вимагає від освітян розвитку цифрової грамотності й умінь ефективно застосовувати цифрові інструменти. Це охоплює не лише навички користування платформами інтернет-мереж, а й здатність критично оцінювати інформацію, розуміти питання конфіденційності й безпеки в інтернеті.

Соціальні мережі надають педагогам можливість колаборативно навчатися й обмінюватись ідеями. Вони створюють унікальний простір для співпраці, взаємодії та навчання, сприяючи підвищенню якості освіти, що стимулює освітян до впровадження інноваційних підходів і креативних ідей у свою педагогічну практику; надають зручний канал для впровадження нових методик навчання й експериментів, що сприяє постійному професійному зростанню.

Застосування інтернет-мереж у спільній роботі й обміні досвідом серед педагогів є не лише важливим інструментом для професійного розвитку, а й ключовим фактором у покращенні якості освіти й підвищенні мотивації. Правильне використання цих інструментів може сприяти створенню стимулювального середовища для навчання й розвитку як педагогів, так і їхніх учнів.

Отже, використання соціальних мереж в освітній діяльності відкриває безліч можливостей для співпраці, обміну досвідом і професійного зростання. Однак важливо зберігати баланс між застосуванням цих інструментів і збереженням етичних принципів і безпеки даних. Розвиток і вдосконалення використання соцмереж у педагогічному середовищі має потенціал покращити якість освіти й підвищити професійний рівень освітян.

Список використаної літератури

1. Галіч Т.О. Соціальні Інтернет-мережі та віртуалізація суспільного життя. *Соціологія майбутнього: науковий журнал з проблем соціології молоді та студентства*. 2010. № 1. С. 145–152.

Ющенко Валентина Михайлівна,
*асистент кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІН ЦИКЛУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

У сучасних умовах освіти виростає важливість оцінки та аналізу використання дистанційних освітніх технологій для викладання дисциплін, які становлять складову частину циклу професійної підготовки. Цей інтерес свідчить про необхідність оцінки ефективності таких технологій з метою забезпечення якісної освіти та готовності студентів до професійної діяльності. Увага до оцінки використання дистанційних засобів навчання відображає актуальність розвитку технологій та підтримує стратегічний напрямок у сфері освіти, спрямований на модернізацію та вдосконалення освітнього процесу. Головна мета полягає в досягненні високих стандартів навчання та формуванні компетентностей, що відповідають вимогам сучасного ринку праці та сприяють інтеграції у глобальну економіку [1].

Тому однією з ключових задач є аналіз сучасних підходів до використання дистанційних технологій у освітньому процесі закладів вищої освіти, щоб забезпечити їх ефективне впровадження у викладання дисциплін циклу професійної підготовки. При цьому враховується не лише технічна

можливість використання таких технологій, а й їх педагогічний потенціал та відповідність навчальним цілям і завданням [2].

У зв'язку з цим, для використання дистанційних освітніх технологій у викладанні дисциплін циклу професійної підготовки, аналізуються різноманітні методи та інструменти, спрямовані на покращення якості навчання та забезпечення ефективного сприйняття матеріалу студентами. Це включає в себе розробку та впровадження онлайн курсів, спеціалізованих відео-лекцій, які дозволяють здобувачам отримати доступ до навчального матеріалу у будь-який зручний для них час та місці [3].

Також, важливою складовою є інтерактивні вправи та тести, що дозволяють перевірити рівень засвоєння матеріалу та стимулюють активну участь студентів у освітньому процесі. Спеціалізовані навчальні платформи та програмне забезпечення розробляються з урахуванням особливостей кожної дисципліни, забезпечуючи студентам доступ до необхідних ресурсів, завдань та інструментів для ефективного вивчення та засвоєння матеріалу.

Важливо підкреслити, що використання цих методик та інструментів дозволяє створити доброзичливу навчальну атмосферу, що сприяє активній взаємодії між викладачем та здобувачами освіти, а також стимулює самостійну роботу та розвиток критичного мислення. Такий підхід до викладання допомагає підвищити мотивацію студентів до навчання та сприяє формуванню їхніх професійних навичок і компетентностей.

Паралельно з цим враховується індивідуальні особливості студентів та їх потреби, а також можливості викладачів у реалізації дистанційного навчання. Важливим аспектом є врахування доступності не лише технічних засобів для дистанційного навчання, але й доступу до інтернету та відповідних ресурсів для всіх учасників освітнього процесу.

Більше того, розглядається якість знань, які здобувають студенти через дистанційне навчання у порівнянні з традиційними методами. Вивчається вплив дистанційних технологій на академічні результати, мотивацію студентів, їхню самостійність та здатність до саморегуляції навчальної діяльності.

Отже, на сьогоднішній день велика увага приділяється оцінці та аналізу використання дистанційних освітніх технологій у процесі навчання дисциплін, які входять до циклу професійної підготовки. Основною метою цього аналізу є визначення ефективності таких технологій з метою підвищення якості навчання та покращення рівня підготовки студентів, які отримують професійну освіту. Це свідчить про необхідність постійного оновлення та адаптації освітніх підходів до сучасних умов, щоб забезпечити високу якість навчання та відповідати вимогам ринку праці.

Список використаної літератури

1. Ігнатенко Г. В., Опанасенко В. П., Самусь Т. В. Формування методичної компетентності педагогів професійного навчання в процесі педагогічних практик: *навчально-методичний посібник*. Суми, 2017. 112 с.

2. Самусь Т. В. Організація пізнавальної діяльності студентів в умовах проведення освітнього процесу з використанням дистанційних технологій. *Освіта і наука XXI століття: Матеріали звітної науково-практичної конференції викладачів (4 травня 2022 р.)* / Глухівський НПУ ім. О. Довженка. Глухів, 2022. С. 161 – 162.

3. Самусь Т. В., Авраменко Є. В. Особливості організації освітнього процесу із застосуванням технологій дистанційного навчання. *Підготовка майстра виробничого навчання, викладача професійного навчання до впровадження в освітній процес інноваційних технологій: Матеріали V Всеукраїнського науково-методичного семінару, м Глухів, 05 листопада 2021 р.* Глухів, 2021. С. 113 – 115.

Наукове видання

РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА
В УМОВАХ ОСВІТНІХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Матеріали
IV Всеукраїнської науково-практичної конференції
5 квітня 2024 року

Підп. до розповсюдження 24.04.2024.
Формат 60x84/16. Умов. друк. арк. 33,95. Зам. № 3468
Видавництво Глухівського національного педагогічного
університету імені Олександра Довженка.
41400, м. Глухів, Сумська обл., вул. Київська 24,
тел/факс (05444) 2-33-06.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №678 від 19.11.2001.